

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Exameron - Cod. Aug. perg. 125

Ambrosius <Mediolanensis>

[S.l.], [1. Drittel des 9. Jh.]

Ambrosius Mediolanensis, Exameron

[urn:nbn:de:bsz:31-1326](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-1326)

23
SCILAMBRO SU PRI MUS D E SEX
DI E BUS

TANTUM NE OPINIONES ADSUMP
sisse homines ut aliqui eorū tria
principia constituerent omniū dñ.
& exemplar & materiā. sicut plato
discipulū eius. & ea incorrupta
& increata. ac sine initio esse adse
uerarent dñ quē non tamquā crea
torem materię. sed tamquā artificē
ad exemplar. hoc est id eam intendē.
fecisse mundum de materia quam uocant ^{ylm} ylen.
quae signendi causas rebus omnibus dedisse adseratur.
ipsum quoque mundū incorruptū nec creatū aut factū
aestimarent. Alii quoque ut artis totiles cum suis dispu
tandū putauit. duo principia ponerent. materiā & spe
ciem & ter tiū cum his quod operatōriū dicitur. cui
sub p̄e r̄a conpe tēter effi cere quod adoriundum
putassē. Quid igitur tam inconueniens. quam ut & eterna
tem operis cū dī omnipotentis coniungerent. eterna
te uel ipsum opus dñ esse dicerent. ut caelū & terram
& mare diuinis prosequerentur honoribus. ex quo factū est.
ut partes mundi deos esse crederent. quamuis de ipso mundo
non mediocris inter eos questio sit; Nam phītagoras
unum mundū asserit. Alii innumerabiles dicunt esse

mundos. ut scripsit democritus cui plurimū de fysiis aucto-
ritā. u&usta de tulit sensum. quoq; mundum semper
fuisse & fore aristoteles usurpat dicere. Contra autē
plato non semp fuisse. & semp fore presumit adstruere;
Plurimi uero nec fuisse semp nec semp fore. scriptis suis
testificantur; Inter has dissensiones eorū q̄ potest
se ueri aestimatio. cum alii mundū ipsum dīm esse dicant.
quod ei mens diuina ut putant inesse uideatur. Alii par-
tes eius. Alii utrumq; ^{in quo necq;} figura sit deorum. Nec quinume-
rus. Nec qui locus. aut uita possit aut cura comp̄hen-
di. Siquidem mundi aestimatione uolubilem. rotundum.
ardentem quibusdam incitatū motibus. sine sensu dīm
conueniat intellegi. qui alieno non suo motu feratur;
Unde diuino spū p̄suidens sc̄s moyses hos hominū errores
fore & iam forte coepisse in exordio sermonis sui sic ait;

IN PRINCIPIO FECIT D̄S CAELŪ ET TERRAM

Initium rerū. auctorem mundi. creationem materiae
com̄hendens. ut dīm cognosceres ante initū mundi esse.
uel ipsum esse initium uniuersorū; Sic in euangelio. dī
filius. dicentibus. Tu quis es. respondit. initū. Quod & lo-
quor uobis. & ipsum dedisse gignendis rebus initium. & ipsum
esse creatorē mundi. Non id ea quadam duce imitatore
materiae. & qua non ad arbitriū suū sed ad speciem propo-
sitā sua opera formaret. Pulchre quoq; ait. In princi-
pio fecit. Ut incomp̄hensibilem caelestium operis & p̄sentit;

8
5
chon
A
Cū effectum prius operationis impletae quā iudiciū
coepitum explicasset; Quis hoc dicat aduertere debemus;
moyses utiq; ille eruditus in omni sapientia aegyptiorū
quem de flumine collectū filia pharaonis^{nis} ut filiū dilexit & sub
sidus regolibus fultum omnibus saecularis prudentiae
disciplinis informari atque instrui desideravit; Qui cū de aqua
nom̄ accepit. non putavit tamen dicendū quod & aqua con
starent omnia. ut tales dix. & cum esset in aula ducatus regia.
maluit tamen pro amore iustitiae subire exiliū voluntariū
quā in tyrannidis fastigio peccati per functionē dicitur adqui
rere; Demq; priusquā ad populi liberandi munus uocaretur
naturali equitatis studio provocatus accipientē iniuriam
de popularibus suis ultus inuidie sese dedit uoluptatiq; essent.
Atque omnis regiae domus declinat tumultus; In secedum aethio
piae se contulit. ibiq; accersis negotiis remotus. totū diuine
cognitioni animū intendit. ut gloriā dī uideret & facie ad faciem.
Cui testificatur scriptura quia nemo sur rē^{tridit} amplius prophe
ta in istis sic moyses. qui sciuit dñm facie ad faciem; Non in uisio
ne neq; in somno sed os ad os cum summo dō locutus neq;
in specie neq; per enigmata sed p̄ spicua p̄sentie diuine digna
tione donatus; His itaq; moyses aperuit ossuū & effudit quae
in eo dñs loquebatur secundū quod ei dixerat. cum eum ad pharao
nē dirigeret. uade & ego aperiam ostium & instrua ante
quid debeas loqui. Et enī si quid de populo dimittendo diceret
ad dō accepit. quanto magis quod de celo loqueretur.

tristitia. sumitas
vel altitudo.
p̄ functionē. i.
lentate ut
tristitia.

Demique non in persuasione humanae sapientiae
nec in philosophiae simulatoris disputationibus sed
in ostensione spiritus & virtutis tamquam testis diuini operis
ausus est dicere; In principio fecit deus caelum & terram.
Non ille ut aetha^{rum} concursione mundus coiret &
serum atque otiosum expectaret negotium. neque disci-
plinam^{plum} quendam materis quam contemplando mundum
possit efficere. sed auctorem deum exprimentum. ~~putauit.~~
Auerit enim uir plenus prudentiae quod uisibile atque
inuisibile substantiarum & causas rerum mens sola diu-
ina contineat; Non ut philosophi disputant ualidiorum
aetha^{rum} conplexione per seuerantis uigis presta-
re & causam. & iudicauit quod telam araneae texerent.
quae sic minuta & insubstantia principia caelo ac terris
darent. quae ut fortuito coniungerentur. ita fortuito
ac temere dissoluerentur. nisi in sui gubernatoris
diuina uirtute constarent. nec immerito gubernato-
rem nesciunt quinon nouerunt deum per quem omnia regun-
tur & gubernantur; Sequamur ergo eum quia uetose
nouit & gubernatore. Nec uanis adducamur opinionibus;
In principio inquit. quam bonus ordo ut illud primum
adserere & quod negare consueuerunt. & cognoscerent
principium esse mundi. ne sine principio mundum esse
homines arbitrarentur. Unde & dauid cum de caelo
& terra & mari loqueretur ait. Omnia insipientia fecisti

Dedit ergo principiū mundo. dedit & iam creature infor-
 mam materiam ne increatū & diuine consortem substantie
 crederemus. & pulchre addidit fecit. ne mora in faciendo
 fuisse aestimaretur. ut uel sic intellegerent homines quam
 incomparabilis operator esset. qui tantū opus breui & exiguoq.
 momento suae operationis absolueret. ut uoluntatis effectus
 sensum temporis preueniret; nemo operantem uidit
 sed agnouit operatū. ubi igitur mora cum legas. quia ipse
 dixit & facta sunt. ipse mandauit & creata sunt. nec ar-
 tis igitur usum. nec uirtutis dependit. qui momento suae
 uoluntatis maiestatem tantae operationis impleuit.
 Ut ea quae non erant. esse faceret. tam uelociter.
 ut neque uoluntas operationi precurreret. Nec operatio
 uoluntati; miraris opus. quaeris operatorem. qui prin-
 cipium tanto operi dederit. qui istam cito fecerit.
 subiecit statim dicens. quia deus fecit caelum & terram; Audisti
 auctorem. dubitare non debes; hic est in quo benedixit
 melchisedech abraham patrem multarū gentium
 dicens; Benedictus abraham deo summo qui fecit caelum & ter-
 ram. & credidit abraham & ait; Extendo manū meam
 ad dñm summū qui fecit caelum & terram. uidens quia hoc
 non homo inuenit sed deus adnuntiavit. deus est enī melchi-
 sedech. qui est rex pacis & iustitiae. ^{nec} initiū dierum. nec
 finem habens; non mirū ergo si deus qui est sine initio.
 initium omnibus dedit; Ut quae non erant esse inciperent;

Non mirū si dī quoniam uirtutes sua continet. & in con-
prehensibili maiestate uniuersa complectitur. Fecit
hec quae uidentur. cum & iam illa fecerit quae non ui-
dentur. Inuisibilia autē his quae uidentur potiora esse.
quis negat. cum ea quae uidentur temporalia sunt; Aeter-
na autē quae non uidentur. quis dubitat quod dī hec fece-
rit. qui per prophētā locutus ait; Quis mensus ē manu
aquā & caelū palmo. & uniuersam terrā clausa manu.
qui statuit montes in libra & rupes in statera & nemora
in iugo. quis cognouit sensū dñi. aut quis consiliarius eius fuit.
uel quis instruxit eū. de quo & iam alibi legimus quia tenet
circuitū terrae. & terrā uelut nihilū fecit; Et hieremias
ait. di qui non fecerunt caelū & terrā peribunt a terra;
Et de sub caelo isto; dñs qui fecit terrā in uirtute sua & cor-
ripuit orbem in sapientia sua. & in sua prudentia extendit
caelum. & multitudinem aquae in caelo. & addidit;
Infatuatus ē homo abs scientia sua; qui enim corruptibilia
mundi sequitur. & ex his putat quod diuine possit naturae
comprehendere ueritatem. quomodo non infatuatur
uersutae disputationis astutia. cum ergo tot oracula
audias quibus testificatur dī quod fecerit mundū. Nolle eū
sine principio esse credere. quia quasi sphaera mundus
esse dicatur. ut principium ei nullū uideatur & tunc;
Et cū intonat quasi in circuitu omnia commouentur.
Ut unde incipiat ubi desinat non facile comprehendat.

summitate
montium

5
Quia circuitus principii sensus colligere impossibile
habetur. neque enim sphaera potest initium reperire.
uel unde coeperit globus lunae. uel ubi desinat menstrua
lunae defectio; Neque uero si ipse non comprehendat. idcirco
non coepit. aut nequaquam desinat. si ipse circuitum uel
a tramento. uel a grauo ducas uel centro exprimas;
Unde coeperis aut ubi desieris inter uallo interposito.
non facile uel oculis collegis uel mente reperis. & tam
& coepisse & desuisse. & ipse tibi testis est. Nam & si sensus
supra ter fugit ueritatem non subruit. quae autem initium
habent & finem habent. & quibus finis datur. initium
datum constat. aut finem mundi futurum ipse saluator
docet in euangelio suo dicens. praeterit enim figura huius
mundi. & caelum & terra praeteribunt & infra. praeterit
ecce ego uobiscum sum usque ad consummationem saeculi.
Quomodo ergo coaeternum deo mundum adserunt; Et crea-
tori omnium sociant atque equalem esse disputant crea-
tura corpusque materiale mundi inuisibili illi atque
inaccessibili naturae diuinae coniungendum putant.
cum praesertim secundum suam sententiam non possint negare.
quoniam cuius partes corruptioni & mutabilitati subiacent.
huius necesse est uniuersitate hisdem passionibus
quibus propriae portiones eius sunt obnoxiae subiacere;
Principium igitur esse docet quid dicit; In principio fecit
caelum & terram. principium. aut ad tempus refertur.

Aut ad numerū. Aut ad fundamentū; Quomodo in aedificanda
domo initium fundamentū est. principium quoque & conuersio
nis & de probationis dici posse scripturarū cognoscimus
auctoritate. est principium artis ars ipsa & qua arti-
cum diuersorū deinceps coepit operatio. est & iam prin-
cipium bonorū operū finis optimus. ut misericordiae prin-
cipium est deo placere quod facias; Et enim ad conferendū
hominibus subsidium maxime prouocamur. est & iam
uirtus diuina quae hac exprimitur appellatione. ad tem-
pus refertur. si uelis dicere. in tempore dñs fecit celū & terrā.
id est in exordio mundi quando fieri coepit. sic ait sapientia
cum pararetur caelum cū illo eram; Ad numerū autem
si referas. ita conuenit ut accipias. In primis fecit dñs
caelū & terrā. Deinde colles. regionis. fines inhabitabi-
les. uel sic ante reliquas uisibiles creaturas. Diem
noctem. ligna fructifera animantium. genera diuersa.
Caelū & terrā fecit; Si uero ad fundamentū referas.
principium terrae fundata esse legisti. dicente sapientia
quando forcia faciebat fundamenta terrae. Et amplexus
illum componens. est & iam bonae principium disciplinae.
sicut est illud initium sapientiae timor dñi; Quia qui
timor dñi declinat errorē. & ad uirtutis semitam uias suas
dirigit; Nisi enim quis timuerit dñm. non potest renuntiare
peccato; Quod ea quae & iam de illo possumus accipere;
Menses hic initium mensurā erit uobis; Quam uis

6
de tempore istud accipiatur. quia de pascha dñi loqueba-
tur. quod ueris initio caelebratur; In hoc ergo principiu
mensuum caelum & terram fecit; Quod dindē mundi capio oportebat
scordium. ubi erat oportuna omnibus uerna temperies;
Unde & annus mundi imaginē nascentis expressit unctis
Ut post hibernas glacies atq; hiemales caliginēs
serenior solito. ueris temporis splendor luceat;
Dedit ergo formā futuris annorū curriculum mundi
primus scortus. ut ea lege annorū uicis surgerent.
atq; initium cuiusq; anni producere & terra noua
seminū germina. quā primo dñs dī dixerat;
Germina & terra herbam faeni seminans semen scdm
genus. & secundum similitudinē & lignū fructiferum
faciens fructū; Et statim produxit terra herbā faeni
& lignū fructiferū. in quo nobis & moderationis p̄p̄tuae
diuina prouidentia & caeleritas terrae. germinantis
adaestimationem uernae suffragatur aetatis; Nam & si
quo cumq; tempore & dō iubere promptū fuit & t̄re
oboe dire naturae. ut inter hibernas glacies & hiemales
pruinās caelestis imperii ^{fitum} fotu germinans terra factū
producere. non erat tam dispositionis aeternae rigi-
dos trita gelu inuirdes subito fructus laxare aqua.
atq; horrentibus pruinis florulenta miscere.
Ergo ut ostenderet scriptura ueris tempora & consti-
tutionē mundi. ait mensis hic uobis initium mensuum.

primus ē uobis immensibus anni. primū mensem
uer num tempus appellans. decebat enī p̄ncipium
anni p̄ncipiū esse generationis. & ipsam genera
tionem mollioribus auris foueri. Neq̄ enī possent
tenera rerum & cordia aut asperioris laborem
tolerare frigoris. aut torrentis estus iniuriam
sustinere; simul illud aduertere licet. quia iure
concurrit. ut eo tempore uideatur in hanc genera
tionē atq̄ in hos usus ingressus tributus. quo tempo
re & hac generatione in generationē legitimus est
transitus; Siquidem uer no tempore filii israhel egyp
tum reliquer̄. & p̄ mare transier̄. baptizati in nube
& in mari ut apostolus dix̄. & eo tempore dñi q̄ā annis
ihū xp̄i pascha caelebratur. Hoc est animarū transitus.
a uitis ad uirtutē. A passionibus carnis. ad gratiam
sobrietatemq̄ mentis. a malitiae nequitia q̄ fer
mentā. ad ueritatē & sinceritatem regeneratis; Itaq̄
dicitur; mensis hic uobis initium mensuū primus ē uob
immensibus anni; De reliquo enī & deserit qui abluitur.
intellegibilem illum pharao principem istius mundi
dicens; abrenuntio tibi diabole & angelis tuis & opibus
tuis. & imperis tuis nec iam serui & ei uel terrenis
huius corporis passionibus. uel deprauate mentis erro
ribus. qui dimersa omni malitia uice plumbi bonis ope
ribus dextra leuaq̄ munitus. in offenso saeculi

17
huius freta stud& uestigio transire; In libro quoq
qui inscribitur de numeris. ait scriptura; Initiū nationū
amalech & semen ei peribit; Et utiq non omniū
nationū primus ē amalech; Sed quia p̄ inter p̄ tationē
amalech r̄ & accēpitur iniquoz. Inique aū gentes sunt;
Uide ne principem huius mundi accipere debeamus.
qui imperat nationibus uoluntatē suā facientibus. cuius
semen peribit; Semen aū eius impu & infideles sunt;
Quibus ait dñs; Vos & patre diabalo estis; Est & iam
initiū mysticum ut illud est; Ego sum primus & nouis
simus. initium & finis; Et illud in euangelio p̄cipue qđ
interrogatus dñs quis esset. respondit; Initiū qđ & lo
quor uobis; Qui uere & secundū diuinitatē est initium
omniū; Quia nemo ante ipsū. & finis. quia nemo ultra
ipsum; Et scđm euangelium. initiū est uia r̄ dñi in opera
eius; Ut per ipsum discerit hominū genus uias dñi sequi.
& operari opera dī; In hoc ergo principio. id est in xp̄o. fecit
d̄s caelū & terrā. quia per ipsū omnia facta sunt. & sine
ipso factū est nihil. quod factū est. In ipso uita est. quia
in ipso constāt omnia. & ipse est primo genitus omnis crea
ture; Siue quia ante omnem creaturā. Siue quia sp̄s.
quia primogeniti sc̄i sunt. ut primogenitus israhel; Non quia
ante omnes. sed quia sanctior ceteris; Sc̄s aū dñs supra
omnem creaturā. & secundū corporis susceptionem
quia solus sine peccato solus sine uanitate; Omnis autē

creatura subiecta uanitati est. possumus & iam intelle-
gere in principio fecit deus caelum & terram; Id est ante tempus.
Sicut initium uiae non dum uia & initium domus non dum
domus; Denique alii dixerunt INCEPTEON. quasi in capi-
te quod significatur in breui. & in exiguo momento summa
operationis implenda sunt; Ergo & qui principium non pro
tempore accipiant sed ante tempus; Et CEFAEON.
uel caput ut dicamus Latine quasi summa operis. Quia
rerum uisibiliu summa caelum & terra est. Quae non
solum ad mundi huius spectare uidentur ornatum.
sed & iam ad inditium reru inuisibiliu; Et quoddam
argumentu eoru quae nondum uidentur ut est illud
propheticum; Caeli enarrant gloria dei & opera manu
eius adnuntiant firmitermentu; Quod secutus apostolus
aliis uerbis in eadem conclusit sententia dicens; Quia in-
uisibilia eius per ea quae facta sunt intelliguntur; Auctore
enim angelorum & dominationu & potestatu facile intelle-
gimus eu. qui momento imperusui hanc tantam pulchri-
tudine mundi ex nihilo fecit esse quae non erant;
Et non de re tantibus aut rebus aut causis donauit habe-
re substantia. Est ergo hic mundus diuinae speci-
men operationis. quia dum opus uidetur preferatur
operatur namque ut istarum artium aliae sunt actuo-
sae quae sunt incorporis motu. aut sono uocis. cessant
motus aut sonus nihil super fuit nec remansit expectan-
tibus

8
uel audientibus; alia theoreticae quae uigorem
mentis exerceant. Alia peritiam huius modi ut
cessante quoque operationis officio operis munus ap-
pareat. ut edificatio atque ^{artifice} textura quae & iam tacente
peritiam eius ostendant. ut operatori operis sui testimo-
nium suffragetur; Similiter & iam hic mundus diuinae
maiestatis insigne est. ut ipsius insipientia manifes-
tetur; quem uident prophetae simul & ad inuisibilia oculos
mentis ad tollens. ait. quae magnificatae opera tua domine
omnia insipientia fecisti; nec otiosae ubique factum legi-
mus; quia gentiles plerique quia aeternum deum mundum
uolunt esse quasi ad umbrationem uirtutis diuinae ad se
& iam sub sponte subsistere; & quam uis causam eius deum
esse fateantur. causam tamen factam uolunt non ex uo-
luntate & dispositione sua. sed ita ut causa umbrae corpus est.
Adhaerere enim umbra corpori. & fulgori lumini. naturali
magis societate quam uoluntate arbitrat^{ta}; Pulchre ergo
ait moyses. quia deus fecit caelum & terram. Non dixit quia subesse
fecit. Non dixit quia causa mundo ut esset praebuit sed fecit. quasi
bonus quod foris utile. quasi sapiens quod optimum iudicabat.
quasi omnipotens quod amplissimum praueidebat. quomodo
autem quasi umbra esse poterat ubi corpus non erat.
cum in corporei deo corporea ad umbrationem esse non possit.
Quomodo & iam incorporei luminis splendor possit esse
corporeus. sed si quaeris splendorem dei filius est. imago dei

inuisibilis. qualis ergo dñs. talis est imago. Inuisibilis
dñs. & iam imago inuisibilis; est enī splendor glorię
paternae atq; ei imago substantię. In principio
inquit fecit dñs caelū & terrā. & factus ē ergo mundus
& coepit esse qui non erat; uerbū autē dī in principio
erat. & erat semp; sed & iam angeli, dominationes
& potestates. & si aliquando coeper̄. erant tam̄ iam
quando hic mundus est factus. om̄a namq; creata
& condita sunt uisibilia & inuisibilia. siue sedes. siue
dominationes. siue principatus. siue potestates; omnia
inquit per ipsū & in ipsū creata sunt. Quid est ipsum
creata quia ipse est heres patris. eo quod a patre in ipso
transierit hereditas; Sic pat̄ dicit. posce a me
& dabo tibi gentes hereditatem tuā; Quae tam̄ here
ditas a patre transiit in filiū. & in patre reuertit
a filio; egregie itaq; apostolus. & hoc loco filium
dixit auctore omniū. & maiestates sua continentē omnia.
& ad romanos de patre ait; qm̄ ex ipso & per ipsū & in ip
so sunt om̄a; & ipso principū & origo substantię. uniuers
orū. id est ex uoluntate ei & potestate; omnia enim
& eius uoluntate coeper̄. quia unus dñs pat̄ & quo om̄a;
Et enī tamquā ex suo fecit qui unde uoluit fecit;
Per ipsū continuatio finis in ipsū. & ipso ergo mate
ria per ipsū operatio que ligauit atque constrinxit
uniuersa in ipsū quia & quandiu uult omnia eius

uirtute manent. atque consistunt. & finis eorum in di-
 uoluntate recurrit. & eius arbitrio resoluntur;
 In principio itaque temporis caelum & terram dominus fecit;
 Tempus enim ab hoc mundo non ante mundum; Dies autem
 temporis portio est non principium; & quamquam lectionis
 seriae possumus adstruere. quod primo diem fecerit
 dominus. & noctemque sunt uices temporum. & secundo die
 firmamentum fecerit quod discreuit aquam quae sub
 caelo est. & aquam quae super caelum. tamen satis est
 ad praesentem adserutionem. quod in principio caelum fecerit.
 unde prerogatiua generationis & causa. & terram
 fecerit. in qua esset generationis substantia; In his enim
 quatuor illa elementa creatasunt. & quibus gene-
 rantur omnia ista quae mundi sunt; Elementa autem
 quatuor. aer. ignis. aqua. & terra. quae in omnibus
 sibi mixtasunt. Si quidem & in terra ignem reperias.
 qui & lapidibus & ferro frequenter excutitur. & in caelo
 cum sit ignitus & micans fulgentibus stellis polus aqua
 esse possit intellegi. quae uel supra caelum est uel de illo
 superiori loco in terram largo frequenter imbre dimit-
 titur. quae pluribus colligere possumus. si quid ad edificatio-
 nem ecclesiae ista proficere uiderimus; sed quia his occu-
 pari infructuosum negotium est; Ad illa magis intenda-
 mus animum. in quibus uita sit profectus aeternae;
 De qualitate igitur & substantia caeli satis est ea promere

quae in esaię scripturis repperimus. quimediocribus
& usita^{is} sermonibus qualitatem naturae
caelestis expressit dicens. quod firmaverit caelum
sicut fumum. subtilem ei naturam nec solidam cupiens decla-
rare. ad speciem quoque eius abundat quod ipse de caeli fir-
mitate locutus est. quia fecit deus caelum sicut cameram. quod
intra caeli ambitum uniuersa claudantur. quae uel
in mari geruntur & terris. quod similiter significatur
cum legitur. Quia caelum dominus extendit; extenditur enim
uel quasi pellis ad tabernaculum habitationisque sanctorum.
Uel quasi libellae ut plurimum scribantur nomina qui christi
gratia fide & deuotione meruerunt. Quibus dicitur. gaude-
te ^{et exultate} quia nomina uestra scripta sunt in caelo; de terrae quoque
uel qualitate uel positione tractare nihil profit
ad spem futurum. cum satis sit ad scientiam quod scripturarum
diuinarum series comprehendit. quia suspendit terram in
nihilum; quid nobis discutere utrummae ^{de} rependeat an super
aquam. ut inde nascatur controuersia; quomodo aeris
natura tenuis & mollior molem possit sustentare terrenam;
aut quomodo si super aquas non demergatur. in aquam grauis
terrarum ruina. aut quomodo ei maris unda non cedat.
& in loca terra ei se se loco suo mota diffundat; Multi & iam
in medio aeris terram esse dixerunt & moles sua immobile
manere. quod aequabili motu hinc atque inde & omni
parte propendeat. de quo satis putamus dictum ad domino ad iob

seruum suū quando locutus ē per nubem. ait, ubi eras cum
 fundarem terrā indica mihi si habes scientiam quis posuit
 mensuram ei si nosti; aut quis est quis super induxit mēsuras
 super eam. aut super quo circuli eius confixi sunt. & infra
 conclusi mare portis; Et dixi, usque huc uenies & nō tran-
 sibus sed in te comminuentur fluctus tui; nonne eviden-
 ter ostendit dī omnia maiestates sua consistere; Non nume-
 ro pondere atq; mēsurā neq; enī creatura legem
 tribuit. sed accipit aut seruat acceptā; Non ergo
 quod in medio sit terra quasi aequali lance suspenditur;
 Sed quia maiestas dī uoluntatis suae eam lege constri-
 git. ut supra instabile atq; inane stabile p̄seueret.
 Sic dauid quoq; propheta testatur dicens; Fundaue
 terrā sup firmamētū ei. non inclinabitur in saeculū scilicet;
 Non utiq; hic quasi tantum modo artifex dī sed quasi
 om̄ps p̄dicatur qui non centro quodam terrā. sed p̄ceptis suis
 suspenderet firmamētū. nec eam inclinare patiatur;
 Non ergo mensurā centri. sed iudicii diuini accipere
 debemus; Quia non artis mensura ē. sed potestatis
 mensura iustitiae mensura cognitionis; Quia omnia
 non tamquā inmensa praetereant eius scientiam.
 sed cognitioni ei tāquā dimensa subiaceant; Neq;
 enī cū legimus. ego confirmaui columnas ei. Uere co-
 lumnis eam subnixam possumus aestimare; Sed ea
 uirtute quae suffulceat substantiā terrae atq;

sustineat. Denique qua in potestate dei sit terrae
constitutio. & iam hinc collige quoniam scriptum est; quia
spexit terram & facit eam tremere; & alibi adhuc ego.
semel concutio terram; Non ergo libra mentis suis immo-
bilis manet. sed frequenter dei nutu & arbitrio commoue-
tur. sicut & iob dicit. quia dominus commouit eam a funda-
mentis columnae autem eius & agitantur; & alibi nuda inferna
in conspectu eius. & non est morti in uolucrum. & tende-
borem pronihilo; Suspendens terram in nihilum. Alligans
aquam in nubibus suis; columna & celi euolauerunt & ex-
pauerunt ab increpatione eius. uirtute mitigauit mare
disciplina stravit celum. claustra autem caeli timentem;
uoluntate igitur dei immobilis manet & stat in saeculum
terra secundum ecclesiae sententiam; Et uoluntate dei
mouetur & nutat; Non ergo fundamentis suis nixa subsistit;
Nec fulcris suis stabilis perseverat. sed dominus statuit eam
& firmamento uoluntatis suae continet; Quia in manu eius
omnes finis terrae. & haec fidei simplicitas argumentis
omnibus ante cellit; Laudant alii. quod deo nusquam de-
cidat terra. quia secundum naturam in medio regionem
possideat suam. eo quod necesse sit eam manere in regio-
ne sua; nec in partem inclinare alteram. quando contra
naturam non mouetur sed secundum naturam praedicent
artificis diuini & operatoris aeterni excellentiam; Quis
enim artificium non ab illo accepit aut quis dedit mulieribus

tæturæ sapientiã aut uarietatis disciplinã. ego tamen
 qui profundũ maiestatis ei & artis excellentiã nonquæ
 comprehendere. non disputatoris me libramentis commit
 to atq; mensuris. sed omnia reposita in eius existimo
 potestate qd uoluntas ei fundamentũ sit uniuersorũ.
 & propter eũ adhuc mundus hic maneat; qd apostolicæ
 quoq; licet adstruere auctoritatis exemplo; Scriptũ e
 enĩ quia uanitati creatura subiecta e. Non sponte. sed
 propter eũ qui subiecit in spe. Liberabitur aut & ipsa crea
 tura a seruitute corruptionis. cum gratia diuinæ
 remunerationis adfulserit; De natura aut & qualitate
 substantiæ caeli quĩ enumerare meam. quæ disputatio
 nibus suis phyllosophi texuerũ; Cum alii compositũ caelum
 ex quatuor elementis adserant. Alii quin tam quandam
 naturam noui corporis ad constitutionẽ eius inducant.
 Atq; ad fingant ætheriũ esse corpus. cui neq; ignis
 admixtus sit. Neq; aqua. Neq; terra. qd huius modi
 elementa suum quendam hæbeant cursum atq; usum.
 & motum nature ut grauiora dimergant. & in prouum
 ferantur. uacua & leuia in superiora se subrigant.
 Est enĩ proprius cuiq; motus. in spe. re aut circuitu
 ista confundi. & uim sui cursum amittere. qm sphaera
 in orbem suũ uoluitur. & superiora inferioribus supe
 rioribus quoq; inferiora mutantur; Quorũ autem
 scdm naturã motus mutatis. horum necessario ferunt

De
 celi
 natura

mutari solere qualitatis substantiarum suarum; Quid
igitur defendimus aetherium corpus esse nevideatur
corruptioni obnoxium. quatenus compositum & corruptibile;
elementis est. necesse est resoluetur; Nam hoc ipso
quo diuersae eadem sint elementa naturae. simplicem
& inuolabilem motum habere non possunt. cum se
diuersis elementorum motus impugnet; unus enim motus
omnibus aptus esse non potest elementis distantibus
conuenire; Nam qui leuis ac commodus est. fit incon
modus grauioribus elementis; itaque quando ad superiora
motus caeli est necessarius terrenis grauatur. quon
do ad inferiora decursus & perditur. igneus vigor ille
uolenter adtrahitur. & enim contra naturae suae
usum deorsum cogitur; Omne autem quod in contrarium
cogitur. Non naturae seruiens sed necessitati cito solui
tur & in ^{et aqua} ea scinditur & quibus uidetur esse compositum
in suam quamque regionem singulis recurrentibus;
Haec igitur alii considerantes. stabilia esse non posse
aetherium corpus caeli stellarumque arbitrati sunt;
Quin tam quandam naturam corporis introducentes
quod iuter nam. caeli putarent mensuram esse substan
tiam. sed non ista opinio prophetae potuit obuiare
sententiae; Quam diuina quoque domini ihesu christi maiestas di
ni in euangelio conprobauit; dixit enim dauid. Principio
terrae tu fundasti domine & opera manuum tuarum sunt caeli.

Ipsi peribunt tu autem permanes. & omnia sicut uestimentum ueterescent. & tamquam amictum mutabis ea & mutabuntur. Tu uero ipse es & anni tui non deficient; Quod ad eum probauit in euangelio dominus dicens; caelum & terra praeteribunt mea autem uerba non praeteribunt; Nihil igitur agunt qui propter caeli adserendam perpetuam quantum corpus aetherium introducendum putarunt. cum aequae uideant dissimile ceteris. adiunctam membri unius portionem labem corporis magis adferre consueuisse. simul illud aduerte quia propheta dauid terram priori loco nominauit. & postea caelum. Credidit opus esse domini declarandum; quando enim dixit & factas; Nihil inter est quid prius & primas cum simul utrumque sit factum simul ne his saltim prologotua caelo diuine uideatur adiudicata substantiae. Ut primogenitae creaturae priuilegio potiora aestimentur; Itaque illos suis relinquamus contentionibus. qui mutuis disputationibus se refellunt. nobis autem satis est ad salutem. Non disputationum controuersia. sed preceptorum ueritas; Nec argumentationis astutia. sed fides mentis. Ut seruiamus creatori potius quam creature qui est benedictus in saecula;

de terra

TERRA AUTEM ERAT INUISIBILIS ET INCONSITA

Bonus artifex prius fundamentum ponit. postea fundamento posito aedificationis membra distinguit; Adiungit ornamentum. posito igitur fundamento terrae & confirmata

caeli substantia; Duo enim ista sunt quae uel ~~ut~~ car-
dinis rerū sub texuit. terra autē erat inuisibilis & incon-
posita; quid est erat ¹ne forte in infinitū & sine princi-
pio & tendant opinionē suā. & dicant. ecce quia materia
id est. ΥΛΗΝ. sic philosophi dicunt; & iam secūm scrip-
turā diuinā non habuit initiū; Uerū hoc dicentibus respon-
debis quia scriptū est; Erat autē cum operarius ēre.
& de eo qui uibal dictus ē habet scriptura. hic erat pater
qui demonstrauit psalteriū & citharam; Et homo erat
in ausi thide regione cui nom iob. designat ergo de
uero quaestione mouere. cum praesertim premi-
serit moyses. quia fecit dñs terrā; Erat ergo & quo fac-
ta est. nam sine principio eam dicunt esse. iam non
solū dñm sed & iam. ΥΛΗΝ. sine principio dicentes.
de finiant ubi nam erat si in loco. ergo & iam locus sine
principio fuisse ~~ad~~struitur. In quo erat materia
rerum quae principiū non habebat; Quod si absurdū
uidetur de loco credere. uide te ne forte uolatilem
terrā debemus. estimare. quae non habens funda-
mentū. alarum remigiis suspendebatur; Unde ergo
ei alas sumemus. nisi forte ^{hanc} ^{seru} huc deribemus propheticū
sermonis in ter p̄tationem; apennis terrae prodigia
audiuimus. Et illud. uae terre nauim pinnae; ^{hoc} Sed ut
sic accipiamus. in quo aere uolabat terra. sine aere
enim uolare non poterat. sed aer adhuc esse n̄ poterat.

^{esse non poterat}
 quia non erat sine reru materiae elementorum
 facta distinctio. cum ipsa adhuc elementa facta non
 essent. ubi ergo erat materia ista a laru sufful ta
 remigis. In aere non erat quia aer corpus e mundi;
 Corpus au esse aerem docet lectio. quia emissa sagitta
 in locu quem iaculatur intendit. In cuius aer statim
 in se ipsum resolutus e. ubi ergo erit. YAHN. nisi for
 te dicatur quada[m] dementi intentione quia in do erat.
 Ergo deus qui e inuisibilis naturae atq; inuolabilem qui
 lucem habitat inaccessibilem in comprehensibilis & puris
 simus sps locus erat materiae mundialis & erat in do mundi
 portio cum de hoc mundo non sit mens ser uolorum eius.
 Sic habemus scriptu de hoc mundo non sunt; Sic & ego
 non su de mundo; Quemadmodum ergo inuisibilia uisibi
 libus. & ei qui ordinem ac decorem donauit omnibus
 in conposita copulabantur. nisi forte quia dixit terra
 au erat inuisibilis inuisibilem ea per substantia cre
 dant. & non ideo quia aquis operata uisibilis corporeis
 oculis esse non poterat; Quemadmodu pleraq; in pro
 fundo aquaru si abissum oculoru aciem q; praete
 reant; Non eni do aliquid inuisibile sed creatura mundi
 creaturae utiq; aestimatione cense tur; Inuisibilis
 & iam terra. quia nondum lux quae in luminar & mundu
 nondum sol; Post ea eni luminaria facta sunt caeli;
 Quod si solis radius plerumq; & iam aquis operata

aer corp
mundi e

inluminat & profundo mersa splendore luminissuis
prodit; Quis dubit& dō ea quae in profundo sunt inuisi-
bilia esse non posse; Nisi forte sic accipiamus inuisi-
bilem terrā quod non dū uerbo dī & protectione
uisi tabatur. quae hominē non habebat propter
quem dñs respice. r& in terrā sic scriptū est; Dñs
respexit sup filios hominū. si est intellēgens aut re-
quirens dñm. & alibi ait; De caelo iaculatū est iudiciū.
terra tremuit & quietuit; Et merito inuisibilis.
quia in composita quae figurā & speciem congruentem
adhuc non acceperat a proprio conditore. & fortasse
dicant. cur enī dī sic dixē & factas. non simul ornatus
congruas rebus adsurgentibus donauit elementis;
quasi non potuit caelū insignitū stellis subito
ut creatū est resulgere. Et floribus ac fructibus
terra uestiri. potuit utiq; ; Sed deo primo facta
post ea composita declarantur. ne uere increata
& sine principio crederentur; si species rerū uelut
in generatione ab initio non post ea additae uiderentur
in composita terra legitur. & isdem a philosophis a her-
mitatis quibus dī priuilegiis honoratur; Quid dice-
rent si ab initio eius pulchritudo uernassa & demer-
sa aquis describitur uelut cuiusdam principiorū suorū
addita naufragio. & adhuc a non nullis facta non creditur.
quid si decorem primogenitū uindicare; Accedit illud

quod imitatores nos sui dñs esse uoluit. ut primo faciamus
 aliqua postea uenustemus. Nedum simul utrumq;
 adorimus. ne utrum possimus implere; Fides aut nra
 quodam gradu crescit. Ideo primū fecit dñs post ea uenusta
 uit. Ut eundem credamus ornasse qui fecit. & fecisse
 qui ornauerit; Ne alterū putemus ornasse. alterū
 cre^{t fecisse}uisse. sed eundem utrumq; esse operatum. ut pri
 mo faceret & postea componeret. ne alterū altero crede
 retur; Habes in euangelio huius rei euidentis testimonium.
 Nam suscitaturum Lazarū dñs iussit. ut iudei remouerent
 lapidem de sepulchro. Ut mortuū uidentes. post ea resus
 citatū crederent. Deinde uocauit Lazarū & resurrexit.
 & ligatis manibus & pedibus exiit foras; nonne poterat
 remouere lapidem qui poterat mortuū suscitare.
 & qui potuit defuncto uitam reddere. non potuit nexu
 soluere uinculorū. qui uinctis pedibus gressū dedit.
 huic non potuit ruptis uinculis incessum reddere; Sed
 utiq; aduertimus quod uoluit primo demonstrare.
 mortuū. ut oculis suis crederent; Deinde resuscitare.
 tertio iubere. Ut ipsi uincula funeris soluerent.
 ut in ter ista fides infunderetur infidelibus. & p̄ gradus
 quosdam credulitas nasceretur; Fecit ergo primū dñs
 caelū & terrā. & ea tamen non quasi perpetua. sed quasi
 corruptibilis creature. consummationi uoluit subiacere;
 Unde in isaie libris ait; Tollite in caelū oculos ur̄os

de la
 zaro

& aspiciete in terrā deorsū . quia caelū ut fumus
solidatū est . terra autē ut uestimentū uetereſc& ;
haec terra est quae ante erat inconposita ; Nondū
enī erant maria suo fine distincta . & ideo uago fluctu
& profundo gurgite terra inundabatur ; Considera
quia & iam nunc palustri uuligine terra inhorre
re consueuit . Nec patiens ē uomeris . ubi infusus tris
umor exundat ; Erat ergo inconposita ut pote
solleris agricolae in arata cultoris . quia adhuc
de erat cultor ; Erat inconposita quia nuda gignen
tium . nec thoris herborum parum . nec opaca nemor
ibus . nec letas ege tibus . nec umbrosa sup ciliis mon
tium . nec odor a floribus ; Nec grata uineis ; merito
inconposita quae ornatis indigebat cui de erant
uitium ser tagem mantū ; Ostendere enī uoluit d̄s .
quia nec mundus ipse haber& gratiā nisi eum uario
cultu operator ornass& ; Caelū ipsū tectum
nubibus . horrorem oculis maestitiam animis excita
re consueuit ; Terra imbribus ; ma de facta fastidio ē .
maria procellis turbata . quos non incutiunt me
tus . pulcherrima est rerum species . sed quid ess& :
sine lumine ; Quid sine temperie . Quid sine aquarū
congregatione . quibus ante diuersa polihuius habe
bantur exordia ; Tolle solem terris . Tolle caelo stil
larum globos . omnia a tenebris inhorrescunt ;

Sic erant antequā lumen huic mundo dñs in
fun dā rō. & ideo scriptura ait;

QUIA TENEBRE ERAT SUPER ABYSSUM

Tenebrae erant quia splendor de erat lucis.
tēbrae erant. quia aer ipse tenebrosus est. aqua
ipsa sub nube & tenebrosa est; Quia tenebrosa aqua
innubibus aeris; Erant ergo tenebrae sup abyssos
aqua rū; Non enī malas intellē gen dū arbitror
potestates. quod dñs earū malitiā creauerit.

Cum utiq non substantialis sed accidens sit malitia
quae a naturae bonitate deflexerit; Itaq in con
stitutione mundi opinio malitiae interim sequestre
tur. Ne diuinae operationi & pulcherrimae creature
ea quae decolora sunt admiscere uideamur maxime
consequatur;

**ET SP̄S D̄I SUPER
FEREBATUR SUPER AQUAS**

Quem & si aliqui pro aere accipient. aliqui pro spū quem
spiramus & carpemus aerae huius uitalis sp̄m; Nos
tamen cū scōz & fidelū sententia congruentes sp̄m sc̄m
accipimus. ut in constitutione mundi operatio trinita
t̄i eluceat; praemisso enī quia in principio fec̄ d̄s celū
& terrā. id est in xp̄o fec̄ d̄s uel filius d̄i. d̄s fecit uel per
filium d̄s fecit; Quia om̄a per ipsū facta s̄. & sine ipso factū ē
nihil; Super erat plenitudo operationis in spū. sic scrip
tū est. Uerbo dñi caeli firmati sunt & spū oris eius omnis

uir tus eorū; Itaq̄ quem admodū in psalmo doce-
mur operationē uerbi quod est uerbu di. & de uir-
te quā dedit sp̄s sc̄s. Ita hic propheticū resōltauit ora-
culum. quia d̄s dix̄. & d̄s fec̄. sp̄s quoq̄ d̄i sup̄ ferebatur
sup̄ aquas. ornando enim polo caeli germinatoris.
terris pulchre sp̄s sup̄ ferebatur. ^{aquas} qui ap̄ ipsū habe-
bant nouorum partuum semina germinare sc̄dm
qd̄ dix̄ proph̄a. Emitte sp̄m tuū & creabuntur
& renouabis faciem terrae; deniq̄ syrus qui uici-
nus hebreo est sermone. consonat in plerisque & con-
gruit. sic habet & sp̄s d̄i fouebat aquas. id est uiuificabat.
ut in nouas cōgeret creaturas. & fetusuo animarū
ad uitam; Nam & iam sp̄m sc̄m legimus creatorem.
dicente. iob. sp̄s diuinus qui fecit me, siue ergo sc̄s sp̄s
sup̄ ferebatur sup̄ aquas. tenebrae contrariarū uirtu-
tum sup̄ eas esse non poterant. ubi locum sibi tanta
gratia uindicebat. siue ut quidam uolunt aerē acci-
pant; Respondeant quae ratione sp̄m d̄i dixerit. cum
satis fuerit sp̄m nuncupare; hi ergo uolunt ad nō do-
nō quatuor primū elementa generata. caelum.
terrā. mare. aerem. eo quod causae rerum. ignis.
& aer. terra & aqua sint. & quibus mundi species
constat & forma. ubi igitur tenebrae nequitiarum
spiritaliū locum habere potuer̄. cum auguste huius
decorem figurae mundus indueret. numquid malitiā

simul dī creauit. Sed ea & nobis orta non a creatore
 dō condita morum leuitate generatur; Non ullam
 creatoris habens praerogatiuā; Nec auctoritate
 substantiae naturalis sed mutabilitatis uitii & errore
 prolapsionis eradicari. hanc dī uult de animis singulorū.
 Quomodo ea ipse generat & cum clam & prophēa; Desi-
 nite a malis uis; & p̄cipue sc̄s dauid. Desine a malo
 & fac bonū. quomodo ergo ei initii ad nōo damus; Sed haec
 opinio feratilis eorū qui per turbandam ecclesiam putauer̄;
 Hinc martionis. hinc ualentini; Hinc pestes illae mani-
 cheorum. funesta sc̄orū mentibus temptauer̄ inferre
 contagia; Quid nobis ipsi lumine uitae. tenebras mortis
 inquirimus. scriptura diuina salutem suggerit. uitae
 odorem flagrat. ut suauitate legis capias. non prae-
 cipien discrimen incurras; Simpliciter lege o homo.
 non tibi ipse foueam. prauis interpretis effodias; Simplex
 sermo est. quia fecit dī caelū & terrā. Fecit quod non erat.
 Non quod erat. & terra erat inuisibilis & quo facta est
 erat. & erat inuisibilis quia & undabat aqua & operiebat
 eam. & erant super eam tenebrae sup fusae. quia n̄dum erat
 lumen diei. nondum solis radius. qui sol & sub aquas laten-
 tia declarare; Quid ergo dicunt quod dī crea uerit
 malū. cum & contrarius & aduersis nequa quā sibi aduer-
 sa generentur. nec enim uita mortem generat;
 Nec lux tenebras. non enim sicut mutabilitatis adfectū

Ita & iam generationū progressionis sunt. illae & con-
trarius in contraria propositi. deflexione uertuntur.
Iste non & contrarius in aduersa defleuntur.
sed & eiusdem generis uel auctoribus uel causis crea-
tae in similitudinem sui referuntur auctoris; Quid
igitur dicimus. si enī neque sine principio est quasi increa-
ta; Neque ad o. facta. unde habet naturā malitia.
Nam mala esse in hoc mundo nullus sapiens denegauit
cum sit tam frequens in hoc seculo lapsus ad mor. tem;
Sed & his quae iam diximus possumus colligere; Quia
non est uia substantia sed mentis atq; - animi depra-
uatio. a tramite uirtutis deuia. quae in curiosorum
animis frequenter obrepit; Non igitur ab extraneis ē
nobis quā a nobis ipsis maius periculū. Intus est aduersa-
rius. Intus auctor erroris. Intus in quā clausus in nobis
in & ipsis; propositū tuū speculari. habitum tuae mētis
& explora; Ex cubias obtende aduersus mentis tuae cogi-
tationes. & animi cupiditate / tu ipse tibi causa es in pro-
bitatis. Tu ipse dux flagitiorū tuorū atq; - in centor
criminū; Quid alienā naturam arcescis ad & excusationē
tuorū lapsuum. utinam te ipse non impelleris;
Utinā non praecipitares. utinam non inuolueres.
aut studiis in moderatoribus. aut indignatione. aut
cupiditatibus quae nos in nexos uel ut quibusdam retibus
tenent. & cer. te in nobis est moderari studia. cohibere

177 18
iracundiam. cohercere cupiditatis; in nobis ē & iam
indulgere luxoriae. adolere libidines. inflam-
mare iracundiam. uel inflammati aurem ad comoda-
re. eleuari magis superbia. effundere in saeuitiam.
quam reprimi humilitate. diligere mansuetudinem;
quid naturā accusas. O homo. habet illa uel ut impedi-
menta quaedam senectutem & infirmitatem. Sed se-
nectus ipsa in bonis moribus dulcior in consiliis. utilior
ad constantiam. subeundae mortis paratior. ad reprimen-
das libidines fortior; Infirmitas quoque corporis
sabrietas mentis est; Unde ait apostolus; cum infirmor
tunc potens sum. Itaque non in uirtutibus sed in infirmi-
tatibus gloriabatur. responsū quoque diuinum refulsit
oraculo salutari. quia uirtus in infirmitate consumatur;
Illa cauenda quae contra uoluntate prodeunt delicta
iuuentutis & irrationabiles passionis corporis. quorum
igitur nos sumus dominiorum principia. & transsecus
non requiramus nec de re uemus in alios. sed agnoscamus
ea quae propriae nostrae sunt; Quod enim possumus non
facere. si nolimus huius electionem mali. nobis potius
debemus quam alii adscribere; Ideo & iam in iudicis istis
uoluntarios reos. non & necessitate compulsos culpa stringit;
Poena condemnat; Neque enim si per furorem aliquis
innocentem peremerit & obnoxius mortis est. quin & iam
ipsius diuinae legis oraculo si quis per imprudentiam intulerit

nece[m]. Accipit in punitatis spem refugii facultatem
ut possit euadere; Hoc igitur de eo quod propriae malū.
uideatur dictum sit, mala enim non sunt. Nisi quae crimi-
ni et mentem implicent. & conscientiam ligant; Ceterum
pauperiem, ignobilitatem, aegritudinem, mortē,
nemo sapiens male dixerit. Nec in malorum sortem
numerauerit. quia nec contraria istis in bonis habentur
maxima; Quorum alia nobis & natura. alia & como-
ditate accidere uidentur; Non otiose nobis & cursus
iste processit. ut probareemus tenebras & abyssum
simpliciter accipienda; Erant enim tenebrae de obumbra-
tione caeli. quia omne corpus umbra facit quae um-
brat. uel finitima uel inferiora. & ea maxime quae
operire atque includere uidentur; Includit autem
caeli polus. quia caelum sic camera extenditur. quae admo-
dum supra demonstraui mus; Non ergo principalis
erat tenebrosa substantia sed quasi umbra secuta est
mundi corpus. caligo tenebrarum; Itaque momento
diuinae perceptionis mundus adsurgens. intra se inclu-
sit umbra; Ut si quis in campi medio quem sol meridia-
nus in lumine. & locum aliquem repente obsepiat.
& densis ramorum frondibus tegat; Non quos splendor
foris species loci eius effulgeat. hoc horrenti de su-
per ^{schomate} sche na gur gustum eius intus obscurus sit; Aut
unde antrum clausum undique huius modi locum

quare
antrum
dicatur

18
uocarunt; Nisi quod atro. inhorrescat situ atq
obfusione fusione tenebrarū; istae ergo tenebrae
sup aquarū abyssos erant; Nam abyssū multitudinem
& profundū aquarū dicilectio euangelii docit; Ubi roga
bant saluatorem daemone uane iuberet illis ut in abyssū
irent; Sed qui docebat uoluntatis daemone non
esse faciendas; Praecepit illis ut irent in porcos; porci
autem se in stagnū aquarū praecipitauerunt. ut quod recu
sabant demonia non euaderent. sed digno precipicio
demergere rentur; Erat ergo haec mundi inconposita
species & forma. & sps in quidā sup ferebatur sup aquas;
ET DIXIT Ds. FIAT LUX; MERITO

Praemissus est sps di. ubi diuina incipere habebat
Operatio; fiat inquit lux. unde uox di in scriptura
diuina debuit inchoare. nisi alumine unde mundi orna
tus. nisi a luce & cordium sumeret. frustra enī esset
si non into uideretur; Erat quidem ds ipse in lumi
ne quia in lucem habitat inaccessabilem. & erat
lumen uerū qd inluminat omnē hominē uenientem
in hunc mundum; Sed eam lucem fieri uoluit. quae
oculis corporalibus conphenderetur. quae edificium
aliquod dignum habitaculo patris familias. struere
desiderat; Antequā fundamenta ponat. ergo unde
lucem ei infundat & explorat. & eapri maxima est gra
tia quae si desit. tota domus deformis. & ter horret

^{tutti}
incultu. lux est quae reliquos domus commendator
natus; fiat inquit lux. plena uox luminis non dispositionis
apparatum significat. sed operationes resplendit effec
tū; Nature opifex lucem locutus ē & creauit. sermodi
uoluntas est; Opus di natura est. lucem creauit. tene
bras inluminauit. & dixit dñs. fiat lux & facta ē lux; Non
ideo dixit ut sequeretur operatio. sed dicto absolut
negotium; Unde pulchre dauidicum illū dixit. & facta sunt;
Quia dictū impleuit effectus; Auctor ergo lucis dñs. Lo
cus autem & causa tenebrarū mundus ē; Sed bonus auc
tor. ita lucem dilexit. ut mundū ipsū infuso aperire &
lumine atq; eius speciem uenustare; Resplenduit
igitur subito aer & expauerunt tenebrae; Noui lumi
nis claritate repressit eas. & quasi in abyssus demersit;
Repente per uniuersam mundi fulgor lucis infusus;
Pulchre itaq; & propriae dixit; Facta ē lux. sic enī cito
lux caelum terras maria inluminat. a se & moimto
temporis sine ulla comprehensione in no re telis
surgentes die splendore regionibus. nostro se circū
fundit aspectui. ita ortus ei cito debuit explicari.
Quid miramur si dñs locutus ē lucem. & caliganti mundo
lumine micuit. quando si quis inter aquas. mer sus
oleum ore miserit clariora faciat ea quae profun
di tegban sur tur occultis. dixit dñs. non ut per uocis
organam in clau quidam sonus sermonis exiret.

Nec ut linguae motus caeleste formae adloquium.
 atque aerem istum quidam uerborum strepidus uerbe
 rapit. sed ut uoluntatis suae ^{cognitionem} cogitationes ne proderit.
 operationis perfectus & discreuit inter lucem & tenebras;
UIDIT DOMINUS LUCEM QUIA BONA EST.

Dixit & sonum uocis nullus audiuit discreuit. & operationis
 molimina nemo deprehendit. uidit & oculorum eius
 intentionem nullus aspexit; Et uidit inquit deus lucem
 quia bona, nec quod ignorabat uidit. nec id quod nesciebat
 ante aut non uiderat conprobauit. sed bonorum operum pro
 prium est. ut & eterno commendatore non negent.
 Sed gratiam suam cum uidentur ipsa testentur; plus est
 quod probatur aspectu quam quod sermone laudatur.
 suo enim utitur testimonio. non alieno suffragio;
 Quod si apud nos oculis iudicium emittitur. quibus simul
 & gratia uenustatis. & rerum mensura comprehende
 tur. quanto magis deus omnia quae probat uidet. & quae
 uidet probat. secundum quod scriptum est; Quia oculi domini super
 iustos. lucis natura huius modi est. ut non in numero.
 non in mensura. non in pondere ut alia sed omnes eius
 in aspectu gratia sit; Propriis itaque sermonibus natu
 ram lucis expressit. quae uidendo conplacet. quoniam ipsa
 uidendi officium subministrat; nec in merito tantum
 sibi praedicatorum potuit inuenire. a quo iure prima
 laudatur. quoniam ipsa fecit ut & iam cetera mundi

membra digna sint laudibus; Uidit ergo dñs lucem
& uultu suo inluminauit. & uidit quia bona est non ex
parte di sed generale ^{tu} iudicium est. Itaq; non in
splendore tanto modo sed in omni utilitate gratia
lucis probatur. ^{unde} ut de & discretio fit inter lucem
& tenebras. ut separata lucis natura atq; tene
brarū. nihil uideatur inter se habere confusum;

**ET UOCAUIT Dñs DIEM LUCEM. ET TENEBRAS
UOCAUIT NOCTEM;** Ut & in nomine ipso diem

noctem q; distinguere; Aduertimus itaq;
quod lucis ortus ante quā solis diem uideatur ape
rire. principia enim diei in noctis scitum claudunt;

Finisq; temporis & statutus limes nocti & diei.

Uideatur esse prescriptus. diem sol clarificat;

Lux facit frequenter caelū nubibus texitur. ut sol
tegatur ne ullus radius eius appareat; Lux tamē
diem demonstrat. tenebras abscondit;

**ET FACTUM EST UES PER RE ET FACTUM
E MANE DIES UNUS;**

^{Et querunt} Quæ sunt aliqui cum prius uesperum post eam mane
scriptura memorauerit. ne forte noctem prius
quam diem significare uideatur; Nec aduertunt
primo quod promiserit diem dicendo; Et uocauit
dñs diem lucem. & tenebras uocauit noctem; Dem
de quod uesper finis diei sit. & mane finis noctis.

ergo ut p̄ rogatiuā & primatus natiuitatis diei
 dar & prius finem diei significauit post quem secutura
 nox esset. deinde post ea finem noctis adiunxit. eo usque
 autē noctem diei scriptura ante ferre non potuit
 ut & diei & noctis tempora diei appellatione concluderet;
 Et tamquā principalis auctoritate nominis uindicaue
 rit. & hanc scripturae esse consuetudinē ut potiori
 appellationē deputet. frequentibus exemplis probamus;
 siquidem & iacob dixit. dies uitae meae pusilli & mali;
 & iterum. omnes dies uitae meae; & dauid posuit. dies
 annorum meorum; Non dixit & noctis; unde aduertimus
 eaque nunc in specie historiae traduntur. uim statuis
 se legis in posterum; Principiū ergo diei. uox di est;
 fiat lux & facta ē lux. finis diei uespere est; Jam
 sequens dies. & noctis fine succedit; Sententia autē di
 euidens quia diem primo uocauit lucem. & secundo uoca
 uit tenebras noctem; Praeclare tam unū. non pri
 mum diem dixit; Nam secutus secundum & tertio die;
 Et deinceps reliquis primū potuit dicere. & hoc ordi
 ne uidebatur. sed legem statuit. ut uiginti quattuor
 h̄ orae diurnae atq; nocturne diei tantū nomine defi
 niantur. ut si diceret uiginti quattuor horarū mensura
 unius diei tempus est; sicut enī uirorū generatio compu
 tatur & intellegitur. ut iam feminarum quia nectun
 tur secunda potioribus. ita & iam dies numerantur

& noctis aestimantur adiuncte; Sic igitur circuitus
unus. ita unus dies. nam plerique & iam ebdomada una
unū diem dicunt; Quod in se quasi in unum redeat
diem. & quasi septies in se recurrat. est autē & circuitus
figurarū. a se incipere & in se reuer-ti. Unde
& scētum unū interdum scriptura dicit. Nam & si alius
locis saecula appellat. uidetur magis diuersitatis
statuum populorum uel negotiorū significare quā
sectorum successionis aliquas definire. quia dies dñi
magnus & praeclarus. & alibi; ut quid uobis quaerere
diem dñi. & hic tenebrae & non lux; Manifestū est enī
quod ^{& cōsens}constitit & indignis dies ille tenebrosus sit. quo ful-
gebit innocentia & mens noxia cruciabitur. cete-
rum quod sine interpolatione noctium. & suc-
sione tenebrarū dies p̄p̄uus. ille remunerationis
& aeternae futurū sit scriptura nos docet; Pulchre
autē uicem utramq. unū dicitur diem. matutino
eum sine conclusit. ut & luce inchoare diem doce-
rēt. & in lucem desinere; Non enī est integrum
diei tempus & noctis. nisi fuerit expletū; Unde & nos
semp̄ quasi indie. honeste ambulemus. & abicia-
mus opera tenebrarū; Hoc tamen ad quidem
corporis datam esse cognoscimus. non ad muneris
alicuius & operis functionē. quae somno & obliuione
transcurritur; non sit in nobis cōmissio ebrietatis

cubili in pudicitia non dicamus tenebrę & pariter operi
 unt nos; & quissit si videbit altissimus. sed sit in nobis
 amor lucis & cura honestatis. & tamquã in dieambu
 lãtes opera nostra coram dō lucere cupiamus.
 cui est honor laus & gloria potestas. cū dño nro ihu
 xpō & spū scō a saeculo & nunc. & semp & in omnia sae
 cula saeculorum amen; **EXPLICIT.**

DI ES

as. sedi

PRI MUS INCI

PIT

is pleni

DIES SE CUN DUS

iem primū uel potius unū
 maneat enī, & prophē tici prę rogatiua
 sermonis. ut potuimus absol uimus;

In quo con ditum caelū. terrā creatam.
 aquarū & undantiam. cir cū fustam aerem.

discretionem factam lucis atq; tenebrarū di omni
 po tentis & dñi ihu xpī sps quoq; scī operationē cognouimus;
 Quis ergo non mirētur. dissimilibus membris disparem
 mundum incorpus unū adsurgere. & solubili concordie
 caritatisq; lege in societate m. in conexione sui tam
 distantia. conuenire. ut quae discreta naturae sunt
 in unitate & pacis unculū uelut indiuidua compassione
 nelantur; Aut quis hęc uidens. possibilitatē rationis
 infir mo ingeniorime tur. quae omnia uis diuina in con
 prae hensibilis humanis mentibus & ineffabilis. sermo
 nibus nr̄is uoluntatis suae auctoritate con nexuit.

fecit igitur dñs caelū & terrā. & ea quae si auctor esse
praecipit. Non tamquā figurę inuentor. sed tamquā
operator naturae; Nam quomodo sibi conueniunt.
operataria impassibilis dñi uirtus. & passibiles mate-
riae natura. tamquā altera ab altera qđ indiguer-
int mutuantes; Nam si in creata materia uideatur;
Ergo dō creandae potestas materiae defuis-
se. & ab ea operationis sub negotio iacentia mutua-
tus. si uero inconposita. uas des mirum admodū
coaeternā dō materiem. uas decorem sibi non po-
tuisse conferre. quae substantiā non creatore acci-
perit. sed sine tempore ipsa possederit; plus ergo in-
uenit operator omnium quā contulit. Inuenit mate-
riem. in qua possit operari; Contulit autē figuram.
quae decorem inuentis rebus adferret; Unde excipi-
endus ac ceteris tamquā dies unus. non conferendus
cū ceteris tamquā dies primus ē; Unde fundamenta
rerū omnium posita & causae esse coeperunt. quibus
mundi huiusq; uniuersae uisibilis creatorae fulta
substantia est; Quare adsecundi diei miranda opera
sermo nobis prodeat. quorū eminentia non secundū
tractatus nostri possibilitatem. sed secundū scriptorū
ad laudem referenda est creatoris; Uos igitur queso
ut naturaliter aestimare quae dicimus. probabiliter
ac simpliciter. & sedulo ingenio pensare digni mini.

22
Non secundū filo sophiae traditiones & inanem seductio-
nem suaviora uis similia colligentes. Sed secundū rego-
lam ueritatis quae oraculis diuinis sermonis & primum
& contemplatione tantae maiestatis fidelium pectoribus
infunditur. quia scriptū est; confirma me in uerbis tuis;
Narra uerū mihi iniusti & exercitationis. sed non sicut lectua
dñe. omnia p̄cepta tua ueritas; Non ergo secundum
elementorū naturas. sed secundū xpm qui omnia quae uq;
uoluit fecit. abundans plenitudine diuinitatis suae;
consideremus quae facta sunt & naturae possibilitatē
interrogemus. Neq; enī cum in euangelio leprosum
curare & caecis uisum refundere & populus qui aderat
& spectabat illū. medicinae ordinem recognouit.
Sed potestatem dñi miratus dedit ut scriptū est. dō lau-
dem. neq; secundū numeros egyptiorū. & concur-
sus siderū. mensuras elementorū. Extendit manū
suā moyses ut diuideretur mare rubrum. sed diuine
imperio potestatis obtemperans; Unde & ipse ait;
dextera manus tuae dñe glorificata est in uirtute.
dextera manus tua dñe confringit inimicos; Illo
igitur sc̄a plebs eleua mentem tuā. & totū animum
tuū dō confer; Non sic d̄s uidet quem admodū homo.
d̄s in corde. homo in facie; Nec sic igitur homo
uidet quem admodū d̄s. audis qui ad d̄s uidit & laudauit;
Noli igitur tuis oculis aestimare quae facta sunt.

opinionibusque colligere. sed quae deus uidit & proba-
bit eature tractanda non putet;

**ET DIXIT DEUS FIAT FIRMA MENTUM INTER ME-
DIAM AQUARUM ET SIDIS CERNENS INTER
AQUAM ET AQUAM ET FACTUM SIC.**

Audi uerba dei fiat dicit iubentis est non estiman-
tis, imperat naturae. non possibilitate obtempe-
rat; Non mensuras collegit. non pondus examinat.
glorificata est in uirtute dextera manus tua domine
ihesu. uoluntas eius mensura rerum est; Sermo eius
finis est operis; Fiat inquit firmamentum inter mediam
aquam. firmum est omne quod statuit deus, & satis pulchre
praemisit fiat firmamentum antequam subiceret.
Inter mediam aquam; ut tu prius crederes firmamentum
& precepto dei factum; quam de aquarum proflua qualitate
dubitares; si naturam elementorum consideres. quomo-
do inter aquas solidatum est firmamentum. illae
profluunt. illud constringitur. illae currunt. hoc
manet; & sit inquit discernens inter aquam sed aqua
confundere non discernere solent; Quomodo iubeat
quod scit. Secundum elementorum rationem esse con-
trarium; Sed cum sermo eius ortus naturae sit. iure
usurpat dare legem naturae. Qui originem dedit;
sed prius consideremus quis sit firmamentum. utrum
ipsum sit quod in superioribus caelum appellauit

an aliud; & si duo caeli. an plures. Nam sunt qui unum
 caelum esse dicant. nec alterius caeli faciendi cū esse
 una. VāN ut ipsi aiunt potuisse subpetere substantiā.
 qm̄ cum omnis sup̄riori caelo esse & pensa. nihil
 reliqui fuit quod ad aedificationem secundi caeli. terciū
 uel profecerit; Alii uero innumeros caelos uel mundos
 esse adserunt. quos inridēt sui; non enī nobiscū illis maior
 quam suis pugna est. qui ^{cum} geometricis ^{t numeris} numeris & necessita
 tibus contendunt probare. quod aliud caelū esse non pos
 sit. nec pati naturā ut aut secundū aut terciū sit nec
 operatoris uirtutem idoneam ut multos caelos faceret;
 Et quis non hanc eorū artificem facundiam inrideat.
 qui cū & una atq; eadem causa plura eiusdem generis
 ab hominibus fieri posse non abnuant. ^{decreatore omnium} utrum plures
 caelos facere potuerit. de quo scriptū est. dñs autem
 caelos fecit & alibi. omnia quaecūq; uoluit fecit. quid
 enī difficile erit cui uelle fecisse est. fuit atq; igitur illis
 impossibilitatis ratio. cum de dō disputant; cui uere dici
 tur. quia impossibile tibi nihil est. itaq; nos non solum
 secundum. sed & iam terciū caelū esse negare n̄ possum.
 Cum apostolos raptū sed terciū caelū scriptorū suorū
 testificatione confirmet; Dauid & iā caelos caelorum
 in illo laudantiū dñm constituit choro. quem imitan
 tes philosophi septem stellarū. & solis & luna e globorū
 consonū motum intro duxerūt. quorum moribus uel potius

fluitat

globis congesta memorant. omnia quos sibi in nexos
& uelut insertos uersare retro. & contrario ceteris
motu ferri arbitrantur; Eoque impulsu & motu
ipsorum orbium. dulcem quendam & plenum suauita-
tis atque artis & gratissimi modulaminis sonum
reddi. quoniam scissus aer tam artificum motu. & acuta
cum grauius temperante. ita uarios, & equabiliter
concentus efficiat. ut omnem supergrediatur
musici carminis suauitatem; huius rei si fidem requi-
ras atque expectas. sensu nobis & auditu probari
hesitant; Nam si uera forent. quomodo tanto
motu orbium concrepante. cum ille caelestis orbis
cui adfixas ferunt stellarum cursus quis sine intermis-
sione uoluuntur. concitatiores habeat conuersio-
nem atque acutum sonum excitet; Hic autem lunaris gra-
uissimum non audiretur a nobis. cum leuora audire
soleamus; fidem ergo eius disputationis. si testimonio
nostro & auditus munere exigamus probari referunt
obseruisse aures nostras. & hebetiorem nobis sensum
audiendi factum. propter illam a principio nostrae gene-
rationis concepti sonitus consuetudinem & exemplum
adferunt. Eo quod nilus fluuiorum maximus. eouide
licet loci ubi se exaltissimis montibus. Incha dyta
illam precipitat. magnitudinem fragoris sui aures
accularum obstruat. ut audiendi munere carere

dicantur; Sed facile his ipsa respondet ueritas; de con-
trua

Nam qui tonitrua audimus nubiū conlisione generata,
tantorum orbium conuersiones quæ maiore utiq; sicut
motu ferri aestimantur. Ita uehementiores sonitus
excitarent non audiremus. addunt præterea ideo
sonū hunc non peruenire ad terras nec apti hominis
per sua uitatē ei atq; dulcedinem. quem celestem
ille caelorum efficit motus ab orientali bus partibus usq;
in occasum. propria negotia atq; opera derelinque-
rent. & omnia hic otiosa remanerent. quodam humanae
ad caelestem sonus mentis excessu; Sed ea quae sunt aliena
ab studio nro. & ad diuinae electionis seriem. his qui foris sunt
relinquamus; Nos in heremus scripturarū caelestium
magisteria; Propositū igitur nobis est quia dixit dñs.
fiat firmamentū in medio aque. & sit discernens inter
aquā & aquā; & hinc tractatus utrum hoc firmamentū
appellat. quod ante iam fecit. de quo scriptum est.
In principio fecit dñs caelū & terrā; Nec fallit quod aliqui
ante nos ita acceperint. eo quod supra creatum auc-
torem dō. & conditū caelū scriptura expresserit.
hic & positione operis creationisq; diffuderit. ^{ut} ibi
quasi summa operis breuiter comprehensa sit. hic opera-
tionis qualitas per ipsas concurrentiū rerum digesta
sit species; sed mouet nos quia & nomen aliud significa-
tur & species solidior & causa discernitur; Et persona

cooperatoris adiungitur sic enim scriptum est;
**ET DIS CREUIT OS INTER MEDIUM AQUE
QUAERAT SUB FIRMA MENTO ET INTER ME
DIUM AQUE QUE ERAT SUP FIRMA MENTUM**

Et primo uoluit id destruere quod frequenti scriptu-
rarum lectione in uoluntate nostris & in praesens est mentibus;
quia aquae super caelos esse non possunt; Dicentis rotun-
dum esse orbem illum caeli cuius in medio terra sit.
& in illo circuitu aquam stare non posse. Quod necesse
est defluat & labatur. cum de superioribus ad inferiora
de cursus est; Quomodo enim aqua super orbem stare
ut aiunt potest. cum orbis ipse uoluatur. haec est
no illa uersutia dilectio. e; da mihi unde tibi respondeam.
quod si non datur. nullum uerbum referatur; petunt sibi
concedi axem caeli. torqueri motu concito orbem autem
terre esse immobilem. ut struant aquas super caelos
esse non posse; Quod omnes eas uolentes e axis effun-
deret. quasi uero ut concedam illis quod postulant.
& secundum eorum opinionem illis respondeam; negare non
sint in illa altitudine & profundo & longitudine
esse & latitudine; Quam nemo potest comprehendere
nisi is qui impletur in omnem plenitudinem dei ut aposto-
los ait; Quis enim facile potest esse se diuini operis aesti-
mator; Est ergo latitudo in ipsa caeli altitudine.
no sunt & iam ut de his dicamus quae scire possumus

25
pleraque aedificia foris rotunda . intus quadrata .
& foris quadrata . intus rotunda . quibus superiora
plana sint . in quibus aqua herere solet . quae tam
ideo dicimus ut aduertant opinionem suam . opinionem
bus uerisimilibus reuinci posse . & desinant tantum
opus diuinae operationis & nostrae possibilitatis
contemplatione metiri ; nos autem scriptura naturam
seriem atque ordinem sequimur . & opus contemplatione
aestimamus auctoris . quid dicitur sit ; Et
quis dixerit . & cui dixerit . fiat inquit firmamentum
in medio aquae & sit discernens inter aquas ; Audio
firmamentum fieri praecipitur . quod diuideretur aqua .
& ab inferiore superior discernere & ur . quid hoc
manifestius . qui iussit discerni aquam inter iuncto &
medio firmamento . prouidit quem admodum diuisa
atque discreta manere possit ; Sermo diuinitus non hoc
naturae est . & diuinitatis substantia . quoad usque
uelit ea manere qui statuit ; Sic scriptum est . Statuit
ea in seculum seculi praecipitur posuit & non perteribit ;
Et ut scias quia de istis aquis hoc dixit . quas tu negas
posse in superioribus caelis esse . audi superiora .
Laudate eum ^{dm} caeli caelorum . & aquae quae super
caelos sunt laudent nomen domini ; Nonne quasi aduer
santi tibi dixit ; Quoniam ipse dixit & facta sunt ipse mandauit
& creata sunt ; Statuit ea in seculum seculi praecipitur posuit .

& non praeteribit; Annon uideatur tibi auctor idoneus
qui legem suo operi daret; O est quid dicit uenerabilis
naturae. inaeestimabilis magnitudine;

Inmensus in remunerationibus. inconpraehensibilis
in operibus eius. cuius altitudinem sapientiae quis in
uestigare facilius. iste dicit filio. id est dicit brachio
ia ac suo; Dic uirtuti suae. dicit sapientiae suae.

Dic iustitiae; Et fecit filios quasi potens. facit
quasi uirtus dei. fecit quasi sapientia dei. fecit quasi
iustitia diuina; Cum haec audis quid miraris. Si su
pra firmamentum caeli potuit tantae maiestatis
operatione unda suspendi; De alius haec collige. de his
que uidentur oculis hominum. quomodo ad iudeorum transi
tum transitum. si rationem quaeris. se unda diuiserit;
Non solus hoc esse naturae ut aqua se discernat ab
aqua in profundo inter fusiones aquarum terrae sepa
rentur; gelauerunt inquit fluctus & firmamenti
specie cursu suum insolito fine frenarunt. Nonne
potuit & iam aliter hebreum populum liberare; Sed
tibi uoluit ostendere. ut eo speculaculo & iam illa que
non uidisti estimares esse creden da; iordanis
quoque reflexo amne in suum ^{fontem} reuertit;
Herere aquam cum labitur. ita fursum pedire
in superiora. sine ullo repagulo. impossibile habetur;
Sed quid impossibile ei quid dedit posse quibus uoluit

dedit posse infirmitatibus. ut infirmus dicat; omnia
 possū in eo qui me confirmat; dicant certe. quem ad
 modū aer cogatur in nube. utrum pluuia nubibus
 generetur. an nubibus colligatur; Uidemus plerū
 q̄ ~~dicere~~ exire nubes de montibus; quæro utrum
 de terris ascendat aqua. an ea que sup̄ caelos ē largo
 umbre descendat. si ascendit. utiq̄ contra natu
 ram est. ut ascendat in superiora quæ grauior est.
 & portetur aere. cum aer subtilior sit; aut si con
 tior bis totius motu rapitur aqua. sicut in oꝛbe
 rapitur. ita summo oꝛbe diffunditur; Si fundi ut uo
 lunt non desinit. utiq̄ non desinit rapi. quia sicut
 axis caeli semp̄ mouetur & aqua semp̄ auri tur. si descen
 dit. manet. ergo iugiter supra caelos. quæ habet unde
 descendat; Deinde qui obstat. si confiteantur^m quia
 aqua supra caelos suspensa sit; Nam quod uerbo
 dicunt terrā in medio esse suspensam. & in mobilem
 manere. cū utiq̄ grauior sit quā aqua. ea ratione
 possunt dicere. non precipitari aquam oꝛbis illius cae
 lestis conuersatione^{sione} quæ super caelo est; Sic enī
 terra inanis suspenditur. uel pondere librato undiq̄
 immobilis perseuerat; Ita & aqua aut grauioribus
 aut equis cum terra ponderibus examinetur;
 Ideoq̄ non facile sup̄funditur mare terris; Nisi
 cum iubetur exire; Deinde cum ipsi dicant uolui orbem

caeli stellis ardentibus resurgentem; Nonne diuina
providentia necessario prospicit ut intra orbem
caeli & supra orbem redundaret aqua quae illius
referuentis axis incendia temperaret; Propterea
quia secundat ignis & ^{feruor} & etiam aqua secundat
in terris ne eas surgentis solis & stellarum micantium
ardor & uret & tenera rerum discordia in
solis uapor lederet; Quanti fontis fluvii lacus
irrigant terras quae eas internus quidam ignis uaporat;
Unde enim aut arboris germinarent aut
frumenta uel sata prorumperent uel orta coquerentur;
Nisi ea interior quoque ignis animaret
qui etiam de saxis frequenter excutitur & de ipsosae
pedum caeditur ligno scilicet; Ergo sicut necessario
ignis creatura ut ordinata & dispensata permaneat
ant Caelique clementia temperet aquarum rigorem;
Ita etiam aquarum redundantia non superflua
ne alterum altero consumeretur quia nisi
conueniens utriusque mensura sit; Sicut ignis
aqua & siccat ita & aqua restinguit ignem;
Ideoque pondere & mensura & animat uniuersa
Numerata enim sunt ei & stillicidia pluuiarum;
Sicut in libro iob legimus sciens uel rerum facilem
defectum fore uel solitudinem uniuersitatis; Si alterum
superaretur ab altero ita utriusque

temperavit dispendia ut neq. plus ignis & quo
 quer & neq. exuberare & aqua. quam inminutio
 fier & utriusq. moderata. Quae & supfluum
 letraher & & necessariu reseruar &; Itaq. cum
 tanta de terris erumpant maximoru fluenta am
 num. Nilus effuso aegyptu stagnas flumine;
 Danubius de occidentalibus partibus barbarorum
 atq. romanos inter secans populos. donec ponto
 ipse condatur; renus de iugo alpium usq. in oceanum
 profunda cursum suos dirigens. romani memorandus
 aduersus feras gentes murus imperii; padus mariti
 moru com meatu umitalicis subsidus fidus in uel tor;
 Rodanus rapidus concito cursu terre ne equoris
 fra & scindit. in quo non mediocri fertur nauigantiu
 pericula. dum inter se maris fluctus & annis fluenta
 decer tant; Itemq. de septem trionale parte;
 Eusis caucaseis montibus fusus. cu pluribus aliis in euxi
 num se praecipitat mare; Prolixum e singuloru
 per sequi fluuio rum nomina. qui uel in nostro mare
 deriuntur. uel & in amuntur oceano; Cu tanta
 igitur ubertas aquaru sit. Tamen plerumq.
 terra meridiana e plagae torretur ardoribus.
 atq. aestu soluta fati scit in puluerem; Mise
 randi agricolae labore consumpto. ut frequenter
 ad potum siccatis puteis arido gur gite subsidium

uitale deficiat. & erit quidem quando dicat abyſſo
deſerta eris. & omnes fluuios ſiccabo; Sic per eſaiam
futurū adnuntiat; Sed & iam antequā ille dies ad
ueniat. diuino praefitutus arbitrio. non minimū
& inter ſe ipſa elementorū natura diſcernit;
Crebro itaq; aut inundationibus mundus iſ
quatur. aut nimio aeſtu & ariditate uectur;
Noli igitur incredibilem opinari aquarum mul
titudinē; Sed respice aduū caloris. & incredulus
non eris; Multū eſt quod dignis abſorbet. quod uel
& illo nobis debet eſſe manifeſtū; Cum medici uasa que
dam anguſta ore. pleniora deſuper. intus concaua;
Leui lucerne concepto lumine adfigunt corpori.
quem admodū calor ille omnem in ſe rapiat humorē;
Quiſ igitur dubitet quod dignus. aether & magno
feruens uapore inflāmarē atq; exurerē omnia
niſi lege quadam ſuo cohiberetur auctoris. Ut nec flu
mina. nec lacus. nec ipſa maria uim eius. poſſent
reſtingere; Et ideo deſup aqua impetu quodam
diſcendens. In tantos plerumque imbres rumpitur.
ut flumina lacus repente repleantur. ipſa maria ex
undent; Unde frequenter & ſolē uidemus madidum
atq; rorantem. in quo uidens dat indicium. quod ali
mentū ſibi aquarū ad temperiem ſui ſumpſerit;
Tantū autem eſt illis impugnande ueritatis ſtudiū.

28
ut solem ipsum negent ca. u. de naturae esse. eo quod
albus sit non rubicundus aut rutilus in speciem
ignis. & ideo aiunt. quod nec ignitus natura sit.
& si quid habeat caloris. ferunt & nimio motu conuer-
sionis accedere; Quod ideo dicendum putant. ut nihil
uideatur humoris consumi. quia calorem quo
humor uel minuitur uel plerumq. & hauritur
non habeat naturalem; sed nihil agunt cum ista con-
ponunt. quia nihil inter est utrum & natura
calorem quis habeat. an & passione aliqua. atq.
& causa. quia ignis omnis consumptor humoris est
uel huiusmodi materiae. qua flamma consuevit
& urere. nam siue & lignis aut qua quam semiustula-
tis sed inter se conlisis. ignis & cussus & cipiatur
foliis. & iam flammam adoleat. ac si de igne accendas
faciem. siue de flamma lumine lumen accendas;
Ea dem species & natura est luminis. ac si illud non
naturalis ignis adoleuerit & sed quem accedens causa
generauerit; uel hic saltem contemplantur solis
calorem quod diuersa eidem constituit cursus sui loca
& tempora; Nisi semper in his demoraretur locis.
cotidiano eas uapore & ureret; Mare ipsum ideo
ferunt ipsi salis atq. amarum aquam habere.
quod ea quae fluuus infra influat calore absor-
bitur. tantumq. uapore diurno consumi. quantum

cotidianae & diuersis fluuioꝝ cursibus inueatur;
Quod & solis quadam diuinatione fieri perhibetur.
qui quod purum ac leue est. sibi rapit; Quod graue
atq; terrenū relinquit. & quod remanet sal sum illud
atq; aridum. quod sine uso & suauitate potandi sit.
Sed reuer tamur ad propositum; Fiat firmamentū
inter mediū aquae; Non moueat sicut iam dixi.
quia supra caelū ait. hic dicit firmamentū. qm̄
& dauid dicit. caeli enarrant gloriā dī & opera ma
nu eius adnuntiant firmamentū; Hoc est mun
di opus cum uideatur suum laudat auctorem. inuisibi
lis enim maiestas eius per ea quae uidentur agnosci
tur. & uideatur mihi nom̄ caelorum commune esse.
quia plurimos caelos scriptura testificatur; Nomen
autem esse speciale firmamentū. siquidem & hic
ita habet; **ETUOCAMIT D̄S**

FIRMA MENTUM CAELUM

Ut uideatur supra generaliter dixisse in prin
cipio caelū factū. ut omnī caelestis creatu
re fabricam comprehenderit; Hic autē specialem
firmamenti huius & exteriores soliditatem quod
dicitur. caeli firmamentū. sic legimus in hymno
prophético; Benedictus es in firmamento caeli;
Nam caelū quod. οὐρανός. grece dicitur
latine quinquā praessa stellarū lumina. uel ut sig
na

29
habeat; Tamquã celatũ appellatur. & sicut
argentũ quod stellis eminentibus refulget celatum
dicimus. οὐρανός. autem. αἰ το τοῦ. ὀρακ ἔτσι.
dicitur quod uidetur. Τύποταντι. ΝΑΚΤΟΗΝ.
igitur terrã quae obscurior est. οὐρανός. nuncu-
patur quia lucidus est tamquã uisibilis. Unde puto.
& illud dictũ uolatilia caelis ^{scilicet uident facio patris.} esse & uolatilia circa fir-
mamentũ caeli. eo quod potestas quae sunt in illo
uisibili loco quae spectant haec omnia. & subiecta suis
habeant conspectibus; Denique clusum caelũ dictũ ē
temporibus heliae. quando in achab & iezabel per-
fidia regnabat. cum populus regalis sacri legio deseueret.
eo quod nemo ad caelos oculos erigebat; Nemo eius auc-
torem uenerabatur. sed ligna & lapides adorabant;
Unde hoc collegimus. quia & in maledictionibus populi
israhel dixit dñs. erit tibi caelũ sup caput tuũ. ereum.
Et terra tua ferrea. quando precium perfidie luens
populus iudaeorũ. in tempe rie caeli. & terra in fecun-
ditate multatur. De caelo enĩ causa fertilitatis;
Denique & moyses benedictiones tribus ioseph. a firmi-
bus caeli. & rore abyssi fontium deorsum. & secundum
horam a solis cursu & a conuenientibus mensibus.
& a uertice montium & collium. & a uentis dedit.
eo quod moderatione caelesti terrarũ fecunditas
nutriatur; Ferreũ ^{est} ergo caelum quod nullum

~ dat

& sudat humorem. quando nullis &cludat nubibus
imber rumpitur. est &iam ferreū caelū. subobscu
rus aer pressus atque nebulosus colore fer rugineo
quando rigore frigoris stringitur terra. tunc
uelutisuper caput nostrū humor suspensus uide
tur. & per momenta inminere; Plerumq; &ia
glacialibus uentorū flatibus rigentes aquae. solidan
tur in niuem & rupto aere nix funditur; Neq;
enī firmamentū hoc potest sine aliquo rumpi frago
re; Ideo & firmamentū dicitur quod non sit inualidū
nec remissum; Unde & de thronibus quae conceptū
intra sinum nubium spū cum se uehementer erup
turū eliserit. magno concrepat sonitu; At
enim scriptura. firmans thronus tua. a firmitate
ergo firmamentum est nuncupatū. uel quoddi
uina uirtute firmatum sit sic scriptura nos docet
dicens laudate eū infirmitate uirtutis eius; Nec
pretulit & uoluisse aliquos caelos caelorum ad intel
ligibiles uirtutes. firmamentū ad operaturas.
Et ideo laudare caelos uel enarrare glossā di.
adnuntiare firmamentū. Sed non quasi spiri
talia sed quasi opera mundi enarrant Quemad
modum supra diximus. alii quoq; purificatos
uirtutes. interpretati sunt. aquas. quae super
caelos sunt accepimus; Haec quasi ad tractatus

decorum nobis. tamen non alienū uideatur. atq; absur-
 dum. Si aliquas ueras propter illam causam quam
 diximus. intellegamus. Nam & ros. & gel^{iv}. & frigus.
 & aestus. secundum hūm nū propheticum. benedicunt
 dñm. benedicat & terra. & illas non ad intellegibiles
 naturas referimus. sed ad ueritatem; Laudant & iam
 dracones dñm. quia natura eorū. & species cū uide tur;
 Non minimū uel decoris offundit. uel inesse ratio-
 nis ostendit;

UIDIT D̄S QUIA BONUM EST.

Facit filius quod uult pater. laudat pater quod facit
 filius; Nihil in illo naturae degenerare inuenitur;
 Cuius opus paterna non degenerat uoluntatem.
 uidit utiq; non oculis corporalibus intendit; Sed defi-
 niuit plenitudinē gratiae conuenire. ut mihi eius iudi-
 cium cognosceretur; Nos enī solemus & iam de his que
 diuina sunt disputare. & quid mirū si de opere tractare
 possint. qui de ipsius operatoris generatione faciunt
 quæstiones; Ipsū in iudiciū uocant. ipsum inaequalem
 atq; degenerem deserere conantur; Ideo leges. & dixit
 d̄s. & fecit d̄s. eodem pater & filius maiestatis honoran-
 tur nomine. & uidit d̄s quia bonū. dixit tamquā omnia
 quae pater uellet scienti. & uidit tamquā omnia quae
 filius faceret scientia tenens. & efficiens operatione
 consorti; Uidit quia bonum. non utiq; cognouit

quod nesciebat. sed probauit quod placebat; Non
quasi incognitū placuit opus. quia nec quasi incogni-
tus pater qui conplacuit in filio sicut scriptum est;
Hic est filius nris dilectus in quo conplacui; Scit autē
semp filius uoluntatē patris & pater filii. & audit
patrem filius semper. & pater filiū. per unitatem
naturae uoluntatis atq; substantiae; Deniq;
testatur hoc in euangelio suo filius dicens ad patrē
sciebam quod semper me audis; Imago est enī inuisi-
bilis di filius. Omnia patris quasi imago & primit;
Omnia eius quasi splendor gloriae inluminat nobis
atq; manifestat; Uide & filius patris opus. sic & patē
fili; Sic ipse dñs declarauit, non potest filius facere
ase quicquam nisi quod uiderit facientem patrem.
Uide & ergo facientē patrē. & uide & per se cretū inuisi-
sibilis naturae & audit similiter; Deniq; ait.
sicut audio iudico. & iudiciū meū uerum est. quia non sū
solus. sed ego & qui meminit pater; hoc mysticū est.
illud morale. uidit mihi. probabit mihi. quod dñs pro-
babit. Tu se praehensibile ne dixeris; Quñm quod dñs
mundauit tu commune ne dixeris. scriptū tibi esse
meministi; Ergo bonū nomen di ne blasphemēs;
Si firmamentū bonū. quanto magis bonus eius
creator. & iam si arriani nolent. eunomiani recla-
ment radices degenerē fructus deterior;

31

Uide & inquit d[omi]n[u]s quia bonum; Solent artifices singula
prius facere. & postea habili commissione conestere.
ut qui uultus hominū uel corpora ~~secundum~~^{ex} uoluntate demar
more uel. ere. fingunt uel ceris ~~expressunt~~^{exprimunt}. Non
tamen sciunt quē ad modū sibi possint membra singu
la conuenire. & quid gratiae adferat futura conuicio;
Et ideo aut laudare non audent. aut pro parte
laudant; D[omi]n[u]s uero tamquā aestimator uniuersitatis
praeuidens quae futura sunt quasi perfecta iam
laudat. quae adhuc in primi operis ~~exordio~~^{exordio} sunt
finem operis cognitione preueniens; Nec mirū
a put quem rerum profectio. non in consumatione
operis sed in sua praedestinatione est uoluntatis; Lau
dat singula quasi conuenientia futuris. Laudat pleni
tudinem singulorū uenustate composita; Illa est enī
uera pulchritudo. & in singulis membris esse quod
deceat. & in toto. ut in singulis gratia in omnibus for
mae conuenientis plenitudo laudetur; Sed iam & iam
secundus nobis claudatur dies. Nedum opus adstrui
mus firmamenti. infirmiores eos qui audiunt dicendi
prolixitate faciamus. Dum in nocte sermo produci
tur quae adhuc carens lunae stellarumque lumine.
nondum enī luminaria creata sunt. Caeli obscurita
tem possit adferre. remeantibus simul ut cibo potu
que curentur corpora. ne animis epulantibus fragilitas

carnis. denotatur no quoq; ieiunio quaeratur;

EXPLICIT DIES SECVNDVS.

DE FIRMA MENTO CELI. INCIPIT DIES TERTIVS

Dies tertius nobis hodie in sermone nascatur. quior tus est in lectione praeclarus dies qui terram a naufragio liberauit. dicente dō. congregetur aqua quae est sub celo in congregationē unā; De quo praefatio nem ad oriri placet. congregetur aqua dictum est. & congregata est. & frequenter dicitur. congregetur populus. & non congregatur; Non medicis pudor est imperio di insensibilia elementa parere. & homines non oboedire. quibus sensus ab ipso tributus auctore & for tasse hic pudor fecerit ut hodie plures conueniretis; Ne quo die congregata est aqua in congregationē unā eodie populus nequaquā congregatus. in ecclesiā dñi uideretur; Nec hoc solum ob edientis aquae exemplū habemus; Nam & alibi scriptum est; Uiderunt te aquae dñi. uiderunt te aquae. & timuerunt; Neq; enim ueri simile non uidetur de aquis dictū. quando alibi quoq; idē propheta ait; Mare uidit & fugit iordanis conuersus ē retrorsū; hoc enī uere factū quis ignorat quod hebreorum transitum mare fugerit. quando secunda diuisit; Transiuit populus puluer uento

uestigi' operisse mare. credens fugisse fluctus deniq;
 credit hoc aegyp^{na} tuis ingressus est. sed illis redit
 unda que fugerat; Nouit ergo aqua & congregari & time
 re & fugire quando dⁱ p^rcepit; Hanc imitemur aquam.
 & unã congregationẽ dⁱ unam ecclesiã nouerimus;
 Congregata ẽ hic quondam aqua & omni ualle. & omni
 palude & omni lacu. uallis est heresis. uallis est gentili
 tas. quia dⁱ montium ẽ. p^rima non uallium; Deniq;
 in ecclesia & uultatio un di fonte est. in heresi & genti
 litate. fletus ẽ flumina dⁱ & in error; Unde ait;
 Disposuit in conual uoce aquarũ te fletus; Ex omni
 igitur ualle s^{maris}. in congregatus est popu
 lus catholicus. istis enim iam non multæ congrega
 tiones sunt sed una est congregatio. una ecclesia;
 Dicitũ est & hic. congregate tur aqua & omni ualle. & fac
 ta est congregatio spiritalis. factus ẽ unus populus. & he
 reticis & gentilibus repleta ecclesia est. uallis est schena.
 uallis est circus. ubi currit mendax equus ad salutẽ. ubi
 humilis. & abiecta contentio. ubi licium. faeda deformitas;
 Ex his igitur qui circo in herere consueuerant. fides
 creuit a ecclesiae. cotidianus cœtus augetur. palus est
 luxuria. palus est intemperantia. palus est inconti
 nentia. in qua uolutabra libidinum sunt; Bestiarũ mur
 mura latibula passionũ. ubi uersantur qui cumq; incide
 rint & non emergunt; Ubi labuntur pedum uestigia.

fluitant singulorū incessus. ubi fulicae sedum
labant. polluunt. ubi flebilis de super gemitus
columbarum. ubi pigrates tūdoce nos heret ingugite,
Deniq. aper in palude. ceruus ad fontes. & omni igitur
palude. ubi quasi ranae. ueterem canebant qu. ere lam;
Congregata est fides. congregata est puritas animi.
mentisq; simplicitas. congregata est aqua & omni lacu.
& omni foue. ut ne peger mo fodiat foueam fra
tris suo inquam ipse gatione una incidat. sed omnes
se inuicem diligant; congregetur Omnes se inuicē
foueant. & quasi unū enter dicitur corpus diuersa
se membra sustentent; Non medi. quos non morti
fericantus & acromatū a parer schenitorum qui
mentem emolliant ad amores. sed con centus ecclesie
sed consona circa di laudes populi uox & pia uota delecta.
quibus non pur pur ea per ipetas mata. non aul ea prae
tiosa spectare uoluptatē sit. sed hanc pul cher rimā mun
di fabricam. hanc distantiam inter se elementorum
copulam. caelum sicut cameram & tensum. ut inhabi
tantes in hoc mundo tegat; Terrā ad operandū datam.
diffusum aerem. clausa maria. populum hunc diuine
operationis organū in quo diuini modulamen resul gora
culi. & di sps intus oper & ur. Templum istud sacrarium scē
trinitatis. scītatis domicilium. ecclesiam scām in qua
refulgent aulē celestia; De quibus dictum est.

dilatata locum tabernaculorum tuorum & auleorum tuorum clausos
 fige ne parcas. Longiores fac funiculos tuos. & palos tuos
 confirma adhuc in dextra & sinistra. & tendes. & semen
 tuum. gentes hereditate possidebunt. & civitates de
 seratas inhabitabis; habet ergo aulea quibus adtu lit
 bonam uitam. peccata tegit. culpam obumbrat. hec est
 ecclesia quae super maria fundata est. & sup flumina pre
 parata. supra uos enim firmata e & preparata. qui sicut
 flumina puro in ea mundi fonte decurrunt; De quibus
 dictum est. eleuaueꝛ flumina dñe. eleuaueꝛunt flu
 mina uocem sua. auoce aquarū multarū & addidit.
 Mirabiles elationis maris. mirabilis in excelsis dñs.
 bona flumina hausistis enim ex illo perenni & pleno fon
 te quo fluitis. quia it uobis. qui credit in me sic scriptura
 dix. flumina de uentre ei fluent aquae uiuae; hoc au
 dicebat de spu quem incipiebant accipere qui credituri
 erant in eum. sed iam quasi boni iordanis reuertimini
 mecum in originē. congregatur inquit aqua. quae sub
 caelo est in congregationē unam & appareat arida;

ET FACTUM EST SIC.

Tortas se parum crediderit aliquis. superioribus sermo
 nibus nostris. quibus tractauimus inuisibilem ideo fuisse
 terram quod aquis operata tegeretur. ut corporis ocu
 lis non possit uideri; ad se enim propheta & tulit. hoc e
 ad nrām conditionē non addiungē maiestatem naturae

que utiq; omnia uideat; sed ut ad ueritatis quæ non qua-
 si nri ingenii probandi gratia. sed ur̄a causa instructio-
 nis suscipimus hunc tractandi laborem. ad stipulante
 nobis lectiones serie. testificamur quæ aperte pro-
 bat; Post congregationē aque quæ erat sup̄ terrā.
 & post deriuationē eī in mari apparuisse aridam; De-
 signant ergo nob̄ quidam lectionis disputationibus moue-
 re negotia solent dicentes; Quomodo terra inuisibi-
 lis. cū omni corpori naturaliter species & color insit
 omnis aū color sit subiectus aspectui. clamat di uox;
 congregentur aqua & appareat arida & iterū scrip-
 tura dicit; **CONCREGATA EST AQUA IN CON-
 CREGATIONE UNA ET APPARUIT
 ARIDA**

Quid opus fuit iterare. nisi occurrendū questionibus
 iudicasse & propheta. nonne uidetur dicere. non dixi
 inuisibilem scdm naturā sed scdm sup̄fusionē aquarū;
 Deniq; addit sublato uelamine apparuisse aridam.
 quæ ante non uidebatur; Iterū questiones alii asser-
 dicentes; Si in congregationibus diuersis aqua erat.
 quomodo si ille congregationes in superioribus erant.
 non defluebat aqua. ad eum locum ad quem post dñi
 imperiū deriuata est. natura enī aquarū sponte in in-
 feriora prolabitur; si uero in inferioribus erant illæ
 congregationes. quomodo contra naturam suam

aqua ad superiora conscendit. itaq; aut secundū natu-
 rales cursus imperio non eguit. aut contra naturā impe-
 rio proficere non potuit; Cui questioni facile respon-
 debo. si mihi ipsi ante respondeant. ante praeceptū dñi
 hanc aquarū fuisse naturā ut laberetur ut fluere;
 Non enim ex usu hoc habet. ceterorū elementorū sed spe-
 ciale & propriū non ex quodam ordine sed magis ex uolun-
 tate & operatione di summi. quid iusserit dñs. ^{uid} aiunt. uox aū
 di efficiens naturae est. eam uocem effectus operatio-
 nis impleuit. coepit labia aqua & in unā fluere congre-
 gationem. quae ante erat diffusa per terras & pluri-
 mis receptaculis inherabat; cursus eius ante non legi-
 motu eius ante non didici. nec oculus meus uidit. nec aures
 audiuit; Stabat aqua diuersis locis. ad uocem di mota est;
 Nonne uidetur quia naturam ei huius modi uox di fecit.
 & secuta est creatura praeceptū. & usum fecit & lege.
 prima enim constitutionis lex formam in poster os
 dereliquit; Deniq; diem semel fecit. & noctem. & illo
 mane & utriusq; successio. diurna reparatio. iussa est
 & iam aqua currere in congregationē. & illo currunt
 fontes labuntur in fluuios. infra currunt flumina.
 lacus diripiuntur. in maria ipsa se aqua praecedit. ur-
 guet & sequitur; unus est ductus. unum corpus. & cum sit
 altitudo diuersa indiscreta tamen dor si eius aequalitas.
 unde aequor appellatū. arbitror quod in superficies eius

aequalitas sit; Responde secundū illorū propositū. illi nunc
respondeant mihi. si nunquā uiderunt fontes & inferioribus
bus scaturire. de pauimento aquā surgere. quis eam
cogit unde prorumpit. quem admodū non deficit. quo
modo fiat ut ima solidiora undam uomant. haec secun
dum occultae secreta naturae; ceterum quis ignorat
quod rapido plerumq; impetu in ima descendens. in su
periora se subrigat. atq; in super ciliū montis ad
tollat. plerumq; & iam canalibus manu artificis
derivata. quantum descenderit. tantū rursus ascendat.
Itaq; siue impetus uo fertur uel artificis ingenio.
contra naturam suā ducitur & eleuatur. miramini
sidiū in operatione precepti aliquid ad usum naturae
eius accessit. quod in usu ante non fuerit; Dicant nunc
mihi. quomodo tamquam in utrē congregauerit aquas
maris ut scriptū est. quomodo eduxerit de petra aquā;
qui potuit de petra educere aquā quae non erat. non po
tuit aquā educere quae erat. percussit petrā & fluxerūt
aquae. Clamat dauid. & torrentes in unda uerunt;
Et alibi super montes stabunt aquae; habes in euangelio
quodcum grauis esset procella. & magnus in mari motus.
Ita ut trepidarent apostoli naufragii periculum. & ci
tauerūt dormientem in puppe dñm ih̄m. & surgens impe
rauit uento & mari se data tempestas fit re fusa tran
quillitas; qui potuit imperio mare totum sedare.

Non potuit aquas imperio mouere. Adq. in diluuiio sic accipi
 mus. quoderumperent fontes abyssi. & quod in duxerit post
 ea spm. & sicca uerit aquam, si nolunt obedisse naturam.
 usumq. elementi imperio di esse conuersum. uel hoc
 concedunt potuisse in misso uento aquas currere. quod cot
 tidie uidemus in mari. ut inde aque currant unde flauet
 uentus; Si tempore moysi excitato austro ualido sicca
 tu est mare. eodem modo siccarum non potuit congregatio
 aquaru & mare. profluere aqua que post ea diuisa est
 a profundo; Sed discant naturam posse conuertere. quando
 petra aquas fluxit & ferrum aque sup natauit. quod utiq;
 heliseus orando facere meruit non imperando; Si igitur
 heliseus ferru leuauit contra naturam. Xps aquas moue
 re non potuit. sed mouit qui potuit dicere; Lazare ueni
 foras. & mortuu suscitauit; **male** Ds eni quod iuba
 fet. itaq. pari exemplo dictum. accipe. congregetur
 aqua. & congregata est. dicendo au congregetur. non solu
 mouit eam de loco. sed & iam statuit in loco. ut non p
 flueret sed maneret; hoc utique maioris miraculi est.
 quo modo omnes congregationes in unam congregationem
 defluerint. & una congregatio adimpleta sit.
 Nam & scriptura hoc inter mirabilia constituit dicendo:
 omnes torrentes eunt in mari. & mare non adimpletur;
 Utrumque igitur & precepto di. ut & fluat aqua & non
 superfluat. circumscripta igitur inposito fine

maria clauduntur. ne super fusa terris inundent omnia.
& destituito arborum cultu munus terrene fecundita-
tis impediant. cognoscant igitur diuini esse praecepti
operationisq; caelestis; ait enim dñs per nubem ad iob
inter alia & iam de maris claustris; posui ei fines. ad po-
nens claustra & portas; dixit autem ei. usque huc uenies.
nec trans gredieris. sed in te ipso conterentur fluctus
tui; nonne ipsi uidemus mare frequenter undosum.
Ita ut in altu fluctus eius tamquam mons aq; prup̄t in-
surgant. ubi impetu suu ad litus inliserit in spumas
resolui. repagulis quibusdam harenae. humilis reper-
cussus. secundu quod scriptu est. aut non timebitis me
dicit dñs. qui posui harenam fines ^m mari in firmissimo.
itaq; ^o omniu uilis ^{t sabuli} sablonis puluere uis maris in
tempestate cohi. quan baur. & uelud habens quibusdam
caelestis imperii ap̄scripto sibi fine reuocatur. uiolen-
tiq; equoris motus in se se frangitur. atq; in reductos
sinus suos scinditur; Ceteru nisi uis statuti caelestis
inhibere & quid obstare. quin per plana aegypti. quemaxi-
me humilioribus iacens uallibus campestris adseri-
tur. mare rubru aegyptio pelago miscetur; Deniq;
docent hoc qui uoluerint. haec duo sibi maria conec-
tere atq; in se transfundere. SE SOSTRIS ^{saue} aegyp-
tius qui antiquior fuit. & darius medus. qui maioris
contuitu potentiae in effectu uoluit adducere.

quod ab indigena fuerat ante temptatū; quæ res in di-
 cio est. quod superius est mare indicum. in quo mare ru-
 brum quam æquor ægyptiū quod inferius alluit.
 & fortasse ne latius se mare effunderet. de superioribus;
 ad inferiora precipitans. Ideo molimina sua ræ uterq;
 re uocauit; quero nunc cum dixerit. colligat aqua in
 collectione una; quomodo diffusa per lacus paludes
 stagna aqua & supfusas uallibus & campis omnibusq;
 planioribus locis. currentes fontibus atq; fluminibus.
 una potuerit recipere collectio. aut quomodo una collectio.
 cum hodieq; diuersa sint maria; Nam & oceanū mare
 dicim. & tyrrenum. & adriaticum. & indicum. & æ-
 gyptiū. & pontum. & pro pontidem. & helles pontum.
 & euxinum. egeum. ionicum. atlanticum. pleriq;
 & iam. cræicum & septentrionale. caspium appellant
 mare; Unde & consideremus scripturæ uerba. que libra-
 tosunt trutinata & amine; colligatur inquit aqua in col-
 lectione una; Una aquarū iugisq; & continua congre-
 gatio est. sed diuersi sinus maris. ut quidam descriptoribus
 forensibus ait; Namq; portus maris nr̄i sinus. amplissimus.
 Meritoq; in diuersis locis diuersa sunt nomina. quia uoca-
 bula aquis & regionū uocabulis adhererunt. Una autem
 congregatio aquarū. eo quod iugis unda atq; continua.
 ab indico mari usq; ad gaditaniorā litoris. & inde
 mare rubrum & extrema circūfusa orbem terrarum

inclu dit. oceanus interius quoq. tyrreno. hadriae.
hadriae cetera maria miscentur. nominibus distincta
non fluctibus; Unde pulchre habet quia dicitur congregatio
nes aquarum uocantur maria. Ita & una est generalis col
lectio. quae dicitur mare. & multe collectiones quae
maria pro regionibus nuncupantur; Sic enim multae
terre ut africa. hispania. tracia. machedonia. syria.
aegyptus. gallia. atq. italia. pro regionum appellatur
uocabulis. & una est terra. Ita multa dicuntur pro loco
rum appellationibus maria. & unum est mare; Sic ait
propheta dicens; Tu sunt caeli & tua est terra. orbem ter
rarum & plenitudinem eius tu fundasti. aquilonem & mare tu cre
asti. & ad iob ipse dominus ait; Conclusi autem mare portis. Nunc
quia de una collectione diximus. illud occurrit. utrum
cum per omne fere terrarum ut super terram fuerint diffu
sa quae per ^{et palestina} palestina agrorum. concaua montium. plani
ciemq. camporum. in modo aequoris. fusam congregatio
nem una. potuerit omnes illas aquas recipere. atq.
& in unum terras. quae ante fusio per unum flumine
stagnabantur; Nam si ita operata erant omnia. Non
enim dicitur. uisa est terra nisi ^{et recta} recta uel locis omnibus;
demonstrata; Si diluuium noe tempore abscondit & mon
tes quando aquarum iam & super caelos & infra firmamentum
fuerat facta discretio. quanto magis dubitare non potest.
& iam montium uertices illa superfusione latuisse;

38

Quo igitur illa omnis aquarum & terra potest
redundantia dirivata est. quae recep
tacula ea tam continua atq; congea absor
bere potuerunt. de quo multus nobis potest sermo
subpetere. primū quia potuit creator omnium.
& ipsarum terrarū spatia diffundere quod aliquate
nus confirmantes. propria posuerunt sententia. ego
quid facere potuerit. non praetermitto quod fecerit;
Quod aperte scripturarū auctoritate nondidici quasi
secretum praeter eo. Ne forte & iam hinc alias sibi
questiones requirant; Adsero tamen secundū scripturas.
qui potuit locorū humilia. & camporū aperta diffun
dere. sicut ipse ait; Ante te ambulabo. & montes planos
faciam; Potuit & iam ipsa aquarū uis profundiora ea face
re. quae in se dederat tanto fluctuū motu. tantoq; estu
concitatiores elementi. qui cotidie in a pelagi torque
re. & harenas uersere soleat. de profundo quis de in de
sciat. in quantū se illud magnū & in altū hausam nauiganti
bus atq; in tempestatū nautis fundat mare; Quod
britanni s; frementi in cludit a equore atq; in ulteriora.
& ipsis fabulis in accessa secreta se porre git; Quis de in de
non colligit. Quantū lucrino. & a uerno. in italia tiberia
de quoq; in palestina & eilacui. qui inter palestina.
& aegyptū arabie deserta prae tendit; Partibusq;
diuersis augusti. atq; traiani ceterisque pum uer sum

includit ocean.

orbem infusum addiderit

hadrie ce

mare; Sed sunt & iam non confusi lacus

non

& stagna quae non misceantur fluctibus.

ut Larius & uenacis. albanus quoque aliiq; plu-
res; quomodo una congregatio aquarū. sed quem ad mo-
dum dicitur; quia fecit deus duo luminaria: id est solem

& lunā. cum sint utiq; & stellarū lumina ita & una

Aquarum

congregatio dicitur. cum sint plurimae; Neque enim
adnumerantur quae non conferuntur. sed ut uideatur
quā demari loquor bamur aliquantū & uindamimus ad pro-
positū reuertamur. & consideremus quid sit quod ait dñs;

Congregatur aqua in una congregatione & appareat arida.

& non dixerit terra quod preclare positum quis non aue-
rat; Terra enim potest & luto esse permixta. aquis madi-

da. cuius species si per fusis aquis non appareat; Arida

autem non solum ad genus sed & iam ad speciem terrarū

referatur. Ut sit utilis. sicca habilis. & apta culturis.

simul prospectū est. Ne uideatur solem magis quā deus pre-

cept esse siccata. quia arida facta ē antequā sol crea-

retur; Unde & dauid discernens mare & terram.

Ait de dño dō; Quā ipsius ē mare & ipse fecit illud. & aridā
manus ei fundauerunt; Arida enim & praessio naturae est.

Terra appellatio quaedam simplex negotii. quae in se ha-
beat proprietatem; Sicut enim animal generis significa-

tio est cui inest proprium aliquid & cellens.

Rationabile autem proprium est hominis. Ita & terra potest
 communiter dici. uel scitens aquis uel deserta
 & inuisa & sine aqua; Ergo & illi quaesca tet aquis in
 est ut habeat ariditatem; Remota enim aqua incipit
 esse arida sic habes scriptum; Posuit flumina in deserto
 & scitus aquarum insitum; Hoc ^{est terram desertam} de terra aquosa arida
 fecit; habet ergo terram propriam qualitatem suam.
 sic & singula elementa habent; Namque & aer
 humidam qualitatem. & aquam frigidam.
 & ignis calidam. & hoc est principale proprium
 elementis singulis quod ratione colligimus; Conprehendere autem
 sensibilibus & corporaliter si uelimus
 uel ut composita & composita repperimus. Ut sit terra arida
 & frigida. & aqua frigida & umida. aer calidus & humidus
 ignis calidus & siccus. Et sic sibi per has iugales qualitates
 singula miscentur elementa; Nam terra cum sit arida
 & frigida. aequalitate conestitur. Aquae per cogni
 tionem qualitatis frigidae; Et per aquam aeri. quia
 humidus est aer. ergo aqua tamquam brachis quibus
 dam duobus frigoris & umoris. Altero terram.
 Altero aerem uideatur amplecti. frigido terram.
 aere humido. aer quoque medius inter duo conpug
 nantia per naturam hoc est inter aquam & ignem.
 Utrumque illud elementum conciliat sibi. quia & aquis
 humore. & ignis calore coniungitur. Ignis quoque

cum sit calidus & siccus. natura calore aeri adnec-
tatur. Siccitate autem incommune terre ac societate
refunditur. Atque ita sibi per hunc circuitum & cho-
rum quondam concordiae societatisque conueniunt
unde & grece. CTOIXA. dicuntur; Quae latine ele-
menta dicimus quod sibi conueniant & concinant;
Huc autem progressi sumus quia scriptura ait. quod deus
uocauerit terram aridam; hoc est ^{quia} quod principale
eius ei nuncupauit proprietatem nature. natu-
ralis enim proprietatis siccitas est terris;
haec ei praerogatiua seruata est; Principalis
ergo siccitas subest. & iam ut sit frigida; Sed non
preferuntur secunda primis. ut autem humida
sit. aquarum ad finitatem sociatur; Ergo illud suum
istud alienum suum quod arida alienum quod humi-
da. auctoritateque nature quod humida. auctori-
tateque nature quod primo donauit hoc tenuit. quia
istud & natura. illud & causa; De principalibus
igitur. non & accidentibus terrae debuit proprie-
tas definiri. Ut secundum praerogatiua qualita-
tis eius in forma & ur nra cognitio; Et uidit deus
quia bonum. non preterimus quia aliqui nec in hebreo
putant esse nec in ceteris interpretationibus.
quia congregata est aqua in collectiones suas & pa-
ruit arida;

39

ET UOCAUIT D^s ARI DAM TER RAM
ET COL LEC TIO NES entium
AQUARU^m UOCAUIT MARI A sula & tr

Cum enim dixerit d^s. quia factum est sic. Satis esse putant uocem operatores. ad celebrat^one operationis iudicium; Sed qui malis quoq^{ue} creaturis habet & definitionem p^rceptionis. & repetitum operationis uel iudicium uel effectū; Ideo nos non putamus absurdum id quod perhibetur. additur & iam sic et in interpretationibus uel ueritas doceatur subpetere uel auctoritas; Multa enim non otiose a septuaginta uiris hebraice. & latine addita & adiuncta conperimus; Uidit ergo d^s quia bonum mare. & sipulchra species huius elementi. uel consurgentibus albescit cumulis ac uerticibus undarum. & cautes niue arborant aspergine. uel cum aequore crispanti. clementioribus auris. & blando sereno tranquillitatis purporascentem praefert colorem. qui minus spectantibus frequenter offunditur. quando non uiolentis fluctibus uicina tundit litora sed uelut pacificis ambitet salutata amplexibus; Quam dulcis sonus. quam iocundus fragor. quam grata & consona res ultatio. ego tamen non oculis aestimatum creaturae decorem arbitror. Sed secundum rationem operationis. iudicio operatoris conuenire & congruere definitum; Bonum igitur mare primum

quia terras necessario suffulcit
r. Siccit humore. quibus per uenas quasdam
funditur occulte succum quendam. aut inutilem.
subministrat. bonum mare. tamquam hospicium
fluuiorum. fons imbrum. delibatio adluuionum.
inuestio com meatuum. Quo sibi distantes populi
copulantur. quo proeliorum remouentur pericula.
quo barbaricus furor clauditur. Subsidium inne
cessitatibus. Refugium in periculis. gratia inuolun
tatibus. salubritas ualitudinis. separatorum comunc
tio. Itineris conpendium. transfugium laborantium;
Subsidium uelut galeam. sterilitatis alimentum;
Ex hoc pluuia in terras transfunditur; Si quidem
de mari aqua radiis solis hauritur. & quod subtile eius
est rapitur. Deinde quanto altius eleuatur. tanto
magis & iam nubium obumbratione frigescit. & fit
imber. qui non solum terrenam temperat siccitatem.
Sed & iam ieiuna arua fecundat; Quidem numerem
in solas ^{in solas} quas uelut manilia plerumque preterit;
In quibus hi qui se abdicant in temperantiae secularis
in caelebris. fido continentiae proposito eligunt
mundo latere. & uitae huius declinare dubios anfra
ctus; mare est ergo secretum temperantiae.
& exercitium continentiae. grauitatis successus.
portus securitatis. tranquillitas seculi mundi huius

sobrietas. Tum fidelibus uiris atq̄ deuotis incen^{diu}tiuū
 deuotionis. ut cum undarum leniter alluentium sono
 certent cantu psallentium plaudant insula & tran
 quillo fluctuū scōrū choro. hūmīs scōrū personent;
 Unde mihi. ut omnem pelagi pulchritudinem comprē
 hendam quā uidit. operator. & quid plura & quid aliud
 ille concentus undarū nisi quidam concentus ē plebis;
 Unde bene mari plerumq̄ comparatur ecclesia;
 Quae primo ingrediens populi agmine totis uestibulis
 undas uomit; Deinde in oratione totius plebis tam
 quam undis refluentibus stridit. Tum responsarius
 psalmodiū cantus uirorū mulierū uirginum paruo loq̄
 consonus undarū fragor resultat; Nam illud quiddicā
 quodunda peccatū abluit. & scī sp̄s aura salutaris ad
 spirat; D & uobis dñs illa successū flumina prosperū
 ligno currere; Tutoportus consistere. nequitiae
 spiritalis grauior aquam ferre; Possumus tempta
 menta nescire. fidei ignorare naufragia habere pacē
 profundam. Et si quando aliquid sit quod grauis nobis sc̄i
 huius sc̄it & fluctus. euigilantem pro nobis habere
 gubernatorem dñm ih̄m. qui uerbo imperat. & tem
 pestatem mitigat. Tranquillitatem maris refundat;
 Cui est honor gloria. Laus. perpetuas a saeculis. & nunc
 & semper & omnia saecula sc̄toꝝ amen;
 Discendente aqua conueniebat ut species terrae

daratur & gratia. ut inuisibilis. & inconposita desine
rit esse; Nam pleriq; & iam hoc dicunt esse inuisibi
le. quod speciem non habet. & ideo accipiunt terram
inuisibilem fuisse; Non quia uideri non possit a summo
do uel angelis eius; Nam adhuc homines creati non
erant. uel & iam pecudes. sed quia sine sua specie erant;
Species autem terrae est germinatio & uiriditas agri.
Unde ut inuisibilem eam & conpositam faceret dicit;

**GERMINET TERRA HERBAM FENI SEMI
NANTES SEMEN SECUNDUM GENUS. ET LIG
NUM FRUCTIFERUM FACIENS FRUCTUM
SECUNDUM GENUS CUI SEMEN SUUM IN IPSO**

M audiamus uerba ueritatis. quae series salus est
audientium; prima enim illa uox di singulis creatio
^{incepta}ris imperat gignendis. lex naturae est quae ter
ris in omne aeuum remansit. futurae successioni
datura praescriptum. quem admodum uel generan
di uel fructificandi in reliquum usus adolascit;
Prima itaque germinatio est. quando nascentia
uidentur erumpere. deinde cum profecerit & eru
perit. germen fit herba. Erba quoque ubi paululum
adoleuerit. fit faenum. quae uelut quae uehementis uox.
germinat terra. herbam faeni. hoc est ipsa per se
Nullum alterius quae erat auxilium. Non cuiusquam
indigeat ministerio; Solent enim plerique dicere

nisi clementior solis calor tepe fecerit terras. & quod
 admodum radissuis fouerit non potest germinare
 terra. & propter ea gentes. diuinum honorem deputant
 soli; Quod uirtute calorissui terrarū pene tra& sinus;
 Sparsa q̄ foueat semina. uel rigentes gelu uenas ar-
 borum relaxit; Audi ergo dñm uelut hanc uocem
 emit tentem; conticeat ineptus sermo hominū qui fu-
 turus est; faces sat una opinio. antequā solis fiat lumina
 re. herba nascatur; Antiquior sit eius prerogatiua
 quam solis; Nec error hominū conualiscat; Cerminē
 prius terra quam fatus solis accipiat; Sciant homines
 solem auctorem non esse nascentiū. Diclementi a ter-
 ram relaxat. di indulgentia. prorumpere facit fructus;
 Quomodo sol uiuendi usum. ministratori undis. quando
 illa prius diuinae operationis uiuificatione sunt edita
 Quam sol in hos uiuendi usus ueniret. iunior est herbis.
 iunior faeno. & forte mirentur aliqui. quod prius pecos
 pabulum. quā cibis hominis sit creatus; In quo primū
 profundū di debemus aduertere. quod& iam minima
 quaeq; non negligat; Sic euangelizat sapientiadi. &
 dicit; Respicite uolatilia caeli qm̄ non serunt. neq;
 metunt. neq; congregant in horrea. & pater uester
 caelestis pascit illa; Nonne uos plures estis illis; Cum
 enī illa pascantur di gratia. nemo sibi deb& de sua simplici
 industria & uirtute blandire; Deinde quia simplicem

frugalitas
utilitas
abstinentia
temperantia

uictum & naturalem cibum reliquis cibis debuit ante
ferre; hic enim sobrietas & atis cibus est. reliqui deliciarum
atque luxuriae; hic communis omnibus animalibus;
cibus ille paucorum; Exemplum itaque frugalitatis
magisterium parsimoniam est; herba simplicis uictu
holerisque uilis. aut pomi contentus esse omnes oportet.
quem natura obtulit. quem liberalitas di
prima donauit; ille salubris. ille utilis cibus. qui mor
bos repellat. qui recessus & crudelitates; Nullo ho
minum partus labores ed diuino effusus munere; Sine
ratione frugis. fructus sine semine; Tam dulcis &
gratus. ut & iam replens uoluntati atque usui sit; Denique
ad primas datus mensas. ad secundas remansit; Quidam
creaturae huius ad terram miraculum. & sapientiae ope
ratrix. argumentum & primam. in hac enim ger
minum specie. & illo uirentis herbae munere. imago
est uitae humane; Et naturae conditionisque nostrae;
Insigne quoddam spectatur. & spectaculum eluceat; Illa
herba & flos faeni. figura est carnis humanae; Sicut
bonus diuinitatis interpres. organo suae uocis & pres
sit dicens; Clama quid clamabo; Omnis caro faenum.
& omnis gloria hominis ut flos faeni; Aruit faenum.
& flos decidit. uerbum autem domini manet in aeternum; O
sapientia. uox humana est; Osi dicit. clama; Sed in ipso
isaia loquitur. ille respondit. quid clamabo;

& tamquam quod loquitur ^{queret} audisset adiunxit. omnis caro
 faenum. & uere. uir & uenim gloria hominis in carne
 quasi faenū. & quae putatur esse sublimis. & exigua quasi
 herba est; praematurus aut flos. caduca quasi faenum.
 germina & uiriditatem in specie. non in fructu soliditatem.
 hilarioris uitae. quasi flos praetendens iocunditatem.
 breuiore spacio occasura; Sicut herba faeni quod prius
 quam euellatur arescit. quae enim firmitudo in carne.
 quae salubritas potest esse diuturna; hodie uideas adles
 centem ualidum pubescentis aetatis uirtute. florentem.
 grata specie. suauis colore. crastina die tibi facie & ora muta
 tus occurrit. & qui pridie tibi decore formae uisus est gratia.
 Alio die miserandus apparere; Aegritudinis alicuius infirmi
 tate solutus; plerisque ^{ustringit} autem labor fatigat aut inopia
^{uacerat} acceperat. aut crudelitas uexat. aut uina corrumpunt.
 aut senectus debilitat. aut euiratos diliciae reddunt;
 Luxuria decolorat; nonne uerum est quia aruit faenū.
 & flos decidit; Alius ab auisata uisq; nobilis. & maiorum
 honestatus infulus. prosa pie ueteris. clarus insignibus.
 amicis abundans. stipatus clientibus. utrumq; latus
 testum. producat maximam acroducat familiam;
 Repente aliqua accidentis periculi mole turbatus.
 Destituitur ab omnibus. a sodalibus derelinquitur. in pug
 naturam proximis; Ecce uerum est quia sic faenum uita
 hominū. priusquam euellatur arescit; Est & iam

quidudum ob orbitem afluens copiarum. libertatis
 fama per ora uolitans singulorum. claros honoribus pre
 minens potestatibus. tribunalibus celsus; Solio sublimis.
 beatus populis aestimatus. dum prae conu clamore deduci
 tur. Subita rerum conuersione in eum carcere rapitur.
 quo alias ipse detruserat. & inter reos suos. eminentis
 paenae deflet. erumnas; Quanta pridie caterua plau
 dentium. & inuidiosa frequentis populi domum pompa
 detexit. & noxuna gloriose illum splendorem deductionis
 aboleuit. ac repentinus lateris dolor effusis gaudiis.
 luctuosam grauis successionem meroris admiscuit; Huius
 modi est igitur gloria hominis. sicut flos faeni; Quae & iam
 cum defertur. nihil operibus adiungit. in qua nullus fruc
 tus acquiritur. & cum amittitur. euanescit. Omnem schenam
 hominis. & quam desuper ob umbrabat. repente distituentis
 & quam intus animabat. atque ut iam imitaremur hanc
 herbam de qua ait dñs; Cermina terra herbam faeni.
 seminans semen secundum genus. & secundum similitudi
 nem; Seminemus igitur semen secundum genus; Quod sit
 genus. audidicentem; Oportere nos quae referre illud diuinum.
 si quomodo illud tractare possimus aut inuenire. quamuis
 non longe sit ab uno quoque nostrum; In ipso enim uiuimus
 & sumus & mouemur. sicut quidam uestrum inquit dixerunt.
 cuius & genus sumus. secundum hoc genus. seminemus sem.
 non in carne sed in spiritu; Non enim carnalia sed spiritalia

43

seminare debemus. qui ad uitam peruenire uolumus aeternam; Quae est autem similitudo non ignoras qui ad imaginem & similitudinem dei factus es; herba generi respondit suo. tu non respondes generi tuo; Tritici granum sparsum terrae. generi sui gratiam reddit. & tu degeneras fruges. non aduiterant sui sinceritatem seminis. tu aduiteras puritatem animae. uigorem mentis. corporis castitatem; Non agnoscis opus esse te christi; Mambus suis ut legimus. te ille formauit; Et tu manicheae aduiterum tibi ad seiscis auctorem; pater deus dicit ad filium. faciamus hominem ad imaginem. & similitudinem nostram. & tu foetianae dicis. quia in constitutione mundi adhuc non erat christus; & tu eunomianae dicis quia dissimilis est patri filius; Nam si imago non dissimilis utique sed totum & toto & exprimens patrem. quem pater substantiae suae unitate signauit; pater dicit faciamus. & tu cooperatorem negas; Quod dixit pater. filius fecit. & aequalem negas. in quo conplacuit pater; Cernit & inquit terra herba faeni secundum genus. in omnibus quae dicuntur. nascentia terrae. primum germinum est. Ubi se paulolum sustulerit fit herba; postea faenum. inde fit fructus; Sunt nascentia quae de radice germinant. ut arbores quae non sunt sate. & aliarum arborum radice nascuntur; In harundine uidemus quomodo in extremo eius uelut quidam fit nodus elatere. unde alia harundo germinat; Est ergo in radice uis quaedam seminaria. insatiua

quoq; in superioribus germinant; Aliis ergo a radice.
aliis diuerso munere series successionis acquiritur; Inest
enim nascentibus singulis. aut semen. aut uirtus aliqua
seminaria! Et ea secundum genus. ut quod nascitur & ea
simile eorum que sata sunt. uel quorum de radice sic germi-
na; De tritico. tritico. de milio milium. de pyro pyrus.
albo flore prorumpit; Castanea quoq; surgit de radice
castaneae; Germinat inquit terra herbam faenis secundum
genus. & continuo parturiens terra. nouos se fudit in par-
tus; Induit se amictum uiriditatis. gratia fecunditatis
adsumpsit. diuersisq; compta germinibus. proprios
suscepit ornatus; Miramur quod tam cito generauerit;
Quanto maiora miracula sunt. si & pelles singula. quem
admodum uel iacta in terra seminare soluantur.
ac nisi mors tua fuerint. nullum fructum adferant; Si
uero fuerint quadam sui morte resoluta. in uberiores
fructus resurgant; Suscipit igitur granum tritici
putris gleba. & sparsum cohibet occasio. ac uelut ma-
no terra gremio fouet & comprimit. inde cum se granum
illud resolverit. herbam germinat. grata ipsa iam
species herbescentis uiriditatis. que statim genus
satiui similitudinem sui prodit. ut in ipso suae stirpis
& scordio cuius generis herbasit recognoscas. atq; in her-
bis fructus appareat. paulatimq; adolescit ut fenum.
culmoq; pubescens erigitur & adsurgit; at ubi se genicula
ta

iam spica sustulerit. uaginae quaedam futurae frugi
 parantur in quibus granū formatur interius. ne tene
 ra eius primordia. aut frigus laedat. aut solis aestus
 &curat. aut uentorū inclementia uel imbrum
 uis seua decutiat. Succedunt quidam ordines. spicae
 mirabili arte formati. uel ad speciem grati uel ad tu
 tamen nexu quodam inter se naturalis conligationis
 adstricti. quam prouidentia diuina formauit. & ne fru
 ges numerosiores respondere uelut quaedam cedat ful
 tura culmorum. uaginae quibusdam ipse culmus inclu
 ditur. ut geminatis uiribus frugem possit multiplicē
 sustinere. Ne impariter ueretur uelut interram;
 Tum supra ipsam spicam uallum struitur aristarum.
 ut quasi quadam in arce pretertendat. ne a uirum minorum
 moribus spica suis &curatur fructibus. aut uestigis pro
 teratur; Quid dicam quem admodū clementia diuinae
 prospexerit. utilitati. feneratorum terra restituit quod
 acceperit. & usuram cumulo multiplicatū homines saepe
 decipiunt. & ipsa feneratorum suū sorte defraudant.
 terra fidelis manet; Et si quando non soluerit. si sorte
 aduersata fuerit. frigoris inclementia aut nimia siccitas
 aut inmensa uis imbrum. alio anno superioris anni damna
 compensat. ita & quando prouentus spem destituit agricolae.
 nihil terra delinquet & quando arida & ubertas faecunde
 matris separatus effundit. ut nunquam ullam dispendium

suo inferat creatori; Quae uero species pleni agri. qui
odor quae sua uitas. quae uoluptas agriculturalum. quid
digne explicare possumus. si nostro utamur alloquio;
Sed habemus scripturae testimonia. quibus agri suau-
tatem. benedictioni & gratiae sanctorum aduertimus compara-
tam. Dicente sancto isaac. odor filii mei. odor agri pleni;
Quid igitur describam. purporascentes uiolae. candida
lilia. rutilantes rosae. depicta rura. nunc aureis nunc
uaporis. nunc lacteis. lacteis floribus. in quibus nescias
utrum species amplius florum an uis odor adlectat;
Pascuntur oculi grata & spectaculo. longe lateque
odor spargitur cuius suauitate complemur. unde diui-
nae dominus ait. & species agri mecum est; Cum ipso est enim
quam ipse formauit. quis enim alius artifex possit tan-
tam rerum singularum exprimere uenustatem; Con-
siderate lilia agri quantum sit candor in foliis. quem ad-
modum stipata ipsa folia ab imo ad summum uideantur
adsurgere. ut scyphi exprimant formam. ut auri quaedam
species. intus effulgeat; Quae tamen uallo incircuito.
floris obseptanullipateat iniuriae. Siquis hunc florem
decerpit. & sua soluat in folia. quae tantum est artificis
manus quae possit lili speciem reformare. quis tantus
imitator naturae. ut florem hunc redintegrare pre-
sumat; Cui dominus tantum testimonium reddit ut dicitur;
Nec salamon in omni gloria sua sic uestiebatur sicut

unum existis; Rex opulentissimus. & sapientissimus in
 ferior iudicatur. quam huius floris pulchritudo est;
 Quid numerem succos herbarum salubres. quid uirgultorum
 ac foliorum remedia. ceruus eger ramusculos oliuae adit
 & sanus fit. locusta quoque folia oliuae adrosa liberant
 ab aegritudine. rubi folia superiacta serpenti. in
 terimunt eum; culices non tangunt nisi absenti her
 bam oleo coquant. & eo te perunxeris; Sed forte dicat ali
 quis. quod cum utilibus & iam letalia & pernitiosa gene
 rantur. cum tritico conium. quod inter alimenta uitae
 noxium reperitur. & nisi praeuisum fuerit consuevit
 saluti nocere. inter alia quoque nutrimenta uitae
 helleborus deprehenditur. aconita quoque fallunt frequen
 ter & decipiunt colligentem. sed hoc ita est ac si reprehendas
 terram. quia non omnes homines boni. sed quod plus est
 accipe. qui non omnes boni angeli in caelo; Sol ipse pre
 nimio calore spicas torret. Adur & auge ignentium
 prima & cordia; luna quoque uiuantibus iter monstrat.
 latronum prodit insidias; Num igitur dignum est. ut in
 his que utilia sunt post habentes conditoris gratiam confi
 teri. ne propter aliqua alimentorum noxia creatoris
 prospicientia derogemus. quasi uero omnia gulae causa
 debuerint pro creatori. aut exigua sint quae uentri
 nostro diuina indulgentia ministrauerit; Definitae
 nobis escae sunt. & nota omnibus que uoluptatem generent.

Cervus
 oliua
 locusta.
 Serpens
 rubus
 Culices
 absinthium

Conium.

Helleborus
 Aconita

& corporis salubritatem. singula autem eorum quae generantur
et terris. specialem quandam rationem habent. quae prouidit
portione complere uniuersam plenitudinem creature;
alia ergo esui. alia alinaſcuntur
usui. nihil uacat nihil inane germinat terra quod
tibi putas inutile alius utile est. immo ipse tibi fre-
quen-ter alio est usui utile. quod escam non adiuuat.
medicinam suggerit. & si epe eadem quae tibi noxia
sunt. aut auibus aut feris innoxium ministrant pabu-
lum; denique sturmi uescuntur. conium. nec fraudi est
eis. quoniam qualitate sui corporis uenenum sicut aetali
e uadunt. Frigida enim uis eius est sicut quam subtilibus
poris. in cordis sui sedem ducentibus. praecoci digestionem
praeueniunt priusquam uitalia ipsa per tempta-
tione; **H**elleborum autem peritilocuntur. escam esse & ali-
monia coturni. cum eo quod naturali quodam tempe-
ramento sui corporis uim pabuli nocentis eueniunt;
Et enim si ratione medicinae plerumque ad salubritatem
humani quoque corporis temperatur cui uidetur esse
contrarium. Quanto magis proprietate naturae ad
cibum proficit quod medicinali manu conuertitur ad sa-
lutem; Per mandragoram quoque somnus frequen-ter
arcessitur. ubi uigiliarum ^{et appio} egri adfluctantur incom-
modo; Nam quid de oppio loquar. quod & iam nobis cotidi-
ano prope usu innotuit. quoniam dolores eo grauissimi

H

sturni
conium.

elleborum

mandragora.

appio

interiorum saepe ^{ritudin} uiscerum sopiuntur;
 nec illud praeterit. quod ^{conio} plerumque furo
 res libidinum maruerunt. & ellebero uetustae pas
 sionis egrum corporis sunt soluta; Non solum igitur.
 nulla in his reprehensio creatoris. sed & iam incrementum est
 gratiarum; Siquidem quod ad periculum putabas esse gene
 ratum. ad remedia tibi salutis operatur. nam & id quod
 periculi est. per prouidentiam declinatur. & id quod salutis.
 per industriam non amittitur;

conio libido
 eger ellebo

An uero oues & caprae eaque sibi noxia sunt declinare
 didicerunt. & solo odore per quodam naturae
 mysterium. cum sint rationi saepe testes. ratione tamen
 euadendi periculi uel tuendae salutis agnoscunt.

Noxiaque pariter ac profutura distinguunt. Ita ut ple
 rumque cum armata uenenis tela ^{inferunt} notas pete
 re herbas atque his remedium uulnery dicantur adhibe
 re. cibus illis ergo medicina est. ut resilere sagittas
 uideas uulnere. & fugere uenena non serpere; Denique
 ceruis cibus uenenus est. coluber ceruum fugit. Leonem
 interficit; Draco ^{elephantum} ligat. cuius ruina mors
 uictoris est; Et ideo summae utrinque certatur. ut ille
 pedem alligat in quo casus ui. At sibi nocere non possit.
 Iste ne posteriore & tremus pede aut calli capiatur
 angusto. Ubi uel ipse senonque auctor quere. & draconem
 graui proterere uestigio. uel sequentis elephantia auxiliu

fers qd her
 bas uincat.

coluber leo.

Draco. Elefant

non habere; Ergo in singulis inrationabilia animalia
non norunt quibus sibi curar aut medicentur herbis.
aut subsidus operam adferant homo nescit. cui rationabi-
lis sensus in nascatur. aut tam alienus auerſo est. ut quae
cuique aptasint usui. minime deprehendat. aqua naturae
ingratus bonus. ut quum taurini haustus sanguinis. lacalis
est homini. propter ea putat laboriosum animal. aut
nasci non debuisse. aut sine sanguine debuisse generari.
cuius uirtus ad cultum agrorum utilis. ad usum plastro-
rum habilis. ad alimoniam sua uis. diuerso munere fulcit agri-
culas. quibus deus si bona sua norunt uniuersa donauit dicens.
germina terra herbam faenisspirans semen secundum
genus. non solum enim spontaneam alimoniam comprehendit
quae est in herbis & radicibus atque arborum reliquisque
fructibus. sed etiam eam quae industria comparatur. & cul-
tu rusticam laboris acquiritur; quae decorum autem quod
non statim fundere terras semen iussit & fructus. sed pri-
mo germinare Deinde herbescere campos statuit. post
ea secundum proprietatem sui generis semen adlescere;
Ut numquam arborum uacare gratia quae grato primum
decore uernare. et post ea fructuum suggerat utilitatem;
Sed forte quis dicat. quomodo secundum genus terra pro-
fert semina. cumplerumque semina iusta degenerent. & cum
bonum triticum fuerit seminatū. de color eius species in inferi-
ori forma reddatur; Sed hoc si quando accidit non adtrans

Sanguis
auri

lacionem generis. sed ad egritudinem quandam & inaequa-
 litatem seminis uidetur esse referendum; Non enim
 desinit esse triticum. si aut frigore aduratur. aut imbre
 madidetur; Sed specie magis quam genere colore quoque
 & corruptione mutatum; Denique frequenter madidata
 frumenta. in sui generis speciem reuertuntur. si aut sole
 aut ignibus torreantur. aut diligentibus commissa
 cultoris. aeris temperie. terrarumque feracium uber-
 tate foueantur. itaque reparatur in sebole quod de gene-
 ra uerat in parente; unde non periclitamur ne procep-
 tum illud di cuius usus natura emolebit. in reliquum succes-
 sionis uitio destitutum sit. cum hodieque in seminibus gene-
 rissuis incertitas reseruetur; Nam lolium & reliqua ad
 ulterinae aquae frugibus saepe miscentur zizania nuncupant
 euangelii lectione cognouimus. sed ea proprium quoddam genus
 habent. Non & tritici semine in aliud genus seminis decoris
 mutatione translata de genere traxere naturam; Deni-
 que hoc docet dominus dicens; Simile est regnum caelorum homini
 qui seminauit bonum semen in agro suo; Cum aut dormirent
 homines. uenit inimicus eius & super seminauit zizania super
 triticum; Aduertimus utique quod zizania & triticum. ut no-
 minibus. ita & genere uideatur esse discreta; Denique
 serui dixerunt ad patrem familias; Domine nonne bonum semen
 seminasti in agro tuo. unde ergo habet zizania; & ait illis.
 inimicus homo hoc fecit; Aliud enim semen est diaboli

Aliud semen est xpi quod seritur ad iustitiam; Denique
aliud filius hominis. aliud diabolus seminauit; Ad hoc diuer-
sa natura. utriusq. seminis. ut contrarius seminatar
sit; Quod seminat xps regnū est di. quod seminat diabolus
peccatū est; Quomodo igitur potest unius generis esse
regnū atq. peccatū. sic est inquit regnū di. quē admodū
si homo iactat semen super terrā. est & homo qui seminat
uerbum de quo scriptum est; qui seminat uerbum seminat.
hic homo uerbum seminauit super terrā. quando dixit.
germina & terra herbam & subito terrarū germina pul-
lula uerunt. & diuersae rerum species refulserunt;
hinc pratorum uirens gratia abundantiam pabuli minis-
trauit. inde camporū spica flauiscens. imagine pelagi
fluctuantis comatione segetis uberioris & pressit;
sponte omnis fructus terra suggestit. & si arata sine cul-
tore esse non poterat. nondum erat formatus agricola;
In arata tamen optimis messibus redundabat. & aut dubi-
to an maiore prouento. siquidem nec cultoris desidia terra-
rum destituere poterat ubertatem. nunc enī fecunditas uni-
cuiq. pro merito laboris adquiritur. ubi cultus & spectatur
agrorū. & negligentia uel offensa aut diluuiis pluuiarū
aut terrarū arditatibus aut grandinis iactu. aut qua-
cumq. & causa soli uberis sterilitatem uultatur; Tunc
aū prouentu spontaneo. terra fructus locis omnibus inue-
hebat; Quā is preceperat. qui uniuersorū est plenitudo;

Verbum enim di. fructi ficabat interris necullo adhuc
 erat terra damnata maledicto, antiquiora mundi nascentis
 scordia quā nostra peccata sunt. & recentior culpa
 propter quam condamnati sumus. in sudore uultus nri
 panem manducare. alimenta nescire; Denique hodie facun-
 ditas terrae uerē afluētiā spontaneo usu fertili-
 tatis operatur; Quam multasunt enim quae adhuc sponte
 generantur; Sed & iam in his ipsis quae manu queruntur.
 magna ex parte manent nobis diuina beneficia ut frumenta
 ipsa quiescentibus inferantur. quod proposita e doca' lectionis.
 & exemplū dicente dño; quia sic est regnū di. quem admodum
 si qui ialta' semen super terrā & obdormiat, inquit & surgat
 nocte & die & semen germinet & increseat dum nescit ille
 ul tro enim terra fructificat; primo herbam. deinde spicam.
 deinde plenū triticū inspica. & cum produxerit fructū. statim
 mittit falcē quā ad est messis; Dormienti igitur tibi homo
 & nescienti. fructos suos ul tro terra producit; Dormis & surgis
 & frumenti per noctem incrementa miraris; Diximus de her-
 ba faeni. nunc dicamus de ligno fructuoso. faciens ^{itē} fructum
 secundū genus. cuius semen est in ipso; Dixit & facta sunt & subito
 ut supra floribus herbarumque uiriditatibus. ita hic nemori-
 bus terra uestita est. concurrerunt arbores consurgere
 siluae. uertices repente montium frondeſcunt; hinc pinus. hinc
 cypressus in alta sese tulerunt cacumina. cedri & piceae
 conuenerunt. abies quoque non contenta terrenis radicibus

atq; aërio uertice & iam casus marinos tuto subitura
re migio. nec solum uentis sed & iam fluctibus certatura
processit. Nec non & laurus adsurgens. odorem suū dedit
numquā suo & uenda uelamine. Umbrosae quoq; ilices
uerticem pro tulerē in horrentem comam. hibernis quo
q; temporibus seruaturae. hoc enī in singulis priuilegiū
natura tenuit. in reliquū quod subiectū mundi surgentis
accepit. & inde manū sua ilicibus praerogatiua manū quo
cupraessi. sicut nulli uenti eas crinis sui honore despolient;
Surrexerat ante floribus inmixta terrenis sine spinis rosa.
& pulcher rimus flos sine ulla fraude uernabat. post ea
spina sepsit gratiā floristam quā humane speculū praefertens
uitae quae suauitate per functionis suae finitimis curarū
stimulis sepe conpungat; Vallata ē enī elegantia uite nr̄e
& quibusdam sollicitudinibus obsepta. ut tristitiae adiuncta
sit gratia; Unde cum unusquisq; aut suauitate rationis.
aut prosperioris cursus successibus gratulatur. Meminis
se culpa eū conuenit. per quā nobis in para dyssi amoemitate
florentibus. spinae mentis animaeq; sentes. iure con demna
tionis adscriptisunt. inrutilis igitur licet ohomo aut splendo
re nobilitatis. aut fastigio potestatis. aut fulgore uirtutis.
semper tibi spina proxima est; semper inferiora tua respice.
si sup spinas germinas. Nec prolixa gratia manū. breui unus
quisq; decursu aetatis flore marcescit; Sane ut caduca tibi
noueris. communia esse. cū floribus. ita & iam laeta cū uertibus

Rose
spina

quibus generatur uinū quo cor hominis laetificatur;
 Atque utinā o homo huius generis imiteris & exemplum. ut
 ipse tibi letitiā iocunditatemq; fructifices. In te ipso suauitatis
 tuae gratiā ē. & te in te manā. intus tibi idem ē.
 in te ipso querenda iocunditas tuae est conscientiae; Ideo
 ait; bibe aquā dāuis uasis & de puteorū tuorū fontibus; primū
 omnium nihil gratius florentis odore uitis; siquidem deflo
 re earum succus & pressus poculi genus conficit quod & uoluptati
 & salutis sit; Deinde quis non miratur, & acini uinatio. uitem
 usq; in arboris summū cacumen prorumpere. quā uelut
 quodam amplexu fouet. & quibusdam brachis ligat. & circumdat
 laceratis. pampinis uestit. seris coronatū uarūq; ad imita
 tionem uitae nr̄ae. primum uiuā defigit radicem; Deinde
 quia natura flexibilis & caduca est. quasi brachis quibusdam.
 ita clauiculis quidquid comprehendit stringit. His quise
 erigit & ad tollit. huius est similis plebs ecclesiae. quae uelut
 quaedam fidei radice plantatur. & reprimitur humilitatis
 propagine. de qua pulchre ait propheta; uineam & egypto
 transtulisti & plantasti radices eius & replesti terrā. ope
 ruit montes umbra eius & arbusta eius cedros di. & tendisti
 palmites eius usq; ad mare & usq; ad flumen propagine eius;
 Et per esaiam ipse dñs locutus ē dicens; uinea facta ē dilecto
 in cornu in loco uberi. & mactetiam circumdedit. & circum
 fodi uineam sorech. & aedificauit turrem in medio eius;
 circumdedit enī uelut uallo quodam caelestiū p̄ceptorum

VITIS.

& angelorū custodia; inmittit enī angelus dñi in circuitu
timen tium eum; posuit in ecclesia uelut turrem aposto
lorū & prophetarū atq; doctorū qui solent pro ecclesiae
pace prae tendere; & circum fodit eam quando & oneravit
terrenarum mole curarum; Nihil enī magis me ntem
onerat quam istius mundi sollicitudo & cupiditas uel pecu
niae uel potentiae; quod tibi demonstratur in euangelio
cum legis; quia illa mulier quae habebat spm infirmitatis
inclinata erat. Ut sursum respicere non possit; curvata
erat enim eius anima quae inclinabatur ad terrena con
pendia. & caelestem gratiā non uidebat. Respexit eam ih̄s.
& uocauit & statim mulier onera terrena deposuit; His
cupiditatibus & iam illos oneratos fuisse demonstrat qui
bus ait uenite ad me om̄s qui laboratis & onerati estis & ego
uos reficiam; Ergo illa mulier anima mulieris quasi
circum fossa respirauit & erecta est; sed eadem uitis ubi
circum fossa fuerit religatur & erigitur. ne re flectatur
interram ^{reciduntur} alia ^{sacramenta} propagan
tur; ^{reguntur} ea quae inani effusione luxoriant propagantur ea quae
bonus agricola iudicauerit fructuosa; Quid ego ad minicolo
rum ordines ^{allu} iugationesq; describam. gratiā quae uere
atque manifeste aequalitatem docent in ecclesia esse ser
uandam. ut nemo diues & honoratus ^{se} & tollat; Nemo pauper
deiciat. ignobilisq; ^{uuu} disper & omnibus sit in ecclesia parat
q; una libertas. omnibus in p̄t̄iatur iustitia cōmunis

& gratia. & ideo turris in medio est. quae exemplū de illis
 rusticanis. De illis cir cum ferat piscatoribus. qui uirtutum
 arcē tenere meruerunt. quorum exemplis noster erigatur
 adfectus; Neq̄ humilis & dispicibilis iaceat; Sed unius cuiusq̄;
 mens ad superiora se subrigat. & audiat dicere. nostra autem
 conuersatio in caelis ē. unde nequi ^{hui} pro cellis saeculi possit
 reflecti & tempestate deduci. clauiculis illis & circulis quasi
 amplexibus caritatis proximus quoq̄ completitur & in eo
 cognitione requiescit; Caritas est igitur quae nos superio
 ribus nectit caeloq̄ inserit. qui enim manet in caritate.
 deus in eo manet; Unde dñs ait. manete in me & ego in uobis. sicut
 palmet non potest fructū adferre absens si manserit in uita. **VITIS**
 sic & uos si in me non manseritis. ego sum uitis. uos palmitis
 estis; Evidenter igitur exemplum uitis ad nostrae uitae
 institutionem arces recendum esse signauit. quae primū
 ueris tepe facta temperis germinare perhibetur; Deinde
 seipsis sa r mento rū articulis fructum emittere. De quibus
 oriens uua formatur. paulatimq̄ augetur in maturi par
 tus retinet acerbitatem. nec potest nisi matura iam & cocta
 dulcescere. uestitur interea uiridantibus pāpinis uirya quibus **t uinu**
 & aduersum frigus omnemq̄ iniuriam non seiguo munitur subsidio.
 & a solis ardore defenditur; Quid autē eo uel spectaculo gratius
 uel fructus est dulcius uidere. serpta pendentia uelut quae
 dam speciosi raris manilia. carpere uuas. uel aureo colore
 uel purpureo pendentem. Hyachintas. ceterasq̄ gēmas

fulgere existimes. coruscare indicus. albarum enim are
gratia; Nec aduertis & huius admone rite homone immaturas
fructus tuos dies supremus inueniat. aut plene tempus aetatis
opera imperata deducant. acerbus enim fructus amarior esse
consuevit. nec potest dulce esse. nisi quod ad maturitatem per
fectionis adoleuerit; Huic uiro perfecto. nec figus horri
d. e mortis. nec sol iniquitatis nocere consuevit. quia
obumbrat ei gratia spiritalis. & omnia mundana & cupidi
tatis & corporee libidinis restinguit in cen dia defendit
ardores; Lau dent te qui cum qui conspiciunt agmina
a ecclesijs uelut quaedam palmitu ser tamirentur;
Spectent singuli fidelium. pulchra animarum manilia
delectentur maturitate prudentie. splendorem
fidei. confessionis decorem. iustitiae pulchritudinem.
uber tatem misericordiae. ut dicatur tibi. uxor tua sicut
uitis abundans. in lateribus domus tuae. ^{peto te} ego quod redundan
tia uitis fructifere copiosae munere liberalitatis imite
ris; Sed quid ego in solo uite in moror. cum omnia genera
arborum utilia sint. alia ad fructum nata. alia ad usum data;
Nam & quibus non est fructus uberior. tamen usus preciosior est;
Cedrui suspendendis tectorum apta culminibus eo quod
huiusmodi materies & pro cera sit spatius. nec onerosa
parietibus. lacunaribus quoque commendandisque
fastigijs habilis est. cy pressus. unde & ecclesia dicit incanti
cis. trabes domorum nostrarum cedri. lacunaria nostra

cedrus

cupressus

57
cu pressi. in his esse declarans decora sui ornamenta fastigii.
qui quasi trabes uerticem ecclesie sua uirtute sustineant.
& fastigiū eius & cornent; Laurus & palma ad insignae uic
topie. lauro uictorū capita coronantur. palma manus
uictricis ornatus ē; Unde & ecclesia ait; Dixi ascendam
in palmam. tenebo altitudines eius. que eminentiā uidentis
uerbi & sperans quod ad eius altitudinem possit ascendere
& scientiæ summitatem; Dicit. ascendam in palmam. ut
omnia relinquat inferiora & ad superiora conueniat ad bra
chium xpi. ut. suauis eius fructus carpat & gustet. suauis
enī uirtutes ē fructus; Populus quoq; coronis arbor
umbrosa uictricibus. & salix lenta uitibus habilis uincien dis.
quid aliud mysticæ declarant nisi bona esse xpi uincula
quæ nocere non soleant. uincula gratiæ. uincula castitatis.
ut unusquisq; suis uinculis gloriatur Sicut & gloriabatur
& paulus dicens. paulus uinctus ihu xpi his legatū uinculis
dicebat; Quis nosse parauit a caritate xpi ihu; Uinculis
abstinentiæ. uinculis caritatis. his legatus uinculis & iam
dauid ait. in salicibus in medio eius suspendimus organa
nrā; Buxus quoq; elementorū apicibus ^{apertis} utilis & ppi
mendis. leui materia usum manu puerilis informat;
Unde ait scriptura. scribe buxos simul ut admoneat te ipsa
materia. quæ semper uir & nec unquam spei. nec unquam
foliis & ueris suis; Ne unquam spei tuæ dissimulatione nude
ris. sed semp tibi per fidem germinet spem salutis;

laurus

Populus.

Salix

Buxus

Quid ego nunc rem quanta uas&as arborum. quã diuersus
in singulis & pulcher ornatus. quam patulae fagi. quam pro
cerae abietes. quam comantes pinus. quam umbrosae ilices.
quam populibicolores. quam nemorosa & redi uiua castanea.
quae simul ut excisa fuerit. tamquã silua & populare consue
uit. quem admodum in arboribus ipsis a&as aut senilis aut
nouella deprehenditur. iunioribus enĩ & cilioribus ramis anti
quioribus ualidiora & nodosa sunt brachia. illis folia leuiga
ta atq; diffusa quae senili atq; emortua radices successio
nem sui si forte cedantur reparare non nouerint. aliae
quibus aut iuuenta sunt & aut natura fecundior est. quibus
& excisio lucro potius quam detrimento fit. ut per plures sui
redi uiua successione renouentur heredes. est & iam quod
mireris. ipsis & secus in pomis est descretio. Secus in arbori
bus. nam uideas palmã quae dactylos generat. plerũq;
inclinantẽ ramos suos & subiacentem concupiscentiae
atq; amplexus speciem praetendentẽ ei arbori quam
marem appellant. pueri rusticorũ. illa ergo palma fae
minea est. & secum suum subiectionis specie confitetur.
unde cultores lucorũ praeriaciunt ramis eius dactylos
uel palmarũ. Semina masculorum. quibus illi faemine
arbori. uelut quibusdam sensibus perfunctionis infundi
tur & appetiti concubitus gratia representatur.
Quomodo nũc donata rursus erigitur. & eleuatos ramos
suos. & in ueterem statũ comansuã. rursus at tollẽ;

Dactylus

H

De fico quoque eadem est opinio. ideoque plerique secundum
 domesticam & fructiferam ficum. agrestem ficulneam
 feruntur inserere. eo quod cito fructus faecundae illius
 & domesticae ficus uel aura temptati aliqua. uel est de
 fluere referantur in terram. unde signari huius remedi gratia
 sos arboris agrestis. aligatis ad illam feracem arborem me
 dentur eius infirmitati. ut possit fructus proprios reser
 uare. lamiamque si deforent remedia lapsuros; quo admo
 nemur uelut quodam enigmatae naturae. non refugite
 eos quia nostra fide & consorcio separati sunt. eo quod & gentilis
 quis fuerit adquisitus. quo grauior fuerit adsertor erroris.
 eo uehementior possit fidei defensor existere. & si quis de he
 ræticis conuertatur uel ut confirmet eam partem in qua
 se conmutata opinione contulerit. maximas si habeat
 aliquod directum naturae. ut uindicta eius possit esse sententia.
 Si ad minicule tur ei ad tencio sobrietas. obseruancia casti
 tatis; profunde ergo circa eum studium tuum. ut similitudi
 ne fructiferae illius ficus. de presentia & coniunctione
 agrestis illius arboris. tuam possis corroborare uirtutem;
 Ita enim tua nec dissoluitur intentio. & diligentia fruc
 tus & gratiae reseruabitur; Quam multa sunt autem
 quae doceant naturalem duritiam. posse diligentia studioque
 temperari. quibus adfert cultus ruralis exemplum;
 Nam plerumque cito florent mala granata & fructum
 adferre non possunt. nisi congruis peritorum remediis

F

prius pfectus
 erit doctor

Eunica mala

& colantur. plerumq̄ succusua nescit interior. & fo-
ris species eius pulchra præ tenditur. quæ non in mæsto
comparatur ecclesie. ut habes in canticis ad ecclesiam
dictum. ut cor tæ mali punicigenæ tuæ & infra.
Si floruit uitis. floruerunt mala granata. ecclesia
enī bonū fidei fulgorem confessionisq; præ tendit. tot
mar tÿrū sanguinē præ tiosa. & quo est amplius xp̄i
cruore dotata simul plurimos intra se fructus. usui stius
pomi sub una munitione conser uans. & uirtute nego-
tia multa complectens. sapiens enī spū celat negocia;

DE AMIGDALO;

Amigdalus quoq; hoc genere medicari feruntur agri-
cola. ut & amaris dulces fructus fiant. ut terebrent
eius radicem arboris. & in medium inserant surculum
eius arboris quam greci; **peuchen**. nos piceā dicimus.
quo facto. succi amaritudo deponitur; ergo si agricultura
conuertit stirpium qualitatis. nonne studia doctrinae
& disciplinae ad tentio. mitigas possunt quolibet aegritudi-
nis passionum. Nemo ergo positus uel in adulescentiae uel
in temperantiae lubrico. desui conuersione desperet. lig-
na plerumq; in melioris uertuntur usus. & non possunt
hominū corda mutari; Docuimus non solum inter diuer-
si generis arboris esse fructuū diuersitatis. sed plerūq;
in eadem speciei arborū conpugnare sibi fructus; alia
enim species masculorū. alia femin. eorum fructuum

Radix
terebrat

sicut de dactylis supra diximus; quis autem possit comprehendere
 uarietatem speciem gratiamque pomorum singularum quoque
 utilitatem fructuum suorumque proprietatem quae cuique
 rei apta uideantur. quae admodum egris uisceribus hominum *amara poma*
 amara poma medicentur. & in inflatione asperitatem *egris*
 internam temperent. quae admodum rursus humorum
 aspera pomorum dulcibus temperentur; denique ea medici
 na antiquior. quae herbis curare consueuit & succis. Nec ulla
 firmiter sanitas quam quae salubribus reformatur alimentis;
 Unde secundum naturam docemur. quia sola nobis esca medi
 cina est; herbis certe ulcera aperta clauduntur. herbis
 curantur interna. ideoque medicorum est opus. herbarum
 potestates noscere; hinc enim medendi usus inoleuit; Sed
 ut simplicia pomorum reuocemus stilum. alia sunt quae cocun
 tur sole. alia quae testis & corticibus clausa complentur.
 mala. & pyra. uberarum quoque genera omnia nuda ob
 iecta sunt soli. nucis autem & nucleae nuculei quoque fruc
 tus & testa operata & cortice alitur tamen & ipse. calore
 solis atque nutritur. & quantum pineae densitate nucleus
 absconditur. quanta deinde domini providentia. ut ubi mollior
 fructus. ibi folii crassitudo ualidius tegumentum tuendum
 deferat pomum; quod uidemus in fructu ficulneae. delicati
 ora itaque ualidioribus munienda sunt; Ut & ipse dominus
 per hieremiam docet & dicens. sicut ficus istas bonas recog
 noscam; translator iuda quos emisi de loco isto in terram

chal de orū in bona & confirmabo oculos meos super illos
in bona tamquā delicatus; enim uelut quodam miseris
die suae ualidioris sepsit tegmine ne teneri fructus matu-
rius interirent; Deniq̄ de ipsis & iam in posterioribus
dicit. deligati mei ambulauerunt uias asperas; quibus infra
ait. constantes esto te filii & proclamate ad dñm. hoc enī solum
aduersum omnes procellas atq̄ iniurias. inuolabile
tegmen in pene trabile munimentum est; ubi ergo tene-
ri fructus. ibi crassiora tegmina & munimenta filiorum;
contra aū. ubi fructus ualidiorae. ibi teneriora folia;
Ut malus arbor doceat. pomū enī ualidius. non multo indi-
git pro telionis auxilio; Nam ipsa pro telionis crassioris
umbra pomus plus nocere possunt; Deniq̄ doceat nos pam-
pinus. naturae gratiam. & diuinae sapientiae in terna
mysteria. uidimus enī ita succi sumatq̄ diuisum utriū
filiorum speciem uideatur ostendere. ita pars media
distincta est. ut nisi inferioribus herere & separata specta-
tibus uideretur. ea autem ratio uideatur ser-uata natu-
rae. ut & solem facilius admittat & umbra obtexat; De-
niq̄ procerius media pars eius extenditur & in ipsa
summitate tenuatur ut plus pulchritudinem quā teg-
mentū praeferat; & enim brachii speciem uideatur effin-
gere. significans quod ubi interpendentes ceteros
fructos habeat principatū. cui tacito quodam iudicio
naturae sedi uidendi iudicio innasce-tur species & prero-

pampin

gatiua victoriae, secum igitur habet brachium suum quo & mu-
 nimen sibi praebatur aduersum iniurias uel aeris pariter
 imbrumque uolentiam & impedimentum non adfertur
 ad recipiendum solis calorem; quo tepere facta, alitur, coloratur,
 augetur. ficulneae quoque folium eque prope ut pampinus
 quadri fida inter se in dicitur diuisione. quod eo clarius uidetur
 quo maius est folium. sane non ita ut pampinus uel ora omnia
 uel summitate crispanti; Sicut enim in ficulneae folio crassi-
 tudo ualidior. ita in pampinospecies elegantior. crassitu-
 do igitur folii proficit ad tempestatis iniuriam repellendam.
 inter se scissio ad fructus gratiam uaporandi. denique hoc genus
 pomi. garten dinem non cito maturitate cito sentit. quae la-
 tere uidetur aduersus iniurias & praeter ad gratiam. quid ego
 filiorum descriptionem diuersitatem. quem admodum alic ratundie.
 Alice longiore. Alice flexibili. Alia rigidiora sunt. Alice
 nullis facile uentis labentia. Alia quae leui motu decuti-
 antur auterum; Inexplicabile est singularium rerum ex-
 quitate reproprietate. & uel diuersitates earum manifesta-
 testificatione distinguere, uel latentius occultasque
 causas indeficientibus aperire documentis;

Vna nempeat quae eadem est aqua, & in diuersis
 plerumque sese mutat species. Aut inter herentes fla-
 ua. Aut inter cautes spumosa. Aut inter ne morte uindan-
 tior. Aut inter florulentis discolor. Aut inter lili-
 fulgentior. Aut inter Mosera rutilantior.

Aut In gemine liquidior. Aut In pice turpidior.
aut In fonte p^{er} spicacior. aut In micis obscurior. Adsump
to locorum quibus Influit colore de cunctis. Rigorem quoq;
per actione commutat. Ut inter uaparentia feruere.
Inter umbras frigidat. Sole percussa aestuat. Niubus
in hyeme glaciali humore canescat. quem admodum sapor
eius ipse conuertitur. ut nunc asperior nunc
uehementior. Nunc austerior. Nunc dulcior. pro specie
sum quibus Infusa fuerit qualitate uarietur. Asperetur
In maturis onibus suis. tunc cortice nucis foliisq;
contritis. amictu fit absinthio. Vino uehementior. Aste
rior alius siccus et ueneno. Melle dulcescit. si uero et
lenter. cum terebinto quoq; fructus uel nucis Inter
miscantur. In olea molem naturae facile trahens fundatur.
Cum sit autem aliorum omnium uirgultorum. diuersas singulis usus mi
nistrat. Si medicis aliat uel nubis; fusca descendit. discre
tas dicit omnibus uis. Radice impinguit. coelicem prouehit
raemos diffundit. folice uir et cetera facit. fructum in celis.
Semina pomorum augere consuevit. Ergo cum eadem sit
omnium nutritrix. Alia arborum genere distinctiores ferunt
sacos. Alia dulciores. Alia tardos. Alia p^{er} se melle uis
ipse quoq; Inter se discrepant succulentos. Alia succulentas In uis
Alia In olea. Alia In ceteris suis. Alia In fico. discreta In melle.
disper In dactilo. tactus ipse et quilibet uis. Alia In spem
plerumq; pinguior est. pondere quoq; distat frequenter.

o
tlenascy

absinthio

ut specie. Nam plerisque locis grauior. plerisque leuior
aestimatur. non mirum igitur sicum ipsa in se discre-
pent discrepent & iam inter se; Lacrimae arborum
quae eiusdem aquae adlubione generantur. & cum una
sit omnium causa diuersus singulorum usus. diuersa natu-
ra est. aliam uim habet cerasi arboris lacrima. alia
lentisci. disparem quoque balsami gutta in odorata
orientis ligna sudare produntur; Diuersum quoque
lacrimarum genus. uirgultam ferularum. in aegypto
a clibya quaedam uis. naturae secretioris in lacrimant;
Quid autem tibi referam. clementem licet esse sermo-
ne. quod electrum lacrima uirgultis sit. & in tantae ma-
teriae soliditatem lacrima duriscat. nec leuibus adstrui-
tur testimoniis; quando folia aut surculorum minutissimae
portiones. aut exigua quaedam animantium genera
in electro. saepe reperiuntur. quae uidentur cum ad-
huc gutta esset molliora recepisse & solidata tenuisse;
Sed quid ego uile sermone decerno cum alta atque pre-
tiosa ratione naturae cum isto sermone humano
alatur ingenio; Naturam autem omnem. providentia
diuina formauerit. unde & uelut habentis quibusdam
uerborum cohibenda diffusio est. ne quod salomoni specia-
liter sapientiae munere diuinitus uidetur esse conlatum.
usurpaturiae uideamur & ponere differentias arborum
& uirtutes radicum. & quae cumque sunt abscondita & impro-
uisa

sicut scriptum est. quae nec ab ipso tam manifesta
produntur. ut mihi uideatur potuisse dum disputare
de uirgultorum generibus, non potuisse tamen plenius
omne secretum creaturae explicare ratione. quod si
in riguis aquarum plerumque laetiores sunt. & uirides
fabae & horum torum multiplex suscitatur gratia si uiriditan-
tibus toris fluuioꝝ secundantium ripa decoratur. quae ad-
modum ad uerbum dñi quod omnia aquarum cursu est reu-
dantius. subito creatura uirgultorum omnis effloruit.
festinarunt campi non commissam sibi frugem edere
ignorata; horti holerum genera. florum miracula
germinare. ripae fluminum se ues tere. mysteis pro-
perauerunt arbores cito surgere. cito se in florem induere.
uictum hominibus pecori pabulum ministrare. fructus
communis est omnibus. usus quoque est datus omnibus;
Simul utrumque arbores germinarunt. aliud quo ues
cemur. aliud quo re frigerantur ^{de umbra} ~~de~~ fenderemur
a sole. cibus in fructuosus amoenitatis in foliis. tamen
quia praescia erat providentia creatoris quod fructum
sibi maxime hominum cecidit as uendicant. reliquis
prouidit animantibus. ut specialem his donaret alimo-
niam; Itaque esca his non mediocri in foliis est cortici-
busque siluestribus. ea quoque quae ad usum medendi profi-
cescent. id est succi lacrimae surculi pariter ministra-
ta sunt; Itaque illa quae post experimento usu & exemplo

utilia cognovimus: ea a principio creaturae usui apta dona
 & praesentia suae maiestatis desinu terrarum iussit
 scire. & quia iussit dñs ut germinaret terra erbam faem
 & lignum fructiferū faciens fructū secundū genus cuius
 semen ē meo; Ne forte quis dicat. in multis arboribus
 neq; fructū neq; semen uideri potest diuinū. in aliquo
 uacilla re preceptum. ut a ueritate sit dubium illud.
 aduertat quia nequaquam fieri potest. ut non aut in seminib;
 utantur uniuersa gignencia. ut habeant aliqua quae uiden
 tur cum uirtute seminū conuenire. idq; si quis diligentē
 intendat manifesta testificatione poterit comprehendere;
Nihil uidentur seminis habere salices. habent tamen
 in foliis granū quoddam quod habeat uirtutem seminis.
 ut eo commisso terris tamquam posito surgat arbor
 de surcolo. & tamquā de semine se & suscit &. grano itaq;
 illo radix prima coalescit. de radice pullulat non solum
 salicis sed & iam reliquarum ad similitudinem huiusmodi
 generis arborū. silua habet autem & radicis uirtutem
 seminis. unde plerumq; ea ratione incrementum sui
 nemoris propagauerunt; Magna di uirtus in singulis.
 nec miratur aliquis si in uirgulis magnā di dixi esse uir
 tutem; Si quidem magnam uirtutem suā in lacustis esse
 dixit & bruceo. eo quod diuinae maiestatis offensa magna
 moderamine sterilitatis iudae cae atq; inopie solue
 retur; magna enī uirtus patientia. magna uirtus

pro uidentia indigni & enim erant qui uterentur
fecunditate terrena qui terrarū leseant creatore.
& uere magnus qui miserabilis fame ne fastantiae impie
tatis ulciscitur. itaq; si magna uirtute di steri Lem
brucum terra generauit. quanto magis uirtute magna
quae fecundasunt procreata; Quis pineam uidens non stu
peat. tantam diuino precepto artem inolitam in praes
samq; naturae. quem admodum ab ipso centro distanti
bus licet mensuris pari adsurgat glutino. quo prius fouet
fructus. itaq; per circuitū eadem species & ordo serua
tur. & quidam in singulis plagis nuc. Leorum partus
& uberat atq; in orbem redit fructus & gratia. itaq;
in pineam tam imaginem sui natura uidetur & prime
re. quae a primo illo diuino caelestiq; mandato praeui
legia accepta custodit & partus suos quaedam annorum
uice & ordine refert. donec consummatio temporis
impleatur. sed ut in hoc fructu gratiam speciem sui sig
nat; Ita & iam in myricibus. id est humilibus uirgulis
figuram in probe calliditatis & pressit; Sic enī duplici
corde uiri ubiq; prestosunt. & gratiam simplici
tatemq; apud bonos praetendunt. & uiciosi femi
nis glutinantur. ita & iam & in aquosis & in deser
tis contrario quodam usu haec uirgulta nascuntur;
Unde & hieremias dubia morum atq; sinceram my
ricibus comparauit; Germina & inquit terra

Spinea

& statim omnis surgenti germine terra compl&est.
 & homini dicitur; Dilige dñm tuū & non est caritas di
 omnium infusa uisceribus; surdiora corda hominum sunt
 quam dura saxorum. terra in debitos fructus nobis mi
 nistrat dum obsecundat auctori; Nos debitum munus
 negamus dum non ueneramus auctorem; uide ut imparuis
 providentia sit di. & quā conprehendere non potest; mira
 re quomodo alia semper florentia reserua uit. alia mutatio
 nis habere uoluerit & poliationis amittit. & inter canaanuum.
 p̄dinas frigorū uiriditatem suam arua conseruant;
 Et cum ipsa testa sint gelu partus sui. tamen aut exiguam
 uiriditatis speciem obtinent. in ipsis quoq̄ generibus
 arborū quae diuturnis frondibus uestiuntur. non medio
 cris distantia est; Seruat indumentū suū semper olea uel
 pinus. sed tamen folia sua saepe conmutant. nec ea quasi
 diuturna sed quasi succedanea pra&endunt. sui arboris
 pulchritudine per p̄ui integritate uestitus uicem mu
 neris obumbrantes; Palma autem uirens semper ma
 nis conseruatione & diuturnitate non in mutatione filioꝝ;
 namq̄ quae primo germinauerit folia ea sine ulla sub
 stitutionis successione conseruat; imitare ergo eam
 o homo ut dicatur & tibi statua tua similis facta est pal
 mae; Serua uiriditatem puericiae tuae. & illius innocen
 tiae naturalis quam a primordio recepisti ut plantatus
 secus decursus aquarū fructum tuū in tempore tuo habeas.

Palma.

H

preparatum. & folium tuum non defluat. hanc uiridita-
tem gratiae semper florentis in xpo secuta ecclesia dicitur.
in umbra eius confugi & sedi; hanc praerogatiuam
domi uirentis acceperant & apostoli. quorum nec folium
umquam potuit elabi. ut eorum & iam umbra curaret
& egrotos; Obumbrat enim infirmitati corporis fides
mentis. & florentia merita uirtutum; mane ergo
plantatus in domo dñi. ut in atris eius sic palma floreas.
& ascendat in te gratia ecclesiae. & sit odor narium tuarum
sicut mala. & faucis tuae sicut uinum optimum ut inebri-
eris in xpo; Bene admonuit iste uersiculus repetere bene
intermissum. quia diximus precepto dñi;

Uitem & iam pululasse. quam post ea post diluuium anoe
planta tam esse cognouimus; sic enim habes. quia noe
agricola erat terre. & plantauit uitem & bibit de uino
eius & obdormiuit; Non ergo noe auctor est uitis sed planta-
tionis. neque enim nisi eam repperisset. ante generatam
plantare potuisset. cultor ergo. non auctor est uitium;
Os autem qui sciret quod uinum sobrie potatum sanitatem da-
ret. & auget prudentiam. in modice sumptum ad uitia tua
causas daret & creaturam. dedit abundantiam humano arbi-
trio. reseruauit ut parsimonia naturae esse magisterium
subrietatis. abundantiae noxiū lapsū. quē temulentie sibi
adscribere & humana condicio; Denique & ipse inebriatus est
noe & obdormiuit consopitus a uino. itaque per uinum patuit

psundis
fobis. ut
uictus

temulentia
uictus.

deformitā qui per diluuium & creuit ad gloriā. sed dñs & in eo
 creaturae suae gratiam reseruauit ut eius fructū nobis
 conuerteret & ad salutem. ac per eū nobis remissio peccatorū
 pro ueniret. unde pie isaac dix. odor iacob odor agri pleni. id est
 naturalis odor; quidem plenus rure suauis. quid uitis odore
 iacundius. quid fabae flore gratius. unde quamuis ingenio
 se quis ante nos dixerit. non uitem aut ficum patri archa
 olebat aut frugem. sed uir tuum spirabat gratiam. & ego tam
 & odorem ipsum terrae simplicem atq; sincerum pro gratia
 benedictionis accipiam. quem fraus nulla composuit. sed ueritas
 indulgentiae celestis infudit; deniq; inter benedic
 tionis sacratissimas computatur. ut tribuat nobis dñs arōre
 caeli uini & olei atq; frumenti; cui est honor laus gloria
 perpetua saeculis & nunc & semp & in omnia secula seculorū amen;

EXPLICIT DIES TERTIUS INCIPIT DIES.

QUARTUS DELUMINARIUS

ui uindemiam colligit. uasa prius quibus uinum
 infunditur mundare consuevit. ne soris aliqua
 uini gratiā decolorat. quidem enim prodest ponere
 uitem ordine. fodere quotannis. aut aratris sulcos
 ducere. putare. subregere. adiungere ulmis. & quo
 dam conubio copulare. si tanto labore uina quae
 sita in uase coalescant. matutinos quoq; solis ortus
 si quis spectare desiderat. emundat oculos suos ne quid pulueris

nequid purgamentorū oculis eius insidiat quointuentes
habent & obscure turpē obtutus. neue aliqua caligo
nebōlosa corporeos uisus spectantes obducat; Nobis Inlea
tionē & oriendus est sol qui ante non fuerit. primum iam diem
sine sole transiuimus; Secundum sine sole transegimus.
tertium sine sole confecimus. quarto die iubet dī fieri
luminaria solem & lunam & stellas. Sol incipit. & mun
da oculos mentis o homo animae q̄ interioris obtu
tus. nequa fistūca peccati aciem tui perstringat. in
genu & puri cordis turpē aspectum. emunda aurem
ut uases incēro scripturae diuinae nitida fluentia sus
cipias. nequa ingrediatur contagio; procedit sol magno
iubare. diem magnū. mundum complens lumine. uapo
rans calore; caue o homo solam eius perpendere mag
nitudinem. ne nimius fulgor eius uisus tuae mentis
obcecat. & ut qui e regione in radium eius intendit re
percusso lumine omnem subito amittit aspectum. ac nisi
in ceteras partes uultum suū oculosq̄ conuertat.
aestimatur se nihil uidere. & intuen di munere esse frau
datum; si uero deflectat obtutum. integrū sibi officiū
perseuerat. caue igitur ne & tuum radius eius & ossens
confundat aspectū. & ideo prius firmamentum caeli
aspice. quod ante solē factum ē. terrā aspice. quae ante
quam sol proderet coepit esse uisibilis. atq̄ composita;
germina eius aspice. anteriora solis lumine. anterior

sole

rubusquam sol antiquior erba quam luna; noliergo dñi
 credere. cui uides di munera esse praelata. tres dies trans
 altisunt & solem nemo quesiuit. & luminis claritas abun
 dant; habet enim & dies suam lucem quae p̄cessor est
 solis; Non igitur te tanto splendore solis temere commit
 tas. oculus est enim mundi. iocunditas diei. caeli pulchritu
 do. naturae gratia. praestantia creaturae; sed quando
 hunc uides. auctorem eius considera. quando hunc miraris.
 lauda prius ipsius creatorem; si tam gratus est sol consors
 & particeps creaturae. quam bonus est sol ille iustitiae.
 Si tam uelox iste ut rapidis cursibus die ac nocte luceret
 omnia. quantus ille qui ubiq̄ semper est & maiestate
 sua complēt omnia. si admirabilis qui iubetur scire quam
 supra admirationem. qui dicit soli & non exoritur ut le
 gimus. si magnus est qui per orarū uices locis aut accedit
 aut decedit cotidie. qualis ille. qui & iam cum se seruanit
 ut nos eum possimus uidere erat lumen uerū quod in
 luminat omnem hominem uenientem in hunc mundū.
 si praesentissimus qui obiectu terrae patitur saepe
 defectus. quantae maiestatis qui ait. adhuc & ego semel
 mouebo terram. illum terra abscondit. istius motum
 non potest sustinere. nisi uoluntatis eius substantia ful
 ciatur; si caeco damnum est huius solis gratia non ui
 dere. quanto magis peccatori damnum ueri luminis
 munere defraudatum ac perperuae noctis tenebras

sustinere. ergo cum uides solem adtende terram quae
ante fundata est. adtende herbam faeni quae prae-
tat ordinis priuilegio. adtende ligna quae plaudunt.
quod prior aluminibus caeli esse coeperunt; Numquid
merita faeni maiora quam solis. aut numquid potior
ligni praerogatiua absit ut insensibilia tanti muneris
praefera mus ministro; quid igitur praecuidit altitudo
sapientiae & scientiae di. ut prius inciperent ligna
esse quam illa duo mundi luminaria. & quidam caelestis
oculus firmamenti nisi ut cognoscerent omnis diuine
testimonio lectionis. terram sine sole esse quam fecundatam
namque potuit sine sole prima rerum semina germi-
nare. potest utique semina accepta nutrire. & proprio
fotus sine calore solis partu parere; hac igitur uoce qua-
dam suorum munerum clamat natura; bonus quidem sol
sed ministerio non imperio; bonus meae fecunditatis ad-
iutor. sed non creator; bonus meorum aliorum fructuum
sed non auctor; interdum partus meos & ipse adurit;
frequenter mihi & ipse damno est plerisque melocis
indotatam relinquit; non sum ingrata conseruo mihi
est in usum datus. mecum labori est mancipatus. me-
cum subiectus est uanitati. mecum corruptionis subdi-
tus seruituti. mecum congemiscit & comparatus
ut ueniat ad opem filiorum & humani generis redemp-
tio. quo possimus & nos a seruitio liberi mecum adsis-
tens;

Laudat auctorem mecum hūm nū dicit dño dō nro . ubi
 maior eius est gratia . ibi mecum est ei com mune consortiū ;
 Ubi sol benedicit . ibi terra benedicit . benedicunt ligna fruc
 tifera . benedicunt pecora ; Benedicunt uolucres in mari
 positus . illum nauta accusat me desiderat in montibus .
 illum pastor declinat ad me xgermina ad me as festi
 nat arbores . quibus & aestuans ; obumbratur ad me os
 fontes . sitiens & lassus occurrit ; Sed ne oculorum tibi & ignū
 uideatur esse testimoniū ; Emunda aurem . ad moue
 tam caelestibus oraculis . duobus enim & tribus testibus
 stat omne uerbum . audi dicentem ;

FIANT LUMINARIA IN FIRMA MENTO CÆLI .

M ad illuminationem terrae ; quis hoc dicit . dñs dicit .
 & cū dicit . nisi filio ; Dñs ergo pater . dicit . fiat sol .
 & filius . fecit solem ; Dignū erat enī . ut solem mundi
 faceret sol iustitiae ; Ipse ergo eū in lumen adduxit .
 ipse eum inluminauit ; Ipse ei donauit ^{ut} funden di luminis
 potestatem ; factus est ergo sol ideo . & ipse seruit . qm̄
 dictum est . fundasti terrā . & permanet ; permanet . dispo
 sitione . tua . permanet dies . qm̄ uniuersa seruiunt tibi ;
 & enim . cum dies . seruiat . quomodo . non seruit sol . qui fac
 tus est . in potestate diei . quomodo . non seruit luna . & stelle .
 quae facte sunt . in potestate noctis ; & enim . quanto .
 maiorem . his gratiam creator . donauit . ut aet . solito
 amplius . solis . claritate . resplendeat . dies . serenus . luceat .

noctis. inluminentur tenebrae. per lunc stellarum
que fulgorem caelum. uelut quibusdam floribus. coro
natum. ita ignitis luminaribus micat. Ut paradýso
putes. uer nã te depictum. spirantium rosarum. uiuis
monilibus penitere. quanto igitur amplius. his decoris.
uidetur esse conlatum. tanto amplius debet. cui eni plus.
conmittitur. plus debet. & ideo bene a plerisque ornam
tum caeli est nuncupatum. eo quod sit stellarum monile
praeciosum. atque ut sciamus quia fertilitas terrarum
non calori solis adscribitur. sed diuinae indulgentiae
deputatur. ait propheta. omnia a te expectant. ut des
illis cibum in tempore. dante te eis. colligent sibi. ape
riente te manum tuam uniuersa implebuntur ubertate.
& infra. emitte spiritum tuum & creabuntur & renouabis faciem
terrae. & in euangelio; considerate uolatilia caeli. quia
neque ferunt neque metunt. & pater uester caelestis
pascit illa. non ergo sol. & luna fecunditatis auctores
sunt. sed deus pater per dominum ihesum. omnibus liberalitatem
fertilitatis imperat. pulchre autem & posuit nobis
propheta. quid sit quod ipse ait. quia fecit deus solem in po
tatem diei. & lunam in potestatem noctis. Nam & in
isto psalmo centesimo tertio. de quo supra diximus
scripsit. fecit lunam in tempora. sol cognouit occasum
suum. cum enim dies horas suas complere coeperit.
sol debitum sibi agnoscit occasum. est ergo in die

potestate sol. & luna in potestate noctis. quae temporum
 vicibus oboedire compellitur. & nunc complatur luna atq;
 uacuatur; licet pleriq; hunc locum mysticae de xpo
 & ecclesia uideantur accipere. quod agnouit xps proprii
 corporis passionem. qui ait. pater uenit hora clarifica
 filiū tuū. ut illo occasu suo. omnibus uitam donaret aeternā.
 qui per p̄uiae mortis urguebantur occasu; Et ecclesia
 tempora sua habeat persecutionis uidelicet & pacis;
 Nam uidetur sicut luna deficere sed non deficit. obum
 brari potest. deficere non potest. quae aliquorū quidem
 persecutionibus discessione minuitur ut martyrū
 confessionibus impleatur. & effusi pro xpo sanguinis
 clarificata uictorū. maius deuotionis & fidei suae
 toto orbe lumen effundat; Namq; luna luminis
 in minutionē habens non corporis. quando per uices
 menstruas deponere uidetur suum lumen. aut mu
 tuetur a sole quod facile puro aere atq; per spicuo.
 quando nulla eum obducta nebula caligantē facit
 colligi potest; orbis enī integer manet lunae. & si non
 similiter totus ut pars eius effulgeat. & qualis uideat
 sol & cum plenus est luminis. talis est magnitudine.
 sed per umbram quandam lumine suo ut uideatur
 apparere; in decor nua eius refulgent. quia corpus ei
 in orbem diffunditur. sed uelut deficiente portio
 nis luce sinuatur; mouere aut potest quod ait.

ut fiant luminaria ad illuminationē super terram
quae discernant inter diem ac noctem. quia & supra
iam ubi lumen fecit dixerat. separavit d̄s inter lucem
& tenebras. & factū est uespere. & factum est mane dies unus.
Sed consideremus quia aliud est lumendi. aliud lumen
solis & lunae. & lumen stellarū. eo quod sol ipse radiis suis ful
gore diurno lumini uideatur adiungere. quod uel ortus diei
potest prodere uel occasus; Nam ante solem lucē quidem
sed non refulget dies. quia amplius quoque meridiano sole re
splendet. quod ostendit propheta dicens; & educit sicut lumē
iustitiam tuam & iudiciū tuū sicut meridiaē; Non solum
enim lumini sed & iam meridiano lumini sc̄i iustitiam
comparauit; Deinde non solum unū signū. sed & iam duo
uoluit esse ^{t dū lunc} diurnae discretionem faciat. & solis & ortus.
& iterum lucis defectus & stella r̄ ortus inter occasum
diei distinguat & noctis & ortum; Nam ubi occiderit sol
manet tamen adhuc aliquid reliquiarū diei. donec tenebrae
terram operiant. & tunc luna oriatur & stellae. & de noc
te quidem aper te liquet. quia luna & stellarū in luminatio
noctis spacia testatur. si quidem per diem fulgorem illum
lunarem stellarūque omnium sol & ortus abscondit uel ipsa
solis flagrantia docere non potest. diuersam diurni lu
minis & solis esse naturam. & ipsam esse speciem discolorē;
Simplē enī lucis est species. ut lumen prebeat. ad uero sol
non solum uirtutem in luminandi habet. sed & iam uaporandi

igneus est enim ignis autem & inluminat & &ur&; Unde dñs
uolens moysi ostendere suae operationis miraculū. quo moysen
adoboediendi studium pro uocar& atq; ad fidem inflāmar&
eius adfectū. in igne uisus est in rubo. & rubus non &urebatur.
sed tantum splendore ignis specie ui debeat; Alterū igitur
munus ignis uacabat. alterum operabatur. uacabat & us
tionis suis operatur inluminacionis; Ideo stupebat moyses
quia contra naturā suā ignis non &urebat rubum. qui & iam
uehementiorem materiem consuevit &urere; Sed dñm
ignis inluminare sol& &urere non sol&; ac forte dicas quo
modo scriptū est. ego sū ignis consumens; Bene admonuisti
non sol& consumere. nisi sol a peccata in retributionibus quoq;
meritorū; collegimus diuidi ignis naturam. ut alios inlumi
n&. alios &urat; Inlumin& iustos. &urat impios. non eosdem
quos inluminat &ur&. & quos &urit inluminat. sed inlumi
natio eius in &tinguibilis est ad per functionem bonorū;
Exustio uehemens ad suppliciū peccatorū; sed reuertamur
ad discretionem diei ac noctis; Oriente diei lumine. nox fuga
tur; decedente die. nox infunditur; Non enī est luci societas
ulla cum tenebris. si quidem naturali lege hoc dñi in prima
operatione sua constituit. & enī quando lumen fecit & discre
tionē fecit inter lucem & tenebras; Deniq; in ipso die iam
sole infuso terris. uidemus umbrā uel hominis uel uirgulti
alicuius a lumine separari. ut mane ad occasum dirigatur.
uespere torqueatur in orientē meridianis horis ad septem
trionem

declin& lumini tamen non confunditur atq; misc&ur
sed cedit & refugit; Similiter & nox cedere uid&ur diei & se
ab eius lumine declinare; est enī ut peritioris probarunt
qui nobis uel a&ate uel munere praecucurrerunt umbra
terrae; Naturaliter enī umbra corpori adherit atq;
adiungitur a deo. ut & iam pictoris umbra corporum pri
us quā pinxerunt nitantur & exprimere. idq; artis esse
adferant. non intermittere uim naturae & quasi natu
ralis iuris praeuasicator habeatur. cuius picturam non
& iam umbram suam exprimat; Ergo sicut in die cum est
gione solis aliquod corpus occurrit. & ea parte qua lumen
repercutitur. umbra subsistit; Sic cum decedente die.
e regione luminis eius aut solis terrae obiectus occurrit
obumbratur aer; unde liquet quod noctem faciat umbra
terrarū; Fecit ergo solem & lunā & stellas & praestituit
illis mensuras temporū solis diurnas. lune & stellisq; noc
turnas. ut iste augeat diei gratiā. illae umbram tenebras
que inluminent; Et sint insigna & tempora dies & annos;
Diuisa tempore habent paresq; mensuras pro mensurā
uicibus sol & luna cum stellis. & sunt insigna; Non possumus
negare quod & sole & luna signa aliqua colligantur; Nam
& dñs dixit & erunt signa in sole & luna & stellis. & quaeren
tibus apostolis signū aduentus eius respondit; Sol obscu
rabitur & luna non dabit lumen suū. & stellae cadent
de caelo; Haec dixit fore signa futurae consumationis;

Sed cum ueniens. debet curae nostrae mensura seruari;
 Denique nonnulli natiuitatū temptauerunt & primere quali-
 tates. qualis futurus sit unusquisque. quia natus sit cum hoc
 non solum uanū sed & iam inutile sit quaerentibus. impossibile
 pollicentibus; Quid enim tam inutile quam ut unusquisque
 per sua deat sibi hoc esse quod natus est; Nemo ergo debet uitā
 suam statum moresque mutare. eniti quo melior fiat; Sed
 mea persuasione neque probum potes laudare nec con-
 demnare improbum. quia necessitate natiuitatis suae responde-
 re uideatur; & quo modo dñs aut bonis praemia posita aut
 improbis poenas. si facit necessitas. disciplinā & conuersationē
 stellarū cursus informat. & quid est aliud quam hominem
 de homine & uere. si nihil moribus nihil institutioni nihil stu-
 diis derelinquitur. quam multos uidemus ereptos crimi-
 bus atque peccatis. in meliorem statum esse conuersos; re-
 dempti sunt apostoli & congregati & peccatoribus non utique
 natiuitatis suae hora sed xpi eos scificauit aduentus & hora
 dominicae passionis redemit a morte. Latro ille damnatus
 capitis. ille cum dño crucifixus non beneficio natiuitatis suae
 sed fidei confessione ad paradysi aeterna transiit; Jonam
 in mari non uis natiuitatis sed dissimulatio diuinae prae-
 ceptionis praecipitauit. offensa eundemque cetus & accipiens.
 ad iudicium futuri mysterii post triduum reuoluit. & pro-
 pheticis merito gratiae reseruauit; Petrus de carcere
 in imminenti morte perimendū angelus xpi non stellarū

series liberauit; paulum cecitas conuertit ad gratiam
& percussum a uipera turbatum quod naufragio non remedia
natiuitatis sed deuotionis merita seruaueſt; Quid de illis dicim⁹
quorum precibus cum fuissent mortui resurrexerint. utrum
illos sua natiuitas an apostolica gratia resuscitauit. quid opus
fuit ieiunij se periculis quod committerent si ad quod uolebant
natiuitatis beneficio poterant peruenire. quod si credi dissent
dum expectant factorum necessitate. numquam ad tantam per
uenissent gratiam. Inutilis igitur ista persuasio. quid quod
& iam impossibilis. nam & deorum aliquid disputatione summa
mus redarguendi gratia non probandi. magna uim dicunt
esse natiuitatis eamque minutis quibusdam & certis
colligi oportere momentis. ac nisi uerius colligatur. summa
esse distantia; Breui enim at homo & ignoſque momento dis
tare natiuitatem. inopis & potentis. egentis & diuitis. inno
centis & noxi. & plerumque eadem hora generari longe
uitati debitum. & prima pueritiae aetate monstrum si re
liqua disparia sint. & puncto aliquo discreta. hoc quem admo
dum possint colligere respondeant; consti tue partum
faemine. obstetrix utique eum primum cognoscit; Explo
rat uagitum quomodo natiuitas colligitur. attendit utrum
masculus sit an femina. quod uis. Inter has moras praesente
momenta pone mathematicum praeparatum numquid uis
potest inter esse puerperio dum mandat obstetrix au
dit astralogus chaldeus ponit oros cupium in alterius

for tem iam natifalta migrarunt; De altero quaeritur
 & alterius genitura proponitur; pone ueram eorum esse
 opinionem de natiuitatum necessitatibus. non potest esse
 uera collectio; puncta transeunt, fugit tempus irrepara-
 bile; Non esse dubium quod tempus inat homo & in momento
 oculis sit, adducas ut credam quando omnes inat homo in momento
 oculi resuscitamur, ut apostolus protestatur dicens. Ecce
 mysterium dico, omnes quidem resurgemus, non omnes autem
 immutabimur inat homo, in momento ^{oculi.} in nouissima tuba.
 & mortui resurgunt in corrupti, & nos immutabimur; Inter
 effusionem & suspensionem depositionemque pignoris flammam eius
 & nuntium quod quodam homini transierit, & hoc ut simpliciter
 ista requerim; Nam & ipsi uitalem illum signorum duodecim
 circuitum, in duodecim partes diuidunt, & quia triginta diebus
 sol duodecimam partem sphaerae eius quae in enarrabilis
 habetur regreditur, quo gyrus solis anni circuitu compleatur
 in triginta porciunculas quas myras graecae uocant, unum quod
 quod duodecim illarum distribuunt portionem; Ipsam quoque por-
 tiunculam in sexaginta uices conferunt, rursum unum quod
 quod de illis sexaginta sexagesimas secant, quam inconprehensibile
 in quo tot sexagesimo sexagesime porciunculae natiuitatis
 momenta constituent; & qui singulorum signorum sit aut motus
 aut species in natiuitate nascentis. unde cum impossibile sit ^{notu ubi}
 tam subtilis minucias tempori comprehendere, & quia autem
 immutatio inueniant uniuersitatis errorem totum negotium.

Augurū
arietis

Tauri & cetera

Scorpi

plenum ē uanitatē disputatorū eorū quae sunt nesciunt. quo
modo aliena nouerunt; Quid sibi imminet ignorant. quomo
do possunt alius quae futurae sunt denuntiare. ridicolū est
credere quia si possint. sibi potius pro uiderent; Jam illud
quam ineptū. ut si quis signa arietis ortum se esse dicat
& uisus pecudis aestimetur praestantissimus consilio. quod
grece huius modi emineat pecus. aut locupletior. eo quod
uestitū habeat aries naturalem. & quod annis lucrū capiat
indumenti eoq̄ uiro illi famularia uideantur questuum
esse conpendia; Similiter & de auri & de piscium signis ar
gumentantur. ut & natura uilium animantium caeli motus
& signorū inter praedantur inter praedandas existiment
potestates. cibus ergo noster uiuendi nobis decreta con
stituit. & alimenta nostra nobis idest aries taurus & pis
cis. morum inprimis munt disciplinā; Quomodo igitur
de caelo nobis causas rerū & substantiā uitae huius arces
sunt. cum ipsis caelestibus signis. causas motus sui & quali
tati bus iscaeuilis. imperiant. liberale aiunt signū ortum
arietis. eo quod lanam suam aries non inuitus deponat &
huius modi uirtutē malunt uilis animantis naturae deputa
re quā caelo. unde nobis & serenitas fulget & pluuia saepe
discendit; Laboriosos & patientes seruiti quos nascentes
taurus aspexerit. qui animal laboriosū & ad suū iugo
spontanea seruituti colla subden; Percussorem quoq;
cuius natiuitatē scorpius in sua parte conplexus sit. & mali
tis

uenena reuocentem eo quod animal uenenatum sit;
 Quid igitur auctoritatem uiuendi datorem te signorum caelestium dignitate praesens, & denugis quibusdam argumentis adser-tionis adsumis; Nam si de animalibus adsumptis huius modi more proprietatis caeli motibus inprimuntur. & ipsa uideatur bestialis naturae potestati esse subiecta. & qua causas uitalis substantiae quas hominibus imperitur & accepit. quod si hoc abhorreat uero. multo magis illud ridiculum ueri eo subsidio destituta hinc fidem suae disputationis arcessere;
 Deinde illud consideremus. quod planetae ea signa appellant. quorum motibus formari adserunt uitae nostrae necessitates; Sive igitur ut nomen sonat semper uagentur. sive ut ipsi dicunt quod concito motu ferantur & decies milies in die. aut si hoc incredibile uideatur multiplicem speciem innumerasui conuersione conmutent. fide car & quod tam uago sui errore & tam celeri motu fixam nobis adq. in mobilem uiuendi substantiam ser-tentq. decernant; ferunt tamen non esse equales omnium motus. sed aliorum celeriores. aliorum tardiores esse circuitus. ut in eadem hora & uideant se frequenter. Et frequenter abscondant. dum aliud ab alio praeteritur; diunt autem plurimum referre. utrum ortu generati benefic a signa uideant. an malifica & noxia & in eo natiuitatis esse distantiam quod benefici signi aspectus plurimum conferat. malefici & noxi plurimum noceat; Sic enim eadem signa quae uenerantur appellare consueverunt; Necesse enim habeo eos ut in omnibus quorum uitor

adseruionibus, ne ignorat & magis quam uacuae facta
atq; distrupta sua argumenta conmemorent;
Itaq; cum illi uagum celeremq; motu non queant
conprehendere. s. epe fit ut per illam puncti & motu
inconprehensibilis subtilitate ponat beneficisignu aspectu
ubi grauis atq; nocitura incurrit offensio; Et quod
mirum sibi homines luduntur. ubi signa innoxia blas
phemantur. quae si natura noxia esse creduntur. de
ergo summus arguitur, si fecit quod malum est. & fuit in
probitate operator; Si uero & sua uoluntate putantur
adsumpsisse quod noceat insonantibus. & nullius adhuc facino
ris pessimi sibi conscius, quibus poena adscribitur antequam
culpa. quid tam irrationabile quod&iam irrationabilium
bestiaru & cedat inmanitatem. ut usus fraudis aut gratiae
non meritis hominu deputetur. sed signoru motibus defe
ratur; Nihil inquit ille deliquit. sed noxia eum stilla con
spexit saturum. ei sidus adcur sit. auertit se paululu & eru
nam a se abstulit & crimen aboleuit; sed haec eorum sapien
tia tela araneae comparatur in qua sicul & aut musca in
ciderit. & uere se non potest; Si uero ualidioru animan
tium ullum genus incurrisse uisum est ptransiuit & & cas
ses rumpit. infirmos adq; inanes laqueos dissipauit. talia
sunt r&ia chaldeoru ut in his infirmi hereant. ualidiores
sensu offensionem habere non possint; Itaq; uosq; uali
diores estis cum uideritis mathematicas dicite. telam

tela araneae.

a paneas texunt quae nec usum aliquem potest
 habere nec uincula; si tu non qua sicul & aut musca
 la p̄sū tuae in firmitatis incurras. Sed quasi passer
 aut columba casses in ualidos praep̄is uolatus celest
 tate dissoluas; & enim quis prudentiū credat quod signor
 motus qui ad diem saepe mutantur & multipliciter inse
 recurrunt. insignia deferant potestatu; Nam si ita esset q̄an
 tae addiem regalium natiuitatū & primerentur figurae;
 Cotidie ergo reges nascerentur. nec regalis in filios trans
 mitteretur successio. sed semper & diuerso statu qui uis
 imperialis adquirerent potestatis ore rentur; Quis igitur
 regum genituram filius colligit. si ei debeatur imperium
 non propriū successionē regni in suo transcribit arbitrio;
 legimus certe quod abiud genuit asaf & asaf genuit iosafat.
 & iosafat genuit ioram & ioram genuit oziam & reliqua;
 Omnes usq; ad captiuitatē per reges generis pariter & ho
 noris ducta successio est; Numquid quia reges fuer̄ signis
 celestibus formandos motus suos impetrare potuerunt;
 Quis enī potest in his habere dominatū. deinde si ad necessi
 tate genitalem non ad instituta morum actus nostri
 facta q̄ referantur. Quae leges propositae sunt. iura & iam
 promulgata; Quibus aut poena in probis decernitur aut
 securitas deferatur innoxus; Cur non uenia datur eis

adser non huc ne ignorat & magis qu

cum utique ipsi aiunt non sua uoluntate sed
& necessitate deliquerint; Cur laborat agricola
& non magis expectat ut in laboratos fructus
priuilegio suae natiuitatis inuehat recep taculis
horreorū. si ita natus ē ut ei diuiciae ad quos opes
affluant. utique operatur ut sibi spontaneos redditus
sine ullo semine terra parturiant; Non uo me rem arboris
inprimat. non curuae manus falcis admoueat. non legende
uindemiae subeat & pensa sed ultro ei in omnes serias fluen
tia uina fundantur; Spontē oleum nullis in serua caudi
cibus. si uestris oleae bacae sudat; Nec diffusi equoris trans
frātur periculum. proprie salutis sollicitus mercator
horrescat; Cui ocioso potest quadam ut aiunt sorte geni
tali diuitiarū thesaurus inlābi; Sed non hec est uniuerso
rum sententia; Denique impiger depresso aratro terrā
scindit. agricola nudus arat. nudus serit. nudus sole fer
uet. & ostas est tu in areat erit fruges; Et negociator
in patiens flantibus euris in ut oplerūque nauigiosulcat
mare; Unde in portunitatem eorū temeritatemque con
demnans propheta ait; Erubescet sidon dix mare; hoc est
si pericula uos non mouent uel pudor conprimat. uerecun
dia confundat; Erubescet sidon in quo nullus uirtuti locus.
nulla salutis cura nulla iuuentus pro & cubus patrie. bello

67
dedita armisq̄ & exercita sed omnes sollicitudo de qua
est tu omne studium mar caturae; Semen inquit merca
torum sicut messis; Quae aut̄ mer cis homini xp̄iano si non
& uoluntate sed & necessitate curas suas & opera componit;
Ubi enim directa necessitas ibi in hono rata industria;
Multa diximus plura nolimus. ne quis ea quae a nobis
de eorū aser tionibus usurpan tur. ad refellendum ad re
cognoscendum ad sumpta arbitretur; Namque pueri ri
somus ea senes ^{me} commorare qui possumus; Nunc ad ea quae
secundum lectionem super sunt diriga mus stilum; Sint
inquit luminaria insigna & in tempora & in dies & in annos;
De signis diximus; Tempora aut̄ quae sunt. nisi mutationum
uices. hiems. uer. aestas. atq̄ autumnus; In istis igi
tur temporibus aut uelocior est transitus solis aut tardior;
Alia enī prae stringit radus suis. alia inflamat colorib;
Itaq̄ cum sol meridianis par tibus in moratur. hiemps
nobis est; Nam cum sol longius abest. terra rigescit gelu.
stringitur frigore. & plurima noctis umbra terras operit.
Ut multo prolixiora sint noctis spacia quam diei; hinc causa
ori tur ut hibernis flatibus nimia uis quuium pluuiarūq;
fundatur; Cum uero & meridianis decedens par tibus.
sup̄ terrā redit. noctis ac diei & equat tempora. & quoma
gis moras suis adiungit cursibus. eo paulatim temperiem
aeris huius reducit. & reuocat aurarum clementiam;
Quae fouens. omnia repente ten dos cogit in par tus ut terra

germina & aere soluta sulcis seminare uirescant; arborum ad perperam tatem quoque conseruandi generis eorum uel que interris sunt uel aquis. gaudent annuis faecibus ut successio propagetur; Et ubi ad estiuas conuersiones in septem trionem se subrigit, spatia diurna producit, noctes uero artat & adstringit; itaque quomagis usu ad siduo aeri huic cupulatur atque miscetur. eo amplius & aerem ipsum uaporat & terrarum & siccat humorem; Adolere facit semina. & tamquam insucos uirides maturiscere poma siluarum. tum quia flagrantior est imino rae umbra facit in meridiano quam & alto hunc inluminat locum; Unde & synagoga dicit in canticis canticorum; adnuntia mihi quem diligit anima mea. ubi pascis ubi manes in meridiano. ne forte fiat circum amicta super greges sodalium tuorum; Hoc est adnuntia mihi xpe. quem diligit anima mea; Cur non potius quem diligit; Sed synagoga diligit. ecclesia diligit. Nec unquam circum xpm suum mutat affectum; Ubi inquit pascis ubi manes in meridiano. Sequi te cupio quasi alumna. quae quasi cupulata ante retinebam. & greges tuos querere quia amisimeos; In meridiano pascis hoc est in ecclesie loco. ubi iustitia resplendet. ubi fulget iudicium sicut meridies. ubi umbra non conuertitur. ubi maiores sunt dies quod est sol iustitiae tamquam estiuis mensibus diutius inmoratur; Denique dies domini non est breuis sed magnus quia scriptum est donec

ueniat dies dñi magnus; Unde & iacob ait; Omnes dies
 uite meae quos ago breuis & maligni. est enī maligna lux
 dubia. ergo dies breuis dubie lucis sunt. & umbrosi; Dies mag
 ni si ne umbrasunt ut plurimi in ali quibus locis feruen
 tioribus. usu & exemplo q̄ cognouit; synagoga itaq̄ in dieb;
 breuib; & malignis. cuius tipum plerūq̄ iacob in p̄sona
 sua & p̄p̄m & uel populi ei umbrā habebat plurimam. q̄
 solem iustitiae non uidebat & uidebat illū non & alto su per
 caput suū. Sed & meridiano inluminante quando hiemps
 erat; ecclesiae aū dicitur. hiemps abiit discessit sibi;
 flores uis esunt in terra. tempus messis aduenit; ante
 aduentū xp̄i hiemps erat. post aduentū xp̄i flores sunt ueris.
 & messis astis; Ex meridiano ergo & gentiū conuersio
 ne illum inluminante uidens. obumbratur; populus aū
 gentiū quierat confusionis gentilis qui sedebat in tenebris.
 lucem uiderē magnā; Qui sedebant in regione umbrā
 mor tis. lux orta ē illis; Magna lux diuinitatis. quam
 nulla umbra mor tis in ter polat; Ideo & alto in lumi
 nat. quia & hoc scriptū est dicente zacharia; In quibus
 uisitauit nos oriens & alto; In lumine re his qui in tene
 bris & in umbra mor tis sedent; Est sane & aliqua salutis
 umbra. non mor tis; Ut est illud. sub umbra alarū tuarū
 pro tegeme; Umbra quidem quia corporis ē. umbra quia
 crucis. sed umbra salutis. quia in ter erat peccatorum
 remissio. & resuscitatio mor tuorum;

Exemplum ergo possumus capere. quia hiemalis dies
breues & umbras maiores habent. aestiui dies maiores
sed umbras minores habent. medio quoque die minor
umbra quam in principio est diei uel fine. & hoc apud nos
in parte occidentis. & erunt sunt qui dicant. Quod per duos
totius anni dies sine umbra fuerunt. In partibus meri
dianis eo quod solem habentes super uerticem suum undique
percutitum in luminentur; Unde & ascii dicuntur; Cre
ce plerique & iam ferunt. Sic regione & alto fieri solem
ut per angusta puteorum aquam quae in profundo est. uide
runt refulgere. esse autem dicuntur in meridiano quia in
fiscu uocantur. eo quod umbram & utroque latere trans
mittant; Umbra enim in regione solis ambulantis post ter
gum est. ut putas contra orientem pergas matutinis horis.
si contra meridianam plagam contendas. medio die. si con
tra occidentem in occasu diei & tribus igitur partibus
fit tibi sol obuius. & oriente. & meridiano & occidente;
Mane & sero post tergum est. meridie quoque a latere aduer
so. a septentrione. numquam est sol & ideo umbra si contra
septentrionem dirigas siue mane. siue sero. siue meridie
non potest esse. post tergum sol; Sunt enim in hoc quem nos
in colimus orbe terrarum. circa meridiem positi. qui in australem
plagam uidentur umbram transmittere. hoc autem
fieri dicitur summo aestu cum ad aquilonem sol dirigit;
Post ea nos autumnus & accipiens in fringia quidem aestu

69
magnitudinem sed paulis per relaxato accede posito
calore per temperiem mediā moderaminis sine fraude
nos atq^{t absq} ulla noxia flatibus tradit hiemalibus; Sunt
inquit & iam indies. ut non faciant dies sed ut meis habeant
principatū ut ortum diei uberiorē sol in lumine & gratia.
ut per totum diem designandi ei habeat potestatem cursus
sui munere; Sic accipiunt nonnulli quod ait propheta solem
in potestate diei. Lunam & stellas in potestate noctis; Cir cū
ferunt enī lumen. in annos quoq^{ordinati} sunt sol & luna;
Luna per tri^{ce} nos dies duo denis uicibus suum cursum con
ficiens consummat annum. secundum hebreos aliquibus diebus
adiectis. Secundum romanos. bis sex to semel intra quinquen
nium unius diei adiectione celebrato. Solstitialis quoq^{annus}
annus est. cum sol & pl^o per omnia signa circuito. in idunde
principiū cursus sui sumpsit recurrit; Annua enim fertur
ei. tātius spatii esse perfunctio; Fecit ergo d^s duo hęc lumina
ria magna. possumus accipere non tam aliorum comparatio
ne magna quam suo munere; Ut est caelū magnū. & mare
magnū; nam & magnos sol qui conpl^o orbem terrarum
suo calore. uel luna suo lumine nec solum terras sed & iam
aerem hunc & mare caeliq^{faciem}. que in quacumq^{parte}
parte fuerint caeli. inluminat omnia & aequē spectantur
acundis. ut ea tamquā suis tantū regionibus immorari & sibi
tantū adesse atq^{lucere} singuli populi credant. cū simili
ter luceant uniuersis. ut nemo his propriorem alium

quam ipsi est arbitrar, & exemplum magnitudinis eor
evidens quod omnibus hominibus orbis luna eadem uide
tur; Nam si interdum augeatur lumen eius atq
minuatur, tamen eadem nocte qualis mihi appar
talis & omnibus; Nam si longi positis minor uideretur pro
prius constitutis maiore fulgerit, proderat angustia
rum & exiguitatis indicium; Et enim reliqua alia longe po
siti minora arbitramur, propius contuentis, maiora
credimus quo magis finitimus fueris, eo tibi eius rei
quam cernis magnitudo cumulat, solis radius nulli
propior nulli longinquior est, similiter & lunae globus
equalis est omnibus; Similis sol & in disa brittanis, eodem
momento uidetur cum oritur, nec cum uergit in occasum
minor apparat quam occidentalibus, Cum oritur inferior
quam orientalibus aestimatur, quantum distat inquit
oriens ab occidente; Hec inuicem sibi distant, sed sol a nullo
distat, nulli presentior nulli absentior est; Neq
temo
ueat quod tam quam cubitalis tibi orbis uidetur solis, cum oritur,
Sed considera quantum intersit spatii inter solem & terras,
quod aspectus nri infirmitas, sine magno sui non potest
transire dispendio, caligata aspectus nri, numquid sol cali
gat aut luna; Angustus noster optutus, numquid ideo
angustiora efficit que uidentur; Species minuitur,
non magnitudo detrahatur; Neq
enim infirmitatis
nrae passiones passionum luminariu debemus adscribere.

mentitur noster aspectus; Noli ergo fidelis ei aestimare
 iudicium; Sit caelestium minor speculaculi figura non sui
 forma. De summo uertice montium si subiectum oculis tuis
 campum spectare desideres. atque illic armenta pascentia
 nonne formicarum similia corpora iudicabis; Simare spec
 tes specula aliqua litorali. nonne tibi nauum maxime
 inter ceruleos fluctus uel a candentia refulgentes. uelut
 columbarum uolantium speciem enim posito uidentur obtinere;
 Quid ipse insule quae mare diuidunt. terrarum arua diffun
 dunt. quam angusto aestimantur sine concludi. quem admodum
 rotunda apparent de asperis. spissa deraris; Has ergo infirmi
 tates uisus tui perpende. & eorum quae adstruimus fidem. & te
 ipso arbitrio iustus accersis. sed uis magnitudinem solis non solum
 oculo mentis nempe sed & iam corporis aestimare. conside
 ra quanti stellarum globi axem caeli uideantur intexere.
 & in numeris insignire luminibus non quae uent; tamen
 tenebras noctis & caeli nubila de tergere; Simul ut sol or
 tussui signa premiserit. omnes stellarum ignes sub unius
 luminaris fulgore uanesunt. aperitur aer. caeliq
 facies purpurascens rubore perfunditur; Adhuc sperans
 & ordium. & iam momentanea celeritate pleni luminis micat
 splendor; Et surgentis solis prima. aura dulcis adspirat;
 Dic mihi queso nisi magnus orbis esset. quomodo magnum
 posse orbem in luminare terrarum. quid autem
 de tanto loquar temperamento & moderamine conditoris;

Quicquam mensuram muneri solis attribuit. ut neq̄ uapor
eius igneus ut uidetur terrarū uenas succus rerumq̄ spe
cies infusus & curat; Neq̄ iterū per tanta mundispacia
refrigeratus nullum terris semen caloris inolerat;
Sed et lunam atq̄ inopem fructū derelinquens; ad nullam
fertilitatis gratiam uaporat; Similiadelunę ratione con
ueniunt. quae de consorte eius ac fratre memorabimus;
Siquidem in idse induit ministeriū in quod & frater. ut in lum
ina tenebras. foueat semina. augeat fructus; habet & iam
plerūq̄ a fratre distincta. ut quem toto die calor uisorem
terrae siccauerit. eundem & iuguo noctis tempore ros reponat.
Nam & ipsa luna largi rosis adseritur; Deniq̄ cum serenior
nox est & luna pernox. tunc largior ros fertur a ru
per fundere. & plerūq̄ subrequiescentes quomagis sub lum
ne fuissent lunae. eo plus uisoris se capite collegisse sense
runt; unde & in cantico dicit xps ad ecclesiam. qm̄ caput meū
repleūmē rose & crines mei guttis noctis. tū deinde minu
itur & augetur. ut minor sit cum resurgit. Noua res. cū sit
in minuta cumuletur; In quo grande mysteriū nam & defec
tui eius conpatuntur elementa. & processu eiusque fuerint
& inanita cumulantur. Ut animantium cerebrum in ani
timorū. umida; Siquidem. pleniores ostreae reperiri feran
tur; Multaq̄ alia cum globis lunaris adolescit. de arborū
quoq̄ inter nūc idem allegant qui hoc usu proprio conpererūt;
Uidemus ergo ortum eius & defectū rationis esse n̄ infirmi
tatis;

statu.

171
Num quā enī tantam rerū mutationem dare. nisi prestantē
uir tutem haberet. & gratiā a conditore conlatam; aerem
quoq; non nulli & iam docti. & xp̄iam uiri allegauerunt
lunae & ortu solē re mutas; Sed si id mutationis lunaris
quadam fierat uolentia: Ad omnem eius ortū intēserūt nubibus
caelū pluuias funde rentur. Deniq; cum ante dies esset
sermo de pluuiā. quae forte utilis diceretur. At quidam;
ecce neomenia dabit eam; Et quam uis cupidi essemus imbrīū.
tam ei modi adseruones ueras esse nolebamus; Deniq; delect
tatu sū quod nullus imber effusus ē. donec precibus ecclesiae
datus manifestaret; Non de initus lunae eum sperandum ē.
Sed de prouidentia & misericordia creatoris; Sane euspi cum
scundent undiq; secundum reliquas species lunae. & acceptus
fluctus refundant. Uel & iam ipsi magno ferantur impetu;
In ortu tamen ei stant placidi quo ad usq; luna sine lumine est;
At uero ubi eam dierū accessus rēserit; Tunc in suos cursus
refluos reuertuntur; An potes quoq; quae in oceano esse
perhibetur. cum reliquis diebus ordinem suū seruare dicatur;
Lunari & ortu euidens mutationis suae fertur indicium dare;
Ut mare ipsum occidentale. in quo spectat ^{an} potes. solito
amplius accedat. ac recedat; Et maiore estu feratur tamquā
lunae quibusdam aspirationibus rēpor sū trahatur; Et
iterū idem impulsu aere tractū. in mensuram propriam
refundatur; Unde si miraris quomodo defectū luna patiatur;
Cum tantam uim mutationis habeat suae. Considera & in eo

¶ cret.
cere
& defi
cere
homines;

magnū esse mysteriū quod ei exemplo cognoscis. O homo!
nihil rerū humanarū esse posse & mundane totius creatu
re. Quod non aliquando resoluator; Nam si & iam luna cui
tantum dñs commisit ministerium. ut in lumine & orbem terrarū;
Et crescit & deficit. omniaque ex nihilo orta usque ad perfec
tionem uenerunt; Et iterū perfecta minuuntur;
Caelum enim & terra praeteribunt. cur non id mode
rationis adsumimus. ut neq. in aduersis
abi ciamus animum;
qui enim omnia fecit ex nihilo. facile te quoq. potens est ad
summa & perfecta peruenire; & rursus non excolletur in pro
speris neq. in potestate aliqua nos diuitis q. recedemus;
Neq. in uires corporis aut pulchritudinem glosemur;
In quo est facilis corruptio. crebra mutatio. sed manen
tem in futurū animi gratiā persequamur; Nam si te
lunae contristat occasus quae se semp reparatae re for
mat. Multo magis contristare te debet; Si enim in pro
fectu uirtutis implax cum fuerit postea per inconstan
tiam mentis atq. incuriam a suo deflexa proposito stu
dia sua saepe commutat. quod est insipientiae & inscientiae;
Unde & scriptura ait stultus ut luna mutatur. & ideo
sapiens non cum luna mutatur sed p. manebit cum sole;
Unde non luna est particeps stultitiae. quia non luna
mutatur. ut stultus. sed stultus ut luna; Deniq. sem
iusti sicut luna perfecta in aeternū manet & testis in celo

fidelis. Aliud est enī fungi ministerio. aliud circū ferri
 ingenio. & sensus infirmitate fixam non habere sententiā;
 Luna pro te laborat. & propter uoluntate di subdita est;
 Vanitati enī creatura subiecta ē non sponte sed propt̄ eum
 qui subiecit in spem; Illa ergo non sponte mutatur. tu sponte
 mutaris; Illa congemiscit & conparturit. in sua mutatione.
 tu non intellegis & gratulæris frequenter; Illa tuam redemp
 tionem frequenter expelat ut a conmun totius creatoris
 seruitio liberetur. tu & tuæ redemptioni & illius libertati
 ad se res impedimentum. tuæ ergo. non suæ stultitiæ est;
 Quod dum tu expelaris & nec sero conuerteris. adhuc & illa
 mutatur; Noli ergo lunā oculi tui corporis aestimare sed
 mentis uiuacitatem. inuitus luna ut elementa repleat;
 Hoc est uere grande mysteriū. Donauit hoc ei qui omnib;
 donauit gratiā. & inaniuit eam ut repleat; Qui & iam se
 & inaniuit. ut omnes repleat; Ex inaniuit enim se ut dis
 cenderet nobis; Discendit nob ut ascenderet omnibus;
 Ascendit enī inquit sup caelos ut impleat omnia; Itaq;
 qui & inaniuit uenerat de plenitudine sua apostolos ad im
 pleuit; Unde unus & his dicit; Nam de plenitudine eius
 nos omnes accepimus; Ergo adnuntiatur luna myste
 rium xpi non mediocris. in qua signū posuit suū non me
 diocris. quæ t̄p̄um hæbet delectæ ecclesie; Quod signi
 ficat proph&ia dicens; Orietur in diebus ei iustitia & abun
 dantia pacis donec & tollatur luna; Et in canticis dñs de sua

sponsa ait; Quae nam est haec. prospiciens tamquam delu-
culo speciosa sicut luna electa ut sol. & merito sicut luna
ecclesia quae toto mundo refulset. & tenebras saeculi
huius inluminans dicit; Nox praecessit dies adpropin-
quavit; Pulchre ait prospiciens quasi suos de superiores pro-
spectans. sicut habes; Dñs de celo prospexit super filios hominū;
prospiciens ergo ecclesia sicut luna defectus habet. & ortu fre-
quenter sub defectibus suis creuit. Et huius meruit ampliari dū
persecutionibus minuitur. Dum persecutionibus minuitur
& confessorū martīrum coronat; haec est uera luna quae de
fratris sui luce perpetua lumen sibi immortalitatis & gratiae
mutuatur; Fulget enim ecclesia non suo sed xp̄i lumine. & splen-
dorem sibi arcessit de sole iustitiae. ut dicat; Uiuo autem iam
non ego. uiuit autem in me xp̄s; Beata plane quae tantum
insignem meruisti. unde te non tuis nomenis sed typo eccle-
siae beatam dixerim; In illis enim seruis. in hoc diligētis. quā
ridicolum autem quod te plerūq̄ credunt homines magicis
carminibus posse deduci; aniles istae fabulae ac uulgi opinio-
nes; Quis enim opus di tanto ministerio deputatū arbitretur chal-
deis superstitionibus posse temptari; Lapsus sit ille qui se trans-
figurat in angelum lucis. & deductus uoluntate propria non
carminum potestate; Sane & in hoc quasi ecclesia putaris
posse de loco tuo & statione deduci; Multi temptant ecclesiam
sed magicae artis ei carmina nocere non possunt; Nihil incan-
tatores ualent. ubi xp̄i canticum cotidie decantatur;

Habet incantatorem suum dñm ihm per quem magorū
 incantantium carmina & serpentū uenena uacuauit;
 Et ipsa sicut serpens & altatos deuorat colubros aegyptiorū
 ferale licet carmen in murmur & habitator in xpi nomine;
 Sic & hymnū magnū paulus non solum magicae artis infir-
 mitate sed & iam oculorū amissione cecauit; Sic petrus
 simonem alta caeli magi co uolato p̄entem dissoluta
 carminū potestate deiecit & strauit; Pulchre utar-
 bitror cessit dies quartus; quomodo igitur quartū plerū-
 que consuerunt cauere. & inutile putant hoc numero
 aliquid dari quo totus noua luce mundus emicuit. an
 si sinister sol coepit auspicius. & quomodo alius potest bona
 signa dare. quisibi est gēre diem sui nesciuit & ortus; Aut
 quomodo signa eius probant. cuius ortum non probant. quid
 & iam de luna dicimus quae & quarto die coepit. & quarta deci-
 ma diem signat salutis. an displicet numerus quo celebra-
 tur mysteriū redemptionis; Ideo demones declinandum
 esse persuadent numerū eum quo eorū distructa nequi-
 tia est; Ideo gentiles nihil adoriendum adserunt. quia
 sciunt tunc primū arborū suā uacare & episse. & populas
 gentiles demigrasse ad ecclesiā; Luna certe quarta si pura
 fuerit neq. obtusis cornibus dare reliquis diebus usq.
 ad octauū mensem indicium serenitatis existimant;
 Nolunt ergo hisdem & ortus inchoare quibus serenitas
 inchoatur; Sed iam cauendum ne nobis in sermone dies

quartus occidat. Cadunt enim umbræ maiores demon-
tibus. Lumen minuitur; umbra cumulat;ur;

EXPLICIT DIES. QUARTUS

INCIPIT DIES QUINTUS

UESTIT ADIVERSIS TERRA GERMINIBUS
uirebat omnis. caelū quoq; sol & luna ge-
minis uultus sui luminibus stellarūq; in sig-
nitum decore fulgebat; Supererat elemē-
tum tertium mare scilicet. ut & ipsi gratia
uiuificationis diuino proueniret munere!

etherio enī spū. omnes terrarū factus aluntur; Terra
quoq; seminare sol uens uniuersa uiuificat. & maxime
tunc primū uerbo diuissa uirescere. uiuificationis suae mu-
nere prolulabat; Uacabat aqua & adiuu. e operationis
feriatu beneficio uidebatur; habet adhuc creator quod
illi conferat quomunia terrarum possit equare. reser-
uabat ei ut & ipsa proprium & speciale aliquid prae rogati-
uae conlati sibi muneris uindicaret; Uiuificauit prius terras
sed ea que spirantem animā non habebant. aqua iubetur ea
producere. quae uiuentes animas ^{uigorem.} dignitatemq; prefer-
rent. & sensum tuende salutis & fugiendae mortis acci-
perent; Dixit itaq; dñs. producant aquae reptilia anima-
rum uiuentiū secundū genus & uolatilia uolantia scdm
firmamentū caeli; Uenit mandatū. & subito aqua iussos
funde batur in partē generare fluuiū. uiuificare lacus

fiat uersus ab
epo

uim op.
de o. fi. de uim
adco

mare ipsa coepit diuersa reptiliu genera parturire;
 Et secundu genus effundere quodcumq; forma uerat;
 Non & igui gurgites non caenosae paludes uacabant. qui
 non omnia data sibi creandi adsumerent potestatem;
 pisces exilabant de flumine. Delphines preludebant influti
 bus. ^h concaes saxi ^{cehuni} ostreae adherebant profundi. adulis
 cebant & hini. Uae mihi. ante hominem coepit inlecebra
 nostre mater luxorie. ante hominem deliciae; prior
 ante hominu temptatio. qua natura; Sed nihil creatu
 ra deliquit. alimenta dedit. non uitia prescripsit;
Hec communia dedit. ne tibi aliqua uelut propria uindi
 caris. tibi suos fructos terra producit. tibi escas. & acci
 piens eris & omnes faetors suos generant aquae; Et his
 non contentus interdita tibi alimenta gustasti; Ad inui
 diam tuam omnia congeruntur. ut pra uariatio tua e cui
 ditatis oneretur; Sed neq; quam multe species & nomi
 na sunt possumus enarrare; Quae omnia momento diui
 nae preceptionis animata sunt. simul coibat forma corpo
 ris & operabatur anima. uitalis & iam uigoraliqui uirtutis;
 Repleta est terra germinibus. mare implum est animan
 tibus; Ibi insensibili apulabant; hic sensibilia uersantur;
 In terris quoq; aqua uas sibi uindicat portiones; Lambunt
 terram pisces aquaru. & & ea sibi praedam requirunt;
 Culices quoq; & ranunculi circa genitales strepunt palu
 des. & ipse audiet dñi mandatum dicentes. producant aque

H

reptilia animarū uiuentium; Scimus reptilia dici gene-
ra serpentiū eo quod super terrā repant; Sed multo ma-
gis omne quod natat reptandi habet uel speciem uel na-
turam; Nam & si in profundo qua sedemer serunt aqua.
uideantur incedere. tamen cum supra innatant re-
punt toto corpore, quod trahunt sup quādam dor-
sa aquarū; Unde & dauid ait; Hoc mare magnū & spaciosum
illic reptilia quorū non est numerus; Qui & iam cū pleraq;
pedes habeant. & ambulandi usum eo quod sint amfibia. & que
uel in aquis uel in terris uiuant ut sunt focae. cor codrilli.
equi fluuicilis quos ^{ppota} sippo potamas uocant eo quod hu genesen-
tur nilo flumine; Tamen cum in alto aquarū sunt non am-
bulant sed natant; Nec uestigio utuntur pedis ad inceden-
dum; Sed tamquā remo ad reptandum; Siquidem & nauis
acta remis labitur. & aquas sulcat carina; producant aque
reptilia dixit dñs. breuis sermo sed uehemens & late patens
cōmunem minimis & maximis naturam infundit; Eodem
momento producitur balena quorana. eiusdem ui operatio-
nis innascitur; Non laborat in maximis dñs. non fastidit
in minimis. nec doluit natura parturiens del finas. sicut
non doluit cum exiguos murices codeasq; producere;
Aduerte o homo quantū plura in mari. quam interris sint;
Numeras si potes omnia piscium genera. uel minorum.
uel & iam maximorū. sepias. polipos. litos. tructa carabos.
cancros. & in his numerabilia sui generis; Quid dicam genera

47

serpentium. dracones murenas anguillas; nec premita
 scorpiones ranas testudines; mustelas quoque & canes mari
 timos; vitulos marinos. ceterae inmania delphinus focas leo
 nis; Quid ad texam & iam merolas. turdos pavos quoque quoque
 & iam colores in auiibus uidemus & pressos. ut nigri meru
 li. pavi diuerso colore p dorsa & colla piltisunt; Turdi albo
 uari. & cetera quorum sibi terre species & nomina uindi
 carunt; Nam prius in mari ista coeperunt diuersisq; flumi
 nibus; siquidem aqua prior animarum uiuentium reptilia diuino
 nutu imperata produxit; Adde hanc gratiam quod
 ea quae timemus. amamus in aquis. & enim noxia in terris.
 in aqua innoxia sunt. atque ipsi sanguis sine ueneno; Leo
 terribilis in terris. dulcis in fluctibus. ^{in murenam} more namquam
 ferunt aliquid habere noxium. esca praetiosior est; Rana
 horrens in paludibus. decora in aquis. omnibus ferarum
 praestat alimentis; Plura siqui uult cognoscere. aduer
 sis locorum piscatoribus querat; Nemo enim potest omnia
 comprehendere; Canes sane & in mari caue. quos & in eccle
 sia molestos esse. & cauendos apostolus docet & dicens. caue
 & canes. caue & malos operarios; Mustele grauis in terris
 odor. in aquis suauis. terrene se nouit uindicta factoris
 ulcisci. haec non minorem habet gratiam capta quam libera;
 Neque te in honoratum nostra prosecutione tymallo
 demittam. cui a flore nomen inoleuit. seu ticim undate
 fluminis. seu am-emiatesis unda nutrierit;

mustule
odor.

Piscis odor

Flos est denique sermo testatur quod de eo qui gratiam
redolebit suauitate dictum facite sita ut pisce mola
ut florem. Ita idem pronuntiatus est piscis odor esse; qui
flores. quid speciosa gratius. quid suauitate iocundius.
quid odore flagrantius. quod mella flagrant hoc tu cor
pore tuo spiras; quid loquar cor uorum. quid etiam luporum
teneritudines. nescit hos lupos agnos timere; Tanta est
aquare gratia quarum uitulas fugiant & leones. ut his pro
pheta cum illud dictum de ecclesie sanctitate iure conueniat;
Tunc lupi & agni simul pascuntur; Leo & bos simul paleas
manducabunt; Nec mirum quando quidem etiam in ecclesia
quae illud operatur ut praedonum ablata nequitia cum
innocentibus comparatur; Quid etiam purporas memorem
quae ornant regum conuiuia. amictus inbuunt; Aquarum
est igitur quod in regibus adoratur. aquarum est species
illa quae fulgit; Adde porcos maris. etiam iudeis gratos
quia nihil est commune. quod non aqua abluat; Et ideo
communes eos sicut in terra editos aestimare non possunt;
Innumeri itaque usus innumera genera piscium. alii oua
generant. ut uari maiores quos truttae uocant. & aquis
fouenda committunt; Aqua igitur animat & creat. ad
hoc mandat illius primi. tamquam legis per patris munus
& sequitur; Blanda quaedam mater animalium.
alii uiuos fetus edunt de suo corpore; & mustilae & can-
cule & caetera ingentia. delphines & focae aliaque caetera

76
huius modi quae cum ediderint partus. siquidem forte
insidiarum terrorisq; praesenserint circa catulos
suos quemquam maliri. quo tueantur eos uel tenerae
etatis pauore materno adfectu compriment. aperire
ora & innoxio partus suos dente suspendere; In terro
quoq; recipere corpore & genitali feruntur aluo abscon
dere; qui humanus affectus hanc piscium pietatem possit
imitari; Oscula nobis satietatis sunt; Illis non satis est
aperire viscera natosq; recipere ac reuocare integros.
atq; iterum foetu quodam eos sui caloris animare & spi
ritualere. duosq; in corpore uno uiuere; donec aut secu
ritatem deserant aut corpore suo obiecto natos suis defen
dant periculis; Quis haec uidens & si possit obtinere non
tante piscium pietati cedat. quis non miretur & stupeat
ut seruet natura in piscibus quod non seruat in hominibus;
pleriq; & suspicionem nouer calibus odus. ad propositos suos
occident filios; ^{ut maria} Aliae infame ut legimus. partus proprias
comedunt. humanis pignoribus mater sepulchrū facta est;
piscium proli parentis uterus. sic murus uallo quodam
in terrarum uiscerū pignora inoffensa conseruat;
Diuersa igitur piscium genera diuersos usus habent;
Alii oua generant. alii uiuō pariunt atq; formatos;
Et qui oua generant non nidos texunt ut aues; Non diutur
ni foetus laborem induunt. non cum molestia sui nutant.
cecidit ouum quod aqua gremio quodā naturae suae quasi

nutrix. blanda suscepit & animal celeri foeture reddidit;
continuo enim actu parentis animatum. ouum cecidit &
piscis exiuit. tum deinde quam pura & inuiolata successio.
nullus alteri sed generis suo miscetur. Thymallo thymallo.
lupus lupi; Scur pena quoque castitatem immacu-
lata conubii generis suo seruat. itaque habet pudicitiam generis.
sed uenenum generis sui non habet. non enim percutit scur pena
sed reficit; Nesciunt igitur alienarum piscium adulterina con-
tagia. sicut sunt eaque coe^{vi} uti asinorum aequarumque inter se
genera magnae cura hominum perpetratur. uel rursus
cum equus asinae miscetur. quae sunt uera adulteria natu-
rae; Nam utique maius est quod in naturae conluuione commit-
titur contagione. quam quod in personae iniuria; Et homo
ista procuras. interpres adulteri iumentalis; Et illud ani-
mal praeciosius putas quod adulteri numquam. quod uerum
est. ipse genera alia confundis diuersaque misces semina;
Atque aduectos coitus plerumque cogis inuitos. & hoc
industriam uocas. hoc quia de hominibus facere non potest
ut diuersi generis conmixtio factum possit excutere. tollis
hominis quod natus est. & uirum de uero & uis absque corpore
parte sexum negas. spadonem efficis. ut quod negauit natura
in hominibus in plera audacia. quam bona autem mater
sit aqua. & iam hinc considera; Tuo homo docuisti abdicaciones
patrum in filios separaciones. odia offensas. disce quae sit pa-
rentis & filiorum necessitudo. uiuere pisces sine aqua non queunt.

Scorpena

nec a suis parentibus consorcio separari. neque a sua altricis dis-
 cerni munere. & fit hoc natura quadam ut separati morian-
 tur. ilico neque enim ut omnia huius aeris uiuunt spiramine.
 quia uiuendi spiritus & respirandi naturalis non subicit. alioquin
 sub aquis semper non possent uiuere. non capientes spiritus infusionem.
 quod nobis spiritus. ita illis est aqua. sic nobis spiritus. ita illis aqua uiuendi
 ministrat substantiam; Nos intercluso conmeatu spiritus. quia nec
 breui quidem spacio possumus & ortos esse uitalis spiritus. statim
 & tinguemur; pisces quoque sublatis de aqua sine substantia sui
 uiui esse non possunt; Et causa manifesta est quam nobis pulmo
 per toracis laxiora penetrabilia recepit spiritum. & cum sit ipse
 plerisque penetrabilis spiritus. infusione. interiorum calorem refri-
 gerat. torax enim ut suscepit alimenta. ita superflua ciborum
 & sucos salubres sanguinemque discernit pulmo. per huius
 unde facilius ad eum potest adspiratio spiritus peruenire; pisces
 uero brancias habent quas nunc plegant & colligunt; Nunc
 & pliant atque aperunt. In hanc ergo collectionem & aper-
 tionem dum suscipitur aqua & transmittitur ac penetrat.
 respirationis munus uidetur impleri; Propria igitur natura est
 piscium. nec communis cum caeteris specialis usus & caeteris
 uiuendi quaedam separata & secreta substantia; Propterea
 non nutriuntur neque ut terrena animalia manus humane
 tactu & alimento & delinamento aliquo delectantur. & iam
 si seruantur in uiuariis suis uiuunt; Quid autem densitatem
 dicam dentium. non enim ut bos aut oues & una parte dentes

habent sed utraq[ue] pars armata est dentibus. quia ma-
qua sunt. & si diu cibus uer[er]e parent & non cito trans-
mitterent. aquarum alluvione dentibus eorū escas pos-
set auferri ac dilui. ideo densos & acutos habent ut cito inci-
dant cito conficiant cibum. facile & sine aliqua mora &
dilatione transmittant; Deniq[ue] non ruminant; Solut
tamen sc̄ps in his ruminare perhibetur. ut fer̄ quibus
aut euentus aut usus fuit aut studium talia comprehen-
dere; Sane nec ipsi a suis potentiae euasere uolentia.
& auaritia. potiorum subiecti ubiq[ue] inferiores sunt.
quo quisq[ue] infirmior eo pr̄cede patet; Et pleriq[ue]
quidem herbis pascuntur ac minutis uermibus; Sunt
tamen qui inuicem se deuorent & sua carne pascantur.
minor apud illos esca maioris est; Rursum ipse maior
ualidior inuaditur. & fit esca alterius p̄dato alieni;
Itaq[ue] usu uenit. ut cum ipse alium deuorauerit. ab alio
deuoratur. & in unū uentrem utriq[ue] conueniant. cum
uoratore proprio deuoratus; Fitq[ue] simul in uno uiscere
p̄de. uindictaq[ue] consortiū! Et ipsis postea sponte hec
adcreuit iniuria; Sicut in nobis non ex natura cepit sed
& auaritia. aut quia ad usum hominū dati sunt; Insignum
quoq[ue] facti sunt. ut in his n̄rorū morum uicia uideremus.
& ea uideremus exempla. ne quis potior. inferiorem inuade-
ret; Daturus in se potentiori exemplum iniuriae;
Ita qui alterum ledit sibi laqueū parat. in quem ipse incidat;

Sc̄ps ruminat

H

179
48
Et tu piscis es qui uiscera inuadis aliena;
Quid mergis infirmum. qui credentem persequeris
usq; in profundū. caue. dum illum sequeris. incidas ipse
ualidiorem. & deducat te in alienas insidias qui tuas uitat;
Priusq; tuam & pectus & erumnam; Qui te psequentem
propriū reformidabat; Quid interest inter diuitem in
probe cupiditatis ingluuiæ. absorbentem infirmorū patri
monia; Et silurum de minorum piscium uisceribus aluum
replūm; Defunctus ē diues & nihil ei sua spolia profuerū. *Sylur.*
immo magis eum rapinarū suarum de testabiliore fecit
infamia. Captus est silurus & mutis præda delecta est;
Quanti in eo repperiuntur qui alios deuorauerant; Et tu
diues habes in sinu tuo altesus prædatorem; Ille habebat
facultates pauperis quas inuaserat; Tu eum opprimens duo
patrimonia tuis facultatibus addidisti; Et adhuc tanto
non satiaris augmento & dicis; quod alios uindicare. cum
eadem committas que ulcers; Iniusta iniustior & ini
quior iniquiore. auaro auarior; Uide ne idem te qui piscem
illum finis inueniat; a mūm caue. caue retia; Sed presumis
de potentia. quod nemo tibi possit resistere; Presu mebat
& silurus quod a mūm nemo sibi iaceret. nemo tenderet retia;
Et si incidisset uniuersa dirumperet; Et tamen fuscus am
noneuasit; Aut ne quis uinculi ualidioris incurrit; Quibus
se non possent & uere sine dubio; Et hominū iniquitas
quo grauiora commiserit. Eo magis scelere suo tuta eē

h non poterit: Quin aliquando dissoluat qd
pro scelere suo pretio constat difficile posse uitari;
H piscis ergo homo audi quia piscis simile est regnū celoz
r&i misso in mare quod & omne genere piscium congrega
uit; Cum aut esset in p&um duxerit id ad litus; Et sedentes
elexerit optimos in uasis suis. malos aut foris miserit. sic erit
in consummatione seculi; Exhibunt angeli & separabunt malos
de medio iustorum. & mittunt eos in camino ignis; Sunt ergo
& boni & mali pisces. boni seruantur ad p&ium. mali statim
ardent; Bonū piscem nec r&ia inuoluunt sed eleuant;
Nec amarus inter negat at qd interficit. sed p&iosius uulnes
perfundit sanguine. in cuius oris confessione. bonū p&i un
repperitur; Quo tributū apostolicum & census xp̄i possit
& solui; Sic enī scriptū est dicente dño; Reges terrae aquib;
accipiunt tributum uel censum a filiis suis. aut ab alienis;
Et respondente p&ro ab alienis; At dñs. uade ad mare
& mitte amum & eum piscem qui primus accenderit tolle.
& aper to ore ei. inuenies ibi staterem; illum sumens da eis
pro me & te; Noli igitur obone piscis. p&ri amum timere
non occidit sed consecrat; Noli quasi uilem te contemnere.
quia uides corpus infirmū. habes in ore tuo. qd & p&ro & p&ro
offeret; Noli timere p&ri r&ia. cui dicit dñs. duc in altū.
& laxato r&ia; Non enī in sinistra partem mittit. sed
in d&tram sic iussus a xp̄o est; Noli timere sinus eius quia
dilectū ē ei; Ex hoc eris homines uiuificans; Ideo misit r&ia

179
& complexus est. Stephanū quide euangelio primus ascendit;
habens in ore suo statere iustitiae; Unde confessione constanti
clamauit dicens. ecce uideo caelos apertos & filiū hominis stantē
ad dexteram dei. pro hoc pisce stabat dñs ih̄s. sciebat enī esse more
eius praedictum sui census; Deniq; glorioso martýrio & p̄ri
iudicio atq; doctrina & xp̄i gratia. locuples ad ser totor imple
bit; Ne te moueat quod pro mari euangeliū posui; Euangeliū ē
in quo xp̄s ambulauit. Euangeliū est, in quo licet titubauerit
p̄rius quando negauit. Tamen per dexterā xp̄i fide munimētū
stationis inuenit; Euangelium ē de quo martýr ascendit;
Euangelium ē mare in quo piscantur apti. in quo mittitur r̄e.
quod simile ē regno caelorum. Euangeliū est mare in quo xp̄i
figurantur mýsteria. euangelium est mare in quo ebreus
euasit. aegyptius inter emptus est. Euangeliū est mare, quia
sponsa xp̄i ecclesia & diuinae gratiae plenitudo. quae supra
maria fundata est. sicut dix̄ proph̄a. Ipse supra maria fun
dauit eam. & siliū super undas; O homo quia piscis es. non te
opprimant saeculi istius fluctus. si tempestas est. p̄e altum.
& profundū. si serenitas. lude in fluctibus. si procella caue
ab scopulo solitore. n̄e in rupem furens aestus inludat;
Scriptū est enī. estote astuti sic serpentes; Et quia de ser
pentibus astutis propositū & exemplū est. Simus astuti
circa querenda & seruanda coniugia; Diligamus tribuat nob̄ (d̄i iugia.
consortia; Et si huius longinquis fuerant ortus sui tempo
re regionibus separati inter se conuenerint.

Et si uir ad peregrina contenderit, nulla longinquitas,
nulla absentia conplacitam minuatur caritatem. eadem
laxa praesentes absentesque conelicit. Idem naturae uincu-
lum inter distantes & consistentes. coniugalis caritatis
iura constrinxit; Eodem iugo benedictionis utriusque colla
sociantur. & iam si alter obeat separatorum regionum longa
diuorcia. quia non corporis ceruice sed mentis iugum
gratae receperunt; Uipera nequissimum genus bestiae & su-
per omnia quae serpentinae sunt generis astucior. Ubique eun-
di cupiditate adsumpsit. Murene maritimae notam
sibi requirit copulam uel nouam praeparat; Progressaque
ad litus sibilo testificata praesentiam suam ad coniugalem am-
plexum illam euocat. Murena autem inuitata non deest. &
uenenatae serpenti & perditore ussus inperit coniunc-
tionis; Quid sibi uult sermo huiusmodi nisi ferendus esse
mores coniugum & si absens eius operiendam praesentiam;
Sic licet asper, fallax, inconditus, lubricus, temulentus, quid
peius ueneno quod in coniuge murena non refugit. uocata
non deest. & serpentis lubricum sedula caritate conplacitur;
Ille tuam mala portat & leuitatis femineae facilitatem.
tu uirum tuum non potes mulier sustinere; Adam per eam
deceptus est. non eua per adam; Quem uocauit ad culpam
mulier. iustum est ut eum gubernatorem adsumat in te-
rum feminea facilitate labatur. Sed horridus & incul-
tus est semel placuit; nunquid uir frequenter est eligendus

VIPERA
MURENA

. ebrius.

na

comparē suum. & bos requirit & equus diligit. & si mutetur
 alius. trahere iugum nescit compar alterius. & se nō totum
 putat; tu iugalem repudias tuum & putas sepe mutan-
 dum; Et si unum defuerit disceptari uolumus & sta-
 tim incognita causa quasi cognitam pudaris & sequeris
 iniuriam; Uipera absentem requirit. absentem uocat.
 & blando proclamatur sibi. atq; ubi aduentare conparē
 senserit. Venenum euomit. reuerentiā marito deferens.
 uere cuncta nuptialem gratiā; tum uerū aduentē
 de longinquo marito contumelias repellit; Uipera mare
 prospicit. & explorat. ter coniugis. tu iniuris uiam uirō
 obstruis. tui tē moues. uene na non reicis. tu conjugalis
 amplexus tempore dirum uirus & est uas. nec erubescis
 nuptias. nec reuereris maritum. sed & iam tu uir. possum
 enim & iam sic accipere; Deponet tumore cordis. asperita-
 tem morum. cum tibi sedula uxor occurrit propelle
 indignationem. cum blanda coniux ad caritatem prouocat;
 Non es dñs sed maritus. non ancillam sortitus esse duxorē
 gubernatorem te dñs uoluit esse. se xus inferioris non pre-
 potentem; sed de studio uicem. redde amor gratiam;
 Uipera uenenū suum fundit. tu non potes duritia mentis
 deponere. Sed habes naturalem rigorem. debes tempera-
 re eum con tem platione. coniugii. reuerentia con iunc-
 tionis; potest & sic; Nolite querere uiri alienum thorum.
 nolite insidiari alienae cupulae. graue est adulterū

naturae in iuria; Duos primū dī fecit. adam & euam. hoc est
uirum & uxorem. & uxorem de uiro hoc est de costa adam.
& iussit ambos esse in uno corpore. & in uno spū. quid
unum separas corpus, unum diuides spū; Naturae adulte-
rium est. sed hoc docet muraena & uiperæ. non iure
generis. sed ardore libidinis & peccatis amplexus discite;
Ouir. qui alienam per molere quærit uxorem. cuius serpen-
tis sibi adscire cupit & contubermū cui & iam comparandus
ipse serpenti sit; Festinat ad uiperam quæ se in gremio
uiri non directo tramite uestatis. sed lubrico deuiamose
infundit; Festinat ad eam quæ uenenū suū resumit ut
uiperæ quæ fertur per alto coniunctionis munere!
Uenenum quo de uo muerat rursus aurire; adultera
enī uiperæ est. unde & salamon ait. quod is qui fuerit
temulentus. cum per uinū libido se uire consueuerit.
tam quā colubrū uolū extenditur. & tam quā a cornuta dif-
funditur illi uenenū. & ut scias quia de adultera dixit.
adiicit. oculi tui cum uiderint alienam. ostiū loquitur
per uersa; Nec quisquā uelut contraria posuisse nos
credat. Ut & ad bonū & ad malum uiperæ huius exemplo
ut eremur. cum ad institutionem utrumque proficiat;
Si erubescamus aut fidem non exhibere dilecto cui exhibet
serpens. aut relinquentis scā coniugii lubrica & nocitura
salutaribus præferamus. quod fecit quicum serpente
misertur. & quia dea stucia coepimus sermōnem

sub texere quia unus quisq; fratrem suū circumuenire
& decipere nititur. & in nouasse fraudes componere.
ut quem ui obtinere non potest, circumseribat
dolo. & fucō quodam artē obducit; fraudulentum
illud polipi ingenium non praeferibo. qui uadose in litore
peram nactus adfigitur et atq; eius neboloso ingenio
colorem subit & simili specie terga obductus plurimos
piscium sine ulla suspitione fraudis adlapsus dum notam
non praecauent. & saxum opinantur. cassibus furtiue artē
includit. & sinu quodam suae carnis interceptit. sic sponta
nea uenit praeda & talibus capitur argumentis; qualia
sunt eorū qui ingenium suū sepe conmutant & diuersas nocen
di artes mouent ut singulorū mentes mouent. ut singulorū
mentes sensusq; pertemptent; cum continentibus sit
continentia. praedicantis incoitu intemperantia. tāquā
deum ab studio castitatis & dimersi in temperantia uolu
tabris. ut qui eos audiunt aut uident. incauta facilitate
se credant. eo quicquid labuntur. dum declinare non norunt.
nec cauere quod noceat. dum grauior sit & magis noxia.
in probitas benignitatis obumbrata uelamine. & ideo
cauendisunt qui crines suos fraudis & brachia longe lateq;
dispergunt. uel speciem induunt multiformem; & isti
enim polipi sunt nexūs plurimis habentes. & callidiorū
ingeniorū uestigia quibus irritare possint quicquid
in scopulos suos fraudis inciderit;

Polipus

ra

piroc.
Cancer
ostreum.

Cancer quoque quascibi gratia praestigiastruit. namque
& ipse ostreo delatatur & carnis eius epulum sibi querit.
sed quia ut ad praesens ^{et} cibum ta prospiciens est periculi quoniam cum diffi-
cilis est uenacio tunc periculosa. difficilis quia testis ualidioribus
esca interior includitur; Nam uelut muris quibusdam
molliciem carnis praecipuum perialis interpret natura
muniuit; Quam medio testarum quodam sindu concavo nutrit
ac fouit. & quasi in quodam ualle defundit. & ideo cassa omnia
temptamenta sunt caneri. quia aperire clausum ostreum
nulla uis potest. & periculosum est si chelam eius includat.
to ad argumenta confugit & insidias ^{et} noua fraude molitur;

Itaque quia omnia genera delectatione mulcentur. & pro-
bat si quando ostreum remotis in locis ab omni uento contra
solis radios dipticum illud suum aperiat & reseruet claustra
testarum ut libero aere uisceris sui uoluptatem quandam
capiat. & tunc ^{cancer} clanculo calculum inmittens impedit con-
clusionem ostrei ac sic aperta claustra repperiens tuto
inserit chelas uiscera quae interna depascitur; sic igitur
homines qui canceris sum in alienae usum circumscriptio-
nis inrepant. & infirmitatem propriae uirtutis astutiam
quodam suffulciant. fratri dolum nesciant. & alterius
pascantur erumna; Tu autem proprius esto contentus.
& alienate damna non pascant. bonus cibus est simpli-
citas innocentiae suae. bona habens insidiari nescit
alienis. nec auaritia facibus inardescit. cui lucrum

farim.

83
82
omne ad uirtutem dispendium est. ad cupiditatem
incendium; Et ideo beata est si bona sua nouerit cum
ueritate paupertas. & omnibus praefenda thesaurus.
quia melius est exiguum cum diuino timore. quam thesauri
magni sine timore. quantum est enim quod hominem malat.
aut si quaeris quod & iam aliis abunde ad gratiam. id quoque
non multum est. melior est enim hospitalitas in holeribus
cum gratia. quam uictulorum pinguium praeparatio cum dis
cordia; ut amur ergo ingenio ad querendam gratiam
& salutem tuendam. non ad alienam circum scribendam inno
centiam; licet & nobis uti & exempla maximis ad profectum
nostre salutis non ad aliena periculum; & chinum animal
exiguum uile ac indispicabile maritimum; loquor. plerumque
in de futurae tempestatis aut tranquillitatis adnuntius
sol & esse nauigantibus; Denique cum procella uentorum
praesenserit. calculum ualidum arripit eumque uelut
saburrā uehit. & tamquam anchoram trahit ne excu
tiatur fluitibus. itaque non se suis liberat uiribus. sed alieno
stabilitate regit pondere; quo in ditione nauitae uelut signum
futurae perturbationis capescunt. & sibi precauent ne os
in paratos turbo in pro uisus inueniat; qui mathematicus
qui astrologus qui uecaldeus potest siderum cursus. sic caeli
motus & signa conprehendere. quo ingenio ista collegit.
quo doctore percipit. qui se fuerit tanti interpretis augurii.
saepe homines confusionem aeris uident & saepe falluntur.

echinus

Saburrā

quod plerumq. eam sine tempestate discutiat.
& chinum non fallit. & chinum ne qua quam signa pre-
tereunt; Unde & iuguo animali tanta scientia ut futura
pronuntia; quomagis in eo nihil est. quo tanta possit ha-
bere prudentia; Crede quod per indulgentiam dñi rerū
omniū id quoq. praescientiae munus acceperit. & enī
f. enū dñs sic uestit ut miremur. sic pascit uolatilia. si pa-
rauit cor uis escam. pulli enī ei ad dñm clamant; Simu-
lioribus dedit tēture sapientia; Si araneam quae tam
subtiliter ad dolte laxos casset suspendit. in foribus. sapien-
tiaē non reliquit immunem. si ipse uirtutē quod dedit
ut soluit decer uice ei formidinem. ut & culte in campos.
& occurrens regibus inrideat. odor & ur bellum. eminus
& cetera & ur sono tube. si hęc in rationabilia pleraq. & alia
insensibilia aut f. enū utilia repleuit su. e dispositione
sapientia. e. quid dubitamus quod & iam in & chinū contule-
rit huius gratiam praesentiae; Nihil enī in & exploratum.
Nihil indissimulātū reliquit; Omnia uidet qui pascit omnia.
omnia replat sapientia. qui omnia insipientia fecit ut scrip-
tum est; Et ideo si & chinū uisitatione sua & cor tam non
praetermisit. si eum considerat & futurorū informat
inditus. tu non considerat; Immo uero considerat. sic testa-
tur eius diuina sapientia dicens; Si respicit uolatilia si pas-
cit illa nonne uos plures estis illis; Si faenū agri qd hodie
est & cras in ignē mittitur. dñs sic uestit. quanto magis

Equo

serm.

Pisces

uos modice fidei. an uero sine quadam dote naturae ma-
nere piscibus & iam illam putamus gratiam. quod unumquoq;
genus piscium praescripta sibi domicilia habent. quae sui
generis nullos ^{et excludat} & cingat non incur sit alienus. quis geom&ra
his diuisit habitacula nullis rumpenda temporibus. sed
geom&ram audiui mus. thalassom&ram numquam audiui. ^{sed}
& tamen pisces mensuram suam norunt. Non muris urbium
portisq; per scriptam. non edificis domorum. non agro-
rum finibus limitatam. sed mensuram eius quod oporteat;
Ut tantum satis est unicuique quantum ad usum abundat.
non quantum auuiditas quaedam inmoderata sibi uindicta;
Lex quaedam natura est. tantum querere quantum efficiat
ad uitum. & alimentorum modo sorte censere patri monui.
hoc genus piscium in illo sinu maris alitur. & gignitur illud
in aliud; denique non repperies confusa genera piscium.
sed quod hic abundata libi deest. & iterum ille sinus maris ce-
phalofalio lupos ille. ille saxatiles lucustas. alius non est
libera uagandi potestas. nec tamen aut interclusa montibus
capia. aut fluuiis interlabentibus transitus impeditus.
sed usus natura impressus tamquam patriae finibus unum
quemque seruire. & ultra incolas prodere suspectum;
at nobis longe alia sententia. mutare & ilio domus. inco-
larum fastidio teneri. aduenarum captare gratiam
transferre terminos. perperuo quos posuerunt patres nostri;
a grum ad agrum iungere. domum addomum. defec terra

Cephalos

Y map. 112

hominibus steruntur & maris rursus pro singulis libidine
inciduntur terra mare infunditur. ut insulas faciant. ut pos
sint deant fructa. spacia. ^{et} iudicant iure manu piscium
que iura si ducunt. ^{et} conditione sibi seruitu sub
iecta commemorant; et te inquit sinus maris meus. ille
alterius; diuidunt elementa sibi potentes. his hostre influc
tibus nutriuntur. his in uuario piscis includitur; Luxurise
nec mare effecit nisi apothecas habeant ostrearum
itaque ^{et} rates earum numerant & piscium receptacula
instruunt. ne conuiuium diuitis. mare non possit imple
ri; Nam uicini nomen quibus audiunt auribus. quibus
oculis intuantur possessiones eorum. quem ad modum
& cogitant dies noctesque ut aliquid proximi auferant;
Numquid soli in hoc habitabitis terram. clamat propheta
cognoscit hec dominus. & iudicabit. & reseruat. quanto aliena
piscibus audita terra rapina illi. natura celia captant secreta
& ultra terminos orbis terrarum mare norunt quod
nulla interpolant insula. nec terra aliqua inter
iacet. uel ulterius ullae sit posita. illic igitur ubi diffusum
late mare omnem spectandi usum utilitatis gratia
nauigandi intercludat audacia. condere se ferunt.
ut caelestis illae immensa generat. equalia montibus corpora
ut tradiderit nobis qui uidere potuerunt. illic qui & cum eum
& igitur. discernam querunt ab insulis & ab omni maritimarum
urbium contagis separata habent suas regiones.

& habitacula distributa. manent in his inoffenso
 vicinorum limite. nec uagum transitum mutatione
 querunt locorum. sed tamquam patrium solum diligunt.
 & in his immorari dulce arbitrantur; quae ideo elegerunt
 ut solitariam uitam remotam possent arbitrario inter
 polatione transigere; Sunt tamen aliqua genera piscium
 quae non ingenui facilitate loca mutant sed fouendi partus
 necessitate. quem oportuno atque legitimo procurantes
 tempore. & plurimis locis aduersos sinus maris Innumeri
 uelut communi consilio conuenientes. coniuncto agmine
 a quilonis flatus perunt. & ad illud septentrionalium mare
 partium quadam naturae lege contendunt. dicassias
 cendentes uideas, reuma quoddam esse. ita proruunt.
 fluctusque intersecant per propontidem intuximum
 uiolento impetu profluentes; qui piscibus haec adnuntiat
 loca praecipit tempora quae tribuit dispositionem uiandi
 comitandi ordinem metas & tempora reuertendi; Homi-
 nes sunt. imperatorem habent. cuius & peltator impetu
 procedit tessera. proponuntur edicta prouincialibus ut
 conueniant. Tribunis militum litterae diriguntur. dies
 statuitur. & plerique ad dies statutos occurrere non que-
 unt; Quis imperator piscibus praecipit dedit. quis doctor
 hanc tribuit disciplinam. qui metatores itinera disponunt.
 Qui duces iter dirigunt ut nullus desit occursum; Sed agnosco
 quis ille sit imperator qui ordinatione diuina sensibus

forma

uni uersorum suum effundat imperium. qui tacitus mutis
animantibus naturalis discipline ordinē tribuat; Non
solum magna penetrat sed & iam per minima quae quae
se fundat. diuinae legē piscis obsequitur & homines con
tra dicunt. piscis sollemni ter obaudit mandata celestia.
an contemptibilis tibi uideatur quia mutus est rationisque
exp. es. sed uide ne ut tibi magis incipias esse contemptui.
se inrationabili inrationabilius deprehendaris; Quid
autem rationabilius hoc pisciū transitu cuius rationem
quidem uerbis non explicant sed factis locuntur; Per
gunt enī aestatis tempore ad fraxum ponti. eo quod reli
quo maris sinu hic sinus dulcior sit; Non enim tam
diu sol ei fraxo quam diu ceteris in mora. tur ea quae fit
causa ut non omnem aquā schauriat quae dulcis atq
potabilis sit; quis autē ignorat quā & iam ea quae maxi
ma sunt aquis plerumque dulcibus delectentur. Deniq
dum flumina sequuntur & ad superiora ascendunt frequen
ter alieni piscis generis capiuntur influuis; Cum haec
igitur causa pontum illis faciat gratiorem. uel quae est
temperat & sollemnis illic flatus aquilonis. tum oportuno
rem ceteris iudicant. In quo generare & parcos possint
proprios enutrire. quod teneri factos laborem alieni
regionis ferre uix possint quos illic fouent aeris mag
na clementia; Itaque per alto munere omnes simul
eo quo uenerant agmine reuertuntur; Quae enim

(a)

85

ista sit ratio consideremus; obiectus est pontifinus
bore & cæterorumque uentorū uolentissimis flatibus
unde grauis illic procella furæ & tempestates mouentur.
Ita ut de profundo arena uersetur. cuius refluxus
arenosus indicio est qui uentorū motu insurgens altius
tum pondere grauior. Aut dubie non solum nauigantibus;
sed & iam maritimis ipsis animantibus intolerabilis habea-
tur; Accedit illud quod cū plurima & maxima ponto
flumina misceantur. Tum hierno tempore sinus ipse
frigidio recurrentum rigescat ad lapsu. propter ea
pisces tamquā arbitri fluentorū æstate illic aspirantis
aure clementiam captare consueverunt; cuius amoenitate
perfuncti rursus hiemis aspera declinare contendunt.
& septentrionalis plagæ s. eua fugientes in reliquos
sinus conferunt. In quibus aut uentorū mollior sit placidi-
tas aut solis soleat uernare temperies; Nouit igitur piscis
pariendi tempus; Quod pro magno mysterio dixit salomonis
sapientia. nouit tempus eundi atque redeundi; Nouit tempus
perfunctionis & altationis & nouit ut non queat falli
quia non rationis estimatione & disputationis argumento
utitur sed inspiratione naturæ quæ uera est magistra
pietatis; Denique omnes animantes præscripta habent pari-
endi tempora; Homo solus indiscreta atque confusa; Reli-
qua genera clementiā temporis quæ erunt, mulieres sole
partos suos inclementer effundunt. uana enim

& intemperans libido generandi. uagam pariendi
tam & liba. pisces tanta maria transmittunt. ut uti
litate aliquam generis suo querant; Nos quoque diffusa
aequora transframus. sed quanto honestius quod suc
cessionis amore quam quod pecuniae auiditate suscipitur.
Denique illis ad patriam nobis ad questum transmissio
deputatur. illi subolem praesertim omnibus mercibus cario
rem. Nos mercem longe in parem ad periculi uicem mi
sera lucri cupidine reportamus; Itaque illi patriam repe
tunt. nos derelinquimus; Illis nando incrementum generis
adquiruntur. nobis minuitur nauigando; Quis igitur negat
diuinitus illis infusum ingenium esse huiusmodi atque uirtu
tem. cum uideat istos in aquilonem tam sollemnem obeun
de fecunditatis peregrinationem uiuaci ingenio compone
re. alios in exiguo corpore tantum ualiditatis adsumere.
ut maximas nauium plenas currentes uelis in medius fluc
tibus ^{no} sistant. sicut breues pisciculos & heneis tanta facili
tate nemoratur nauem ingentem statuere ut quasi
radicatam mari herere uideas nec moueri. Aliquando uenit
in mobilem seruat; An & huic putas sine creatoris mune
re tantum potuisse sub praesente uirtutis. quid gladios loquar
aut ferras. aut canes maritimos aut ballenas aut zigenas.
Quid & iam tur turis aculeum centrum & hoc mortuae;
Sic enim uiperas si quis calcauerit recens dum taxat gra
uius quam uenenum nocere perhibetur. & in medicabile

J

Itaque.

uulnus serpere; Ita & iam turtur aculeo suo mortua.
 amplius conuiuia periculi adferre memoratur; Lapusculus *lepus*
 quoque timidum animal interris. in mari formidabiliter
 citam & que non facile possit auferri corripit telam
 in uehit. uoluit enim de creator nec in mari satis ab insidiant
 tibus esse securum. ut propter pauca que noceant. quasi
 in ^{sa} cubilibus positus arma fidei semp & scuto deuotionis accinc
 tus. ad dno tuo debeas salutis sperare presidium. ueniamus
 ad atlanticum mare qua ingentia illic & infinite mag
 nitudinis cæ. que si quando supnatant fluctibus ad nature
 insulas putei montes altissimos summis ad caelum uertici
 bus eminerent; non in alta nec in litoribus. sed in atlantici
 maris profundo feruntur uideri. ut eorum conspectu
 nauis nauigandi in illis locis presumptione reuocentur;
 Ne secreta elementorum adire sine subpremo terrore mortis
 usurpent. Sed iam adsurgam ipsi de profundo maris & aliquan
 tulum sermo noster emergat. adque ad superiora se subregat;
 Speltem ea que uisitata multis & plena sint gratiae. quo
 modo aqua in salis uertitur soliditatem. Ut ferro spe
 cedatur. quod de brittanis scilibus nihil mirum. quae specie
 mar moris ualidi eiusdem metalli in uero candore resplendent.
 salubres corporis cibo & potui nimis grati. quomodo & iam
 in decorus lapis corallium in mari herbascit. Si naerem
 transferatur. lapidis firmitate solidatur. unde & iam
 ostreis preciosissima margarita in natura infixere.

Cete.

Solidu sal

Coralliu

quomodo eamaris aqua intam molli carne solidauerit
quae difficile aput reges inueniuntur. eam litorebus
quasi uilia iacent, uulgo & saxis asperis & cauitibus colli
guntur; auresu & iam uellus aqua nutrit & lenam an me
morati speciem metalli gignunt litora. cuius colorem
nullus adhuc eorum qui fucis diuersis obducunt uellera
imitari potuit. adeo naturae maritimae gratiam hu
mana implere nescit industria. Scimus quae sollicitudi
ne uellera ouium & iam min ptiosa curentur. Sine li
ca & optima nequaquam tamen hic fucus innascitur. hic
naturae color est quem nullus adhuc fucus equauit;
hoc quoque piscis est uellus. sed & ipsi murices qui insigne
dant regnum sunt maritimi. & quae praeterea gratia uel or
torum amoenitas potest ceruleae maris equipare pic
turam. uel aurum, licet in praetis flores refulgeant. aurum
quoque fulgore in marilana resplendat. & illi cito mar
cescunt. ista diu durata seruat; Lilia in ortis emittunt
nitent. uela in nauibus. hic odor, illic uentus adspirat.
quae utilitas in folio. in nauibus quanta commercia; Lilia
suauitatem narium. uela hominum salutem inuehant
ad fluitus marmorae adice currentes naues ad litora
uel delictoribus & euntes. ut cum e carceribus emit tun
tur quadrigae. quanto studio spectantium & amore certa
tur. equus tamen in uanum currit. non in uanum nauigia;
Ille in uanum quia uacuis. ista ad utilitatem quasi plena

frumenti; quid his gratius. quae non uerbere aguntur
 sed uentorū spiramine. ubi nemo refragatur sed om̄s
 fautores sunt. ubi nemo uincitur quicūq; peruenest.
 Sed om̄s puppes que per uēte fuerit coronantur. ubi
 palma merces solutis. uictoria p̄xiū regressionis est.
 quantum & iā distat inter directos cursus ac reflexos;
 Isti per p̄uantur. hui resoluuntur; adiungere nigris
 contra litora quibus uicillū & eundi aura de celo est.
 Itaque aurige plausum inanem refer. hui soluant
 uota seruati; quid de ionā dignū loquar. quem cœus
 & cepit ad uitam reddidit ad proph̄andi gratiam. emen
 dauit aqua que terrena deflexerant. psallebat in utero cœi.
 qui merebat interris. & ut utriusq; redemptio non p̄tere
 atur elementi. terrarū salus in mari ante p̄cessit. quia
 signū fili hominis signū ionae; Sicut iste in utero cœi. sic ille
 in corde terrae; In utroq; remedium maius tamen in
 mari p̄xiatis & exemplū. Qūm & ceper̄ pisces quem homines refu
 tarunt. & quem homines crucifixer̄. pisces seruauerunt;
 P̄rus quoq; in mari tubabat sed non labebatur.
 & confessus in fluctibus. quem negauit interris; Itaque
 illic quasi deuotus manu adprehenditur. hic quasi oblitus
 aspectu centurio conuenitur; Sed iam rogemus dñm ut ser
 mo noster quasi ionas eiciatur ad terram. ne diutus in salo
 fluctu. & bene iam & bibit cucurbitae aquae ob umbrā nos
 amalis nr̄is. sed & ipsa procedente sole. are facta admonet

requiescendum, ne inter estuare incipiamus ingenio.
& nobis & iam uerba deficiant; certe ^{prout} plusquā nini uitis
data est in aqua remissio peccatorū. & cum paulolum con-
ticuiss&. iterum ser monem adorsus ait; Fugerat nos
fr̄s d̄mi. necessaria de natura auium disputatio. & ser-
mo huiusmodi nobis cum ipsis auibus euolauerat; Fit enī
natura quadam; ut hi qui aliquid intuentur uel dicendo
& primere uolunt eorū qualitatem quae uel intuentur
uel loquuntur adsumant; ut & cum pigrioribus in mo-
remur & cū uelocibus celeri rapiamur aspectu. stilo quo
q̄ aut tardiore utamur aut rapido; Itaq̄ cum caueo
ne mari dimersa praereant & aquis oper tam elateant;
Effugit omne uolatile quia dum inclinatosq̄ mos aquarū
gurgites scrutor. aërios non respexi uolans; nec cum um-
bra saltim p̄nne me praep̄is reclinauit quae in aquis
potuit relucere; Uerum ubi omnis negotio & peditum
putaui & absolutum me esse credidi. & diem quintum
consummatum arbitratus sū. uenit in mentem au-
um quae cum eunt cubitum quasi per alto lae & e mune-
re. aethere cantu mulcere consuerunt; Quod uel
ut sollem niter surgente & occidente die instaurare
consuerunt; Ut decursi uel adoriendi nocturni iuxta
aediatur n̄. temporis laudes suo referant creatori;
Magnū igitur incendium excitand e nobis deuotionis
amiseram; Quis enī sensum hominis gerens n̄ erubescat

Aves.

sine psal morū celebritate diem claudere. cum & iam
 minutissime aues sollemni deuotione & dulci carmine
 ortus dierum ac noctium prosequatur; Redeat igitur
 nobis uolaticus sermo qui pene fuerat elapsus & oculis.
 & aquilae modo alta p^{ens} uolatus suos duxerat nubibus; Nisi
 quia oculos abluti aqua dum degurgite leuamus ad caelum.
 speculati uacuum aeris uolantibus ferri ad necessitatem
 stili putauimus esse reuocandum; eritis uos iudices qui
 estis aucupes uerbi. utrum consultius euolasse an utiliter
 uestra in retia sint relapsus. nec uere orine fastidium nobis
 obrepit in uolantibus requirendis. quod non obrepit in gur
 gitibus per scrutandis. aut aliqui nobis in disputatione ob
 dormiat. cum possit auium cantibus excitari. sed profecto
 qui inter motas pisces uigila uerit. non dubito quod inter
 canoras aues omnium sentire non possit. qui ut aliud uigilandum
 gratia prouocetur; Neque uero uile putetur quod potuit pre
 terire. cum sit tertia pars in animalibus creaturae; tria
 enim genera animalium esse non dubium est. terrenum.
 uolatile. aquatile; Denique sic scriptum est. educant aquae
 reptilia animarum uiuentium secundum genus. & uolatilia
 uolantia super terram secus firmamentum caeli secundum genus;
 Reuocamur ad superiora sicut obliuiosi uiatores. qui cum in
 consulto praeterirent. in sua reuertentes uestigia incu
 rresque multum reperto itinere labore suscipiunt;
 Est tamen & iam bonus uiator qui dispendium regressionis

reliqui itineris compendiosa celeritate conpensat. ut mihi
faciendum arbitrari maxime cum deaibus sermosit quia
solent oculos hominū. uolūtus properatione perstringere;
Quidenī conuenit in his demorari in quibus celeritas placere
consuevit; Auiusigitur atq. inusitatus in tali genere ser-
monis sermo noster canoris resonat ac resultat; Sed unde mihi
cycne ac armina quae etiam sub graui mortis imminentis ter-
rore delectant. unde mihi illos naturales modulos cantile-
n. e. quibus etiam paludes sonare cantos edunt dulcissimi
suauitatem; Unde mihi uoces p. sit taci dulcidinemq. meru-
larum. utinam saltem luscinia canat. quae dormientem
desomno excitat; Ea enim auis significare solat diei surgen-
tis et ortum. et effusio rem diluculo deferre laetitiam; Tamen
si illorū suauitas deest. sunt gementes turture et raucae colū-
be; Tum etiam cornix plena uoce pluuiam uocat. unde rura-
le auiarū. sermone quo possumus scientiam quam nos rusti-
cani docuerunt persequamur; Et quoniam de aqua tilibus reptili-
bus diximus arduum est ut subito ad aues caeli sermo noster
ascendat; Et ideo de his auibus prius dicamus quae circa aquas
maius fluminumque uersantur. cum quibus possumus emerge-
re; Itaque ab altione sermonem ad orientem; Ea est auis
maritima quae in litoribus fossuos edere solat. Ita ut in hae-
nis oua deponat. medio fere hiemis. Nam id temporis fouendis
habet deputatū partibus quando maxime insurgit mare lito-
ribusque uehementiusque fluctibus inluditur;

Cinguis

phifaco

Luscinia

Cornix pluuiā

aluonē

89
quo magis repentine plagiditatis sollemnitate auis huius
eluceat & gratia. Namque ubi undosum fuerit mare posi-
tis ouis subito miscit. & omnes cadunt uentorum procelle
flatusque aurarum miscunt ac placidum uentis stat mare
donec oua fouit alchionis sua; Septem autem dies fetus sunt. qui-
bus decursis educit pullos fascesque absoluit; Illico alios quoque
septem adiungit dies. quibus enutriet partos suos donec inci-
pant adulescere; Nec mireris tam exiguum nutrimenti
tempus. cum absolutio fascesque tam paucorum dierum sit; Tan-
tam autem gratiam minuscula auis diuinitus indulgentiam habet
ut hos quattuordecim dies nautici presumpse serenitytis
obseruent. quos & alchionidas uocant. quibus nullus motus
procellosa tempestatis horrescat; Nonne uos passeribus
plures estis. dominus ait; Surgitur auis minuscula contemplatio-
ne insurgit mare. & repente comprimatur atque aspero
hiemis inter ingruentes procellas tempestatisque uentorum
detergit caeli nubila fluctusque componit. elementis omnibus
subito infusa tranquillitas. Quantum presumere debeas o homo
ad imaginem dei factus agnoscis. si tamen a uiculis istius fidei
studio deuotionis imiteris. illa tempestates uidentis insurgere
saeuire uentos; Inter hibernis eua non reuocatur neque
reflectitur sed impellitur. Denique in litore sua oua consti-
tuta ubi ea relabente fluctum adida adhuc harena suscipi-
at; Nec insurgentes fluctibus quos in mur murare atque
ad labi uideat reformidat. & ne putet quod ouorum uideatur

habere contemptum continuo ubi deposuerit ouamificat
& suo partus corpore fouit. & nec saluti propriæ adluuione
litoris per timescit; Sed secura de di gratia uentis se con
mittit & fluctibus; Parum est hoc. adiungit totidem alios
ad nutriendum dies. nec interpellare tot diebus infidiam
tranquillitate tem uer&ur; ^{tanta} Temptat q̄ meritū suū natura
& tam sollempnitate fundatū. & teneros fo&os non lætibulis
aliquibus abscondit aut tectis. nec includit cauernis sed
nudo & regenti committit salo nec defendit a frigore sed di
uino fo to quomagus cætera despiciat tutiores fore existimat;
Quis nostrū paruulos suos non uestimentis tegat. tectisq;
abscondat. quis non claudat eos septis cubicolorū; Quis
non ita diligenter undiq; fenestras obstruat. nequa
possit aura penetrare; Merito quos tam sollicitè indui
mus ac fouemus. & uimus eos clementer celestis in uolu
cro; al chione uero quos nudus proicit. eos diuino uestit indu
mento; Nec uos præteribo mergi quibus ab assiduitate
mergendi nomen hoc ^h est. quomodo sæpe mergentes
auræ rû signa colligitis. & præuidentes tempestate tem
futuram. prope medio uolatis & equore. & ad litorum tu
ta cum clamore contenditis; Quomodo & iam fulice mari
timo delectantur profundo. refugientes postea quā presen
seritis ^{lyvionē} con munionem maris in uado ludit is. ipsa ardua que
pæludibus inherere consueuit notas deserit sedes imbrēs
q̄ formidans supra nubes uolat. ut procellas nubium

• eicere.

mergus

fulice

sentire non possit; Consideremus diuersas uolucres
 maris quem admodum inminente uentorū motu adtu
 tiora & tunc temporis dulciora sibi stagna se conferant
 atq; in abscondito terrarū sinu incognita sibi alimenta
 rimentur; Nocturnas autem anserum quis non mi
 ratur & cubias qui uigilia suas & iam cantos assidue & acie testan
 tur; Deniq; eo & iam romana capitolia a gallo hoste ser
 uarunt; Merito illis debes roma quod regnas; Duiti
 dor miebant & uigilabant anseres; Ideo illis diebus anseri
 sacrificas non ioui; Cedunt enim diuiri anseribus. a quibus
 se sciunt esse defensos. ne & ipsi ab hoste caperentur; Pul
 chre aū post descriptionem piscium de his auibus que ad
 sue tē sunt aquis sermo successit. quia & ipse similiter
 usu natandi & munere delectantur; Unde prima cognatio
 uidetur auibus istis esse cum piscibus; Quā natandi com
 munes que edam uidentur utriusq; generis esse consortia;
 Secunda quoq; cognatio omnibus auibus & piscibus est;
 Eo quod uolandi usus species sit natantibus; Sic enim aqua
 natando piscis incedit; Ita auis aerem uolatu celerisecat.
 atq; utriq; generi similiter caud e supplet alarumq;
 remigium. ut pisces ad priora se alis subrigant atq; ad ul
 teriora procedant; Caudē quoq; gubernaculo uel quo uelint
 se facile conuertant. uel in p̄u quodam regione iter suum
 dirigant; Aues quoq; aeri uolantibus suis uel ut aq; se natant;
 Et quasi que edam extendunt brachia. cauda quoq; se uel

ad superiora demergunt; Unde quoniam in nullis idem usus
& species. Ideo quoque de aquis utriusque generis natiuitas
diuina preceptione processit; Dixit enim deus producant
aqua reptilia animarum uiuentium secundum genus & uola
tilia uolantia secus firmamenta caeli secundum genus;
Non in merito igitur quia de aquis genus utrumque pro
ducitur. Natandi proprietas utrisque subpeditat; Sane
& cum coluber lubricus omnesque serpentes. Ideo enim ser
pendi nomen est inditum quia non possint ambulare serpe
re. Dracones quoque simili modo. pisces plerumque sine pedibus
sunt; Nullum autem genus pedum officio caret quia omnibus
uictus est terris; Et ideo pedum munere fulciuntur quia
huiusmodi ad escam qua serendam indigent ministerio;
Itaque alie uolucres unguibus armantur ad raptum
ut accipitres ut aquilae quae rapinam uenationis exer
cent; alie uel ad incedendum uel ad cibum sibi ad paran
dum usu ministerioque priuantur uel potiuntur ac como
do; Unum autem nomen auium sed genera diuersa quae quis
possit memoria aut cognitione comprehendere; Sunt itaque
aues quae carne uescuntur; Ideo his ungues asperitur
uatum atque acutum os uelox uolatus quoniam rapto uiuunt
ut possint facile corripere praedam quam sequuntur
propere uel ore uel unguibus euiscerare; Sunt etiam
aues quae repto pascuntur semine; alie diuerso & for
tuito cibo est etiam diuersitas copulorum quarum gratia

91
carent ferre, quae intendunt rapinis. Nam propter auidi-
tatem praedandi uel propter insidias explorandi, nec ipsis
inter se conuenit; Et ideo declinans sui copulam, refugit
enim auaricia consortio plurimorum; Deinde coniunctio
plurimorum, facile ipsa se proderit; his ergo auiibus nihil est
copulatum, praeter iugale consortium; Ergo aliquis
accipit tribusq; hic usus est uitae, contra uero columbi,
grues, sturnuorum atq; cornices. & iam turdus gaudent
plurimum conuersione; Alia quoq; auium genera encoria
quae manent in locis semp; Alia aduentitia quae obeunt
regiones alias & per alta hieme reuertuntur; Sunt alia
quae hieme redeunt, aestate peregrinantur a nobis, siue quod
alia hiemis tempore ad calidiora se conferant; Siue quae plera
quae rursum aestate in his locis exigant quae amoeniora
nouerunt; Turdi deniq; autumni fine hiemis confinio,
quasi & alta aestate se referunt, quibus nos inhospitali in
manu tamenolumus insidias; Et diuerso genere nunc infi-
da sede decipere. Nunc uisco eos fallere. Nunc laqueis
eos captare contendimus; Ciconiae reditus uiscillum ad tollit,
grues, qui alta praesunt amant frequenter peregrinari.
Aliae aues ad mœnum se subiciunt. & mensis teriliadsues-
cunt, taltoq; mulcentur; Aliae reformidant. Aliae eisdem
quibus homines domicilium delectantur; Aliae secretam
in desertis uitam diligunt. quo requirendi sibi uictus dif-
ficultatem, libertatis amore compensant; Aliae uocibus

Turdos

tantum strepunt; Aliae canora delectant suauique
modo laminae quaedam & natura; Aliae & institutione
diuersarum uocum oblocuntur discrimine; ut hominē
putes loquutum cum locuta sit aues; Quam dulcis meru-
larum quam & pressa uox psit taci est; Sunt & iam aliae
simplices ut columbae; Aliae astute; ut perdices; Gallus
iactantior; pauis speciosior; Sunt & iam uita inauibus
& operū diuersitates. ut alie ament in commune consule-
re. & conlocis uiribus uelut quandam curare rem publi-
cam & tamquā sub rege uiuere; Aliae sibi quisq; pro-
spicere. imperiū recusare. & si capiantur. indigno ue-
lent & ire seruitio; Ab his igitur ordiamor. qui nostro
usui imitationē deder; In illis enī politica quaedam & mili-
tia naturalis in nob coacta. atq; seruilibus quam inuis pro-
priū & uoluntario usu; Grues in nocte sollicitam &
erēt custodiam. dispositos uigiles cernas. & ceteris consor-
tibus generis quiescentibus; Aliae circueunt & explorant
nequa & parte insidiae temptentur. atq; omne deser-
unt in pigro sui uigore tutelam; Post ubi uigiliarū fuerit
tempus implētum. p̄fundata munere in somnū se p̄missis
clamore componit. ut & citē dormientem. cui uicem mu-
neris traditura est; At illa uolens suscepit sortem nec usu
nō inuita & pigrior somno renuntiat. sed in pigrae suis
& cutitur stratis uicem & sequitur. & quā accipit gratiā.
pari cura atq; officio representat; Ideo nulla desertio

GRUES.

^{quod deo}
 naturalis; Ideo tota custodia quia uoluntas libera;
 Hunc & iam uolentes ordinem seruant. & hac modera
 tione omnem laborem ableuant; Ut per uices fungantur
 ductus sui munere; **P**recedit enim una & prae ecurrit ceteris
 praestitatio sibi ^{tempore.} & quasi ante signa praecurrit;
 Deinde conuertitur & sequenti sorte ducendi agminis cedit;
 Quid hoc pulcherrimum & laborem omnibus & honorem esse
 communem; Nec paucis adrogare potentiam sed quadam
 in omnes uoluntaria sorte transcribi; Antiquum hoc rei
 publicae munus & instar liberis ciuitatis est sic apud priores
 accepta a natura & exemplum auum politiam homines
 & exercere coeperunt ut communis esset labor commu
 nis dignitas per uices singuli partem curas discerint.
 obsequia imperiaque diuidere. nemo esset honoris & oris
 nullus in munis laboris; Hic erat pulcherrimus rerum
 status. nec insolescebat quisquam per praeua potestate.
 Nec diu turno seruitio frangebatur. quia & sine inuidia
 erat ordine munus & temporis moderatione. delata
 promotio. tolerabilior uidebatur; Quae communi
 cludebat sorte custodia; Nemo audebat alium seruitio
 premere. cuius sibi successor in honore mutua forent sub
 eunda fastigia; Nemini labor grauis quem dignitas
 secutura releuaret; Sed postquam dominandi libido
 uindicare coepit indebitas & susceptas nolle deponere
 potestates. postea quam malitiae ^{esse} nonius commune

coepit esse sed seruitus. postea quoniam non ordo factus est
suscipiendae potentiae. sed studium uindicandae ceptae
& iam ipsa laboris functio durius sustineri; Et quae non est
uoluntaria cito locum relinquit incuriae; homines quam
inuitisubeunt uigiliarum munera quam egre unusquisque
in castris periculum. sortitus & cubat quod tuendum sibi
reguli praecipione committitur. proponitur poena desi-
dit & tamen plerumque obrepat incuria; Non seruant
& cubiae. necessitas enim quae inuito imponit obsequium adfert
plerumque fastidium; Nihil est enim tam facile quin habe-
at difficultatem quod facias inuitus; ergo & iugis labor
auertit adfectum & continua ac diuturna potentia gignit
insolentiam; quem inuenias hominum quis sponte deponat
impetum & ductus sui cedat insigni; Fiat qui uolens nume-
ro postremus & primo; Nos autem non solum de primo sed & iam
de medio sepe conscendimus; Et primos discubitos in con-
uiuio uindicamus. ac si semel delatum fuerit uolumus esse
perpetuum; Ideo inter grues equanimitas in laboribus est.
humilitas in potestate tibus admonentur ut exerceant
custodire uices. Non admonentur ut de potestate decedant.
quia ibi naturalis quies somni interpellanda hic uolunta-
rie sed utilitatis gratia praestolanda est; Ciconias
ferunt collecto proficisci agmine si quo pergendum putant.
& simul plerisque circa orientem locis inuehi. & quasi res
separatim pariter omnes moueri & exercitum credas

quod tunc

cuonit

cornices

cum signissuis pergere; Sic omnes uiandi comitandi que & pre
eundi ordinem seruant; Cornices autem deducunt eas ac diri
gunt & uelut quibusdam turmis stipatricibus prosequuntur;
Ideo ut ad iumenta que edam bellantibus aduersus inimicas aues
conferre credantur. Et propriis periculis bella aliena
suscipere; Cuius rei indicium est. quia nulla per inter uallum
aliquod temporis residere in illis locis repperuntur. & quia
cum uulneribus reuertentes. manifesta quadam sanguinis
sui uoce ceterisque locuntur indicis. grauium secreta mi
num subisse confultum; Quis igitur illis p.enam desertionis
indixit; Quis derelictis militibus supplicia praescripsit
formidolosa. ut nulla prosequendis hospitibus turmis se
se subtrahere ueritatur. sed certatim omnes deductionis
munere officioque fungantur; Discant homines hospita lia
seruare iura & ex auib. cognoscant quid regionis hospiti
bus sit deferendum. que obsequia deputanda. quibus corni
ces & iam pericula sua negare non soleant; His igitur nos
ianuas claudimus. quibus aues & iam animas suas conferunt;
Et quos ille consortio prosequuntur discriminis. eos tecti
prohibemus hospicio. & quorum ille bella suscipiunt.
his nos bella frequenter inferimus; Mentior si non so do
mitanis haec fuit causa supplicii. aut aegyptidis furor
genti hospitibus bellum conatur inferre. in hospi
tialitatis p.enas infid. & naufragio plebis & soluit;
Quam uero rationabilium. non & cedat pietatem ac prudentiam

H

o

avis huius clementia. considerandum quam nec potest ^p exem-
plum quidem inrationabiliū quisquam nostrum imitari
poterit; Nam depositi patris artus. per longeuum ^{tempus} senectutis
plu marū tegmine alarumq. remigio nudatus. circū
stans subolis pinnis propriis fouet; Et quid dicam. conla-
ticio cibo pascit. quando & iam ipsa reparat naturę dispen-
dia. ut hinc atq. inde subleuantes fulcro alarum suarū
aduolandum exerceant. & in pristinos usus desudā iam re-
ducant puppatris membra; Quis nostrum leuare egrum
non fastidiant patrem; Quis fessum senem suis humeris
inponat. quod in ipsa historia uix credibile habetur. quis
ita pius sit. non hoc seruis mandet obsequiū; At uero auibus
non est graue qđ pietatis ē plenū; Non onerosum. quod soluitur
naturę debito; Non recusant aues pascere patrem quod & iā
prescripta necessitate sub terrore penarum pleriq.
hominū recusarunt; Aues non scripta sed naturalis in-
gunt; Aues ad hoc munus nullo precepto conueniunt. sed gra-
tię naturalis officio; Aues non erubescunt reuerendi
senis membra portare; Est enī uictoria pietatis quod eo
usq. frequenti testificatione percrebruit. ut congrue
mercedem remunerationis inueniret; Nam romanorū
usupia auis uocatur. eo quod uix uxi imperatori consolto
senatus delatum dicitur; hoc iste aues in commune meru-
erunt; Habent ergo aues istę decreta patrum. ad proprie-
tatis insignie clementi. e; pius enī filius patris prius oportuit

iudicio ^{ne} predicari. habent & iam uniuersorū suffragia. nam rē
 butio beneficiorū anpelargiosis nominatur. pelargos enim
 ciconia dicitur; Uirtus itaq; ab his nomen accepit. cum relatio ^{ne}
 gratiarum ciconia ^{eunētos} uocabulo nuncupatur; Habemus auia ^{et} e
 subolis ergo cultos patros. pī & atis & exemplum. accipiamus Hyrundo
 nunc maternae sedulitatis in filios grande documentum;
 Hirundo minuscula corpore. sed egregie pia. sublimis
 ad felicitate. quae indigna rerum omnium. pī & osioris auro
 nidus instruit. quia sapienter nidificat; Nidus enī sapien
 tiae. pī & osior ē auro; Quid enim sapientius quam ut uolandi
 uaga libertate potiatur. Et hominū domiciliis paruu
 los suos & tecta conmendat. ubi subolem nullus incurrit.
 Nam illud est pulchrum. ut apud ortu pullos suos huma
 ne usu conuersationis aduescat. & praestet ab inimicarum
 auium insidiatuores; Tum illud praecclarum. quae grata
 domus sibi sine ullo adiutore tamquam arctis perita componat;
 Legat enim festucasque easque luto in linit ut conglutinare
 possit; Sed quia lutum pedibus non potest deferre. summita
 tem pennarū aque infundit. ut facile his puluis adherat.
 Et fiat limus quo paulatim festucas minutis surculos sibi
 colligat atque herere faciat; Eo genere nidi totius fabri
 cam struit. ut quasi pauimenti solo pulli eius intra sedes suas
 sine offensione uersentur. nec pedem aliquis interserant
 per rimulas tē & turcorum. aut teneris frigus inrepat;
 Sed hoc industrie officium prope commune multis auibus;

Illud uero singulare. in quo est præclara cura pietatis
& prudentis intellectus & cognitionis insigne; Tunc quæ
dam medicæ artis pericia; Quod si qua pulli ei fuerint cæci
tate suffusi oculos siue conpuncti; habet quoddam medendi
genus. quo possit eorum lumina intercepto usui reformare;
Nemo igitur de inopia quaeratur quod uacuas pecunias
propria sedes reliquerit; pauperior est hirundo que uacua
stris abundat. industria edificat nec impendit telta.
ad tollit & nihil auferit proximo nec indigentia & pauper
tate ad nocendum alii compellitur. nec in graui filiorum
inbecillitate desperat; Nos uero & paupertas afficit &
inopie necessitas uocat; Et plerosque indigentia cogit
in flagitiū impellit in crimen; Lucri quoque studium in frau
dis uersamus ingenium. aptamus affectum atque in grauissimis
passionibus spem deponimus. fractique animore solui mur
inprouidi & inertes iacemus. cum de diuina miseratione tunc
sperandum amplius sit. cum præsidia humana defecerint;
Discant homines amare filios & usu & pietate cornicum. que
& iam uolentes filios comitatu sedulo prosequuntur & solli
cite. ne ^m tenere forte deficiant. cibum suggerunt. ac plu
rimo tempore nutriendi officia non relinquunt; At uero
femine nostri generis cito ablactant & iam illos quos dili
gunt. aut solidiores sunt. lactare fastidiunt. pauperiores;
Abiciunt paruulos. & reponunt & deprehensos abnegant;
Ipsi quoque diuites. ne per plures suum patrimonium

et

diuidatur in utero proprios f. & os & parricidalibus succis
 in ipso genitali aluo pignerasui uentris & tingunt. prius
 q. aufer tur uita quam traditur; Quis docuit nisi homo
 filios abdicari. quis repperit tam in mitia patrum iura.
 quis inter natura fraterna consortia frs in pares fecit.
 unius diuitis filii diuersa sorte ceduntur; Alios totius
 paternae sortis adscriptionibus ^{t mandat} munda tur. Alios opulente
 hereditatis patri & deplorat & hausta atq. inopem por
 tionem; Numquid natura diuisit merita filioru. & pari
 omnibus tribuit. quod ad nascendi atq. uiuendi possint
 habere substantia; ipsa uos doceat non discernere patri
 monio. quos titulo germanitatis equastis & etiam quibus
 dedistis communiter esse quod nati sunt. Non debetis his
 ut in communiter habeant. in quo dam natura substitutis
 inuidere; Accipit res feruntur dura in eo aduersum
 proprios f. & os habere inclementia quod ubi eos ad
 uerterint temptare uolentes primordia in disieciunt
 suis continuoq. eliminant. ac si morentur propulsant
 pennis atq. praecipitant. uerberant alii. cogunt q.
 audere quod trepidant. nec ullum postea deferunt his
 munus alimonie; Quid mirum tamen si rapere ad
 su & i. nutrire fastidiunt; Consideremus ad hoc eos esse
 generatos. ut etiam aues ad cauendum formido & erceat.
 nec passim curas relaxent. sed pericula praedonibus decli
 nanda prospiciant; De inde cum his natura quoddam

Accipit res
 hac mo

Aquila

prædandi munus inoleuerit. magis at tenero pullos suos
instituere uidentur ad prædam. quam partus abdicare
conpendis. cauent ne in tenera ætate pigrescant. ne soluan-
tur delicis. ne marcescant otio. ne discant cibum magis
expellere quam querere. ne nature suae deponant uigorem;
Intermittunt studia nutriendi. ut inuisis rapiendi au-
dere conpellant; Aquila quoque plurimos sermone
usurpatur. quod superior abdicat & eos. sed non utrumque
uerum. unum & pullis duobus quod aliqui fieri putau-
erunt geminandorum alimentorum fastidio. sed id non ar-
bitror facile credendum. præsertim cum moyses tan-
tum testimonium pietatis in pullos suos huic dederit. au-
t ut dicitur. sicut aquila protegit nidum suum & super pullos
suos confidit; Expandit alas suas & adsumpsit eos & sus-
cepit super se a pulis suis. dominus solus ducebat eos; Quomodo
ergo expandit alas si occidit alterum. unde non puto non
auaritia nutriendi eum inclementer fieri. sed examine iu-
dicandi; Semper enim fertur probare quos genuit; Ne ge-
neris sui inter omnes aues quoddam regale fastidium de-
generis partus deformitas decolorat; Itaque adseri-
tur quod pullos suos radius solis obiciat. atque in aëris
medio pro paruolas ungue suspendat. ac si quis re per-
cusso solis lumine in trepidam oculorum aciem in of-
fenso intuendi uigorem seruauerit; his probatur
quod ueritatem nature sinceram obtutus constantia

demonstrauerit. si uero lumen sua praestrectus radius
 solis influxerit quasi degenerit. tanto indignus parente
 reicitur; Nec aestimatur educatione dignus. qui fuit indig-
 nus susceptione; Non ergo eum acerbitate naturae sed iudi-
 cii integritate condemnat; Nec quasi suum abdicat. sed quasi
 alienum recusat; hanc tamen ut quibusdam uidetur regalis
 auis inclementiam plebei. e auis excusat clementia; Auis
 enim quae grece dicitur fene. susceptum illum siue abdicatum
 siue non agnitum. aquile pullum. cum sua prole conedit
 atque inter misceris suis. eodem quo proprios factus matris
 sed utilitatis officio & patri nutrimentorum subministracione
 pascit & nutrit; Ergo fene alienos nutrit. nos uero nostros
 in miti crudilitate proiciamus; Aquila uero si proicit non
 quasi suum proicit sed quasi degenerem non recognoscit; Nos
 quod peius est quos nostros recognoscimus. abdicamus; Sed uenia-
 mus ad turturem. quam & di uelut caste hostiae munus
 elegit; Denique cum dominus circumcideretur oblata est;
 Quia scriptum est in lege domini. ut darent hostiam par-
 tur turum aut duos pullos columbarum. hoc est
 enim uerum christi sacrificium. pudicitia corporalis
 & gratia spiritalis. pudicitia ad turturem
 referatur. ad columbam gratia. fertur enim
 tur tur. ubi iugalis proprii fuerit amissione uiduat aper te sum
 & usum thalamos & nomen habere coniugii. eo quod primus
 amor. se felle re & eam dilecti morte deceptam

fene
 t fenix
 pullu
 aqle.

Aqle

Turtur.

se quod
 ere omnibus,
 nmunem
 guberna

quā & infidelis ad perperam & aeternam fuit. & amarus ad gratiam.
qui plus doloris & mor-te, quam suauitatis & caritate, gene-
rauerit; Itaque iterare coniunctionem recusat. nec pudoris
iura aut conplacidi uiri resoluit. f. edera illi soli suam carita-
tem reseruat. illi custodit nomen uxoris; Discite mulieres
quanta sit uiduitatis gratia. quae & iam in auiibus pdicatur;
Quis igitur has leges tur tur dedit. si hominem quae uero non
inuenio; Homo enim nullus est ausus. quando nec paulus au-
sus est leges. tenendae uiduitatis pr. scribere; Deniq. ipse
ait; Uolo ergo iuniores nubere. filios procreare. matris famili-
as esse nullam occasionem dare aduersario; Et alibi bonū
illis si sic maneant quod si se non continent nubant; Melius ē
enim nubere quam uiri. optat paulus in mulieribus. quod
in tur turibus perseuerat; Et alibi iuniores hortetur ut nu-
bant. quia mulieres nostrae tur turum pudicitiam imple-
re uix possunt; Ergo tur turibus. d. hunc infundit affectū;
Hanc uirtutem continentiam dedit. qui solus potest pr.
dicari. scribere quod omnes sequuntur; Tur tur non
nerisui i. uiri tur flore iuuentutis. non temptatur occan-
generis p. sionis inlecebra; Tur tur nescit primam fidem
tur quod irritam facere. quia nouit castimoniam seruare
prima conubisorte pr. emissa; Diximus de uidue-
tate. auium. eamque ab illis primū & ortam esse uirtu-
tem; Nunc de integritate. dicamus quae in pluribus quidem
auiibus ita esse adseueratur ut possit & iam in uul turibus

97
deprehendi. negantur enim uultures indulgere concu- Vultures
bitis & conjugale usum nuptialisque copulae sorte misceri. atque
ita sine ullo masculorum concipere semine. & sine coniunctio-
ne generare. Natosque ad centum annos uitae eorum series
producat nec facile eos angusti & uisum accipiat; Quidam
quisolent nostra ridere mysteria. cum audiunt quod uirgo gene-
rauit & impossibilem innuptae cuius pudorem nulla uiri
consuetudo temerasset; Existimant partum impossibilem pu-
tatur in di matre quod in uulturibus possibile non negatur.
aut sine masculo parit & nullus refellit. & quia dispensata
maria uirgo peperit pudoris ei faciunt quae est tionem; Nonne
aduertimus quod dominus & ipsa natura plurima exempla ante pre-
misit. quibus susceptae incarnationis decorem probaret. &
adstruere ueritatem; Nunc age quae aut uelut quandam
rem publicam curare uideantur & pediam; Atque uitae
huius. & atque agere sub legibus. hic enim rei publicae usus est
leges omnibus esse communes. atque obseruari eas deuotione
communi. uno omnes teneri uinculo. Non alius ^{hoc} esse quod
alius sibi intellegat non licere. sed quod liceat licere omnibus.
& quod non licet omnibus non licere. Esse & iam communem
reuerentiam natorem. quorum consiliores publica gubernantur;
Commune omnibus orbis domicilium. praescriptam omnibus
unum esse consilium. communi in conuersationis officium.
praescriptum omnibus unum esse consilium; Magna haec sed quan-
tum in apibus praestantiora quae sole in omni genere

animantium communē omnibus subolem habent; Unam
omnes incolunt mansionem. unius patrię clauduntur
limine. communē omnibus labor; Communis cibis com
munis operatio. communis usus & fructus est. communis
uoluntas; Quid plura. communis omnibus generatio. integri
tas quoq; corporis. uirginalis omnibus communis & partus.
Quā neq; ullo concubitus miscentur nec libidine resol uun
tur. nec partus quatiuntur dolorib; & subito maximum
filiorum & amē emittunt. & foliis atq; herbis orē suo pro
lem legentes. ipsę sibi regem ordinant. ipsę sibi populos
creant; Et licet positę subregesunt tamen libere; Nam
& pręrogatiuam iudicii tenent & fidei deuotionis affectū.
quia & tamquā a se substitutum diligunt. & tanto honoran
tur & amine; Rex autē non sorte ducitur. quia in sorte
euentus est non iudicū; Et saepe in rationabili casu or
tis melioribus ultimus quisq; pręferatur. neq; in pęs
tę multitudinis uulgaris clamore signatur. quę n̄ in
ta uirtutis expēdit. nec publice utilitatis emolumenta
matur; Sed mobilitatis natus incerto. neq; priuilegio
successionis & generis regolibus thronis insidat; Siquidem
ignarus publicę conuersationis cautus atq; eruditus
esse non poterit. adde adulationes atq; dilicias quę
teneris inolitę & atibus uel alacre ingenium eneruare
consuerunt. cum institutionis spadonum. quorū pleriq;
suo magis quęstui quam usui publico animum regis

inclinatur. Apibus autem rex nature claris formatur insignibus.
 ut magnitudinem corporis praestet speciae; Tum quod in rege
 praecipuum est morum mansuetudinem; Nam & si habet aculeum.
 tamen eo non utitur ad iudicandum; Sunt enim Leges nature
 non scriptae ut testis. sed in praesens moribus. ut limoribus sint ad
 puniendum. qui maxima potestate potiuntur. sed & apes
 illae quae non obtemperauerint legibus regis. paenitentia
 condemnatione se multant. ut immoriantur aculeis sui uul
 nere. quod persarum populi hodie quoque seruare dicuntur;
 Ut pro commisso ^{remisso} praetio. ipsi in se propriae mortis & sequantur
 sententiam; Itaque nulli si regem non persequi grauissimas
 in subditos habent leges. non in di. non populi armatum
 tantam. quantam apibus reuerentiam deuotionis obseruant.
 ut nulli e domibus exire audeant; Non in aliquos proce
 dere pastores nisi rex fuerit egressus. & uolentibus sibi uindicauerit
 principatum; Processus autem est per rura redolentia ubi ^{fluent} alant
 ter horum floribus. ubi fugiens riuus per gramina. ubi amoe
 na purporarum. illic latus alacris iuuentutis. illic campestre
 exercitium. illic curarum remissio. opus ipsum suauiter deflor
 bus. de herbis dulcibus fundamina castrorum prima ponun
 tur; Quid enim aliud est fauus nisi quaedam castrorum
 species; Denique ab his praesepibus apum fucus arceur.
 quae castra quadrata tantum possunt habere artis.
 & gratiae. quantam habent cratis fauorum in quibus
 minutae ac rotunde cellulae coniunctiones sui inuicem

fulciuntur; Quis archi testus eas docuit & a comilla
cellarum. in discepta^{cepta} laterum. equalitate componere.
ac tenues inter domorū cepta ceras suspendere. stipate
mella. & in theta floribus horrea nectare quodam dis
tendere. cernas omnes certare demunere; Alias in
uigiliis requirendo uictu; Alias sollicitam castris adhi
bere custodiam; Alias futuros & plorare umbres. & specu
li arte concursus nubium; Alias decursibus ceras fingere.
Alias roris infuso; Floribus ore collere. Nullam tamen
alienis insidiari laboribus. & raptu uitam querere. atq;
utinam raptorum insidias non timerent; Habent tamen
specula sua & inter mella fundunt uenenum. si fuerint
laccessitae animasque ponunt in uulnere ardore uindic
tae; Ergo medus castrorū uallibus. humor ille roris
infunditur; paulatimque processu temporis in mella co
gitur. cum fuerit liquidus abscondio. & coactu caere. flo
rumque odore. flagrare mellis incipit. sua uitate. mes
to quasi bonam operariam scriptura apem predicat di
cens; Uade ad apem. & uide quomodo operaria est; Opera
tionem quoque quam uenerabilem mercatur. cuius labo
rem regis & mediocres ad salutem sumunt; Adhibilis enim
est omnibus & clara; Audis quid dicat propheta; Mittit
utique te ut apiculae illius sequaris & exemplum; Imiteris
operationem; Uidis quam laboriosa quam grata sit fructus
eius ab omnibus desideratur & quaeritur; Nec prosonarū

vigiles.

99
diuersitate discernitur; Sed in discer&a sui gratia regibus
pariter ac mediocribus. equali suauitate dulcescit; Nec
solum uoluntati sed& iam salutis est. fauces obdulcat & cu-
rat uulnera; Inter his quoq. medicamentū infundit
ulceribus; Itaq. cum sit infirmarobore apisi ualida est
uigore sapientiae & amore uirtutis; Deniq. reges suū
summa protectione defendunt. & perire pro eo pulchrū
putant; In colomi reges nesciunt mutare iudicium. men-
tem inflectere; amisso fidei seruandi muneri derelin-
quunt. atq. ipse sua mella diripiunt. quod is qui prin-
cipatū habuit muneri. interemptus est; Itaq. cum aues
aliae uix in anno edant singulos faecos. apes geminos creant.
Et duplici ceteris fecunditate praeponderant; Consideremus
nunc quid sit quod ait; Producant aquae reptilia ani-
marū uiuentiū. & uolatilia uolantia super terrā scdm
genus; Et secus firmamentū caeli; Cur super terram
dixerit; Certum est. quia uultū de terra querunt. secus
firmamentū autem caeli quomodo cum aquilae ultra
ceteras aues uolent; Et tamen ipse non secus firmamentum
caeli. sed quia grece. οὐρανός. dicitur quod Latinae
caelum appellamus. οὐρανός. autem. αἴθερ.
τοῦ οὐρανοῦ. id est ad uidendo. ideo quod aer perspi-
cuus sit & ad uidendum purior. & in aere uolantia
genera dixit animantiū. & nemo uideat quod ait
secus firmamentum caeli. non proprie firmamentū

hic posuit. sed abusiue eo quod conparatione aether illius
corporis & iam iste aer quem possumus oculis conphen-
dere. quasi crassus & densior uicem habeat firmamenti;
Nunc quia diximus quae uolacilia. quam naturam habent
& gratiam. & ex pauca demulctis. neque enim uocat uniuersa
describere cum sint similia. atque eiusdem generis;
Tamen aues ipsae quam inter se diuersitatem habeant
consi derimus; Inuenimus enim cornices ^{cum} pedes uelut quibus-
dam digitis distantibus separatos atque diuisos; Coruo-
rum quoque atque pullorum aliter & iam formatos. ana-
tura pedes auium. quae carne uescuntur quasi incuruos
atque sinuatos uelut ad praedam paratos; Ea uero
quae natandi habent usum & consuetudinem latos ha-
bent pedes. & membrana quadam illos digitos pedum
sibi copulatos atque coniunctos; In quo admirabilis patet
ratio naturae. ut & illa ad uolandum uel ad rapiendum
cibum usu accommo do fulciantur. & ista ad natandum
adiumenta habeant conp&entia. quo melius aquis possint
super natate & quasi remis quibusdam; Ita pedibus suis
membranae illius & tensione. latioribus. aquarum fluen-
ta propulsant; **Cycnus** quoque cur procerior collo
utatur in promptu est. ut quia est paulolum segnior
corpore. nec facile potest aquarum inferiora penetrare.
cervicem extendit ad praedam. quae quasi praecui reli-
qui corporis escam quam inuenere ^{it} rapiat atque eruat

Cycnus

de profundo; adde & illud quia suauior & magis canorus:
 per pro cetera modolus colla distinguitur & longiore exer-
 citatione purior longere sultat; Quam dulcis & iam oicada
 in exigua ^{oicada} dis guttore cantilena quarum cantibus
 medio aestu arborum rumpuntur, eo quod magis canore
 meridianis caloribus quo puriorem aerē id temporē ad
 trahunt spū. eo cantus resonāt clariore; Nec apes ipsae
 insuaue quiddam canunt; habent enim gratiam. in rauco
 illo uocissuae mur mure. suaui tatem quam nos fracto
 tubarum sonitu lentius primum uidemur imitari. quo
 strepitu ad excitandos animos in uigorem. nihil aptius
 aestimatur; Et haec illis gratia manet. cum pulmone
 respirandi quod munus atq. usum nequaquam habere
 prodantur; Sedaeri quiesci spiramine; Deniq. si quis oleo api
necat.
 eas super fundat oleo prope necantur, eo quod obstruc-
 ti poris aërium spiramen illud. haurire non possint; aceto sax
 continuoque si quis acētum his super fundat. licore uiuis reuiuiscunt
 cunt. eo quod ^{ne} uis acēt. cito illos poros qui concreto
 olei obstruuntur. ^humore ferantur aperire. Et quia
 de uolcilibus dicimus. non putamus alienum ea con- uermis.
 plati quae de uermis me indio tradit historia. uel eorū
 relatio qui uidere potuerunt; fertur hic niger uermis
 conuer ti primū in speciem caulis atq. in eam
 mutari naturam. inde processum quoddam fieri
^{amplius}
 bambulus nec eam tamen formam figuramq.

custodit sed laxis & latoribus foliis uidetur pinnas ad
sumere. & his foliis mollia illa serpes depelunt uellera
quae ad usus sibi proprios diuites uendicant. unde & dñs
ait. quid existis in deserto uidere hominem mollibus uesti-
mentis indutum; ecce qui mollibus uestiuntur in do-
mibus reguntur; Chameleon quoque diuersas species
fertur uario colore mentiri; Lepores certe quod de
proximo facile cognouimus hieme albescere; In suū
colore redire non dubium est; haec ideo libauit ad
commutationis fidem quae in resurrectione futurae;
Etiam ista exempla nos prouocent. sed ita ut commu-
tationem illam dicamus quam apostolus euidenter & ptes-
sit dicens; Omnes quidem resurgemus. non omnes autē
inmutamur. & infra ait. & mortui resurgent incor-
rupti & nos inmutabimur. oportet enim corruptibili
hoc induere incorruptelam & mortale hoc indu-
ere immortalitatem; plerique enim commutationis
genus & formas quā non accipiunt; Inter praesumptione qua-
dam praesumptionis indebitae. incongrua usurpatione
nec caruerunt; Phoenix quoque ^{in deserto} auis in locis arabiae
perhibetur degenerare atque ea usque ad annos
quingentos longeva aetate procedere. quae cum sibi
finem uitae esse aduertit. facit sibi tecam de tu-
re & murra. & ceteris odoribus. In qua imple. to-
uitae suae tempore intrat & moritur; Decius

camelus

fenix

humore carnis uermis & surgit paulatim qui ad uer-
 cet. ac processu statuti temporis induit alarum reme-
 dia; atque in superioris uis speciem formamque separatur;
 doceat igitur nos haec auis. uel exemplo sui resurrec-
 tionem credere; quae & sine exemplo & sine rationis per-
 ceptione ipsa sibi insigni resurrectionis instaurat. & utiq;
 aues propter hominem sunt. non homo propter auem;
 Sit igitur exemplū nobis qui auctor & creator auium
 suos in perpeuo perire non patitur. qui auem unicam
 perire non passus ē. resurgenti eam sui semine uoluit
 reparari; Quis igitur huic adnuntiat diem mortis.
 ut faciat sibi tecam & impleat eam bonis odoribus atque
 ingrediatur in eam & moriatur illic. ubi odoribus gratis
 factor funeris possit aboleri. fac & tu homo tibi tecam &
 polians uiderem hominem cum altibus suis nouū. indue
 teca tua. uaginatus xps est. qui te protegat & abscondat
 in die malo; uis scire quia teca pro te teo est. far & ra inquit
 mea pro te teo. teca ergo. tua est fides; Imple am bonis uir-
 tutū tuarum odoribus. hoc est castitatis misericordiae
 atque iustitiae; In ipsa paenitralia fidei suauis factorum
 praestantium odore re dolentia tutus ingredi. eate am
 tum fidei & uita huius inueniat. ut possint ossa tua pin-
 guis cere. ut sic. stertus ebrius cuius cito semina susci-
 tantur; Cognosce ergo diem mortis tuae. sicut cogno-
 uit & paulus qui ait. cer tamen bonum cer tui cur sum

consummaui fidem seruauit. reposita est mihi corona
iustitiae; Intrauit igitur in tēcam suā quasi bonus foenix
quā bono repleuit odore martīru; Interrogabo te. tu autē
responde mihi. unde uultures mortem hominū signis
quibusdam adnuntiare consueuerint. quo iudicio docti
atq; instructi sint cum bellū lacrimabile inter se ad
uersae acies instruant; Multo praedictae uolucres
sequantur agmine. & eo significant quō multitudo homi
num casura sit bello. futura praeda uulturibus. quod uti
q; & specie instructionis humanae quadam uidentur
ratione colligere; Usq; ad locustam quoq; gratia diui
na penetrat. quae cum agmine conferto regionis cuius
ce occupauerit latitudinem. innoxio primū feriatur
habita culo. nec fructu inhospitali incursione depasci
tur. nisi diuinū signū praesceptionis acceperit. & enim
sic in seodo legimus; Ea quoq; celestis ultionem offen
sionis & sequitur p. e. ministra vendit e; Hanc quoq;
auis deuorat seleucis. sic enī greco auis haec nuncupatur
nomine. data ad remediū malorum quae flocusta con
suevit inferre; Cui creator in se plebilem dedit deuoran
di naturam. ut in facibili pastu plagam quam supra dixi
mus possit extinguere. sed quid hoc est dum sermonem
producimus; Ecce tibi iam & nocturne aues circum
uolant. & in eo ipso in quo finiendum sermonem admonent.
sui quoq; ad sumendam cōmemorationē producunt;

xulcor

locusta

Seleucus

Repunt diuersae aues auiriasua quas uesper nocticogit
 dēcedere. & se in lētibulis suis abducunt canorum
 occasum diei carmine prosequentes. ne in munes habēat
 gratiarū quibus creatorem suū omnes creatura conlaudat. *noctua*
 & iam nox carmina sua quibus uigilias hominū mulcere *Noctua*
 consuevit. habet & noctua suos cantūs; Quid autē de lusciniā
 dicam. quae per uigēl custos. cum oua quaedam sinu corporis *Luscina*
 & gremio fouet. in somnem longe noctis lēborem cantilenae
 suauitate solat. ut mihi uidentur haec summa eius est
 intentio. quo possit non minus dulcibus modis. quam motu
 corporis animare in foetibus oua quae foueat; hanc imitata ē
 tenuēs illa mulier sed pudica in cussu molaē lapidem brachio
 trahens. ut possit alimentū panis suis paruulis non de esse;
 Nocturno tantum aestu paupertatis mulcet ad festū.
 & quam uis suauitatem luscinae non possit imitari.
 Imitatur tamen eam sed utilitate. *pietas*. Noctua ipsa
 quemadmodum manis & glaucis oculorū pupillis. noctur
 narum tenebrarū caligantem non sentit horrorem.
 & quo fuerit nox obscurior. *Es* contra usum auium cetera
 rum inoffensos & ex cetera uolat; Exortō autē die & circū
 fuso splendore solis uisus eius hēbēatur. quasi quibusdam
 errat in tenebris. quo in dicio suo declarat esse aliquos. qui
 cum oculos habeant ad uidendū. uidere non soleant. & uisus
 sui officio solis fugantur in tenebris; Decoris oculis
 loquor. quos habent sapientes mundi & non uident;

In luce nihil cernunt. in tenebris ambularent. dum de
moniorū tenebrosa rimantur. Et caeli alta se uidere
credunt; Describentes radii mundum. mensurā aeris
ipsius collēgentes; porro autē a fide deum. per p̄uā ceci
tatis tenebris implicantur; habentes in proximo diem q̄m
& lumen ecclesie. & nihil uidentes aperiunt quasi scientes
omnia. acuti ad uenā habēs ad aeterna & longe disputa
tionis anfracto prodentes inscientiae propriae cecitate.
Itaque dum cupiunt subtilibus uolitare sermonibus quasi
noctuae in luminas uanuer̄; Uesper tiliq̄ animal ignobile
a uespero nomen accepit. est autē uolatiles eadem. qua
drupedis. & dentibus utitur. quos in alis auibus repperire
non soleas; parit ut quadrupedia. non oua sed pullos uiuen
tes. uolitat autem in aere auium more sed crepusculo
uesperino consueuit offendi; Uolitat autē non aliquo
pinnarum sed membranae suae fulta remēgio. quos sus
pensa uelut pennarū uolatu circumfertur atq̄ uegi
tatur; habet illud hoc uile animal quod sibi inuicem ad
herent. & quasi in specie butrionis & aliquo loco pendunt.
ac si se ultima quaeque laxauerit omnes se soluuntur;
Quod fit quodam munere caritatis. quae difficile in ho
minibus huiusmodi repperitur; Est & iam galli cantus
suauis in noctibus. nec solum suauis sed & iam utilis. qui qua
si bonus cohabitator & dormitantem excitat. & sollicitū
ammonet. & uiuantem solator processu noctis canora

Vespertilio

Toni botri

Gallus

significatione pro testans. hoc canente latros uas relin-
 qua' insidias. hoc ipse lucifer excitatur solitur. caelumq;
 inluminat. hoc canente. maestitiam trepidus nauta depo-
 nit. omnesq; crebro uesperinis fluctibus excitata
 tempestas & pro cella mitescit; hoc deuotus adfectus exilit
 ad praecandum. Legendi quoque munus instaurat. hoc
 postremum canente ipsae ecclesie paterus culpam suam
 diluit. qua' priusquam gallus cantasset negando contraxerat;
 Istius cantu spes omnibus redit. aegris leuatur incom-
 modum. minuitur dolor uulneru'. febrium flagrantia
 mitigatur. reuer' datur fides lapsis. ihs titubantes respi-
 cit. errantes' corrigit. Denique respexit pateru' & statim
 error abscessit. pulsa est nega tio. secuta confessio. quod
 non fortuitu accedisse. sed & sententia dñi lectio docit;
 Sic enim scrip tu est; qui dixit ihs ad simonem. non cantabit
 gallus priusquam me ter negis; Bene fortis indie paterus.
 nocte turbatur. & ante galli cantum labitur. & labitur
 tertio. ut scias non in consulta effusione sermonis esse pro-
 lapsum. sed mentis quoque nutatione turbatum. Idem tam
 post galli cantum fit fortior. & iam dignus quem xps aspiciat.
 Oculi eni dñi sup iustos. agnouit uenisse remedium. post
 quod iam errare non possit; Et in uirtutem ab errore
 mutatus. amarissime fleuit. ut lacrimis suis deleat erro-
 rem; Respice nos quoque dñe ihu. ut & nos propria
 re-cognoscamus errata. sol uamusque flibus

culpam. meremur indulgentiam peccatorum; Ideo consulo
sermone. protraimus ut nobis quoque gallus cantet;
Loquentibus subueniat. quosiquid delictum obrepserit in
uero. culpam christi donatis; Da quaeso lacrymas pro
nolo laetitiam peccatoris; Fleuerunt hebrei. & pro mare sunt
de hiscentibus undis liberati; Laetatus est farao quod he
breos tenebat inclusos. & maremersos cum populo suo
occidit; Exultavit iuda in mercede proditionis suae. sed
ipsius semetipsum in laqueo strangulauit. fleuit erro
rem suum pro iudeis. & meruit ut aliorum aboleret errores;
F
Claudere debemus. Tempus est. quo melius aut tacetur
aut flatur; Tempus est quo celebratur indulgentia pec
catorum; Nobis quoque gallus iste mysticus. in sacris cantat;
Quoniam iam pro iudeis gallus in nostro sermone cantauit; Flet
pro nobis pro iudeis. qui pro se bene fleuit; Et in nos pro christi ora
conuertat; Adpropere iherusalem passio quae cotidie deli
ciantur condonat. & munus remissionis operatur; Bonus
dominus dimittere ieiunos non uult. ne quis deficiat in uia; Si
ille dicit. misereor huius turbae quia triduum est. quod pro
seuerat mecum. & non habent escam; Et dimittere eos
ieiunos nolome deficiant in uia; Cuius intentio sermo
ni maria. apparatus recusabat a popularum; quanto
magis nos considerare debemus. quia non multi sunt qui in
uero di uiuunt. & ideo refectio corporis desideratur.
a Certe illius triduum. nostrum hoc post triduum

laboriosius est; Et ideo qui cum auibus lusimus cum gallo
cantauiamus. Jam dñi canamus mysteria. & ad corpus ihu
conueniant. aquile peccatoru ablutione renouatae;
Jam enim ceteris ille magnus uerum nobis ionam sed didit.
& gratulemur quod factu est nobis uespere dies quintus. fiat
nobis mane. dies sextus;

**EXPLET DIES QUINTUS
INCIPIT DIES SEXTUS**

Sextus iste est dies. quo mundanae creature
origo concluditur. & ideo & iam sermonis nostri
quem de diebus & ordis adsumpsimus. finis para
tur. qui & si per quinque iam dies non mediocri labore
nobis processerit. Tamen hodie no die maiore
curarum aderescit fenore. quia in hoc & superioru
dierum periculum est totius summa certaminis. & enim
si in fidibus aut cantibus & athletarum contentionibus.
crebris licet & maximis ludicris. tamen superiores dies sine ullo
corpore transiguntur dispendio. postremus autem dies habet
sortem coronae. In quo & decernendi periculum est. & seden
di obprobrium. & uicendi praemium; Quanto magis in hoc
tanto agone sapientiae. tanto non paucoru sed unuer
sorum iudicio utatur. cum hodie nob uel ut quaedam certa
minis corona & ac procedat. Maior sollicitudo angit.
ne & superiorum effundamus laborem dieru. & presentis
subeamus pudorem; Neque enim ea dem dicendi conditio
quae canendi atque luctandi. cum in illis ludus offensionis.

in isto lapsus mortis sic illic si peccos spectantum fastidium
est. hic damnum est audientium. ad sistite igitur mihi tam
quam coronae iudices & ingredimini mecum hoc magnum
& admirabile totius uisibilis theatrium creature. & enim
suis qui explorant nouorum aduentus hospitem toto eos
circum ducitur bis ambitu prestantioraque opera demon-
strat non mediocre locat gratiam quanto magis sine fas-
tidio accipere debetis. quod uelut quadam sermonis manu
per hanc communionem uos circumduco patriam & sin-
gularum rerum species & genera demonstro & omnibus
colligere cupiens. quanto uobis creat circumuersorum
gratia. ubi uisibilem quam uniuersis donauerit; Uobis igitur
hec corona proponitur. uos hodie cupio uestro iudicio
coronare. non enim nos athletarum modum marcentia ser-
ta depreciamur. sed uis de uerae scitatis & amen quod decer-
natis per omnes quidem creaturas providentiam penetrare
diuinam sed cum ceteris uobis commune corpori. fragili-
tatis esse consortium. praeter ceteris. tamen uos animi uirtute
constare quae sola nihil habet commune cum ceteris;
Nunc age naturas bestiarum dicamus & hominis genera-
tionem. audio enim uicem dudum aliquos ¹¹ insusurrante
dicentes. quomodo aliena discimus & lepul nostram nesci-
mus. quomodo de uoluntate animarum doctum scien-
tiam & nosmetipsos ignoramus; Illud dicat quod mihi
prosit unde me ipsum nouerim est iustae conquestio;

Sed ordo seruandus est quem scriptura cont^{ra} uit;
Simul quia non possumus plenius noscognoscere. nisi
prius quaesint omniū natura animantium cognouerimus;

PRODU CAT INQUIT TERRA

Animā uiuentem secundum genus. quadrupedes & ser
pentes & bestias terrae secundū genus & pecora scām ge
nus. & omnia reptantia ad genus; Et fecit d^s bestias terre
& omnia pecora ad genus & omnia reptantia terre ad ge
nus. & uidi d^s quia bona & dixit d^s. faciamus hominem;
hoc loco non ignoro quosdam bestiarū & pecorū. & reptan
tium terrae species alio re tullisse. ut haec ad inmanitatis
criminū stultitiā, pecorū nequitiam, cogitationū refer
rent; Ego aū simplices naturas unius cuiusq. generis
accipio. nec uereor nequissime pauperis conuiuiae prae
sumptioni conferendum put^o. qui studium humanitatis
cum plures rog^o. nec his quicquā. nisi uiles & usitatos adpo
nat cibos; Et tenui mensa pauperes apparatus plus repre
hensionis incurrat & fastidio conuiuarū. quā gratiae
referat & hospitalitatis affectu; Nec enī heliseum
amici quasi malum conuiuam agrestia adponentem
holera refutarunt; simile uanis relationibus & qui
situm illud & accuratum, opinare conuiuium est in quo
fasiani aut tur turis species adponitur: Et nihil pullos
manducatur aut pullos infer tur & est treis est far tus.
aut spondolis aut poculū bibitur quod diuerso colore

atq; odore in alienos mutatur sapor; Maritima
terrenis. terrena maritimis faciuntur; hoc est re
prehendere providentiam creatoris. qui nobis aduictum
omnia donavit. Quod non illa miscuerit. sed haec dulcia pri
mo videntur. & post ea fiunt amara; Quo enim cupiosior
fuerit luxoriae seoperniciosa intemperantia est;
Heliseus autem amara adposuit. sed post ea facta sunt dulcia;
Denique qui ante in illo cibo mortem putabant. post ea
in eo suavitatis & vitae gratiam sunt adepti. Neque rursus
formidini est. Ne plures uidear inuitasse quam possumpas
cere. & uobis panis deficiant uerborum eorum. quia & Heliseus
& si merito imitabilis nobis. Imitandus fide non considera
uit quantos panis haberet sed quos haberet diuidere omni
bus uoluit. efficere omnibus iudicauit; Itaque decem panis
ordiacias diuidere in plebem iussit ministro. & dixit ministri;
Quid dabo hoc in conspectu centum uirorum. & respondit.
Da & manducent; Quoniam haec dixit dominus; Manducabunt & relin
quent; Fides igitur uestra faciat habundare pauperes;
Linguae conuiuium ne uereor. ne ieiunia uos edatioris fa
ciant. quominus repleri & esurientes faciat cui reuer
tamihi; Quia scriptum est. confirmat iustos dominus. & in diebus
famis saturabuntur; Multo pulchrius est ordiacias
panis non erubescere. & adponere quod habereas quam negare;
Heliseus qui si bi nihil relinquit. populis habundauit; Helis
eus ergo ordiacias panis non erubuit adponere;

Nos erubescimus simplices intellegere creaturas. quae
 simplicibus & suis declarantur uocabulis; Caelum legi-
 mus. caelum accipiamus. terram legimus. terram in-
 tellegamus frugum feram; Quid mihi quae res. quae sit
 eius mensurae circuitus. quam geometriae centum octogin-
 tamilibus stadiorum aestimauerunt; Libenter fateor me nesci-
 re quod nescio; Immo quod scire. nihil prodest; Melius est
 genera terrarum scire quam spacia. Quae circum fuso mari
 interiectis barbarorum regionibus. sub fusa atque inuisa
 paludibus. humo. quemadmodum possimus comprehendere;
 Quod impossibile esse omnibus. scriptura demonstrat; Dicen-
 te deo; Quis mensus est manu aquam. & caelum palmo & uni-
 uersam terram clausa manu; Quis statuit montes in libra
 & rupes in statera. & nemora in iugo. & infra. qui tenet
 gyrum terrae. & habitantes in ea sicut locustas; Qui sta-
 tuit caelum ut cameram; Quis igitur aequalem sibi cum deo
 audit scientiam uindicare. ut quae dei maiestas sua esse
 proprio signauit oraculo; Haec sibi homo ad cognitionem
 repere posse presumit; Certe moyses erudi-
 tior erat in omni sapientia aegyptiorum; Sed quia spiritum dei accepit quasi
 minister philosophiae
 diuinam illam & usurpatoriam philosophiae
 doctrinam ueritatis rationem post habuit; Et ea descripsit
 mihi. quae nostris spei accommodata iudicauit. quod terram
 fecerit deus; Quod produxerit terra iuxta dei omnipotentis

imperium operationem dñi ihū uirgulta d&erri. & omnē
animam uiuentem scdm genus; Annon ille putauit dicendū;
Quanto spatio aeris occup& umbra terre. cum sol recedit
anobis. Diemq; abducit infetora axis inluminans & quē
admodum in regionem mundi huius incidens. Lunae globus
eclipse faciat; Qñm quae nihil ad nos. quasi nihil profutu
ra pra&erit; Uidit enī in sōspū non illas marcescentes
iam sapientiae uanitates sequendas. quae rebus inexpli
cabilibus mentem nrām occupant; Ludunt q; opera. sed
ea potius describenda. quae ad uirtutis spectata uere pro
fectū; Inhereamus igitur proph&is dicitis; Nec sps scī
quasi uilia disp&ctui habeamus ad loquia; Producat inquit
terra animā uiuentem; Pecorū bestiarum & reptilium.
quid arguimur alia ubi euidenter creaturarum
terrestrium natura formatur. currit enim inconstitu
tione mundi per omnem creaturam di uerbum. ut su
bito d&erri omnia quae statuit d̄s animantiū genera
producantur; Et in futurū legem praescriptā scdm
genus sibi similitudinemq; uniuersa suc
cedant; omnis rept
tigridem. Quia scriptum
la. Ut leo leonem generit. tigris.
bos. bouem. cygnus cygnum. aquila.
aquilam. semel praecceptū in ppe
tuum inoleuit naturae; Et ideo ministris sui obsequium
prebere terra non desinit; Ut priscę animantium spe
cies reparabile generis successione in nouas separentur

a & aet. sed uir ad usum hominis diriuare quae genitae sunt;
 Noli ueritatem unicuique generari naturae propriae et generi
 denegare & multa magis ea ad gratiam aptabis humanam.
 primum quia omnia genera pecorum bestiarum ac piscium
 in aluum natura prostrauit. ut alia uentre repant.
 aliaque pedibus sustententur. diuersa magis quadrupedo
 corporis gressu uel ut adfixa terris uideas esse quam libe-
 ra. si quidem erigendi se non habeant facultatem. de terra
 uictum requirant. & uentris in quem deflectuntur solas
 sequuntur uoluptates. Caueo homo pecorum more.
 cur uari caue. ne in aluum te non tam corpore quam cupi-
 ditate deflectas; Respice corporis tui formam & speciem
 congruentem. celsi uigoris ^{et uoluntatis} adsume. sine sola animalia prona
 pascantur; Cur te in edendo terminis ipse. quem natura
 non strauit; Cur eodem delectaris. in quo naturae iniuria est;
 Cur noctes & dies cibo in tus pecorum more terrenam depas-
 ceris. cur in lecebris corpora libus deditus ipsum te in ho-
 noras dum uentri atque eius passionibus deseruis. Cur
 intellectum tibi ademinis quem tibi creatur adtribuit.
 Cur te iumentis comparas a quibus te uoluit deus. segregas
 dicens. nolite fieri sicut equus & mulus in quibus non est
 intellectus; Aut si te aedacitas equi. intemperantia quae
 delectat. & hinc uere ad feminas uoluptas est; Dele
 infraeno maxilla tuas camoque constringis. crudeli-
 tas pascit ferarum. haec rabies est quae propter saeuitiam

trucidantur; Uide ne in te quoque crudilitatis tuae uerta-
tur inmanitas. piger sinus & depositus ad praedam sensu
que tardior. quid aliud docet nisi nos uiuaciores esse debe-
re. Nec desidia corporis animique peregrinare. confugire
ad fidem que onera graua alleuare consuerit; Fraudo
lenta uulpis fouetis sela tibusque dimergens. nonne iudici-
um est infructuosum esse animal odioque dignum prop-
ter rapinam despectum propter infirmitatem. & ideo
suae incautum seclutis. dum insidiatur. Alienis; perdicem
^{altitatem} ar tu tam que aliena oua diripiat. hoc est per dicis. alte-
rius & corpore. foueat suos sed fraudis suae fructum habere non
possit. quia cum eduxerit pullos uos comittit eos; Qui ubi uo-
cem eius audierit quae oua generauit. relictas ea ad illam
se naturae aliquodam munere & comore conferunt. Quae
ueram sibi matrem ouorum generatione cognouerunt. sig-
nificantes. hanc nutrices fungi officio. illam parentem; sic
itaque incassum proprios. fundit labores. ac fraudis
suae praedio multatur; Unde & hieremias ait; cla-
mauit per dixit congregauit. que non peperit; Id est
oua congregauit & clamauit quasi oua. suae fraudis
effectum sed ludit opera quia in pensu laborem alii educit.
quos ipsa diuturne fidei sedulitate animauerit; Huius
imitator est. diabolus. qui generationis creatoris aeterni
rapere contendit. & si quos insipientis & sensus proprii casten-
tes uigore potuerit congregare. fouens eos in lecebris corpora

vulpis

PERDIX.

H. 111.

libus; ubi primum uox xpi par uolus fuerit infusa disce-
 dunt atq; ad eam se conferunt matremq; pullos uos
 sic ut aues materno amore completitur; Congregauit
 enim diabolus gentiles quos non creauerat. Sed ubi in euange-
 lio suo uocem xps emisit. ad eum se potissimum contulerunt.
 quos sub umbra alarum suarū ipse suscepit & matris dedit
 ecclesiae nutriendos; Leo naturae suae superbus ferocia
 aliarum ferarū generibus miscere nescit. Sed quasi se
 quidam plurimorū dedignatur consortium; Qui & iam
 cibum fastidit heterinum; Etiam ipsas suae escae reli-
 quias uer satur; quae autem ei se socias referre ^{t fera} audeat;
 Cuius uocitantis naturaliter inest terror. ut multa
 animantium quae per celeritatem possint impetius euade-
 re. ^{t audita} rugientis eius sonitu uelut quadam ui adtonita.
 atq; ^t uicta defeciant; Nam de par disspecie nec scriptura
 siluit quod uarietatem coloris. motus uarios animae suae
 prodat; Dicit enim hieremias. simutauit aethiops pellē
 suam & pardus uarietatem suā; Non solū enī defigura-
 sed & iam de mobilitate furoris istud accipitur. eo
 quod tenebrosus & iniquis ac mobilibus infidae mentis
 atq; animi mutationibus decoloratur populus iudeorū.
 boni propositi gratiā iam tenere non possit. nec ad emen-
 dationem nullam correptionemq; remeare. qui se
 mel ferinam induerit & inmanitatem; Est tamen & iam
 in natura quadrupedum quod imitari nos sermo

Leo.

De Pardo

Formica

ad hoc t&ur proph&icus quo & exemplo caueamus dis-
diam & uiguitatē uel infirmitatem corporis uir-
tutis studio non reflectamus; Neq; reuocemur
ab illius propositi magnitudine; Exigua est enī for-
mica quae maiora suis audebit uiribus neq; seruitio
ad operandum cogitur. sed spontane. & proposito pro-
spicientie futura alimentorū subsidia sibi praestruit.
Cuius utimur industria scriptura te conmonit di-
cens. confer te ad formicam opiger. & emulare uias
eius. & esto illa sapientior. illa enim nullam cul-
ram possedit; Neq; eam quise cogat habens. neq;
sub domino agens quem admodū preparat escam. quae de
tuis laboribus sibi messem recondit. & cum tu plerūq;
egeas. illa non indigit; Nulla sunt ei clausa horrea.
nullae inpetrabiles custodiae. Nulli inuolucibiles
acerui; Sp&tat custos forte quae prohibere non aude-
at; Aspicit sua damna possessor nec uindictat; Ni gro
conueltatur agmine praeda per campos. fer uent
semitae comitatu uiantū. & quae conphendi angusto
ore non possunt. humeris grandia frumenta trudentur;
Sp&tat haec dominus messis & erubescit parca pie indus-
triae negare conpendia; Quid autem decanibus loquar
quibus insita est natura quaedam. referre gra-
tiam. & sollicitas & cubias pro dominorū salute praen-
dere. unde ad in memores beneficii & desider atq;

Canis

igna uos clamat scriptura; canes muti nescientes latra
 re. sunt ergo canes qui nouerint latrare pro dominis.
 Nouerint suatacta defendere; Unde & tu discere uocē tuā
 & ex cere pro xpo. quando ouile xpi incur sant lupi graues;
 Discere in or & uo uerbum tenere. ne quasi mutus canes
 conmissam tibi fidei custodia quod iam praeuaricationis
 silentio deseruisse uidearis. talis canis uiator & comes
 angeli est. quem rafahel in libro prophético non ociose
 sibi & tuis filio adiungendum putauit. quando
 perrexit ut nasmodeum fugaret. firmitate copulam.
 memores enī affectus gratia appellitur daemonū stabili
 tur coniugiū; Mutae itaque speciae bestiae scō rafahel
 angelus tui iuuenes quem tuendum receperat adre
 lationem gratiae erudibat affectum;
 Quis enī non exubescat gratiam deserentibus
 non referre; Cum uideat & iā bestias refugire cōm
 ingrati. & ille in per tite alimoniae ser uant memoriā
 tu non ser uas salutis acceptae; Ur sa insidians lēc &
 & scriptura ait. est enim plena fraudis fera. tamen fer
 tur in formē utero partosedere. sed natas lingua
 fingere. atque in speciem sui similitudinem qu
 formare; non miraris ^{Inferā.} tam p̄ioris officia
 cuius naturam p̄das & primit; Ur sa igitur partos suos
 ad sui effingit similitudinem. tu filios tuos insti tuere
 similes tui non potes; Quid quod & iam medendi

VRSA

industriam non praetermisit. si quidem graui adfecta.
caede & consauciata uulneribus mederi sibi nouit.
herbae cui nomen est flomus ut greti appellant. ulcera
subiciens sua. ut solo curentur ad tactu; Serpens quoque
pastu feniculi caecitatem repellit. & ceptam itaque
ubi oculus sibi abducisenserit. nota remedia petit. nec frau
datur affeltu; Testudo uisceribus pasta serpenti cum
uenenu aduerterit sibi semper eorigeno medicina
sciae — salutis & erca. & cum sit uolutabris. palus
tribus mersa. curare se tamen proprio nouit antidoto.
Certumque auxilia sanctorum. potestates herbarum
& iam ipsa scire se conprobat; Uideas & iam uulpem. lacri
mula. pinus medentem sibi. & tali remedio inminentes
spacia profere^{lantem} tem; Clamat ipse dñs in hie
remiae libro. tur tur & hirundo & agri passeris
custodier tempora ni tussui. populus autem meus ñ cog
nouit iudicia dñi; Nouit hirundo quando ueniat. quando
& iam reuertatur. nouit & iam pia auis adnuntiare
aduentu sui testimonio ueris indicium; Nouit & iam
formica & explorare serenitates tempora. Nam cū ad
uerterit madidatos imbres fructu suo humis cere.
Explo^{rato} rato diligentius aere
quando iugem possit seruare tempestem. acer uos
reseruat suos & decaueris forassuis humeris & portat
ut iugi sole propria frumenta siccantur; Deniq

Serpens

Testudo

Vulpes

Formica

^{ne} quaquam illis diebus omnibus rumpi denubibus im-
 bres uidebis. nisi cum fruges suas horreis propriis for-
 micare uocant. Boues ^{imminente} inpendente pluuia. ad praesepia
 se tenere nouerunt. idem ubi naturali sensu mutatione
 caeli collegissent. foras spectant. & ultra praesepia ceruices
 extendunt suas. una omnes specie ut prodere se uelle
 testentur; Ouis sub aduento hiemis inexplicabilis ad escam
 insatiabiliter herbam rapit. eo quod praesentiat asperitatem
 hiemis futuram. ut se prius herbae pabulo faciat. quam
 gelu adurente omni herba deficiat; Echinus iste terrenus
 quem uulgo ericium uocant. siquid insidiarum praesense-
 rit spinis suis clauditur. atque in sua se arma collegit. ut qui
 cumque eum contingendum putauerit uulneretur. idem
 quod echinus futuri prouidens. geminas sibi respirandi uias
 mouit. ut quando boream flaturum collegerit & septentrionem
 obstruat; Quando notum cognouerit detegit aëris
 nubila. ad septentrionalem se conferat ut flatus declinet
 obuios & e regione nocituros; Unde dignam domino laudem pro-
 pheta dicit dicens; Quam magnificata sunt operata domine
 omnia insipientia fecisti; Omnia pene trahit diuina sapientia.
 implere omnia. idcirco locis plerisque & in rationabilium dispo-
 sitione colligitur; Validius est enim naturae testimonium.
 quam doctrinae argumentum; Cui animantium incognitum est
 quae ad modum suam tuetur salutem. si uirtus suppetit
 resistendo. si uelocitas fugiendo. Si astutia precauendo.

Boves.

Ovis.

Eri. ci.

quis eas usum edendi herbarū quod docuit habere notitiā.
homines sumus & saepe specie herbarū fallimur. &
plerumque quae salubres putamus noxias reperimus.
quoties inter dulces aepulas cibos laetatis inrepsit.
& inter ipsa saulicorū & cubias ministrorū uitalia
regum feralis esca pene trauit; Ferae solo norunt
odore noxia & profutura discernere. nullo praeuio
nullo praegustatore; Carpitur herba nec ledit.
melior enī magistra ueritatis natura est. Haec sine
ullius magisterio. suauitatem sanitatis nr̄is infudit
sensibus. eadem doloris acerbilitatem docēs se fugiendā
hinc cūrt ad dulciorem mors amarior. haec commendat
leenaecatulossuos in mitem feram mater no mol
lit affecto; Haec tigrides interpellat ferocitatem
& inminentem eam praedae reflectit; Namq̄ ubi
uacuū raptis sabolis cubile repererit. ilico uestigis
raptoris insistit. at ille quamuis equo uelut fugaci ui
dens tamen uelocitatem ferae se posse praueerti.
Nec euadendi ullum sub p̄ere sibi posse subsidium;
Thecam huius modi fraude molitur. ubi se contiguum
uiderit sphaeram de uitro proicit ad illam. imaginem sui lu
ditur & subolem putat; Reuocat imp̄um. colligere
faelum desiderans. rursus in an̄. speciae p̄sentat. totis
se ad conprehendendū equitem uiribus fundit. Et
iracundiae stimulo uelociter fugienti inminet; Ille

ferre odore

hinc

Ty 6 R 15

111
iterum sphaerae obiectus. equitem regardat nec tamen
sedulitatem matris memoria fraudis excludit. cassam
uersat imaginem & quasi alta cura factus residet;
Sic pietatis suae studio decepta & uindicta amittit & pro
lem; Quid nobis scriptura adfert quae dicit; Fili, diligite
patres uros. parentes nolite ad iracundiam prouocare
filios uros; Natura hoc bestiis infundit. ut catulos pro
prius ament factus suos diligant; Nesciunt ille odiano
uer calia. nec mutato concubitu. parentes a sabole de
prauantur; Neque nouerunt praeferre filios postero
res copulae. superiores autem negligere. nouerunt pig^{t pignora}
nes uae nesciunt caritatis differentiam; odiorum incenti
ua. offensionum discrimina; simplex ferarum natura est.
nescit ueritatis calumnias; Sic enim omnia temperant
deus. ut quibus minus rationes daretur. plus indulgeret affec
tus. quae uere fera procatulissuis non ipsa potissimum
se offerat morti. quae fera factus suos in numeris licet
obsessa cuneis armatorum. non suis uisceribus tegat.
illa tamen paruolos suos in ore sui corporis septos in mu
nes praestat periculi. quid dicit homo. qui mandatum negle
git. naturam obliterat. filius patrem dispexit pater
abdicit filium; Et hic putantius esse. ubi damnatur fecun
ditas. se potius pater damnat. qui facit irritum esse
quod genuit. & hoc putatur auctoritatis esse. ubi steri
litas natura multatur; Exsor tem rationis canem

canis
lepus

esse nemo dubita uerit. tamen si sen sus eius uigorem
consideres. censiseum sentiendi. facilitate. uim sibi
rationes adsciscire; Deniq. quod pauci in gymna sus
constituti qui totam indiscendo uitaē longe uitaē.
contriuerint uix potuerunt cognoscere ut syllogis
morum coniunctiones contexerent. hoc naturali canis
eruditione comprehendere facile poterit aestimari nam.
ubi uestigium leporis ceruice repererit. atq. addi-
uer ticulum saemitaē uenerit. & quoddam uiarum con-
p&um quod partes in plurimas scind&ur obiens. singu-
larū semitarum & cordia tacitus secum ipse p tractat
uelut syllogisticam uocem sagacitate colligendi
odoris emit tens. aut in hanc partem deflexit aut
in illam aut certe in hunc se & fractum contulit; sed
nec istam nec illam ingressus ē; Super est igitur
ut in istam separatim sine dubitatione contulerit. quod
homines uix prolixa compositae artis meditatione con-
ponunt; hoc canibus & natura supp&it. ut ante menda-
tium depraehendant. & postea falsitate repudiata. inue-
niant ueritatem; Nonne totas dies conterunt philosophi
propositionis. sibi in puluerem diidentes. qui radio sibi de-
scribunt singulas tribus. cum una earum uestram
esse necesse sit; Quas primo interficiant. tamquā men-
dati congruentes. & sic in aqua reclusa uim ueritatis
herere definiunt; Quis tam tenax potest esse beneficiu

& memor gratiae quando quidē pro dño & iam in latrones
 insilire nouerunt. & ex transeorū accessus prohibere
 nocturnos. & mori pro dominis & commori cum dominis
 sint parati; Saepē & iam necis ^{al} late euidentia canis
 ad redarguendos reos indicia prodiderunt;
 ut muto eorū testimonio plerumque sit ^{idē} ^{ablata}
 creditum; Antiochiaē ferunt in remotiore ^{non}
 parte urbis crepusculo necatum uirum qui ^{canem}
 sibi adiunctū haberet Miles quidam praedandi studio
 minister cedis & titerat. testis idem tenebroso adhuc
 diei & oratio. in alias partes concesserat. Jacebat inhumatū
 cadauer. frequens spectantiū uultus adstabat. canis quaestu
 lacrimabili domini deflebat. ^{rum nā}; forte is qui necem in
 tulerat. ut se habet uersutia. humani ingenii. quouersandi. Dñs vlt^o cane.
 in medio auctori tate praesumptam fidem adscire & inno
 centie. ad illam circum spectantis populi accessit coronā.
 Et uelut miserans adpropinquauit ad funus; Tunc canis
 sequestrato paulis perquesto doloris. arma uultionis adsump
 sit. atq; adpraehensū tenuit. & uelut epilogo quodam mise
 rabile carmen in murmurans. uniuersos conuertit in
 lacrimas. fidem probationi dedit quod solum tenuit & plus
 mis nec dimisit; Deniq; perturbatus ille quod tam
 manifestum rei indicem. neq; odii. neq; inimicitiarū.
 neq; inuidiae aut iniuriae alicuius. poterat obiectione
 uacuare. crimen diutius nequi ut refelle. Itaq; qterat

Agnus.

difficilius ultionem persecutus est. Quia defensionem
praestare non potuit; quid nos dignum nostro refectimus
creatori. cuius cibo uscumur. & dissimulamus iniurias. & sae-
pe inimicis di eas quas ad deo accepimus epulas exhibemus;
Quid ruc agniculus simplicius. quos minusculos. parvuloꝝ
conum c. paramus infantiae; Saepe & his in magno gre-
ge tione agniculus per ovilia tota uagatur. errata
matre. & cum ea reperire non possit balatu frequen-
ti. absentem incitat ut responsura uocem & c. quod
eius sonu errabundare plic & uestigia. multis lic &
uersur in milibus ouium. recognoscit uocem parentis festi-
nat ad matrem. Lactis quoque mater ni notis sibi fontes
requirit. quamuis cibi desiderio de tenetur & potus trans-
currit. tamen aliena ubera grauida lic ^{hunc} ore lactis
& undent. solam matrem requirit. solus sibi mater ne ube-
ris pauperes suos significat habundare. illa quoque inter
multa agniculorum milia. solum filium nouit; Unus pluri-
morum balatus. eadem species. sed illa tamen factum suum
discernit ac & eris. & solum filium tacito pietatis testimonio
recognoscit; pastor errat in discretionem ouium. agniculus
in agnitione matris nescit errare. pastor fallitur specie
sed ouis pietate non fallitur. unus odor omnibus sed tamen
habet natura odorem suum domesticum. quem subolescentia
speciali quadam uidetur proprietate redolere. habet suos
usos natura & sensus domesticos. uix infantulo coeperant

dentes prorumpere. & iam nouit sua arma temptare.
 nondum catulo dentes. & tamquam habeat ore proprio
 se quaerit ulcisci; Nondum ceruus cornu. & tamen fron
 te praeludit atque ea quae nondum & per tus sit
 tela minitatur; Lupus si prior hominem uiderit. uocem
 eripit. & dispicit eum tamquam uictor uocis ablatae. Idem
 si se praeuisum senserit deponit ferociam non potest
 currere. Leo gallum & maxime album uer & ur; Caprea
 uulnerata distam ^{miu} pait. & deuulnere & cludit sagittas;
 norunt & bestiae remedia sua. Leo eger simia quae
 rit ut de uor & Quo possit sanari; leopardus. caprea
 gressis sanguinem bibit & uim languoris euitat. omnis
 fera egra canis hausto curatur sanguine; ursus
 aeger formicas deuorat. ceruus oleae ramusculas man
 dit. ergo ferae norunt ea perere quae sibi prosint; Tu igno
 ras o homo remedia tua. tu nescis quomodo uirtutem es
 pias aduersario. ut te tamquam praeventus lupus effugi
 re non possit. ut oculo tuae mentis eius perfidiam de
 praehendas. & prior cursum uerborum eius impendas. inpu
 dentiam ei & acumen desperationis obtundas; Quod si te ille
 praueuerit uocem tuam auferat. & si obmutueris solue
 amittum tuum ut sermonem resoluas. & si in te insurrexerit
 lupus. peram accipe & fugit; peram tua xps est. Si ad xpm
 confugas fugit lupus. nec terrere te poterit. hanc
 peram quaesiuit perus cum tubas & inflatibus

LUPVS.

Leo Gallv.

Caprea

metamv

leo simia

Leopardus.

inuenit quia dexteram amplexus est xpi; Quid dicam alio
homines delectant & illud ad escam sumere quod & leopardus
fugit; Denique sic ubi alium aliquis confrigandum putauit
leopardus inde exiit nec resistit; Cuius uenenata fera
odorem non potest sustinere; tu pro cibo sumis & uisceribus
infundis interius. sed medicatur interdum doloribus.
Sumatur pro medicamento. non pro cibo; sumatur pro egro
tantibus. non ab epulentibus. medicamentum quaeris & ie
iunium fugis. quasi maius aliud remedium reperire possis.

Sputum

ieiunii hominis sputum. si serpens gustauerit moritur;
uides quanta uis ieiunii sit. ut & sputo suo homo terrenum
serpentem interficiat. & merito spiritalem; Quantum dominus
& iam minusculis infudit prudentiam; tur tur nido suo
ne pullos suos incurrit lupus. squille folia supiacit. Nouit
enim quod huiusmodi folia lupi fugere consuevit; Non uit
uul precula quomodo posteritatem foueat suam. & tu igno
ras. tu negligis quomodo aduersum lupos nequitiae spirita
lis posteritatem uitae huius habeas tutiorem; Sed reuer
tamur ad seriem creaturae. & consideremus qua ratione
dominus aliis bestis angustiora colla formauerit; Ut leonibus
atque tigribus. ursis quoque aliis prolixiora ut elefan
tes & camelis. nonne evidens causa est quia illis feris que
carne uescuntur. non erat opus prolixitate ceruicis;
Non enim in terras pascendi gratia ceruicem atque ora
deiciunt; Sed aut ceruum inuadunt aut bouem ouemque

Turt.

Camelus

discerpunt; Camelus uero cum sit altior quomodo herbis
 minutissimis pascetur. Nisi longiora usq[ue] ad terrā
 colla ad usum pascionis extendit; Itaq[ue] camelus
 pro ceteris suae prolixiora colla sortitus est; Equus
 pro ratione. bos quoq[ue] simili modo, haec enim pas-
 cuntur herbis; Elefantus autē & iam prominentem promuscidem
 habet. quia cum sit eminentior cunctis, inclinare se ad pas-
 cendum non potest. Itaq[ue] promuscide^{dis} eius ad colligen-
 dum cibum utitur ministro^{te} ea in manibus^s bestia lar-
 go potui infundit humorem. ideoq[ue] concaua est. quod ad re-
 stinguendam tantae bestiae sitim in plenos lacus hauriat.
 aut collecto flumine possit undare potantem. ceruix
 sanemior est quam possit tanti corporis moles nec ea
 quoq[ue] corpori magis esset quam usui. ideo nec genua
 flectit. quia rigidioribus opus fuit cruribus. quo uelut co-
 lumnis tanta possit membrorum machina sustinere, calca-
 neum leuiter incuruat. rigent cetera pedum a summo
 usq[ue] ad imum. nec sicut in ancylas nos saepe deponimus.
 ita se bestia potest tanta deflectere. meritoq[ue] non uol-
 uendisse neq[ue] curuandi usum cum ceteris animantibus
 potest habere. communem. Fulcitur hinc inde trabibus
 maximis. ut in somno aliquantulum sine periculo reflecta-
 tur. quia pes ei nulla artuum coniunctione distinguitur;
 Mansuetus igitur ueluti quadam fulchra^{te} eorum quibus hic
 usus est parantur ingenio; feris autē & agrestibus

elefant

quia nemo huiusmodi quibus sustentari queunt fulchra
substernit, hinc uenit usus periculi. nam que arbore mixti
aut costas frignant aut in somno se relaxant. quae non
numqua uicta atque inflexa tanto corpore franguntur.
atque ille qui se in eadem refuderat. conruit. nec er-
gere atque eleuare se potest. ubi que iacens inter ^{terra} ta
ut gemitu suo proditus sternitur. dum uentre caeterisque
iuxta mollioribus ad uulnusa patet; Nam dorsum eius
caeteraque & teriora nonnulla facile solent tela pene-
trare; Sunt autem qui propter eboras illis insidias parant.
ut arbores eas quibus se adplicare consuerint. & alia par-
te qua infrequentior usus eis sit aliquantum recidant
ut reflectentes elefanto pondus membrorum eius sustine-
re non possint ruinamque eius arcessant; Sed si quis ista
reprehendit. repraehendat & iam altitudinis & eficiorum
quia citius grauem minantur ruinam & difficilius lapsa
reparantur. uerum si illa propter pulchritudinem
aut propter speculam frequenter ad tollimus. haec quoque
in elefantibus probare debemus. quia magnam rebus bellicis
usum ministrant; Inde gens persarum ferrox bellis. ualida
sagittis. omni que telorum iactu. quia de superioribus
ad inferiora ualidior nis ut elator quem turatieseorum
uel ut grandientibus turribus septa procedat; In medijs
caepis tamquam demuro dimicant. & uelut in arce qua-
dam & specula conlocata spectant magis bella quam subeunt;

Ita alieno periculo uidentur tuti molibus bestiarum. quis enim eas adire audeat, ut cum de superiaculis facile fugatur. Inferius elefantorum conteratur incursum; Denique cedunt illis aues & armatorum cunei. & castra illa quadrata soluuntur; Intolerabili namque impetu in hostes ruunt. & nulla agmina bellatorum. nulla constipatione militum. nullo clypeorum & ardentur obseptu. uelut quidam mobiles montes uersantur in proelium. & ut colles alto eminent uertice. mugitus fragore omnium perturbant confidentiam; Quid his faciat pedes quamuis laevis ualidus. & manu prumptus. cum sibi septus armatorum papulis gradiendi motum murus occurrat. quid faciat eques cum equus eius per terre factus tantae bestiae inmanitate defugiat; Quid faciat sagittarius cum de super ferrata uirorum corpora iaculi ictum sentire non possent bestia quoque nec nuda facile penetrabilis ferrosit. & munta loricis. obuias sine sui periculo acies secet & conterat turmas; Itaque ut in mensa aedificia. ita elefanti fundamentis ualidioribus sustinentur; Alioquin paribus fultipedibus intra breuem laberentur aetatem. nunquam trecentis & amplius feruntur annis uitam producere. Quia omnia sibi ad magnitudinem membra conueniunt. Ideoque nondum distincti ut nobis sed conpalti artus sunt. quo sint robustiores quam hominibus. si diu steterint aut uelocius

quo cucurrerint iugiter ambulauerint genua uscan-
tur & plantae. Coniuncta enim & articulata facilius
quam concreta atq; ^{to} solidata aut eo doloris sensum
aut casu offensionis emittunt. & quid miraris si uestiti
armis timentur. Quando quidem dentibus suis tamquam
naturalibus piculis semper armati sunt promuscida sua
quicquid inuoluerint, frangunt pede. quicquid conpres-
serint. uelut quodam lapsu ruinae ingentis & animant;
Inuoluunt promuscide nemora ad sui escam. quasi quidam
altissimi dracones serpentinis quos ceperint spiris fla-
gellant. plerumq; eas in orbem colligunt. maxime cum de
terra cibus legitur aut potus ^hauri & ur; da comento itaq;
nobis sunt quod nihil superfluum sit creatum. & tamen haec
tante molis bestia subiecta nobis imperis seruit. Huma-
nis. & enim quoniam de hominis creatura dictur sumus
commendationem ei praestruere & prae libare debemus
uidebatur nihil elephantis creatura habere robustius;
Nihil tam ferum quam Leonis uel tigris ^{ad} sunt. Et haec
seruiunt homini. & naturam suam humanam institutionem
deponunt. obliuiscuntur quod nati sunt. induuntur quod
iubentur; ^{quam} quid multa docetur ut paruoli seruiunt. ut in-
firmi uerberantur. ut timidi corriguntur. ut subditi
in mores nostros transeunt. quoniam motus proprios perdi-
derunt; mirabilis igitur natura in maximis. mirabi-
lis enim in excelsis dominus; mirabilis enim in minimis;

Sicut enim non minus plana camporum quam montium alta
 miramur. nec plus altitudine caedri stupemus quam
 vitis aut oleae brevis fecunditatem. ita non amplius
 miror elephantum quia procerus est quam murem. quia
 terribilis ^{est} elefanto est. naturae igitur haec potentia est.
 terribilia aliis. aliis meticolosa sint; est enim donata ^{est} ^{his}
 rogatiua quaedam singulis creaturis. ut quibusdam priui
 legis propriis fulciantur; formidabilis taurus. elefantus
 murem timet; Leo quidam rex ferarum & ignoscorpionis
 aculeo & agitur & ueneno serpentis occiditur; & imia
 Leonis pulchritudine docomantes ceruice toros & cutitur
 uel sublato pectore ad tolli tora; sed quis non miratur
 tam breuis scorpionis aculeo. ut in corpore eum putes
 ingentium corporum & igitur mortem. nec hoc quisquam
 reprehendat. quod creator serpentes. creaturis suis aliaque
 uel animantium uel herbarum genera uenenata
 miscuerit. Nata sunt enim haec ad correptionem nostram
 non ad deformationem; nam qui ignauis aut infirmus
 aut impius. plerumque offensionem atque terrorem sunt.
 aliis usui ita sunt haec. ut pedagogi paruolis amari uiden-
 tur. acerbis & molestis. formidabiles. uerbere libertatem
 lasciuendi negant. necessitatem disciplinae exigant.
 ne puerolis animus luxui diffluat terrore con-
 stringunt; Ideoque horum austeritatem frugie uadunt;
 Sobrii continentes. laudi magis quam ludo dediti;

Et donatiua
 et rogatiua

timet de
 factu.

Uides quid terribilia illa flagella proficiant. Sic ser-
pentis flagella sunt. ^{l. ita} eorum quibus ^{est} infirma anime. & as-
& quae dam puerilis mente seruitus & forciosus
bus nocere non possunt; Denique confidenter in dño dictū
est. super aspidem & basiliscum ambulabis conculcabis
leonem & draconē; paulum ^{aplm} in mordit uipera & putant
eum quasi peccatorem; Uix de naufragio seruatum.
ueneno esse moriturū; Sed post ea quam inuulabilis
mansit. & cussa in igne uipera plus apud intuentes
uenerationis inuenit; Sed & ipse dñs ad omnes ait,
Qui crediderit & baptizatus fuerit. hic saluus erit;
Qui uero non crediderit. damnabitur; Signa autem
credentiū hęc dixit fore. ut serpentes manū ulce-
rant. uenena his atq; omne moriferū & iam subibe-
rint. nocere non possint; Tua igitur tibi magis inces-
dulitas o homo quam uenena m& uenda serpentiū
sunt; time igitur illa ut saltem dum formidantur
illa ad fidem pro uocare te possint; Quod si dñm
non times. uel ultro uenena formi-
des. Nunc quā & elefantos uides tibi subditos. &
leones esse subiectos. nosce te ipsum o homo. quod
non ut ferunt a pollōni p̄tū. sed a lamoni sc̄i
est; Qui ait. nisi scias te formosā in mulieribus;
Quā quam multo ante moyses inde utero nomio
scripserit; Adtende tibi o homo. tibi adtende ait

117
Læ & prophæa ait. Nisi scias cui hoc dicit. for moisa
inquit in mulieribus; que est pulchra in mulieribus.
nisi anima que in utroque sexu prestantiam pos
sidd & pulchritudinis. & merito decora est quæ non
terrene sed caelestia. non corruptibilia sed incor
rupta desiderat; In quibus decus perire non soleat; cor
poralia enim omnia processu aetatis aut egritudinis
in æqua marcescunt; huic adtende dicit moyses. in qua
totus es. In qua melior tui portio est; Denique
interpretatus est dñs quid sis tu dicens. adtendite uobis
a falsis prophæis. isti enim animam debilitant. mentem
subruunt; Non igitur caro tu es; Quid enim est caro
sine animæ gubernaculo. mentis uigore; Caro hodie
sumitur. cras deponitur. caro temporalis. anima
diuturna. caro amictus est animæ. quæ se induit
quodam corporis uestimento; Non igitur tu uesti
mentum es. sed qui uestimento uteris. Ideo tibi dicitur
ut & poliaris uerem hominem cum altibus eius.
nouum induas. qui non in corporis qualitate. sed
in spū mentis & agnitione renouatur; Non inquam
caro es tu. Neque enim carni dicitur. templum enim
di scim est. quod estis uos; Et alibi. templū di uos estis.
& sps scs habitat in uobis; Sed renouatis dicitur & fide
libus. in quibus permanet sps di. In carnalibus autem
non permanet quia scriptum est. non permanebit

sp̄s meus in istis quā carnis sunt. sed prius ipsius
creationis nostrae seriem consideremus;

**FACIAMUS INQUIT HOMINEM
AD IMAGINEM ET SIMILITUDINEM NRAM**

Quis hoc dicit. nonne d̄s quite fecit. quid est d̄s. caro
an sp̄s. non caro utiq. sed sp̄s. cuius similis caro esse
non pot. est. quia ipse incorpore ut & inuisibilis est;
Caro autē & conprehenditur & uidetur. cui d̄c. non sibi
utiq. quia non dicit faciam sed faciamus. Non ange
lis quia ministri sunt; Serui autē cū d̄no & opera cū aulto
re. non possunt operationis habere consortiū sed dicit
filio. & iam si iudei nolent & iam si arriani repugnent.
sed & iudaei contiscant. & arriani cum suis patribus
commutescant. quidum unum a consortio diuinae ope
rationis &cludunt. plures adserunt. & praerogatiuā
quam filio negant. seruis donant. sed isto ut ad mimulo
seruorū ad operandū d̄s uobis indicuisse uideatur. si ope
ratio communis ē cum angelis d̄o; Numquid d̄o & angelis
imago communis est. Numquid angelis dixerit. facia
mus hominem ad nram imaginem & similitudinē;
Sed quid sit imago. audi dicentem. qui eripuit nos inquit
de potestate tenebrarū & transtulit in regno filii clar
tatis suae. In quo habemus redemptionē. remissionem
peccatorū. qui est imago d̄i inuisibilis & primo genitus
uniuersae creaturae. ipse est imago patris. qui semp̄.

& erat; In principio denique ^{phi} imago est quae dicitur filippe
 qui me uidit. uidit & patrem. & quomodo tu cum imagine
 uiuam patris uiuentis uideas. dicitur ostende nobis patrem.
 non credis quia ego in patre & pater in me est. imago di uir
 tus est non infirmitas. Imago di sapientia est. Imago di iusti
 tia est. sed sapientia diuina est. sempiterna iustitia. ima
 go est solus ille quid dicitur; Ego & pater unum sumus. Ita habens
 similitudinem patris. ut diuinitatis & plenitudinis habeat
 unitatem; Ubi dicitur faciamus. quomodo inaequalitas cum iterum
 dicat. ad similitudinem nostram. ubi est dissimilitudo. sic
 & in euangelio ubi dicitur ego & pater. utique non una persona est.
 ubi autem ait unum sumus. nulla est discrepantia diuinitatis
 aut operis; Non igitur in utroque una persona. sed una
 substantia est. & bene addidit sumus. quia semper esse
 diuinum est. ut coaeternum credas quem putabas esse dissimi
 lem. aeternus est enim de quo dicit moyses. qui est misit me.
 Pulchre & iam illud praemisit. ego & pater; nam si patrem
 praemisisset tunc in ore filium iudicaris; Sed praemisit
 filium. quem non conuenit credere patris superiores.
 Adiunxit patrem. ut ad ueritatem dominum patrem & filium eius
 ordinis prauidicio non teneri. adtende inquit tibi soli.
 aliud enim sumus nos. alia sunt nostra. alia quae circa
 nos sunt. hoc est anima & mens nostras sunt corporis
 membra & sensus eius circa nos; pecunia est. serui sunt.
 & uitae istius adparatus. tibi igitur adtende. & te ipsum

scito. hoc est non qualis lacerator habeas. non quanta
corporis fortitudinem. non quantas possessiones.
quanta potentiam. sed qualem animam ac mentem
unde omnia consilia proficiuntur. ad quam operum
tuorum fructus referuntur. illa est enim plena sapientia
plena pietatis atque iustitiae. quam omnis uirtus ad deum est
cui dicitur deus. ecce ego hierusalem pinxi muros tuos. illa ani-
ma ad deum pingitur quae habet in se uirtutem gratiarum
rendentem. splendoremque pietatis. illa anima bene-
picta est. in qua luce diuinæ operationis effigies. illa ani-
ma bene picta est. in qua est splendor gloriae & pater-
nae imago substantiae. secundum hanc imaginem
refulgit pictura ^{que} praeciosa est. secundum hanc imagi-
nem adam ante peccatum; ^{erat} Sed ubi lapsus est. deposuit
imaginem caelestis. sumpsit terrestris effigiem; Sed
fugiamus hanc imaginem quae intrare ciuitatem di-
non potest. quia scriptum est. domine. in ciuitate tua imagi-
nem eorum ad nihilum rediges. non intrat indigna ima-
go & quae intrare & cluditur. quia non intrauit inquit
in ea omne commune & quod facit & peccationem
& mendacium; Sed ille intrauit in eam cuius in fronte
agni nomen scriptum est; Anima igitur nostra ad
imaginem dei est. in hac totus es homo. quia sine hac
nihil es. Sed es terra & in terram resolueris; Denique
ut scias quia sine anima caro nihil est; Noli inquit

119
timere eos qui possunt corpus occidere. animā autē
non possunt; Quid igitur in carne presumis qui nihil
amittis. si carnem amiseris. Sed illud time ne animae tuae.
defrauderis auxilio; quam enim dabit homo commutatio-
nem pro anima sua. In qua non exigua sui portio. sed to-
tius humane uniuersae substantia est; haec est per
quam ceteris ferarum terrarum auiumque dominas
animantibus; haec est ad imaginem dei. corpus autem
ad speciem bestiarum; In hac primum diuinae imitatio-
nis insigne; In illa cum fessis ac beluis uile consortio;
Sed tractemus limacius qui sic ad imaginem dei. est ergo
indo; Terra es quia caro terra est. ergo corporeus
dei. ergo ut infirmus ut caro passionibusque subiectus.
& forte caput tibi uideatur. ad similitudinem dei quia emi-
nit; Aut oculi quia intuentur. uel aures quia audiunt;
Sic ad similitudinem serpentis num pro ceteri uidemur. qui pau-
lulum uerticem eminentur a terris; Sed id non pudet
eo nos similes dei dici. quia serpentibus. ceteris. qui rep-
tantibus. ut qui dam mulis atque ouibus. aut lupis
celsiores sumus. & quantum in ea parte. cameli nobis
atque elefanti pro ceteriores sunt; Obtutus es quidem.
praestans spectare. elementa mundi cognoscere. quae
nullus adnuntiatur sed tuus deprehendat aspectus; Uerū
hoc ipsum quantum est quod uidemus. ut eo ad similitudi-
nem dei nos esse dicamus; Qui omnia uidet & spectat omnia

Latentes deprehendit adfectus. scrutatur cordis occul-
 ta. non pudet hoc dicere cum ipse totum uidere non possim;
 Quod ante pedes est uideo. quod at ergo est uidere non possum
 ceruicem meam nescio. non uo u occipitium. renes meos
 uidere non possū; Similiter quantum est quod audiuius.
 cum id quod paulolū distat. uidere & audire non possim.
 Si inter iecti pari & essint impeditur aspectus. impeditur
 auditus; Deinde corpus nr̄m uno ^{et spacio} in loco ^{et} angusto
 includitur si ratio; om̄s fere latiores sunt homine. om̄s & iā
 uelociores; non ergo caro potest esse ad imaginem di. sed ani-
 ma nr̄a quae libera est. & diffusis cogitationibus atq; con-
 silis. huc atq; illuc uagatur. quae considerando spectat
 omnia; ecce nunc sumus in Italia. & cogitamus quae ad osten-
 tales sunt. occidentales partes & spectare uideantur;
 Et cum illis uersari uidemur qui in per sida sunt constituti
 & illos uidemus. quid agunt in africa si quos cognitos nobis
 ea terra suscipere &; Sequimur proficiscentes. inheremus
 peregrinantibus. copulamur absentibus. ad loquimur
 separatos. defuncto quoq; ad conloquiū resuscitamus eos
 q; ut uiuentes complectimur & tenemus. & uitae officia
 labijs usumq; deferimus; Ea igitur est ad imaginem di quae
 non corporea aestimatur. sed mentis uigore quae absentes
 uidet & transmarina uisu nouit; percurrit aspectus ser-
 uatur abdita; huc atq; illuc uno momento sensus suos
 per totius orbis fines & mundi secreta circumfert.

et labijs

quae dō iungitur xpō adheret; Descendit in infernum
 atq; ascendit libera. uersatur in caelo; Deniq; audi
 dicentem. nra autem conuersatio in caelis est. non est ergo
 ad imaginem dī in qua dī non semper est; Sed audi quia
 ad imaginem dī; Dic enim apostolus. Nos itaq; omnes
 reuelat a faciae. gloria dī speculariter ad eandem imagi
 nem. reformamur a gloria in gloriam sic ad nī spū; Quia
 igitur cognouimus animā esse ad imaginem dī. nunc consi
 deremus utrum de animā potuerit dici. faciamus hominē
 ad imaginē; Sed audi & istud quia anima nomen hominis
 nuncupatur. scriptū est enī in genesi; Filii autē ioseph. qui
 facti sunt illi in aegypto. animae nouem. omnes ergo ani
 mae quae intrauerunt cum iacob in aegypto. septuaginta quinque;
 & multo aptius anima uel homo latinae uel graecae;

ANT P ΠΙ Ω C. Dicitur alterum ab humanitate. alterū
 ab intuendo habens uiuacitatem; Quae magis animae quā
 corpori conuenire non dubiū est. cui rei & iam illud iure
 concurrat dicitur. in threnis hieremie. bonus est dñs susti
 nentibus eū animae quae querit illum. de hominibus dixit
 & animam adiciendam putauit; Melius est enim quaerit
 ista si sola sit abducens se a corporis caeno & a cupiditate car
 nali. ipsa est ad imaginem dī conformis dñi ihū; Qui autē
 conformes filii dī scī sunt; Sic enī legimus dicente paulo;
 Scimus autē quō diligentibus dñm omnia concurrunt in bonū.
 his qui secundum propositū uocati sunt scī. quos praesciunt

& prae destinavit conformes fieri imaginis filius ut sit
ipse primogenitus in multis fratribus quos aū prae
destinavit hos & uocavit; Et quos uocavit hos & iustifica
uit. quos aū iustificauit os & classificauit; utrū igitur scdm
corpus an scdm animā iustificatio tibi conferri uideat
tur; Quaeso respondeas, Sed dubitare non potes cum ius
tia unde iustificatio deriuata ē. Mentis utiq; non cor
poris sit; Pictus est ergo o homo & pictus ad nō dō tuo bonū
habes art^{ificem} atq; pictorē; Noli bonam delere pictu
ram. non fugo sed ueritate fulgentē non ceram & praes
sam sed gratiā; Dele picturam mulier. si uultū tuū ma
teriali candore oblinas. si adquisito rubore perfundas
Illa pictura uicini non decoris est; Illa pictura fraudis
non simplicitatis ē. Illa pictura temporalis ē aut pluuia
aut sudore tergitur; Illa pictura fallit decipit. ut ne
q; illi placeas cui placere desideras; Qui intellegis non
tuū sed alienū esse quod placeas. & tuo dispicias auctori qui
opus suū esse del^{et} & u; Dic mihi si supra art^{ificem} aliquem
inducas alterū. qui opus illius superioris. nobis operibus
obducatur. Nonne indignatur ille qui opus suū adultera
tum esse cognouerit; Noli tollere picturam dī. & picturā
meretricis adsumere. quia scriptū est. tollam ergo membra
xp̄i & faciam membra meretricis. absit; Quod si qui ad
ulterat opus dī. graue crimen admittit. graue est enī
crimen. ut pote quod melius te homo quam dī pingat;

Graue est ut dicat de te d[omi]n[us]. non agnosco colores meos.
 non agnosco imaginem meam; Non agnosco uultum
 quem ipse formaui; Reicio ego quod meum non est;
 Illum quae re. qui te pinxit. Cum illo habeto consor
 tium. ab illo sume gratiam cui mercedem dedisti.
 Quid respondebis. quod si graue est adulterare opus
 d[omi]n[us]. Quid de illis dicimus qui interficiunt opus d[omi]n[us].
 qui humanum sanguinem fundunt. qui uitam quam d[omi]n[us]
 donauit & torquent; Quid dicunt tollamus iustum.
 quia inutilis est nobis. unde bene lectum est hodie.
 uulpes foueas habent & uolucres caeli nidos ubi re
 quiescant. filius autem hominis non habet ubi caput suum
 reclinet; Uulpes ergo se abscondit in fouea; Aues
 se tectur in nido. homo non absconditur in fouea
 sed decipitur; Fouea uerum os hominis est. fouea alta
 pectus est hominis; Ubi sunt noxia & fraudolenta consilia;
 Mali cogitationio tu ambulat. & alius tibi foueam parat;
 In medio laqueorum ambulat. quos absconderit tibi. in uia
 inimicitui. Omnia ergo circumspice. ut fugias sicut
 dammula de rabiis. & sicut auis de laqueo. Dammula
 rabiis. e. r. aspectus uiuacitate declinat. auis euitat la
 queos si ad superiora se conferat. & terrena
 super uolat; In superioribus enim nemo tendit
 rabiis. Laqueum nullus abscondit. Ideo cuius conuersa
 tio insuper nise est. huius non solus in praedam ire captura;

Sed quid miraris si homo decipitur ab homine quando fili
us hominis ubi requiescerit non habebat. & ille quidem
talem hominē fecit in quo caput suū reclinarē; Sed postea
quam in pectore nrō non requies proximi coepit esse sed
fovea postea quam alter alteri nec terere coepit
insidias. quem iurare deberet. Caput suū xps auertit
a nobis. sed postea tamen maluit illud mortuo offerre
pro nobis; Noli igitur esse fraudolentus. crudelis. in
mitis. in te xps caput reclinē; Denique cum fecisset
piscium peluas. cum fecisset ferarū genera & bestiarū
non requieuit; Requieuit autē postea quā hominem
ad imaginem suā fecit in quo requiescat. audi dicentem
aut supra quem requiescam. Nisi super humilem & quie
tum & trementē uerba mea; Esto ergo humilis & quies
ut in tuo dō requiescat affectu. qui non requieuit in bestis
multo magis non requiescit in pectore bestiali; Sunt enī
animi bestiales; Sunt fere formā hominū indute. De
quibus dicit dñs ad te dicit te uobis a falsis prophētis qui ueni
unt ad uos in uestitu ouium intus autē sunt lupi rapaces;
In his ergo non requieuit dñs; Sed requieuit in mo
ribus humanis quos fecit dñs ad imaginem suā ^{epit}
& similitudinem. Quando fecit uirum qui non ^{ergo me}
debet uelare caput suū. quā imago & gloria est ^{li qui}
dñi. huius uiri animae dicit. ecce ego hierusalem pinxi
muros tuos. non dixi pinxi uentrem tuū; Non dixit pinxi

inferiora tua ^{et homini} Sed dixit pinxi muros tuos. ualida se adse
rens humani murorum dedisse praesidia; Ut si per uigil
speculator in portis sit obsidionis. possit periculum pro
pulsare; Dicē itaq; non tibi uoluptates dedi non illece
bras cupiditatum. non in centiua luxoriae. non alieni
decoris concupiscentiā. Sed dedi tibi fundamenta mura
lia. Dedi tibi turriū & celsa fastigia. in quibus constitutus
& pugnari ab hoste non metuas. Nec ingruentiū legio
nū terribilia licet temptamenta formides. Deniq;
habes in esaiā quia iusti anima dicē uel ecclesia. Ego
ciuitas munita. ego ciuitas obsessa; Munita p̄ xpm̄.
obsessa per diabolū; Sed non debeat obsidionem uereri.
cui xps̄ adiutor est; Munitur enī gratia spiritali.
& secularibus periculis obsidetur; Unde & in canticis
habes dictū. ego murus & ubera mea turres; Murus ē
ecclesia. turres ei sunt sacerdotes. quibus habundat & de
naturalibus uerbū. & de muralibus disciplina; Cognos
ce ergo te decora anima. quia imago es di. cognosce te
homo quia gloria es di. ^{si hac} audi quomodo gloria prop̄ hā
dicit; Mirabilis facta ē cognitio tua & me. hoc est in meo
opere. tua mirabilior est; Facta maiestas in consilio homi
nis. tua sapientia p̄dicatur. dum me intueor. quem tu
ipsis cogitationibus occultis & internis affectibus dep̄
hendis. scientiē tua agnosco mysteria cognosce ergo
te homo quantus sis. & adtende tibi nequando laqueis

in plucatus diabuli. ^{duri} fias praeda uenantis. Nefor te in
fauces tiri illius Leonis incurras. qui rugit circuit
quaerens quem deuorare; Adtende tibi ut consideres.
quid in te intrare quid ex te exeat; Non in cibo dico
qui absorbitur & egeritur. Sed de cogitatione dico de
sermone adsero. Non in te intrare alieni tori concu
piscencia; Non inrepat tuam mentem non rapiat
oculus tuus transeuntes feminae pulchritudinem.
Animus non includat. Non sermo tuus temptam toru
machinas neclat. Non in dolo prodat. Non male dicit
proximu aspergat obprobrium; Uenatorem te fecit
ds. non expugnatorum; Qui dixit ecce ego mitto uenatores
multos. uenatores non criminis sed absolutionis; Uenato
res non culpa utiq. sed gratie. piscator xpi est. cui dici
tur a modo eris hominis capiens uiuificans; Sic mitte
re cia tua. Sic mitte oculos tuos. Sic mitte sermones tuos.
ut nullum opprimas. Sed absoluas fluctuantem; Ad
tende inquit tibi. Sic sta ne cadas. sic curre ut ad brauium
peruenias. sic certa tu ut sepe decernas quia legitimo
debetur corona certamini. Miles es. hostem diligenter
explora. ne tibi nocturnus inrepat. athletas manibus
aduersario proprior esto quam uulnere oculum ferere
at tuum. liber obtutus sita guttus incessus. ut inuen
tem effundas. cecidentem occupes. uulnus uigilantia spec
tu exeat for ti congressu repellas; Quod si fueris uulneratus

attende tibi. curre ad medicum quætere medium
 paenitentiae; Adtende tibi quia carnem habes quae tibi
 labitur; Ueniat tibi bonus animarū medicus sermo di
 uinus. Aspergat tibi ora cula dñi. tamquā medicamenta
 salubria; Adtende tibi nesciat uerbum absconditum in cor
 d&uo iniquum; Serp& enī uenenū quod & laetalia in
 fert contagia; Adtende tibi ne obliuiscaris dñm qui fecit te.
 Ne nomen eius in uacuum accipias; Adtende tibi lex dñi.
 ne cum manducaueris & faciatus fueris & domos aedificaueris
 & habitare caeperis. & pecoribus tuis repl&us fueris & auro
 & argento abundaueris; Et omnibus quae cumq; tibi fue
 rint in multitudine. & alt& te corde. & obliuiscaris dñm
 dñm tuū; Quid enī habes homo quod non accepisti; Nonne haec
 omnia sic umbra pra&ereunt. Nonne domus tua haec
 puluis est & tinea. Nonne haec omnia fabula; Nonne sc̄li
 thesauros uanitas ē; Nonne tu ipse es cinis; Respice in se
 pulchra hominū. & uide. quid & te nisi cinis & ossa remane
 bunt. hoc est & corpus & uo; Respice inquam. & dic mihi.
 Quis diues. quis pauper sit; Discerne inopes ac potentes;
 Nudi omnes nascimur. nudi morimur; Nulla discretio
 inter cadauera mortuorū. nisi forte quia grauius f&ent
 diuitum corpora distenta luxoriae; quem audisti pau
 perem crudelitate defunctū. prodest illi inopia sua. & ex
 ercit corpus non opprim&; Nec tam audiuimus iustum dere
 lictū & sem̄ ei quaerens panem; Quā quibus bene operatur

in terra sua abundat alimentis; Adtende ergo tibi
diues. quia & tu carnem portas sicut pauper; Adtende
tibi pauper quia anima tua preciosa est; Et si caro
mortalis. quia diuturna anima. & si tibi deest pecunia.
non deest gratia; Et si non est domus ampla. Non
diffusa possessio. Caelum patet. terra libera est;
Omnibus in comune elementa donata sunt; Patent
aeque diuitibus atque pauperibus ornamenta mundi;
Numquid pulchriora preciosissimarum domorum
aurata laquearia quam caeli facies stillis insignita
fulgentibus. Numquid latiora diuitum rura quam
spatia terrarum; Unde ad eos qui domum addomum. &
uillam ad uillam iungunt. dictum est. Numquid soli
habitabitis super terram; Maiorem domum tu habes
pauper in qua clamas & exaudiris; Oisit inquit prophe
ta. quam magna est domus dei. & ingens locus possessionis eius;
Magnus & non habet finem. Altus & inmensus domus
dei diuites est communis & pauperi; Difficile est tamen
diuitem intrare in regnum caelorum; Sed forte doles
quod nullum tibi auratorum lychnorum lumen reful
geat; Sed multo inlustrior tibi lumine circumfuso
luna resplendet; De hieme forsitan quae peris. quia
nulla tibi hypocausta anhelantibus ignibus uaporen
tur; Sed habes solem caloris qui tibi orbem terrarum
temperat. & hiberno te defendat a frigore; Anillas

bea tospu tas qui seruorum sequentiū stipantur cateruis.
 sed quia alienos pedes requirunt. suis ut inesciunt; Deniq
 a paucis p̄ceduntur. a plurimis portantur. nisi forte
 illud miraris quod abundant auro argento pecunia quan
 tis abundant ui deant. quantis egeant non uides. sed eburneis
 lectis accumbere praediosum putas. & non consideras prae
 tiosorem esse terram quae pauperi thoras graminū ster
 nit; In quibus dulcis requies suaui est somnus. quem ille
 aurea conpositus sponda tota per uigili nocte quaerit
 & non capit; O quanto te ille beatorem iudicat uigilans.
 qui escentem. illud praeter ea quod multo est praestantius;
Quoniam iustus uir qui hic egerit illic habundauit. & qui hic
 laborem tollerauerit. illic consolationē habebit; Qui
 autē hic receperit bona. illic mercedem eorū sperare non po
 terit; Paupertas enī mercedem suā reseruat. census ab
 sumit; Adtende ergo tibi pauper. adtende diues. quia
 in paupertate & diuitiis temptamenta sunt; Ideoq
 sapiens dicit. Diuitias & paupertate ne dederis mihi. & qua
 ratione p̄citerit hoc dicit. satis est enī homini habere
 quod si tibi effecit. qui ad diuitiis ut aepulis uentrem. ita
 animū curis sollicitudinibusq. distendunt; Ideoq
 p̄citerit constitui sibi quae opussunt. & sufficientia ne reple
 tus inquit mendax fiat. & dicam. quis me uidet aut factus
 pauper fur tum faciam. & iurem in nomine dñi; fugien
 da igitur uel cauenda sunt temptamenta mundi.

Nec pauper desperet. nec opulens insolenscat; Scriptum
est enim cum expuleris gentes & eperis uti terris & ex-
nedicas; uirtus mea & manus mea hanc mihi possessio-
nem para uir; sic est qui opes suas merito adscribit suo.
& ideo quasi probatus proprium non agnoscit errorem.
sed longo trahit fune peccatum; Nam si credat quod
accessio pecuniae. aut fortuitus euentus. aut turpis
astutiae sit. non habet locum insolentia. In quibus aut
nulla laus & inanis labor aut cupiditas in uerecundia
sit. modum nesciens ponere uoluptati; Sed iam & iam
de ipso aliqua dicenda sunt corpore hominis. quod pre-
stantius ceteris decore & gratia esse ^{uideat} quis nam; & si una
atque eadem omnium terrenorum corporum uideatur
esse substantia. firmitudo & proceritas quibusdam
maior in bestis. forma tamen humani corporis est
uenustior. status erectus & celsus. ut neque enormis
proceritas sit neque uilis & abiecta prolixitas; Tum
ipsa habitudo corporis sua uis & grata. ut neque
beluina uastitas horrore sit; Nec gracilitas tenuis
infirmi tati. ac primum omnium cognoscamus huma-
ni corporis fabricam. instar esse mundi; Siquidem
ut caelum eminet aeri. terris. marique. uelut que-
dam membra sunt mundi. ita & iam caput supra
reliquos artos nostri corporis cernimus eminere.
praestantissimumque esse omnium inter elementa

caelum tamquam arcem inter reliqua orbis in aenia.
 In arce aere regere quandam habitare sapientiam.
 secundum propheticum dictum; Quia oculis sapientis
 in capite eius hanc esse. ceteri tutiorem. & illa omnibus
 membris vigorem prudentiam quae deferri; quidem
 robor & ualiditas laceratorum profiat; Quid ueloci-
 tas pedum. nisi capitis uelut principis sui imperialis
 quaedam adminicula & potestas. & hoc enim aut
 destituantur uniuersa. aut omnia fulciuntur;
 Quid agat fortitudo. nisi oculo duce utatur in proe-
 lium; Quid fuga si de sit obtutus. carcer est totum
 corpus. tenebrosus. horrens si tu. nisi oculorum lumi-
 nis & aspectu. quod igitur sol & luna in caelo. hoc
 sunt oculi in homine; Sol & luna duo mundi lumina.
 Oculi autem quaedam in carne sidera fulgent. desuper.
 & inferiora claro inlustrant lumine. Nec paciun-
 tur noctis quibusdam nos tenebris implicari; Spe-
 culatores quidam nostri die ac nocte & cubant;
 Nam & sopores membris ceteris citius & citan-
 tur & uigilantes circumspectant omnia. Viciniores
 sunt cerebro. unde omnis manat usus uigendi;
 Neque uero propeere quisquam hoc discendisse me
 credat. quod relicto uertice. oculos praedicem.
 Cum alienum non sit. summam rem in parte lau-
 dare; Oculos enim certum est esse capitis portionem

Caput itaque oculis explorat omnia; auribus occul-
ta rimatur. cognoscit abscondita. audit. quid aliis aga-
tur in terris; Ipsa est autem uertex capitis quam suauis
& gratius quam speciosa caesaries. Quam reuerenda
in senibus quam ueranda in sacerdotibus. quam ter-
ribilis in bellatoribus. quam decora in adulescentibus;
Quam compta in mulieribus. Quam dulcis in pueris;
Alium solum comita. Alium tunc non decet. Ex ar-
boribus licet quae humanis sit gratia capitis aesti-
mare; In capite arboris omnis est fructus sibi omnis est
pulchritudo; Illius comas autem pluuies tegit.
aut defendit a sole; Tolle arbori comam. tota ar-
bor ingrata est; Quanto igitur maior humani capi-
tis ornatus est; Qui cerebrum nostrum hoc est sedem
originemque nostrorum sensum capillis capitis munit
& uestit; Ne aut frigore uentur aut aestu; Illic est
fons uniuersorum est; Et ideo ubi iniuria nocet ibi
gratia praeminet; Quid sine capite est. homo cum
totus in capite sit; Cum caput uideris hominem agnos-
cis. Sic caput desit. nulla agnitio esse potest. laqueus
truncus ignobilis sine honore sine nomine sola
dere fusa principum capita. & ducti uultus eius
de aere uel de mar more ab hominibus adorantur;
Non in merito igitur huic quasi ^{subdit} consubtur suo cetera
ra. membra famulantur; Et cum ferunt

illud serui leges tamen ^{he} sicut numen. atq. insubli
 mi locatum uehunt; unde censoria potestate quod
 uult dirigit quorundam obsequia seruolorum. & pcep
 ta singulis oboedienda decernit; Uideas imperatori
 suo singula gratuito dispendio militare; alia portant.
 alia pascunt. alia defendunt uel ministeriū suum
 exhibent. parent ut principi ut domino; Inde uelut
 quaedam procedit tessera quae debet obire regionē
 quae militiae municiam manus consumendis operibus
 & aequantur. quam uenter abstinendi uel edendi
 formam inpositae teneat disciplinae. huic fons
 libera nudis aperta temporibus. quae mentis habi
 tu speciem sui producat. Nunc laeta. Nunc tristior.
 Nunc districta adseueritatem. Nunc adlenitate
 remissior; Quae signis for infrens. inter nā & pri
 mat uoluntatem. Imago quaedam animi loquitur
 in uultu fidei uasis. in qua cotidie dñi nomen scribi
 tur & tenetur eam geminae saepis super ciliorum
 sequuntur. quae oculis munimenta praesentunt.
 praesentunt gratia. ut & uenustas decoris adrideat!
 & diligentia protectionis adsistat; Siquid enī decapite
 sordidum decidat. aut harenē puluis aut ros nebu
 lae. aut tumescentes uerticis sudor. & coepitur sup
 cilio. Ne teneras offensa acie uisionis mollium per
 turbet & oculorū. adherent uelut quibusdam montiū

super oculis oculi; Ut & protegente montis cacumi-
ne tutiores sint. & tamquam in summo locati de quadam
sclena superiore. uniuersa prospicient; Neque enim
oportebat eos humiles esse. Sicut aures. uel os. ipsosq;
narium interiores sinus. specula enim semper & alio est
ut aduentium cateruarum hostilium & explorari possit
aduentus; Ne inprovisa occupent otiantem uel orbis
populum uel imperatoris exercitum; Sic latronum quoq;
cauentur incursum; Sic & exploratores in muris aut
in montibus aut turribus & celsis supercilio sint locati;
Ut desuper & spectent plana regionum. In quibus insidiae
latronum latere non possint; In mari quoq; positus si quis
terrae adpropinquare se conicit. in ipsa mari fastigia
& celsa antemnarum cornua uoti & explorator ascendit;
Et adhuc inuisibilem reliquis nauigantibus eminus
terram salutat; Ac forte dicas si specula editior necessa-
ria fuit. Cur non supra summum uerticem capitis ocu-
li constituti sunt. sicut cancri uel scarabaei in summos;
Quibus licet nullum caput appareat. colla ac dorsa ta-
men cetero corpori celsiora sunt; Sed illis testa uali-
da nacta tenuis membrana sic nobis quae facile
possit offendi ruboq; & ceteris inter ^{labentibus} scendit sentibus.
Aliis quoq; animantibus huius mundi. species ut possint
oculos aut ad ceruicem conferre ut equi aut boues ad
prope modum omnes fere; aut ad alas ut aues.

quo tu ta qui & e pati antur; Nobis au & summa cor poss
 parte consti tui. oculos oportuit tamqua in arce & ab
 omni uel minima offensione defendi. quae duosibi conpug
 nantia uidebantur. Nam si humili essent. propter
 tutamen munus impeditur. si in uertice. paterent ad in
 iuriam; Itaq; ne uel sui muneris aliquid d&raher&ur.
 uel aliquid ad propulsandam iniuriam prospici&ur. eo loco
 oculos consti tuit. cui super cilia desuper non minimū pro
 tectio nis imper ciant; Sub ter male aliquantū eleuate.
 aut & iguū munitio nis adiungant interio rem par tem
 sae piant nares. postero rem quoq; frontis malarumq;
 sibi & tuberant. & lic& ossuum conpage con&ca & aequata
 con fia circum uallare uideantur. inter haec medusunt
 oculorū orbis. & tuti ad cauandū. & ad intuendum liberi.
 & decori ad gratiā. ut pote in crys talli specie refulgentes;
 In quorū medio pupillae sunt. quae uidendi munus operantur;
 hac nequa incedentes in iuriae offensione laeda n tur.
 pilis hinc inde conser ti. uel ut quoda m uallo per cir cui tū
 muniuntur; Unde totū sibi auxiliū postulan s proph&ta ait;
 Custodime dñe ut pupillam oculi; Ut pro tectio nis diuinae
 fierit ei tam solli cita & tuta custodia. quā pupillam oculi
 tutissimo quoda m naturae uallo munire dignatus est; Si
 mul quia innocētia & integritas leuis orde asper sa uiola
 tur. & gratiae suae munus admit tit; Et ideo pro spiciendum
 ne quis eam puluis erroris oblinat; Aut ulla uere festuca

peccati quia scriptum est; Et ecce primum trabē de oculo tuo & tunc uidebis eicere festucam de oculo fratris tui; Ita quod propter oculos ferunt medendi periti cerebrū hominis in capite locatum. alios autē nri corporis sensus propter cerebrū finitimo quodam esse domicilio constitutas; Initium enim neruorū & omnium sensuum uoluntatis commotionis cerebrum est. Atque inde omnis eorum quae diximus causa manat; Initium autē artieriarum in siti caloris quo animantur & tepere fiunt uitalia. cor esse plerique arbitrantur; Sensum autē singulorum uel ut organū neruisunt; Qui uelut corde & fides quodam de cerebro oriuntur; Et per partes corporis in singula quaeque officia deriuantur; Ideo mollius est ceteris cerebrum; Quia omnes suscipit sensus; Unde omnes nerui quaerunt uniuersa quae uel oculus uiderit; Uel auris audierit; Uel odor inhalauerit; Uel lingua increpauerit. uel os saporis ceperit; Quod enim molle. ad compassionē aptius quod autē durum & aliquo rigore neruorū ad agendum efficacius; Praestantissimū quoque audiendi munus est & uisui supragratia; Ideo aures & tantiores. ut & cornatus decorem praesferant. & accipiant omne illud quicquid de uertice sordium umores defluerit. simul ut in earū sinibus uox re percussa sine offensione interiori ingrediat anfractus; Nam in ista esse. quis nō ad omnes fortiores sonus uocis adtonitus redderetur. cū inter

ipsa subsidia frequenter inproviso ictus clamor nos obsor
 descere sentiamus. Tum uelut quaedam propugnacula
 uideas praesendere; aduersus frigoris asperitatem
 colorisq; flægrantiã. ut neque frigoris penetr& ductus
 patentes. neque enim uis adurata estus; Sinuatio autem
 interiorum aurium modulandi quendam numerum praes
 tat & disciplinam. siquidem per anfractus aurium quidam
 rythmus efficitur. & modulis quibusdam ingressu sonus
 uocis & premitur. tenaces praeter ea sermones accepti.
 ipso esse anfractus aurium. usus ipse nos docet. siquidem
 uelut concauis montium. uel in recessu rupium. uel in an
 fractu fluminũ uox auditur dulcior. & responsa sua ui
 a referens. egor. & ultat; Ipse quoq; sordes aurium non
 inutiles quae legant uocem. ut tenacior. eius in nobis
 & memoria sit & gratia; De naribus autem quid loquar. quae
 in uio & pro cæro foramine antrum quoddam recipiendis
 odoribus prestãt; Ut non per functoriae odor
 transeat. sed diutius hereat naribus. & earum ductus
 cefebrium sensusq; depascat. ideo diutius odor flagrat.
 acceptus. quam sermo resonat. aut uisus appar&; plerũq;
 quod momento breui fueris odoratus. toto tibi die spirat
 in naribus; Per eas quoq; purgamenta capitis defluunt
 & sine fraude atque offensione aliqua corporis diruantur;
 Est etiam non mediocres sensus. in tactu atque in eo uoluptas

gratissima sincerumque iudicium; Plerumque enim tactu
probamus quae oculis probare non possumus; Postremum
quoque officium est oris aut linguae. quod tamen omnibus uires
ministrat; Nam neque oculis uigorem uidendi habet nisi
uirtutem substantiae corporalis acceperit; Quae cibo de-
fertur & potu; Neque aures audiendi aut nares odorandi.
aut manus tangendi. nisi corpus omne conferatur alimen-
tis; Deficimus enim uiribus. nisi eas cibi conpactis assidui-
tate reparemus; Denique confecti fame. nullis oblec-
tantur sensuum uoluptatibus; Sed quasi & sortis eorum de-
linimenta non sentiunt; Quid ego describam dentium
uallum. quo cibus conficitur & plenae fit uocis expressio;
Quae sine dentibus alimonia delectat. Denique aevi matu-
ritas. plerumque cernimus. hoc ipso citius senescire quod
amissis dentibus nullam possint cibi uirtutem ualidioris
adsumere; ^{id est} Ita muta infantia. quia non habet adhuc orga-
num uocis; Linguae quoque non solum in loquendo sed & iam
in edendo munus praestiosissimum est; Ea enim uelut plectrum
loquentis. & quaedam aedentis est; Manus quae defluen-
tem cibum dentibus suggerit & ministrat; Uox quoque
aeris quodam remigio uehitur. & per inane portatur;
Eademque uisum aerem uerberat nunc commouet.
Nunc demulcet audientes affectum. iratum mitigat. frac-
tum erigit. Solatur dolentem; Sit igitur nobis canorum

commune cum aibus. sed apud quem q^o sono uocis utatur
 quod est rationale. non potest cum omnibus animan
 tibus inrationabilibus scilicet esse commune. & ipsi
 sensus communes nobis sunt cum animantibus ceteris.
 sed tamen non eadem. cetera animalia industria
 utuntur; Erigit bucula ad caelum oculos. sed quid
 & pete ignorat; Erigunt fere. erigunt aues;
 Omnibus est liber aspectus. Sed soli inest homini eor
 qua ea spiciat affectus. Inter pres spectat oculis ortus
 obitusq^{ue} signorū; Uide & ornamentū caeli. miratur
 stellarū orbis. fulgores quoq^{ue} diuersos intellegit
 singulorū. quando uesper surgat. quando lucifer.
 cur ille uesper tinus in radiis quos motus orion habeat.
 quos luna defectus. Quem am modum sol suos nouit occasos.
 cur cuitus quoq^{ue} cur sussui solemnitate custodiat;
 Audiunt quoque animantes ceterae. sed quis praeer homi
 nem audiendo cognoscit. secreta sapientiae. solus homo
 & omnibus generibus quae interrisunt auditu & medita
 tione & prudentia collegit; Qui potest dicere. audiam
 quid loquitur in me dñs dñs; hoc est preciosissimū. quod
 homo diuinae uocis fit organū; Et ex postalibus labus &
 primū & caeleste oraculo. Sicut illud est. clama. quid cla
 mabo. omnis caro faenū; Accepit quod diceret. & clamauit
 sibi habeant prudentiā suam qui radio caelis patia terra
 rumq^{ue} descendent. sibi habeant intellectu suū de quod dicit

dn̄s & intellectū prudentiū reprobabo. neq̄ ^{nammoxyto} numeros
orationis ac modo s̄ & modulos musicae sapientiae consti-
tuam loco. Sedeā sapientiā definio. de qua dicit prophe-
ta. In certa & occulta sapientiae tuae manifestasti
mihī; Quid aū loquar de osculo oris quod pietatis & cari-
tatis ē pignus. osculantur se & columbae; sed quid adhu-
mani osculi uenustatem quo amicitiae insigne huma-
nitatisq̄ praefulgit; In quo plenae caritatis fidelis
& primum affectus; Unde & dn̄s uelut prodigi genus
in proditore condemnans ait. Iuda osculo filiū hominis
tradis. hoc est caritatis insigne. conuersis ad signū
prodicionis & infidelitatis. Indiciū pacis hoc pignore
uteres ad officinā crudelitatis; Bestiali igitur oris
obsequio. inferentē potius necem. quā caritatis foede-
ra deferentem. Diuinae arguit uocis oraculo.
Illud quoq̄ praecipuū quod soli homines ore & primum
mus quā corde sentimus. Itaq̄ cogitationes tacite
mentis. oris sermone signantur; Quid est igitur os ho-
minis nisi quoddam ^{quodam} sermonis aditum. fons disputatio-
nis. dula uerborū. prumptuariū uoluptatis. absol-
uimus uelut quandam humani corporis regiam; In qua
sit licet quaedam quantitas portio nis. forma tamen
uniuersitatis est; sequitur guttur. per quod toto cor-
poris uitale commercium. & sp̄s huius conmeatus in-
funditur; succedunt brachia ualida laceratorum ossi-

Validae ad operandum manus & pro ceteris digitis
 habiles ad tenendum; hic aptior usus operandi. hinc
 scribendi elegantia. & ille calamus scribae uelociter
 scribentis. quod diuinae uocis & exprimuntur oracula;
 Manus est quae cibum ori ministrat: manus est quae
 praedictis enit & factis. quae consiliatrix diuinae gratiae
 sacris inferitur altaribus. per quam offerimus & sumimus
 sacramenta caelestia; Manus est quae operatur pastor
 atque dispensat diuina mysteria. cuius uocabulo non dedig
 natusest sedi filius declarari; Dicente dauid. dextera dñi
 fecit uirtutem dextera dñi exaltauit me; Manus est quae
 fecit omnia sic dñs dixit omnipotens; Nonne manus mea
 fecit haec. manus est totius corporis propugnaculum capi
 tis defensatrix. quae cum sit loco inferior. totum uerticem
 comit & honesto uenustat ornatu. quis digne explicet
 pectoris celeratem uentrisq. molliciem; aliter enim uis
 cera molliora non possunt foueri. & intestinorum sinus duris
 aut dubiae ossibus laederentur; quid tam salutare quam
 ut pulmo cordi finitimo limite iungeretur. ut cum arse
 rit corpora & indignatione pulmonis. sanguine atque
 timore citius temperetur; Ideoque mollior pulmo est
 quam ad & semper simul ut rigorem indignatione
 se molliat; Haec ideo stricti percurremus. ut tamquam
 indolenti obuiam perstringere. Non tamquam medici
 plenius scrutare uideamur & persequi; Quae natural

latibulis abscondita sunt. Lien. quoq. cum iecore habet
uiciniam fructuosam. quidam adsumit quo ipse pascatur
abstergit. quicquid sordium depraehenderit. ut per fi-
bras iecoris in untiore. ciborum possint tenues atq.
subtiles reliquiae transire; Quae uer tantur in sangui-
ne uiribusq. proficiant. & non cum fimo & sordibus
egerantur; Intestinorū uero circū plerūq. orbis & sine
aliquo licet modo sibi tamen inuicem nexi. quid aliud nisi
diuinam prospicientiam creatoris ostendunt. ut non
cito esca per transeat. & statim a stomacho decurrat.
quod si fieret. iugis fames & continua uorandi libido homi-
nibus gigneretur; Ex inanitis enī uisceribus & haus-
tis. dum momentaria effusione uacuantur. necesse erat
inexplebilem atq. insatiabilem cibi & potus generari
cupiditatem. quam sine dubio mors matura sequeretur.
Ideoq. prouide conficitur. primum esca in utero supe-
riore. deinde in iecore coquitur eiusq. uapore diges-
tus transfunditur; Sucus eius in reliquas corporis par-
tes eaq. substantia artus alunt humani. quā iuue-
nes accipiunt ad incrementū; Senes ad perseveran-
tiam. Reliquum autem uelut super fluū. per intesti-
na deducitur & per illud & transuerso ostium dirua-
tur. Deniq. & iam in genesi arca noe ad fabricam hu-
mani corporis accipitur. De quo dixit dñs. facti tibi arca
& lignis quadratis. nidus facies in arca. & bituminabis eā

131
intus & foris. bitumine. & sic facias arcam & infra ostium
facies & transuerso. Inferiora aut arce bicamerata.
& tricamerata facies; Hoc ergo significat dñs quod ostiū
& posteriori sit parte. per quod egerentur ciborum
superflua. decorē enī creator n̄r ductus reliquiarum
a uultu hominis auertit. nedum aluum purgamus.
inquinaremus aspectum; simul illud considera quod
eaeque pudoris plena sunt. eo loco constituta sunt. ubi
operata uestibus dedecere non possint; Uenarū pulsus uel
infirmittatis inter nuntia uel salutis est. eadem tamen
cum toto diffusa sint in corpore. Neque nude atq; in
tacta sunt. & ita leuibus operiuntur uisceribus. ut & ploran
di copia sit. & celeritas sentiendi. quando nulla est uiscerum
crassitudoq; pulsus possit obducere. ossa quoq; omnia
tenui operata sunt uiscere. & reuincta neruis. praecipue
tamen capitis. Leui tectasunt corio. quo possint aliquod
aduersum imbres & frigora habere munimen capillis.
densioribus uestiuntur; quidde genalibus loquor. uenis.
e regione ceruicis prenes ^{somulafiu} lumbosq; deductis. suscipiunt
genale seminum ad minus & ad gratiam procreandi;
quidde officio pedū qui totū corpus sine ulla sustinent
oneris iniuria. flexibile genu quo p̄ ceteris dñi mitigat
offensa; Ira mulcetur. gratia pro uocatur; hoc en patris
summi ergo filiū donū est. ut in nomine dñi. omne genu
curuet caelestū & terrestrium & infernoꝝ & omnis

lingua confiteatur quoniam dominus ihesus in gloria dei patris. Duo enim
sunt quae praecedunt dominum mulcent. humilitas & fides. Spes
itaque exprimit humilitatis affectum & sedule seruitutis
obsequium; Fides aequat filium patri atque utriusque eandem
gloriam confiteatur & te autem non plures sed duos sunt ho-
mini pedes; Quaterni enim pedes feris ac beluis sunt bim-
aubus. & ideo unus quasi de uolacilibus est homo; Quia alta
ui suppetat & quodam remigio uoluit & sublimium cogita-
tionum; Et ideo de eo dictum est. renouabitur sicut aquila
iuuentus tua. eo quod prior sit caelestibus & sublimior
aquilis; Qui possit dicere. nostra autem conuersatio
in caelis est. Sed iam finis sermoni nostro sit quoniam comple-
tus est dies sextus; Et mundani operis summa conclusa
est perfecto uidelicet homine. in quo principatus est animan-
tium uniuersarum. & summa quaedam uniuersitatis.
& omnis mundane gratiae creaturae; Certe differamus
silentium. quoniam requieuit deus ab omnibus mundi operibus
requieuit autem in recessu hominis requieuit in eius men-
te atque proposito; fecerat enim hominem actionis
capacem. imitatore sui. uirtutum & multatore
cupidum caelestium gratiarum; In his requiescit deus qui
aut supra quem requiescam nisi supra humilem
& qui & unum & tremen- tem uerba mea; Gratias ago
domino deo nostro qui huius modi opus fecit in quo requiescet;
Fecit caelum non lego quod requieuerit; fecit terram

132
non lego, quod requieverit. fecit solem lunam, et stellas, nec ibi lego,
quod requieverit, habens cui peccata dimitteret, aut forte tunc
iam futura dominica passionis in precas sit mysterium quod revelatum
est, qui requiesceret in homine, qui requiem sibi praedestinabat in corpo-
re pro hominis redemptione. secundum quod ipse dixit: ego dormivi,
et requievi, et exsurrexi, quoniam Dominus suscipiet me. Ipse enim, qui
requievit, qui fecit, cui est honor, gloria, perpetuitas, a saeculis a
saeculis et nunc et semper et in omnia saecula saeculorum Amen.

Explicit Scti Ambrosij de rerum Principiis
dierum sex. Deo Gratias Amen.

